

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

27/2019. (X. 22.) AB határozat	a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény 144. § (4) bekezdés <i>b</i>) pontja szerinti hozzájárulási szabályokkal kapcsolatos mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításáról és az indítvány elutasításáról.....	1708
3250/2019. (X. 30.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1718
3251/2019. (X. 30.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1729
3252/2019. (X. 30.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1740
3253/2019. (X. 30.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1745
3254/2019. (X. 30.) AB határozat	bírói kezdeményezés elutasításáról	1754
3255/2019. (X. 30.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1761
3256/2019. (X. 30.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1769
3257/2019. (X. 30.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1775
3258/2019. (X. 30.) AB határozat	bírói kezdeményezés elutasításáról	1781
3259/2019. (X. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1790
3260/2019. (X. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1793
3261/2019. (X. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1797
3262/2019. (X. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1802
3263/2019. (X. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1806
3264/2019. (X. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1810
3265/2019. (X. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1813
3266/2019. (X. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1817
3267/2019. (X. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1820
3268/2019. (X. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1823
3269/2019. (X. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1825
3270/2019. (X. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1828
3271/2019. (X. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1831
3272/2019. (X. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1833
3273/2019. (X. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1836
3274/2019. (X. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1841
3275/2019. (X. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1846
3276/2019. (X. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1850
3277/2019. (X. 30.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1853

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉTETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 27/2019. (X. 22.) AB HATÁROZATA

a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény 144. § (4) bekezdés *b*) pontja szerinti hozzájárulási szabályokkal kapcsolatos mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításáról és az indítvány elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Czine Ágnes* alkotmánybíró párhuzamos indoklásával, valamint *dr. Horváth Attila*, *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó*, *dr. Salamon László*, *dr. Sulyok Tamás* és *dr. Varga Zs. András* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapítja: az Országgyűlés az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésébe ütköző mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet idézett elő azáltal, hogy a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény 144. § (4) bekezdés *b*) pontja szerinti hozzájárulás kapcsán nem alkotta meg a politikai hirdetés indokolatlan és aránytalan korlátozásának kizárását garantáló szabályokat. Az Alkotmánybíróság felhívja az Országgyűlést, hogy jogalkotói kötelezettségének 2019. december 31-ig tegyen eleget.

2. Az Alkotmánybíróság a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény 144. § (4) bekezdés *b*) pontja „előzetes, írásbeli” szövegrésze, valamint a Pécsi Ítéltábla Pk.III.50.008/2019/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának közzétételét a Magyar Közlönyben.

I n d o k o l á s

I.

- [1] Az Éljen Szekszárd Egyesület (a továbbiakban: indítványozó), a helyi önkormányzatok 2019. évi választásán nyilvántartásba vett kompenzációs listát állító jelölő szervezet jogi képviselő (Litresits Ügyvédi Iroda, eljáró ügyvéd: dr. Litresits András) útján eljárva az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. §-a, valamint a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ve.) 233. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő. Az indítványozó elsődlegesen a Pécsi Ítéltábla Pk.III.50.008/2019/3. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól. Másodlagosan a Ve. 144. § (4) bekezdésének „előzetes, írásbeli” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kezdeményezte, valamint az adott szövegrész megsemmisítése esetén a rendelkezés alkalmazásának kizárását az Abtv. 45. § (2) bekezdése alapján.
- [2] Az alkotmányjogi panaszra okot adó ügyben Szekszárd Megyei Jogú Város Helyi Választási Bizottsága 68/2019. (IX. 16.) HVB határozatában – egy helyi lakos kezdeményezésére – megállapította, hogy az indítványozó megsértette a Ve. 144. § (4) bekezdését azzal, hogy a város területén lévő villanyoszlopokra a tulajdonos, illetve a vagyonkezelői jog gyakorlója engedély nélkül helyezett el választási plakátokat. A választási bizottság az indítványozót a további jogsértéstől eltiltotta, és kötelezte, hogy az engedély nélkül elhelyezett plakátokat három napon belül távolítsa el.

- [3] A helyi választási bizottság határozatával szemben az indítványozó fellebbezett. Fellebbezésében előadta, hogy 2019. augusztus 29-én benyújtotta a Ve. 144. § (4) bekezdése szerinti hozzájárulás iránti kérelmét a Szekszárdi Polgármesteri Hivatalnál a jegyzőnek címezve. A kérelemre a Városfejlesztési és Üzemeltetési Igazgatóság vezetője 2019. szeptember 5-én kelt levelével válaszolt, tájékoztatva az indítványozót, hogy a Városigazgatási és Rendészeti Osztály jár el a hozzájárulás kiadásának tárgyában és kérte, hogy az indítványozó a kérelmet a Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzatához címezve küldje meg. A Szekszárdi Polgármesteri Hivatal Városfejlesztési és Üzemeltetési Igazgatósága nem tette át tehát a kérelmet a Városigazgatási és Rendészeti Osztályhoz. Mindennek ellenére a fellebbezés nyomán eljáró Tolna Megyei Területi Választási Bizottság a 35/2019. (IX. 22.) TVB határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta. Határozata indokolásában a területi választási bizottság utalt arra, hogy az eljárásban a Ve. 144. § (4) bekezdését kellett alkalmazni, e rendelkezésnek az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésébe ütközését pedig nem vizsgálhatta.
- [4] Ezt követően az indítványozó a területi választási bizottság határozata ellen bírósági felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő. Az ennek folytán indult nemperes eljárásban a Pécsi Ítéltábla Pk.III.50.008/2019/3. számú végzésével a területi választási bizottság határozatát helybenhagyta. Végzésében a bíróság azzal érvelt, hogy a „Ve. 144. § (4) bekezdéséhez fűzött magyarázat szerint e szabályozással a jogalkotó a tulajdonhoz fűződő jogot helyezi előtérbe a véleménynyilvánítás szabadságával szemben. Az Alaptörvény 38. cikk (1) bekezdése szerint a helyi önkormányzat tulajdona nemzeti vagyon, kezelésének és védelmének célja egyebek mellett a közérdek szolgálata, a közös szükségletek kielégítése. Az önkormányzatnak a tulajdonosi jogait e szempontokat is mérlegelve kell gyakorolnia.” Ehhez kapcsolódóan az eljáró bíróság rámutatott arra, hogy az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozik a vonatkozó törvényi szabályozás alaptörvény-ellenességének vizsgálata. Az eljáró bíróság kifejtette, hogy az indítványozó alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz és kérheti a törvényi rendelkezés kapcsán annak megállapítását, hogy az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe ütköző módon korlátozza-e az alapvető jog érvényesülését.
- [5] A bírói döntéssel szemben előterjesztett alkotmányjogi panaszában az indítványozó az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése által biztosított véleménynyilvánítás szabadságának sérelmét kérte megállapítani. Az indítványozó alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek tartotta annak megítélését, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának arányos korlátozását jelenti-e, ha a Ve. 144. § (4) bekezdése alapján eljáró helyi önkormányzat tulajdonosi minőségben ellehetetlenítheti a választási kampány idején az önkormányzati, tehát köztulajdonban álló közterületi eszközökön a – véleménynyilvánításhoz való jog védelmi körébe tartozó – választási plakátok elhelyezését, valamint ha a plakát elhelyezéséhez szükséges hozzájárulás iránti kérelemre észszerű időben nem válaszol. Az indítványozó kifogásolta a Ve. 144. § (4) bekezdését, mely lehetőséget ad arra, hogy az e rendelkezés szerinti jogosult egyáltalán ne, illetve ne észszerű időn belül adjon választ a hozzá intézett, választási plakát elhelyezéséhez való hozzájárulás magadására irányuló kérelemre. Megítélhetetlenné válik így – álláspontja szerint – a rendelkezés következtében az, hogy a nemzeti vagyon védelme adott esetben valóban szükségessé teszi-e a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását. Ekként a támadott szabály lehetőséget adhat a véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányosan elfogadható indokok által nem igazolható aránytalan korlátozására.

II.

- [6] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„IX. cikk (1) Mindenkinnek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.”

„38. cikk (1) Az állam és a helyi önkormányzatok tulajdona nemzeti vagyon. A nemzeti vagyon kezelésének és védelmének célja a közérdek szolgálata, a közös szükségletek kielégítése és a természeti erőforrások megóvása, valamint a jövő nemzedékek szükségleteinek figyelembevétele. A nemzeti vagyon megőrzésének, védelmének és a nemzeti vagyonnal való felelős gazdálkodásnak a követelményeit sarkalatos törvény határozza meg.”

- [7] 2. A Ve. érintett rendelkezése:

„144. § (4) Plakátot elhelyezni

a) magántulajdonban álló dolgon kizárólag a tulajdonos vagy a bérlő,

b) állami vagy önkormányzati tulajdonban lévő dolgon a vagyongazdálkodási jog gyakorlásának előzetes, írásbeli hozzájárulásával lehet.”

III.

- [8] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az Ügyrendben meghatározottak szerint eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés értelmében az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [9] Az indítványozó mint a választási kampányban listát állító jelölő szervezet érintettnek minősül, mert a bírói döntés közvetlen rendelkezést tartalmaz rá.
- [10] Az alkotmányjogi panasz előterjesztésének határidejét a Ve. 233. §-a rögzíti. Eszerint a választási szerv határozatával kapcsolatos jogorvoslati eljárásban hozott bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz a sérelmezett döntés közlésétől számított három napon belül nyújtható be az Alkotmánybírósághoz. A támadott végzést az indítványozó jogi képviselője 2019. szeptember 27-én vette kézhez. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt 2019. szeptember 30-án elektronikus úton terjesztette elő az elsőfokú bíróságon. Minderre tekintettel megállapítható, hogy az indítvány határidőben érkezettnek minősül.
- [11] 2. Az előadó alkotmánybíró az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján az alkotmányjogi panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozattervezetet terjesztett a testület elé.

IV.

- [12] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [13] 1. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja szerint az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Ennek érdekében vizsgálja, hogy a bírói döntésben alkalmazott jogértelmezés megfelel-e az Alaptörvény 28. cikkében foglaltaknak, vagyis hogy az eljáró bíróság a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezte-e, abból a feltételezésből kiindulva, hogy a jogszabályok a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.
- [14] Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz érdemét figyelembe véve az indítványozó a bírói döntést azért kifogásolta, mert „a helyi önkormányzat hozzájárulásának hiánya miatt” a terhére megállapított jogszabálysértést a bíróság helybenhagyta. Az indítványozó így a bírói döntéssel összefüggésben voltaképpen azt sérelmezte, hogy a bíróság a Ve. 144. § (4) bekezdésében foglalt kötelezően alkalmazandó tételes jogi szabályozással szemben nem értékelte – a véleménynyilvánítás szabadságára figyelemmel – a tulajdonosi nyilatkozat ráutaló magatartással való megadásaként azt, ha az állami, önkormányzati vagyongazdálkodási jog jogosultja nem válaszol, s indok nélkül megakadályozza a köztulajdonban álló közterületi eszközökön a – véleménynyilvánításhoz való jog védelmi körébe tartozó – választási plakátok jogszerű elhelyezését.
- [15] A sérelmezett bírói döntés kapcsán megállapítható volt ugyanakkor, hogy az adott bírósági eljárásban a bíróság a választási szerv határozatának jogszerűségét vizsgálja, mindenekelőtt a Ve. alapján. Ebben az eljárásban a bíróság által kötelezően alkalmazandó tételes jogi szabályozás bírói felülvizsgálatának, a Ve. 144. § (4) bekezdése kategorikus rendelkezésével szembeni bírói mérlegelésnek nincs helye. Miután a Ve. 144. § (4) bekezdésében foglaltakkal szembeni bírói döntés meghozatalára eleve nem kerülhetett sor, pusztán a tételes jog alkalmazása miatt a bírói döntés Alaptörvénybe ütközése nem volt megállapítható.
- [16] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panasz alapján vizsgálta, hogy a Ve. 144. § (4) bekezdésének az indítványozó által támadott „előzetes, írásbeli” szövegrésze ellentétes-e az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével.
- [17] Az Alkotmánybíróság a 3130/2018. (IV. 19.) AB határozatában leszögezte: „A kampányidőszakot megelőző időszak szabályaihoz képest kampányidőszakban kiszélesednek a véleménynyilvánítási lehetőségek. Ennek okát egyebek között az Alkotmánybíróság 5/2015. (II. 25.) AB határozata és 7/2014. (III. 7.) AB határozata fogalmazta meg: »[a] választási kampány a közügyek szabad vitatásának egyik, a választójog szabályai körébe vont

megnyilvánulása. E nélkül a választópolgárok nem, vagy csak komoly nehézségek árán tudnák eldönteni, hogy mire szavazzanak. A választási kampány során tehát nemcsak egyszerűen a közügyeket vitatják meg az emberek, hanem tájékozódnak annak érdekében, hogy a szavazás napján megfontolt döntést tudjanak hozni.»

A Ve. nemcsak a klasszikus papír alapú ragasztásokat tekinti plakátnak, hanem rögzíti, hogy a választási kampány tekintetében plakátnak minősül a falragasz, bármilyen felirat, a szórólap, a vetített kép, az embléma, függetlenül attól, hogy milyen formában, milyen méretben, milyen hordozóanyagon jelenik meg. Ebben az időszakban a jelölő szervezetek (pártok) és a jelöltek engedély és bejelentés nélkül készíthetnek választási plakátot [Ve. 144. § (2) bekezdés]. [...]

Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében elismert véleménynyilvánítási szabadság kiterjed a választási kampány során a jelöltek és a jelölő szervezetek által folytatott kampány tevékenységre, amelynek egyik eszköze a választási plakátok készítése és elhelyezése. Ennek megfelelően a választási plakátok elhelyezését korlátozó szabályok a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását jelentik. A választási plakát elhelyezésének a megtiltása a véleménynyilvánításhoz való jogot közvetlenül korlátozza, így arra csak törvényben kerülhet sor. A Ve. a plakátra vonatkozóan önálló szabályokat tartalmaz. E szabályozás lényeges tartalma szerint plakát a kampányidőszakban – a Ve. 144. § (4)–(7) bekezdésben meghatározott kivételekkel – korlátozás nélkül elhelyezhető.” (Indokolás [31]–[33])

- [18] A Ve. 144. § (4) bekezdése a választási plakát elhelyezését mind magántulajdonban álló, mind pedig a nemzeti vagyon körébe tartozó állami vagy önkormányzati tulajdon esetén a jogosult „előzetes, írásbeli” hozzájárulásához köti. Ezáltal a Ve. ezen rendelkezése a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását jelenti.
- [19] Az indítványozó maga is utalt arra, hogy a Ve. 144. § (4) bekezdése másik alapvető jog, az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében elismert tulajdonhoz való jog érvényesülése érdekében határoz meg korlátot a véleménynyilvánítás szabadságával szemben, mind a magántulajdon, mind pedig a nemzeti vagyon körébe eső tulajdon vonatkozásában. A Ve. hatályos 144. §-át az egyes választásokkal kapcsolatos törvények módosításáról szóló 2018. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Módtv.) 57. §-a 2018. szeptember 1-jével iktatta be. A Módtv. 57. §-ához fűzött miniszteri indokolás rögzíti, hogy a Ve. 144. § új (4) bekezdésének célja a magántulajdon arányos védelme.
- [20] Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerint „[a]z alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”
- [21] A Ve. támadott rendelkezése törvényi szinten korlátozza a véleménynyilvánítási szabadságot. E törvényi szintű korlátozást más alapvető jog, az alkotmányos tulajdonjog védelme teszi indokolttá. Megállapítható továbbá, hogy a Ve. 144. § (4) bekezdésének kifogásolt „előzetes, írásbeli” szövegrésze a rendelkezés a) pontja által védett magántulajdon összefüggésében nem minősül a véleménynyilvánítási szabadság aránytalan korlátozásának, hiszen a magántulajdonosi autonómia védelmét a tulajdon korlátozásához való előzetes, írásbeli hozzájárulás követelménye biztosítja megfelelően. A Ve. 144. § (4) bekezdés b) pontja által érintett nemzeti vagyon körébe tartozó állami vagy önkormányzati tulajdon esetén ugyanakkor a tulajdonhoz való jog védelmével nem feltétlenül indokolható a – véleménynyilvánításhoz való jog védelmi körébe tartozó – választási plakátok jogszzerű elhelyezésének korlátozása. A nemzeti vagyon kezelésének és védelmének célját ugyanis maga az Alaptörvény 38. cikk (1) bekezdése mindenekelőtt a közérdek szolgálatában határozza meg, amibe nyilván beletartoznak az alapvető jogok, így a véleménynyilvánítási szabadság védelme is, amely kiterjed a választási kampány során a jelöltek és a jelölő szervezetek által folytatott kampánytevékenységre, s ennek egyik eszközeként a választási plakátok elhelyezésére. A tulajdonvédelmet a nemzeti vagyon körébe tartozó tulajdon esetén sem kizárt a tulajdon-korlátozással szemben úgy biztosítani, hogy az csak a jogosult előzetes, írásbeli hozzájárulásával legyen lehetséges. A közérdek szolgálatában álló nemzeti vagyon esetében ugyanakkor a jogosult tulajdonvédelme nem élvezhet automatikusan elsőbbséget akkor, amikor a korlátozást más alapvető jog érvényesülése indokolja, s az alapvető jog érdekében történő korlátozás nem minősül aránytalanak.
- [22] Mindezt figyelembe véve megállapítható volt, hogy a Ve. 144. § (4) bekezdésének kifogásolt „előzetes, írásbeli” szövegrésze a rendelkezés a) pontja esetében nem minősül a véleménynyilvánítási szabadság alaptörvény-ellenes korlátozásának, a rendelkezés b) pontja esetében pedig nem következhet belőle, hogy a jogosultat a véleménynyilvánítási szabadság alaptörvény-ellenes, az alkotmányosan elfogadható indokot meghaladó, aránytalan korlátozására is feljogosítsa. Ezért az Alkotmánybíróság az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése által biztosított

véleménynyilvánítási szabadság alaptörvény-ellenes, indokolatlan és aránytalan korlátozását a Ve. 144. § (4) bekezdésének „előzetes, írásbeli” szövegrészeivel összefüggésben nem állapította meg.

[23] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt elutasította.

V.

[24] Az Abtv. 46. § (1) bekezdése értelmében, ha az Alkotmánybíróság hatáskörei gyakorlása során folytatott eljárásban a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását állapítja meg, a mulasztást elkövető szervet – határidő megjelölésével – felhívja feladatának teljesítésére. Az Abtv. 46. § (2) bekezdésének c) pontja alapján a jogalkotói feladat elmulasztásának minősül, egyebek mellett az is, ha a jogi szabályozás Alaptörvényből levezethető lényeges tartalma hiányos.

[25] Az Alkotmánybíróság a fentiekben rámutatott arra, hogy a Ve. 144. § (4) bekezdés b) pontja által érintett nemzeti vagyon körébe tartozó állami vagy önkormányzati tulajdon esetén a tulajdonhoz való jog védelme nem teheti indokolttá a – véleménynyilvánításhoz való jog védelmi körébe tartozó – választási plakátok jogszerű elhelyezésének automatikus korlátozását. Az Alaptörvény 38. cikk (1) bekezdése ugyanis a nemzeti vagyon kezelésének és védelmének célját – a magántulajdonhoz képest eltérően – a közérdek szolgálatában határozza meg. A közérdek szolgálatára kötelezett nemzeti vagyon kezelésénél ezért az alapvető jogok érvényesülését, s ekként a véleménynyilvánítási szabadság védelmét is kötelező megfelelően biztosítani. Ehhez képest a Ve. 144. § (4) bekezdése a nemzeti vagyon körébe tartozó tulajdon esetén is úgy köti a jogosult „előzetes, írásbeli” hozzájárulásához a választási plakát elhelyezését, mint a magántulajdon esetén, amikor a magántulajdonosi autonómia védelme élvez elsőbbséget. Megállapítható tehát, hogy a Ve. 144. § (4) bekezdése a nemzeti vagyon körébe tartozó tulajdon esetén is egyoldalúan a tulajdonhoz való jog védelmét garantálja; nem biztosítja ezzel együtt azonban azt, hogy a plakát elhelyezését, s ezáltal a véleménynyilvánításhoz való alapvető jog érvényesülését korlátozni a közérdek szolgálatára kötelezett nemzeti vagyonba tartozó dolog vagyongazdálkodója csak indokoltan és arányos módon legyen jogosult. E hiányos jogi szabályozás így a 144. § (4) bekezdés b) pontja szerinti előzetes, írásbeli hozzájárulás kapcsán az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése által biztosított véleménynyilvánításhoz való jog sérelmére vezet.

[26] Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság – hivatalból eljárva – megállapította: az Országgyűlés az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésébe ütköző mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet idézett elő azáltal, hogy a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény 144. § (4) bekezdés b) pontja szerinti hozzájárulás kapcsán nem alkotta meg a politikai hirdetés indokolatlan és aránytalan korlátozásának kizárását garantáló szabályokat. Az Alkotmánybíróság felhívta az Országgyűlést, hogy jogalkotói kötelezettségének 2019. december 31-ig tegyen eleget. A jogalkotói hiányt mindenekelőtt azért kell pótolni, hogy a választásokon részt vevő jelöltek, jelölő szervezetek és más érdekelték bármiféle különbségtétel nélkül vehessenek részt a választási kampányban mint a közügyek szabad vitatásának a választójog szabályai körébe vont megnyilvánulásában. Az Alkotmánybíróság mindazonáltal a mulasztás megszüntetésének határidejét úgy állapította meg, hogy figyelemmel volt a Velencei Bizottság és az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet ajánlásaira, melyek ellenzik a választási szabályok megváltozását a választásokat megelőző időszakban [CDL-AD(2002)023-e, CDL-AD(2005)043 és OSCE-ODIHR *Guidelines for Reviewing a Legal Framework for Elections*].

VI.

[27] A határozat közzététele a Magyar Közlönyben az Abtv. 44. § (1) bekezdésének második mondatán alapul.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [28] Egyetértek a rendelkező részbe foglalt döntéssel, ugyanakkor fontosnak tartom az alábbiak kiemelését is.
- [29] 1. Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint kampányidőszakban kiszélesednek a véleménynyilvánítási lehetőségek {3130/2018. (IV. 19.) AB határozat, Indokolás [31]; 3154/2018. (V. 11.) AB határozat, Indokolás [27]}. Ennek oka – amint erre a határozat indokolása utal –, hogy „[a] választási kampány a közügyek szabad vitatásának egyik, a választójog szabályai körébe vont megnyilvánulása” {5/2015. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [24]–[25]}. Az eljáró bíróságok ezért a konkrét ügyben a Ve. 144. § (4) bekezdésének alkalmazása során sem tekinthettek el az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének relevanciájától.
- [30] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában jellemzően rámutat, hogy a bíróságoknak arra kell törekedniük, hogy az előttük folyamatban lévő ügyben alkalmazandó anyagi jogi és eljárásjogi normák adta értelmezési mozgástér keretein belül az ügy alapjogi érintettségére tekintettel legyenek, és az érintett alapjog alkotmányos tartalmát döntésükben – összhangban az alkalmazandó normákkal – érvényre juttassák. Ha pedig az alkalmazandó normának nincs ilyen értelmezési lehetősége, a norma alaptörvény-ellenes.
- [31] 2. Az adott ügyben a bíróság azt állapította meg, hogy a jogalkotó – a Ve. 144. § (4) bekezdéséhez fűzött magyarázat szerint e szabályozással – a tulajdonhoz fűződő jogot helyezi előtérbe a véleménynyilvánítás szabadságával szemben. A bíróság utalt arra is, hogy e norma alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság vizsgálhatja.
- [32] Az Alaptörvény 28. cikkének értelmében a bíróságnak a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét azok céljával összhangban kell értelmezni, és e rendelkezésnek az Alaptörvény hetedik módosításával megállapított új tartalma szerint a bíróságoknak „[a] jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban [...] a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni.”
- [33] Véleményem szerint az eljáró bíróság jogértelmezése az Alaptörvény hivatkozott rendelkezésének megfelelő, ezért az Alaptörvény 28. cikkére és az alkalmazott anyagi jogi norma értelmezési lehetőségeire is figyelemmel nem tárható fel olyan jogértelmezési hiba, amely a bírói döntés alaptörvény-ellenességét megalapozta volna.
- [34] 3. A fentiek mellett azonban nem hagyható figyelmen kívül, hogy a következetes alkotmánybírói gyakorlat szerint a kampányidőszakot megelőző időszak szabályaihoz képest a kampányidőszakban még inkább felértékelődik a véleménynyilvánítás szabadsága {lásd: 3154/2018. (V. 11.) AB határozat, Indokolás [27]}.
- [35] A szabályozás ugyanakkor a jelenlegi formájában nem biztosítja a véleménynyilvánítás szabadságának következetes érvényesülését azáltal, hogy nem tartalmaz garanciális rendelkezéseket az érintett alapjogok egymásra tekintettel történő, alkotmányosan elfogadható korlátozáson alapuló érvényesüléséhez.
- [36] Mindezek alapján, álláspontom szerint a szabályozás kiegészítése szükséges annak érdekében, hogy a véleménynyilvánítás érvényesülésének garanciái a szabályozásban – a jogalkalmazás számára egyértelmű normatartalommal – biztosítva legyenek.
- [37] 4. Megjegyzem továbbá, hogy álláspontom szerint az Alkotmánybíróság alkotmányos követelményt nem állapíthatott meg, mert az a Ve. 144. § (4) bekezdésének érintett rendelkezésének értelmezési lehetőségével összeegyeztethetetlen.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró különvéleménye

- [38] A határozattal az alábbi indokok miatt nem értek egyet.
- [39] 1. A többségi határozat a támadott bírósági döntésben megállapított tényállás alapján adottnak vette, hogy az indítványozónak a Ve. 144. § (4) bekezdés *b)* pontja alkalmazásával az önkormányzattól kellett előzetesen engedélyt kérnie a plakátok villanyoszlopra történő kihelyezéséhez.
- [40] A Ve. 144. § (3) bekezdése szerint kampányidőszakban a főszabály a jelöltek (jelölő szervezetek) és a választópolgárok közötti kommunikáció szabadsága.
- [41] 2. Különvéleményem megfogalmazásánál a kiindulópontom az, hogy választási kampányban a plakátok a jelöltek (jelölő szervezetek), valamint a választópolgárok közötti kommunikációt szolgálják. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában ezt a következőképpen fogalmazta meg: „a választási kampányban különösen, de attól függetlenül is egy politikai szervezet – a kampányban jelölő szervezet – és támogatói vagy választói közötti kommunikáció az Alaptörvény IX. cikkében biztosított véleménynyilvánítás szabadsága mint kommunikációs alapjog által védett körbe tartozik {1/2013. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [93]–[94]}” {16/2019. (V. 14.) AB határozat, Indokolás [36]}. Ez az alapjogi megközelítés jelenik meg a fent hivatkozott Ve. 144. § (3) bekezdésében.
- [42] A Ve. 144. § (4) bekezdésébe foglalt előzetes engedélyezés jogintézménye tehát egy kiemelten védett alapvető jog korlátozását jelenti.
- [43] 3. Ezzel az alapjoggal szemben a határozat szerint – az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésébe foglalt szükségességi-arányossági teszt alkalmazása során – az állam és az önkormányzatok tulajdonhoz való joga áll.
- [44] Ahogyan arra már a 3128/2019. (VI. 5.) AB határozathoz fűzött különvéleményemben is utaltam, „az Alkotmánybíróság gyakorlata nem egyértelmű abban a kérdésben, hogy az államnak, az állami szerveknek, az állami tulajdonú cégeknek, illetve az önkormányzatoknak és az önkormányzati tulajdonú gazdasági társaságoknak mikor és milyen körben ismeri el az alapjogi jogalanyiságát” (Indokolás [52]).
- [45] Kétségtelen, hogy az államnak és az önkormányzatoknak van tulajdonuk, az azonban kérdéses számomra, hogy az Alaptörvény által alapjogként védett tulajdonhoz való joguk van-e.
- [46] 4. Következésképpen a vizsgált Ve. szabály esetében megalapozottabbnak tartottam volna, ha az Alkotmánybíróság a véleménynyilvánítási szabadságot az állami, önkormányzati tulajdon rendeltetésszerű használatával és állagának védelmével mint alkotmányos értékkel – amely egyben közérdek is – ütköztette volna.
- [47] Az alapjog-korlátozás szükségességét jelen esetben az állami, önkormányzati szervek kampánysemlegességének a követelménye, valamint az önkormányzati közfeladat ellátását közvetlenül szolgáló vagyontárgyak védelme, tágabb értelemben – amint azt a Módv. indokolása megfogalmazza – az épített és természeti értékek védelme indokolhatja. [Megjegyzem: részben e célokat szolgálja a Ve. 144. § (5) bekezdése is, amely szerint „védett műemléki értéken, védett örökségi elemen, az építészeti örökség védett elemén, védett természeti területen és értéken, továbbá állami vagy önkormányzati hatóság elhelyezésére szolgáló épületen vagy azon belül plakátot elhelyezni tilos”.]
- [48] Álláspontom szerint azonban a vizsgált szabályozás – az előzetes engedélyezés mint általános feltétel – az arányosság követelményét már nem teljesíti.
- [49] Az arányosság körében – az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján – az vizsgálandó, hogy az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjog-sérelem súlya megfelelő arányban állnak-e egymással. A törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni, azaz hogy a korlátozás nem haladhatja-e meg azt a szintet, mint amit az alkotmányosan igazolható cél elérése feltétlenül megkíván [lásd például: 24/2014. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [135]; 3312/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [43]].
- [50] Jelen ügyben egy általánosságban is kiemelten, kampányidőszakban pedig különösen védett alapjogról van szó – a véleménynyilvánítás szabadságáról –, amely esetben az alapjog-gyakorlás szabadságának főszabályából kell kiindulni. A korlátozás nem kizárt, de annak arányosságához viszonylag súlyos és konkrét veszélyre utaló indokok kellenek. A jogalkotó előírhatja, hogy hol, milyen módon helyezhető el plakát, és a jogsértést szankcionálhatja, de a minden esetre kiterjedő és diszkrecionális döntési jogkör a korlátozás feltétlenül szükséges mértékét bizonyosan meghaladja. Különösen azért, mert a Ve. nem tartalmaz semmilyen előírást az engedélye-

zés határidejére, a pozitív/negatív elbírálás feltételeire, az indokolási kötelezettségre vonatkozóan, tehát valójában diszkrecionális jogkört ad az államnak és az önkormányzatoknak (illetve a vagyonkezelői jog gyakorlójának). Az engedély megtagadása vagy a döntéshozatalra jogosult hallgatása esetében – amely a vizsgált ügyben akadályt képez az alapjog gyakorlásának – a kérelmező tartalmi és eljárási értelemben is eszköztelenné válik: az engedély megadásának/megtagadásának jogszabályban meghatározott feltételei hiányában a bírósági felülvizsgálat nem lehet hatékony, továbbá az eljárás sem fog befejeződni a kampányidőszak végéig.

- [51] Mindezek alapján úgy vélem, hogy az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének a korlátozására nem a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan került sor a Ve. 144. § (4) bekezdés *b)* pontjában, ezért azt az Alkotmánybíróságnak – adott esetben *pro futuro* hatállyal – meg kellett volna semmisítenie, és ki kellett volna mondania a konkrét ügyben az alkalmazási tilalmat.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

- [52] A határozat rendelkező részének 1. pontjával az alábbi indokok miatt nem értek egyet.

- [53] 1. Az mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességnek a határozat rendelkező része 1. pontjában rögzített formában történő megállapítását azért nem tartom támogathatónak, mivel álláspontom szerint sem abból, sem pedig a határozat indokolásának vonatkozó részéből nem derül ki, hogy milyen tartalmú szabályozási hiányosság vezet az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében rögzített szabad véleménynyilvánításhoz való jog sérelméhez. Azt magam sem tartom kizártnak, hogy a Ve. 144. § (4) bekezdése *b)* pontja szerinti fordulat (az állami vagy önkormányzati tulajdonban lévő dolog) tekintetében a választási plakát elhelyezéséhez szükséges, a vagyonkezelő által tett „előzetes, írásbeli hozzájárulás” kapcsán alappal vizsgálható az Alaptörvényben rögzített jog korlátozásával összefüggésben a jogi szabályozás lényeges tartalmának hiányossága. Ugyanakkor, véleményem szerint az Alkotmánybíróság – bár a jogalkotó számára a megalkotandó jogi szabályozás tartalmának előírására ezen jogkövetkezmény alkalmazása esetén sem jogosult – nem hozhat olyan határozatot, amely olyan bizonytalan tartalmú alkotmányos mulasztást állapít meg, amelyből a jogalkotó számára nem derül ki egyértelműen legalább az, hogy milyen természetű jogszabályi előírások hiánya vezetett az Alkotmánybíróság döntésében foglalt kimondásához. Mivel ebben a kérdésben véleményem szerint a határozat indokolásának vonatkozó része sem nyújt kellően egyértelmű támpontot a jogalkotó számára, ezért a rendelkező rész 1. pontjában foglalt mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapítását nem tudom támogatni.

- [54] Véleményem szerint a megalapozott – és az esetleges jogalkotási hiányosság tartalmának egyértelműsége szempontjából is kielégítő – döntés meghozatala érdekében az alaptörvény-ellenességben megnyilvánuló mulasztással kapcsolatos hivatalbóli eljárás és az alkotmányjogi panasz eljárás [amelynek elbírálására a Ve. 233. § (2) bekezdése alapján legfeljebb hat munkanap áll az Alkotmánybíróság rendelkezésére] elkülönítésére és az előbbi eljárásnak a jelen üggyel függetlenül történő lefolytatására lett volna szükség.

- [55] 2. Az indítványozó a Ve. 144. § (4) bekezdése *b)* pontjának az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti vizsgálatát; e jogszabályi rendelkezés „előzetes, írásbeli” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését is kérte az Alkotmánybíróságtól. Véleményem szerint ezen indítványi elem – mint önálló kérelem (*petitum*) – mikénti elbírálásának nemcsak a döntés indokolásában, hanem a határozat rendelkező részében is (önálló pontként) meg kellett volna jelennie.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás alkotmánybíró különvéleménye

- [56] Nem értek egyet a mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításával, mivel álláspontom szerint az Alaptörvény IX. cikkéből fakadó alkotmányos követelmény megfogalmazásával kellett volna kijelölni azt az alkotmányos értelmezési tartományt, ami a jelen ügyre megnyugtató, az Alaptörvénynek megfelelő választ biztosít. Ebből adódóan álláspontom szerint az alkotmányos követelménynek már most érvényt kellett volna szerezni a bírói döntés megsemmisítése révén, az alkotmányos mulasztás megállapítása ugyanis a távolabbi jövőbe vetíti az alkotmányossági sérelem rendezését.
- [57] Habár egyetérték azzal, hogy szűk körben az állami és önkormányzati tulajdonban álló egyes vagyontárgyak kikerülhetnek a kampánycélú igénybevétel alól, a választási kampányok során abból kell kiindulni, hogy a Ve. széles eszköztárat kíván biztosítani a jelöltek számára a választópolgárok meggyőzése érdekében. Ezért kampányidőszakban megfelelően szabályozott eljárásban és erős érvekkel szükséges alátámasztani az állami és önkormányzati tulajdonban álló egyes vagyontárgyak kiemelését a kampánycélú felhasználás alól, egyébként veszélybe kerülhet a választáson indulók esélyegyenlősége, és így a demokratikus akaratképzés folyamata. E ponton emlékeztetni szükséges arra, hogy az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint egy választási kampányban a lehető legszélesebb körben érvényre kell juttatni a közügyek vitathatóságának követelményét, a kampány ugyanis olyan speciális időszak, amelyben fokozottan jönnek számításba a közügyek minél szabadabb vitája melletti érvek. Ennek eredménye, hogy az Alkotmánybíróság a 3130/2018. (IV. 19.) AB határozatban úgy foglalt állást, hogy „[a] Ve. a plakátra vonatkozóan önálló szabályokat tartalmaz. E szabályozás lényeges tartalma szerint plakát a kampányidőszakban – a Ve. 144. § (4)–(7) bekezdésben meghatározott kivételekkel – korlátozás nélkül elhelyezhető.” (Indokolás [33])
- [58] Mindebből következőleg a jelen ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés megoldása érdekében álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak alkotmányos követelményben kellett volna megfogalmaznia azt, hogy a nemzeti vagyonba tartozó vagyontárgy vagyonkezelője köteles a politikai hirdetésre alkalmas, jellemzően közterületen található vagyontárgyait egyenlő feltételek mellett a jelöltek rendelkezésére bocsátani választási plakátok kihelyezése céljából, és egyben köteles a választási plakátok elhelyezéséhez késlekedés nélkül hozzájárulni.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András alkotmánybíró különvéleménye

- [59] Támogattam az indítvány elutasítását, de nem értek egyet a mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításával. Nem a jogszabályok elégtelensége okozta az alapjogsérelmet, hanem az indítványozó kérelmének válasz nélkül hagyása. Álláspontom szerint helyesebb lett volna az Alaptörvény IX. cikkéből fakadó alkotmányos követelmény megfogalmazása.
- [60] Az önkormányzat bizonyos vagyontárgyait kizárhatja a kampánycélokra történő igénybevétel alól. Ugyanakkor az önkormányzat közfeladataira tekintettel rendelkezik tulajdonnal, így biztosítania kell azok legalább egy részének közcélból történő igénybevételét, márpedig a választási kampány vitathatatlanul közcél. A követelménynek azt kellett volna kimondania, hogy a kampányszereplők ugyan nem követelhetik meg egyetlen vagy bizonyos fajta önkormányzati vagyontárgy biztosítását plakátjaik vagy más kampányszervezők elhelyezése számára, de az önkormányzat köteles vagyontárgyainak egy részét – egyenlő feltételekkel – ténylegesen a kampányszereplők rendelkezésére bocsátani. Emellett a határozat indokolásában kifejezhető lett volna, hogy az önkormányzat köteles az igénybevételi kérelemre válaszolni, és megjelölni azt a vagyonelemet, amelyet a kérelmező igénybe vehet (ha az eltér a kérelemben szereplőtől).

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

[61] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2019. október 8.

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1599/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3250/2019. (X. 30.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Pokol Béla* előadó alkotmánybíró és *dr. Schanda Balázs* alkotmánybíró párhuzamos indokolásaival – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság az egészségügyi alapellátásról szóló 2015. évi CXXIII. törvény 8. § (7) bekezdése, az önálló orvosi tevékenységről szóló 2000. évi II. törvény 1. § (2) bekezdés a) és c) pontja, valamint 2. § (1) és (2) bekezdése, továbbá az önálló orvosi tevékenységről szóló 2000. évi II. törvény végrehajtásáról szóló 313/2011. (XII. 23.) Korm. rendelet 2. § (1) és (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozók, kilenc fogorvos – jogi képviselőjük (*dr. Rónai Anett* ügyvéd) útján – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése alapján az egészségügyi alapellátásról szóló 2015. évi CXXIII. törvény (a továbbiakban: Eatv.) 8. § (7) bekezdése, az önálló orvosi tevékenységről szóló 2000. évi II. törvény (a továbbiakban: Ötv.) 1. § (2) bekezdés a) és c) pontja, valamint 2. § (1) és (2) bekezdése, továbbá az önálló orvosi tevékenységről szóló 2000. évi II. törvény végrehajtásáról szóló 313/2011. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 2. § (1) és (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérik az Alkotmánybíróságtól, melyeket ellentétesnek tartanak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, M) cikk (1) és (2) bekezdésével, XII. cikk (1) bekezdésével, XIII. cikk (1) bekezdésével, valamint XV. cikk (2) bekezdésével.
- [2] A kilenc indítványozó három különböző ügyben, három bírósági döntés alapjául szolgáló ugyanazon jogszabályi rendelkezések ellen nyújtott be alkotmányjogi panaszt. Ezen indítványok szoros tárgyi összefüggésére tekintettel a három ügyet az Alkotmánybíróság az Abtv. 58. § (2) bekezdése alapján – figyelemmel az Ügyrend 34. § (1) bekezdésére – egyesítette és egy eljárásban bírálta el.
- [3] 2. Az indítványozók a panasszal támadott három külön, önálló bírósági eljárás során meghozott jogerős ítéletek alapjául szolgáló közigazgatási peres eljárásokban felperesekként vettek részt. Mind a kilenc indítványozó fogorvos, akik iskola fogászati tevékenységet végeznek. 2015-ben, illetve 2016-ban mindannyian külön-külön kérelemmel fordultak a Baranya Megyei Kormányhivatal Pécsi Járási Hivatal Népegészségügyi Intézetéhez, melyekben hatósági bizonyítvány kiállítását kérték alanyi jogon szerzett praxisjog igazolásáról. Kérelmeikben hivatkoztak arra, hogy működési engedéllyel rendelkező állandó telephelyeiken területi ellátási kötelezettséggel bíró gyermek praxisban, Pécs Megyei Jogú Város Közgyűlésének 30/2007. (VI. 22.) önkormányzati rendelete 4. melléklete szerinti egy-egy körzetben, a pécsi önkormányzattal kötött feladatellátási szerződés alapján iskola fogászati tevékenységet végeznek. Kérelmeikhez csatolták a működési engedélyük megújításáról szóló tájékoztatót, az önkormányzattal kötött feladatellátási szerződést, illetve a Baranya Megyei Orvosi Kamara által kiállított azon hatósági bizonyítványokat, melyek tárgya – állításuk szerint – az alanyi jogon kapott működtetési

jogra vonatkozó jogosultságuk igazolása. A járási hivatal mindegyik későbbi indítványozó kérelmét elutasította. Az ezen határozatok ellen bejelentett kérelmezői fellebbezéseket másodfokon a Baranya Megyei Kormányhivatal szintén elutasította. A közigazgatási hatóságok mindkét fokon azt állapították meg, hogy a kérelmezők praxisjogot nem szereztek, mivel praxisjog az iskola-egészségügyi ellátás végzéséhez, így az iskolafogászati ellátáshoz a hatályos jog alapján nem szerezhető, ezért az orvosi kamara által kiállított hatósági bizonyítványt sem lehetett a praxisjog megszerzéséről szóló hatósági bizonyítvány kiállításához figyelembe venni.

- [4] Ezen közigazgatásilag jogerős határozatokkal szemben mind a kilenc indítványozó a Pécsi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz fordult, kérve a hatósági határozatok hatályon kívül helyezésével az elsőfokú hatóság új eljárások lefolytatására és új határozatok hozatalára utasítását. A kereseti kérelmek szerint az Öotv. 1. § (2) bekezdés a) pontja értelmében „önálló orvosi tevékenység: a területi ellátási kötelezettség körében az egészségügyi alapellátásról szóló törvény szerint a háziorvos, a házi gyermekorvos, a fogorvos [...] által nyújtott egészségügyi ellátás”; ugyanezen bekezdés c) pontja értelmében pedig „praxisjog: az egészségügyi államigazgatási szerv által az a) pont szerinti orvos részére adott önálló orvosi tevékenység nyújtására jogosító engedélyben foglalt jog, amely alapján önálló orvosi tevékenység területi ellátási kötelezettséggel, meghatározott körzetben végezhető”.
- [5] A felperesek szerint az iskolafogorvosok mint fogorvosok beletartoztak a praxisjogosulti körbe, így számukra az ennek igazolásáról szóló hatósági bizonyítvány kiállítása nem tagadható meg. A Vhr. 2. § (1) bekezdés a) pontja pedig meghatározza a háziorvosi körzet fogalmát, eszerint „háziorvosi körzet: a területi ellátási kötelezettség alapján a feladattal érintett települési önkormányzat [...] által az Öotv. 2. § (2) bekezdése szerint rendeltetben – jogszabályban meghatározottak figyelembevételével – meghatározott település, települések, illetve településrész, településrészek”, amely a felperesek szerint szintén a kérelmük megalapozottságát igazolta. Hivatkoztak továbbá az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban: Eütv.) 152. § (1) bekezdésére, illetve az azt 2015. augusztus 1-jével hatályon kívül helyező Eatv. 5. § (1) bekezdésére. Mindkét jogszabályhely úgy rendelkezik, hogy a települési önkormányzat az egészségügyi alapellátás körében gondoskodik: a) a háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátásról, b) a fogorvosi alapellátásról, c) az alapellátáshoz kapcsolódó (háziorvosi, házi gyermekorvosi és fogorvosi) ügyeleti ellátásról, d) a védőnői ellátásról, e) az iskola-egészségügyi ellátásról. (A zárójeles rész az, amiben a két jogszabályhely eltér egymástól: e rész az Eütv.-ben még nem volt benne, az Eatv.-ben pedig benne van; értelmi különbségességet ugyanakkor nem eredményez.) Mivel a kérelem közigazgatási hatósághoz történő benyújtásakor már az utóbbi volt hatályban, a bíróság csak ezt vehette figyelembe, azonban ezen jogszabályhely – és a többi releváns jogi rendelkezés – figyelembevételével a Pécsi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság azt állapította meg, hogy a felperesek praxisjogot nem szerezhettek.
- [6] A bíróság mindhárom alapügyben, mind a kilenc felperes vonatkozásában úgy érvelt, hogy az Eatv. alapján az iskola-egészségügyi ellátás ugyan valóban az alapellátás része, de művelése praxisjogot nem eredményez, mivel az Öotv. hatálya alá – annak 1. § (2) bekezdés a) pontja értelmében – csak a területi ellátási kötelezettség alapján tevékenységét végző háziorvos, házi gyermekorvos és fogorvos tartozik, azaz csak a (tág értelemben vett) háziorvosi körbe, vagyis az Eatv. 5. § (1) bekezdés a)–c) pontjai alá tartozók minősülnek „önálló orvosi tevékenységet végzőknek”. Pusztán attól, hogy valami alapellátás, még – jogszabályi rendelkezés hiányában – nem eredményez praxisjogot. Mivel az Eatv. külön (az 5.) alcímben rendelkezik a háziorvosi, a házi gyermekorvosi és a fogorvosi alapellátásról (így ezek részeként a házi gyermek-fogorvosi ellátásról is), és külön (a 7.) alcímben szól az iskola-egészségügyi ellátásról (mely utóbbinak az iskola-fogászati ellátás is a része), így kontextuális-rendszertani alapon megállapítható, hogy az iskola-fogászati ellátás nem a – praxisjoggal járó – háziorvosi (házi gyermek-fogorvosi) ellátás része. Az Öotv. rendelkezéseire is csak az Eatv. 5. alcíme hivatkozik; ennek alapján – *a contrario* – megállapítható, hogy – összhangban az Eatv. 8. § (7) bekezdésével, mely szerint „[a]z e § szerinti orvosok által a területi ellátási kötelezettség körében önállóan végezhető egészségügyi ellátás feltételeiről az önálló orvosi tevékenységről szóló törvény rendelkezik” – az iskola-fogászati tevékenységre az Öotv. nem alkalmazható, vagyis arra praxisjog nem szerezhető. Végül a Vhr. 2. § (1) bekezdés a) pontja szerinti „háziorvosi körzet” fogalmának sem feleltethető meg az iskola-fogászat, mivel az ott szabályozott „területi ellátási kötelezettség” csupán a szintén ott meghatározott „település, települések, illetve településrész, településrészek” fogalmával leírható feladatkielölésre vonatkoztatható, az iskola-fogászati tevékenységre azonban az önkormányzatok rendeleteikben intézményi (és nem területi) ellátási kötelezettséget írnak elő, azaz az iskola-fogászati ellátás nem területi alapon, hanem nevelési, oktatási intézményekhez kötődően (az oda bármely területről járó gyermekek számára) vehető igénybe. Összességében a bíróság mindhárom ügyben arra mutatott rá, hogy a működtetési jog fogalmát 2012. január 1-jén felváltó praxisjog csak területellátási kötelezettséggel

bíró orvosokat illet meg, míg a korábbi működtetési joggal olyan orvos is rendelkezhetett, akinek nem volt területellátási kötelezettsége. Míg a működtetési jog személyhez kapcsolódó jog volt, az elidegenítés lehetősége nélkül, addig a praxisjog vagyoni értékkel bír, elidegeníthető jogosultság. A korábbi működtetési engedély önmagában (jogsabályi rendelkezés hiányában) nem eredményez és nem eredményezett praxisjogot, így nem illeti meg az alapellátást végző, illetve azt 2012. január 1-jén vagy bármikor később gyakorló orvosok bármelyikét pusztán erre a tényre tekintettel, mint ahogyan sem a korábbi működtetési engedély, sem a mai praxisengedély sem azonos az orvoskénti működést lehetővé tevő ún. működési engedéllyel, amellyel a felperesek rendelkeznek. Mindezek alapján a bíróság szerint a közigazgatási határozatok érdemben nem voltak jogsabálysértők, így a felperesek kereseteit mindhárom ügyben elutasította.

- [7] 3. Az indítványozók, az alapul fekvő perek egykori felperesei az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszukban az Eatv. 8. § (7) bekezdése, az Öotv. 1. § (2) bekezdés a) és c) pontja, valamint 2. § (1) és (2) bekezdése, továbbá a Vhr. 2. § (1) és (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérik az Alkotmánybíróságtól, melyeket ellentétesnek tartanak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, M) cikk (1) és (2) bekezdésével, XII. cikk (1) bekezdésével, XIII. cikk (1) bekezdésével, valamint XV. cikk (2) bekezdésével. Kifejezetten utalnak rá, hogy a közigazgatási és munkaügyi bíróság jogértelmezésével egyetértenek, ám a bíróság által kötelezően alkalmazott jogsabályi rendelkezéseket alaptörvény-ellenesnek tartják. Sérelmük lényege, hogy a jogsabályi rendelkezések alapján praxisjoggal csupán a területi ellátási kötelezettséggel rendelkező háziorvosok, házi gyermekorvosok és fogorvosok bírnak, a nem területi, hanem intézményi ellátási kötelezettséggel rendelkező iskola fogorvosok ellenben nem, noha – érvelésük szerint – az iskola fogászati tevékenység a praxisengedély-jogosult tevékenység kritériumainak tartalmilag megfelel: ugyanúgy saját kockázatra, saját vagyonukkal (saját tulajdonú rendelőben és saját költségből biztosított személyi-tárgyi feltételekkel) és személyes közreműködés révén, az önkormányzattal kötött feladatellátási szerződésben rögzített módon gondoskodnak a szintén feladatellátási szerződésben kijelölt személyek prevenciójáról és terápiás ellátásáról, mint a területi alapon működő fogorvosok és más háziorvosok; e személyek ellátására pedig az utóbbi orvosokhoz hasonlóan kötelesek.
- [8] Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság részét képező jogbiztonság követelménye szerintük azért sérül, mert a támadott jogsabályi rendelkezések normatartalma – más jogsabályi rendelkezésekkel együtt értelmezve – túl elvont, így ezek alapján nem állapítható meg az önkényes jogértelmezést kizáró és a jogintézmények kiszámítható működését biztosító világos és követhető normatartalom. Az Eatv. 7. § (2) bekezdése ugyanis az alapellátási körzetek nyilvántartása tekintetében a következő adatok nyilvántartását rendeli el: az érintett szakma megnevezése, szakmakódja, a körzet székhelye, a körzetnek a település érintett részének közterületek általi lehatárolása helyrajzi szám, utcanév, házszámok szerint, a körzetet létrehozó települési önkormányzat, illetve települési önkormányzatok megnevezése, székhelye, a körzet határát kijelölő önkormányzati rendelet száma; ez alapján pedig a területi és az intézményi alapon meghatározott „körzet” fogalma nem választható szét egymástól – miközben a támadott jogsabályhelyek értelmezése alapján az intézményi ellátási kötelezettséggel rendelkező orvosok (így az iskola fogorvosok) nem praxisjogosultak, míg a területi alapú ellátási kötelezettséggel rendelkezők (a tág értelemben vett háziorvosok) igen. Emellett az önálló körzeti (de nem területi, hanem intézményi alapú) ellátási kötelezettséggel működő iskola fogorvosok tevékenysége csak kisebb részben kötődik az iskola-egészségügyi ellátáshoz; tevékenységük nagy része azonos az alapellátást biztosító fogorvosokéval. Mindezek alapján az indítványozók szerint nem jelenthető ki egyértelműen, hogy az önálló orvosi tevékenységre vonatkozó jogsabályok hatálya nem terjed ki az iskola fogorvosokra.
- [9] Az Alaptörvény M) cikk (1) és (2) bekezdésével, valamint XII. cikk (1) bekezdésével, vagyis a vállalkozás szabadságának és a tisztességes gazdasági verseny feltételeinek a biztosításával, illetve a vállalkozáshoz való joggal az indítványozók szerint azért ellentétesek a támadott jogsabályhelyek, mert míg az iskola fogorvos önálló körzetben, intézményi ellátási kötelezettséggel, vállalkozási formában, saját kockázatára és költségére végzi tevékenységét, továbbá működési és képzettségi feltételei megegyeznek a területi ellátási kötelezettséggel bíró fogorvossal, addig – utóbbiakkal szemben – a vállalkozásból származó előnyöket a jogsabályi korlátozások miatt nem élvezheti, és a vállalkozói léttel együtt járó jogai csak korlátozottan érvényesülnek. Emellett az Eatv. a területi ellátási kötelezettség nélküli háziorvos és házi gyermekorvos részére kompenzációt biztosít, az iskola fogorvos azonban ilyenben nem részesülhet, annak ellenére sem, hogy az intézményi ellátási kötelezettséget vállalja, mindez pedig az indítványozók szerint korlátozza az iskola fogorvosok vállalkozáshoz való jogát.

- [10] A XIII. cikk sérelmét abban látják az indítványozók megvalósulni, hogy amíg a területi ellátási kötelezettséggel rendelkező orvosoknak a feladatellátásuk érdekében elvégzett beruházásai és ráfordításai tulajdont keletkeztetnek, azaz átruházható, elidegeníthető vagyonuk növekszik, lévén praxisjoguk értéke emelkedik, addig az iskolafogorvosok által eszközölt, a működés feltételeként kötelezően megvalósítandó beruházások vagyonnövekedést nem eredményeznek, mivel az iskolafogorvos a háziorvosokkal szemben vagyoni értékű jogot (praxisjogot) nem szerezhethet; e tulajdoni korlátozást pedig az állam semmilyen módon nem ellentételezi. Az indítványozók szerint „2012. január 1-ig a területi ellátási kötelezettséggel rendelkező, alapellátást nyújtó gyermek, ifjúsági és iskolafogászati ellátásokat végző orvosok ugyanolyan jogállással rendelkeztek, mint a többi alapellátó fogorvos, tehát működtetési jog birtokában voltak”, illetve „2012. január 1-jétől szintén mindenben megfelelnek a jogszabályi előírásoknak, hogy jogosultak legyenek a praxisjogra”. Ennek alapján az iskolafogorvosok működési engedélyének is praxisjoggá kellett volna, illetve kellene alakulnia; ha pedig ez nem történt meg, úgy az sérti a tulajdonhoz való jogot, amely az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében az indítványozók szerint kiterjed minden vagyoni jog biztosítására, így a praxisjogra mint vagyoni értékkel bíró, ingyenesen vagy ellenérték fejében, jóhiszeműen szerzett alanyi jogosultságra is.
- [11] Végül mindezek az érvek az Alaptörvény XV. cikke szerinti diszkriminációttilalom sérelmét is eredményezik, mivel az indítványozók érvelése szerint a hatályos jogszabályi rendelkezések észszerű indok nélkül tesznek különbséget egymással összehasonlítható helyzetben levő jogalanyok (a területi ellátási kötelezettséggel rendelkező háziorvosok és az intézményi ellátási kötelezettséggel rendelkező iskolaorvosok) között azzal, hogy utóbbiakat kizárják a praxisjog megszerzésére jogosultak köréből. A jogalkotói szándék a vagyoni értékű jog biztosításával az volt, hogy az ellátási kötelezettséget vállaló orvosok felelősségét biztosítsa, és érdekeltté tegye őket az ellátási kötelezettség minél színvonalasabb gyakorlásában. Ehhez képest az iskolafogorvosok hátrányosabb helyzetbe kerültek a háziorvosokhoz képest, mivel praxisjogot, azaz átruházható, vagyoni értékkel bíró jogosultságot nem szerezhethetnek, helyzetük, kötelezettségeik és felelősségük azonban ugyanolyan, mint a háziorvosoké. Az indítványozók szerint: az iskolafogászati ellátási kötelezettség ugyanolyan jól körülhatárolható, önkormányzati rendeletben meghatározott körzeten alapul, mint a háziorvosok esetében; a körzet betöltésére mindkét alanyi kör esetében ugyanolyan módokon kerülhet sor; a körzethez (egyik esetben az intézményi, másik esetben a területi körzethez) tartozókat mind az iskola-fogorvosok, mind a háziorvosok kötelesek ellátni; egyikük sem működtethet egyszerre két körzetet; mindkét alanyi kör ugyanúgy saját költségére, felelősségére és veszélyére végzi tevékenységét vállalkozása keretében, miközben saját maga gondoskodik a jogszabályok által előírt személyi és tárgyi feltételek biztosításáról. Ehhez képest vagyoni értékű jogot, praxisjogot csak a háziorvosi ellátást végző orvosok kaphatnak, az iskolaorvosi ellátást végző fogorvosok nem, ami az indítványozók szerint sérti az Alaptörvény XV. cikkét.

II.

- [12] 1. Az Alaptörvény hivatkozott rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„M) cikk (1) Magyarország gazdasága az értékkeremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapszik.

(2) Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit. Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait.”

„XII. cikk (1) Mindenkinek joga van a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, valamint a vállalkozáshoz. Képességeinek és lehetőségeinek megfelelő munkavégzéssel mindenki köteles hozzájárulni a közösség gyarapodásához.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.”

[13] 2. Az Eatv. hivatkozott rendelkezései:

„8. § (7) Az e § szerinti orvosok által a területi ellátási kötelezettség körében önállóan végezhető egészségügyi ellátás feltételeiről az önálló orvosi tevékenységről szóló törvény rendelkezik.”

[14] 3. Az Öotv. hivatkozott rendelkezései:

„1. § (2) E törvény alkalmazásában

a) önálló orvosi tevékenység: a területi ellátási kötelezettség körében az egészségügyi alapellátásról szóló törvény szerint a háziorvos, a házi gyermekorvos, a fogorvos (a továbbiakban együtt: háziorvos) által nyújtott egészségügyi ellátás; [...]

c) praxisjog: az egészségügyi államigazgatási szerv által az a) pont szerinti orvos részére adott önálló orvosi tevékenység nyújtására jogosító engedélyben foglalt jog, amely alapján önálló orvosi tevékenység területi ellátási kötelezettséggel, meghatározott körzetben végezhető.”

„2. § (1) A háziorvos önálló orvosi tevékenységet – akadályoztatásának jogszabályban meghatározott eseteit kivéve – csak személyesen folytathat az önkormányzat által meghatározott háziorvosi körzetben, a praxisjogot engedélyező határozat jogerőre emelkedésétől.

(2) A praxisjog alapján végezhető önálló orvosi tevékenység – törvényben meghatározott kivétellel – csak a települési önkormányzat rendeletében meghatározott háziorvosi körzetben folytatható.”

[15] 4. A Vhr. hivatkozott rendelkezései:

„2. § (1) E rendelet alkalmazásában

a) háziorvosi körzet: a területi ellátási kötelezettség alapján a feladattal érintett települési önkormányzat (a továbbiakban: önkormányzat) által az Öotv. 2. § (2) bekezdése szerint rendeletben – jogszabályban meghatározottak figyelembevételével – meghatározott település, települések, illetve településrész, településrészek;

b) tartósan betöltetlen háziorvosi körzet: az a területi ellátási kötelezettséggel működő háziorvosi körzet, ba) amelyben az ellátási kötelezettségnek hat hónapot meghaladóan csak helyettesítéssel tudnak eleget tenni, kivéve, ha ennek az az oka, hogy a körzetet ellátó háziorvos munkavégzésében akadályoztatva van, vagy bb) amelyben – a helyettesítés kivételével – az önkormányzat az ellátás nyújtásáról legalább hat hónapig nem tud gondoskodni önálló orvosi tevékenység végzésére jogosult személlyel;

c) praxisengedély: az Öotv. 1. § (2) bekezdés c) pontja szerinti engedély. [...]

(3) E rendelet háziorvosi körzetre, illetve tartósan betöltetlen háziorvosi körzetre vonatkozó rendelkezéseit a fogorvosi körzetre is alkalmazni kell.”

III.

[16] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

[17] 1. Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt arról kellett döntenie, hogy az alkotmányjogi panasz befogadható-e. Ennek során vizsgálnia kellett a befogadhatóság mind formai, mind tartalmi feltételeinek érvényesülését.

[18] A befogadhatósági kritériumok vizsgálatának eredményeképpen az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg.

[19] 2. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszokat az indítványozók a támadott jogi rendelkezéseket alkalmazó bírói döntéseket követő 60 napon belül nyújtották be [Abtv. 30. § (1) bekezdés]. Az indítványok tartalmazzák azt az alaptörvényi, illetve törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozók jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont]. Az indítványok tartalmazzák a hivatkozott Alaptörvényben biztosított jogok indítványozók szerinti sérelmének lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. Ezzel összefüggésben az indítványok tartalmazznak indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezések miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]. Az indítványok egyértelműen megjelölik

az Alkotmánybíróság által vizsgálendő jogszabályi rendelkezéseket [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont]. Az indítványok tartalmazzák az Alaptörvény – indítványozók szerint – megsértett rendelkezéseit [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítványok tartalmaznak kifejezett kérelmet a támadott jogszabályi rendelkezések megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].

- [20] 3. Az indítványok megfelelnek annak a tartalmi feltételnek, mely szerint az indítványozók jogorvoslati lehetőségeiket már kimerítették, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számukra biztosítva [Abtv. 26. § (1) bekezdés b) pont]. Az indítványozók jogosultnak tekinthetők [Abtv. 51. § (1) bekezdés]. Az indítványozók érintetteknek tekinthetők [Abtv. 26. § (1) bekezdés]. Az indítványok felvetik annak a lehetőségét, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség történt, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésről van szó (Abtv. 29. §).
- [21] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panaszok befogadhatók és érdemben elbírálhatók. Mivel azonban az indítványok az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése vonatkozásában a normavilágosság elvének sérelmére hivatkoznak, amely nem minősül Alaptörvényben biztosított jognak, ezért e vonatkozásban az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszokat érdemben nem vizsgálta.
- [22] 5. Az indítványozók érvelése szerint az Alaptörvény M) cikk (1) és (2) bekezdésével, valamint XII. cikk (1) bekezdésével, vagyis a vállalkozás szabadságának és a tisztességes gazdasági verseny feltételeinek a biztosításával, illetve a vállalkozáshoz való joggal azért ellentétesek a támadott jogszabályhelyek, mert míg az iskolafogorvos önálló körzetben, intézményi ellátási kötelezettséggel, vállalkozási formában, saját kockázatára és költségére végzi tevékenységét, továbbá működési és képzettségi feltételei megegyeznek a területi ellátási kötelezettséggel bíró fogorvossal, addig – utóbbiakkal szemben – a vállalkozásból származó előnyöket a jogszabályi korlátozások miatt nem élvezheti, és a vállalkozói léttel együtt járó jogai csak korlátozottan érvényesülnek. Emellett az Ebtv. a területi ellátási kötelezettség nélküli házi fogorvos és házi gyermekorvos részére kompenzációt biztosít, az iskola fogorvos azonban ilyenben nem részesülhet, annak ellenére sem, hogy az intézményi ellátási kötelezettséget vállalja, mindez pedig az indítványozók szerint korlátozza az iskola fogorvosok vállalkozáshoz való jogát.
- [23] Az indítványozók ezen érvelése nem helytálló. A vállalkozás szabadsága mint alapelv és a vállalkozáshoz való jog mint Alaptörvényben biztosított jog jelen esetben nem sérül, mivel a támadott jogszabályi rendelkezések nem zárják ki, hogy az iskola fogorvosok területi körzettel rendelkező házi fogorvosokká váljanak, azaz praxisjogot szerezzenek. A jogalkotó alkotmányosan írhat elő egyes ellátási formák esetében a szerződéskötés feltételeire vonatkozó kötelező rendelkezéseket; az ilyen feladatokra jelentkező személyek ennek alapján szabadon eldönthetik, kívának-e ezen feltételekkel az állammal vagy (mint jelen esetben) az önkormányzattal a feladat ellátására szerződést kötni. E szerződés megkötésére az érintett fogorvosokat semmi nem kötelezi, és semmi nem tiltja el őket attól; mint ahogy semmi nem tiltja el őket attól sem, hogy – a megfelelő képesítés birtokában és az egyéb törvényi feltételek teljesítése esetén – praxisjogosultságot szerezzenek, és házi fogorvosként működjenek. Az önkormányzattal kötendő, iskola fogászati tevékenység ellátására vonatkozó szerződést a fogorvos a saját akaratából köti vagy nem köti meg; és ha nem köt ilyen szerződést, őt semmilyen hátrány nem éri.
- [24] Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint: „a vállalkozáshoz való jog alapjog, mely azt jelenti, hogy bárkinek Alaptörvényben biztosított joga a vállalkozás, azaz üzleti tevékenység kifejtése. A vállalkozás joga azonban egy bizonyos, a vállalkozások számára az állam által teremtett közgazdasági feltételrendszerbe való belépés lehetőségének biztosítását, más szóval a vállalkozóvá válás lehetőségének – esetenként szakmai szempontok által motivált feltételekhez kötött, korlátozott – biztosítását jelenti. A vállalkozás joga tehát nem abszolutizálható, és nem korlátozhatatlan: senkinek sincs alanyi joga meghatározott foglalkozással kapcsolatos vállalkozás, sem pedig ennek adott vállalkozási jogi formában való gyakorlásához. A vállalkozás joga annyit jelent – de annyit alkotmányos követelményként feltétlenül –, hogy az állam ne akadályozza meg, ne tegye lehetetlenné a vállalkozóvá válást.” {3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [154]} Mivel az állam nem teszi lehetetlenné az iskola fogászati tevékenységet, csak szabályozza az így ellátandó feladatkör feltételeit, és különösen nem teszi lehetetlenné a fogorvosok számára, hogy házi fogorvosi körzetet működtessenek, azaz – szintén meghatározott feltételekkel – praxisjogot szerezzenek, így az Alaptörvény M) cikk (1) és (2) bekezdése, valamint XII. cikk (1) bekezdése tekintetében az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszokat elutasította. Mivel jelen ügyben nem versenyjogi tárgyú jogszabályi rendelkezésekről van szó, illetve a támadott jogszabályi rendelkezések

zések nem korlátozzák a piaci versenyt, ezért a tisztességes gazdasági verseny feltételeinek sérelme sem valósul meg.

- [25] Az indítványozók arra is hivatkoztak, hogy a támadott szabályozás révén sérül az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése által biztosított tulajdonhoz való joguk. Az indítványozók szerint míg a területi ellátási kötelezettséggel rendelkező orvosoknak a feladatellátásuk érdekében elvégzett beruházásai és ráfordításai tulajdont keletkeztetnek, azaz átruházható, elidegeníthető vagyonuk növekszik, lévén praxisjoguk értéke emelkedik, addig az iskolafogorvosok által eszközölt, a működés feltételeként kötelezően megvalósítandó beruházások vagyonnövekedést nem eredményeznek, mivel az iskolafogorvos a háziorvosokkal szemben vagyoni értékű jogot (praxisjogot) nem szerezhet; e tulajdoni korlátozást pedig az állam semmilyen módon nem ellentételezi. Ezzel az érveléssel kapcsolatban az Alkotmánybíróság arra mutat rá, hogy e körben az indítványozók valójában azt sérelmezik, hogy milyen alapon különbözteti meg a jogalkotó az iskolafogászati tevékenységet ellátó fogorvosokat a házi fogorvosi tevékenységet ellátó fogorvosoktól, vagyis jelen érv lényegileg a diszkriminációtítilalom sérelméről állítja. Az érv tartalmától függetlenül sem állapítható meg azonban a tulajdonhoz való jog sérelme. A tulajdonhoz való Alaptörvényben biztosított jog sérelme akkor valósulhat meg, ha a jogszabályok közérdekű cél nélkül vagy (közérdekű cél megléte esetén is) a tulajdon értékéhez képest aránytalanul kicsi ellentételezés mellett fosztják meg a tulajdonost tulajdonától, egyes esetekben tulajdoni várományától, illetve ezen módok valamelyikén (szükségtelenül, illetve aránytalanul) korlátozzák a tulajdonost valamely tulajdoni részjogosítványának gyakorlásában.
- [26] Jelen esetben egyikről sincs szó: az alkotmányjogi panaszt benyújtó iskolafogorvosokat a támadott jogszabályi rendelkezések nem fosztják meg – sem akaratuk ellenére, sem akaratukkal egyezően – tulajdonuktól vagy tulajdoni várományuktól, illetve nem korlátozzák őket akaratuk ellenére a tulajdonukba tartozó bármely vagyontárgy tulajdoni részjogosítványainak (birtoklás; használat és hasznok szedése; rendelkezés) gyakorlásában. Az adott esetben tulajdonukban levő fogászati eszközök tulajdonát e rendelkezések nem veszik el; pusztán az iskolafogorvosok önkéntes akaratelhatározásából kötött feladatellátási szerződés értelmében e szerződés hatálya alatt kötelesek ezen eszközöket az iskolafogászati tevékenység ellátásához szükséges módon használni. Ezen eszközök tulajdoni viszonyait sem a megkötendő feladatellátási szerződés, sem a sérelmezett jogi normák nem érintik; összességében tehát ezáltal a tulajdonhoz való joguk nem csorbul. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a XIII. cikk (1) bekezdése nem sérült.
- [27] Az indítványozók végül az Alaptörvény XV. cikkének sérelméről is állították; panaszaik valójában és elsődlegesen a támadott jogszabályi rendelkezéseknek ezen jogba való ütközését sérelmezik. Az indítványozók szerint a támadott normák észszerű indok nélkül tesznek különbséget egymással összehasonlítható helyzetben levő jogalanyok, nevezetesen a területi ellátási kötelezettséggel rendelkező háziorvosok (házi fogorvosok) és az intézményi ellátási kötelezettséggel rendelkező iskolaorvosok (iskolafogászati ellátást végző fogorvosok) között, mivel az iskolaorvosokat kizárják a praxisjog megszerzésére jogosultak köréből. Az iskolafogorvosok azáltal kerülnek hátrányosabb helyzetbe a háziorvosokhoz képest, hogy praxisjogot, azaz átruházható, vagyoni értékkel bíró jogosultságot nem szerezhetnek, helyzetük, kötelezettségeik és felelősségük azonban ugyanolyan, mint a háziorvosoké. Az indítványozók szerint az iskolafogászati ellátási kötelezettség ugyanolyan jól körülhatárolható, önkormányzati rendeletben meghatározott körzeten alapul, mint a háziorvosok esetében; a körzet betöltésére mindkét alanyi kör esetében ugyanolyan módokon kerülhet sor; a körzethez (egyik esetben az intézményi, másik esetben a területi körzethez) tartozókat mind az iskolafogorvosok, mind a háziorvosok kötelesek ellátni; egyikük sem működtethet egyszerre két körzetet; mindkét alanyi kör ugyanúgy saját költségére, felelősségére és veszélyére végzi tevékenységét vállalkozása keretében, miközben saját maga gondoskodik a jogszabályok által előírt személyi és tárgyi feltételek biztosításáról. Ehhez képest vagyoni értékű jogot, praxisjogot csak a háziorvosi ellátást végző orvosok kaphatnak, az iskolaorvosi ellátást végző fogorvosok nem.
- [28] 6. Az alkotmányjogi panasz e vonatkozásban sem megalapozott.
- [29] Az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdése értelmében: „A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.” „Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.” Az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdésének értelmezését, illetve a korábbi, az Alkotmányon alapuló alkotmánybírósági gyakorlat határozatai relevanciájának megállapítását a 42/2012. (XII. 20.) AB határozat végezte el először. Az Alkotmánybíróság érvelése szerint az Alaptörvény II. cikkében biztosított emberi méltóság joga szükségképpen magában foglalja

az egyenlően kezelés követelményét a jogrendszer minden normájával szemben. Ennek értelmében az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében rögzített törvény előtti egyenlőség mint az általános egyenlőség követelménye a minden embert megillető méltóságból következik. „Az Alaptörvény emberi méltóság klauzulája [...] kizárja a törvény előtti egyenlőség eltérő értelmezését, egyben továbbra is meghatározza tartalmát. [...] Ezért az általános egyenlőségi szabály alkalmazásának dogmatikájában – pl. a csoportképzés vizsgálatában – a mondottak szerint változtatás nem indokolt, az Alkotmánybíróság gyakorlata továbbra is irányadó.” {42/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [23] és [26]} „Az Alkotmánybíróság egyenlőséggel kapcsolatos gyakorlata szerint az azonos szabályozási koncepción belül adott, homogén csoportra nézve eltérő szabályozás a diszkrimináció tilalmába ütközik, kivéve ha az eltérésnek ésszerű, kellő súlyú alkotmányos indoka van, azaz nem önkényes [pl. 21/1990. (X. 4.) AB határozat, ABH 1990, 73.].

- [30] Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint nem tekinthető viszont [alaptörvény-ellenes] hátrányos megkülönböztetésnek, ha a jogi szabályozás különböző tulajdonságokkal bíró alanyi körre eltérő rendelkezéseket állapít meg, mert alkotmányellenes megkülönböztetés csak összehasonlítható – azonos csoportba tartozó – személyi körben lehetséges. »Hátrányos megkülönböztetés akkor áll fenn, ha a szabályozás lényeges eleme tekintetében nem azonos az alanyok elbírálása, jogaik és kötelezettségeik meghatározása. Nem lehet viszont hátrányos megkülönböztetésről beszélni akkor, ha a jogi szabályozás eltérő alanyi körre állapít meg eltérő rendelkezéseket.« [8/2000. (III. 31.) AB határozat, ABH 2000, 56, 59.]” {42/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [28]} Továbbá: „A megkülönböztetések alkotmányosságának megítélésére alkalmazott teszteket az Alkotmánybíróság már számos korábbi döntésében rögzítette. Összefoglalva: az Alkotmánybíróság más mércét alkalmaz az alkotmányos alapjogokat érintő diszkriminációra – az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében rögzített szükségesség/arányosság tesztjét –, s más mércét arra az esetre, ha a diszkrimináció-tilalmat az alapjogokon kívüli egyéb jogok tekintetében vizsgálja. Itt akkor állapít meg az Alkotmánybíróság alaptörvény-ellenes megkülönböztetést, ha a megkülönböztetésnek nincs tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerű indoka, vagyis önkényes [lásd különösen: 3009/2012. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [54]; 3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [166]; 43/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [41]; 1/2013. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [89]; 3087/2013. (III. 27.) AB határozat, Indokolás [37]; 23/2013. (IX. 25.) AB határozat, Indokolás [87]; 3/2014. (I. 21.) AB határozat, Indokolás [56]].
- [31] Az Alkotmánybíróság azt is több határozatában megerősítette, hogy a hátrányos megkülönböztetés tilalma arra vonatkozik, hogy a jognak mindenkit egyenlőként (egyenlő méltóságú személyként) kell kezelnie, azonos tisztelettel és körültekintéssel, az egyéni szempontok azonos mértékű figyelembevételével kell a jogosultságok és a kedvezmények elosztásának szempontjait meghatározni {3009/2012. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [53]; 3132/2013. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [96]–[97]}. Kifejtette továbbá azt is, hogy nem minősül megengedhetetlen megkülönböztetésnek, ha a jogi szabályozás eltérő jogalanyi körre vonatkozóan állapít meg eltérő rendelkezéseket. Az egyenlőség követelménye a jog általi egyenlőként való kezelésre irányuló alkotmányos elv, amely az azonos (homogén) szabályozási körbe vont jogalanyoknak a jogokból való egyenlő részesedését védi. Más megfogalmazásban ez azt jelenti, hogy akkor alaptörvény-ellenes a megkülönböztetés, ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó (egymással összehasonlítható) jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne [lásd különösen: 3009/2012. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [54]; 43/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [41]].” {14/2014. (V. 13.) AB határozat, Indokolás [32]}
- [32] Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében biztosított általános egyenlőségi szabályból tehát az alábbiak következnek. Mindenekelőtt az alapvető jogokkal kapcsolatos szabályozás csak akkor tehet különbséget embercsoportok között, ha e különbségtétel a szükségességi-arányossági teszt [Alaptörvény I. cikk (3) bekezdés] alapján indokolható. Más jogok esetében pedig a különbségtétel akkor alkotmányos, ha egyrészt az alapjognak nem minősülő egyéb jogra vonatkozó személyek közötti hátrányos megkülönböztetés összefüggésben áll valamely alapjoggal, így végső soron az emberi méltóság jogával, másrészt ha a különbségtételnek tárgyilagos mérlegelés szerint ésszerű indoka van. Ez utóbbi alapja a szabályozással érintett embercsoportok homogenitása vagy heterogenitása: a homogén embercsoportok tagjai közötti diszkrimináció alkotmányellenes, amennyiben a különbségtételnek tárgyilagos mérlegelés szerint nincs ésszerű indoka; nem homogén (heterogén) embercsoportok között azonban az alapjognak nem minősülő egyéb jogok esetében alkotmányos módon lehet különbséget tenni.
- [33] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a két személyi kör tagjai nem képeznek homogén csoportot. Egyrészt feladataik alapja más: míg a háziorvosok területi ellátási kötelezettséggel rendelkeznek, addig az iskolaorvosok (fogorvosok) intézményi ellátási kötelezettséggel. A területi ellátási kötelezettség egy vagy több meghatározott

településre vagy településrészre terjed ki, azaz közterületek, illetve lakóhely szerint határozza meg azokat a személyeket, akiket a háziorvosoknak mindenképpen el kell látniuk: akinek a lakóhelye vagy állandó tartózkodási helye az így kijelölt közterületeken (utcában, téren stb.) van, az jogosult a háziorvosi ellátásra, vagyis a feladatellátási szerződésben kijelölt, adott háziorvos ellátására. Az intézményi ellátási kötelezettség a területitől eltérő logikát követ: nem egy adott területen élők, hanem egy adott oktatási intézménnyel tanulói jogviszonyban állók ellátását teszi lehetővé, illetve (az iskolaorvos részéről) kötelezővé. Egy adott intézménybe (melynek tanulóira vonatkozóan állapítja meg az iskolaorvossal kötött feladatellátási szerződés az ellátási kötelezettséget) nemcsak a jogszabályban meghatározott körzetből járhatnak tanulók, hanem más körzetekből is, így az ellátás jogalapja különböző. Másrészt, míg egy iskolaorvosi ellátást végző fogorvos esetében jogszabályilag nem kizárt, hogy praxisjogosultságot (is) szerezzen, azaz – iskolaorvosi tevékenysége mellett – háziorvosi (fogorvosi) praxist (is) működtessen, addig egy praxisjoggal rendelkező háziorvos nem szerezhethet (másik) praxisjogot. Emiatt tehát úgyszintén nem tekinthető a két személyi kör homogénnek. Harmadszor a háziorvosok és az iskolaorvosok feladatai is részben eltérőek: az iskolaorvosok például nem kötelesek ügyeleti ellátást nyújtani, míg a háziorvosok igen.

- [34] Mivel tehát megállapítható, hogy a praxisjoggal nem rendelkező iskolaorvosok, valamint a praxisjoggal rendelkező háziorvosok nem tartoznak homogén csoportba, ezért az iskolaorvosokkal szembeni (a háziorvosokhoz képesti) alaptörvény-ellenes megkülönböztetés nem áll fenn; a jogalkotó a számára biztosított alkotmányos mérlegelési lehetőséget a támadott jogi rendelkezések megalkotásával nem lépte túl. Mindennek okán annak vizsgálata, hogy a megkülönböztetésnek tárgyilagos mérlegelés szerint van-e észszerű indoka, nem folytatható le, tekintve hogy annak relevanciája csak homogén csoportba tartozó személyek közötti jogszabályi megkülönböztetés esetén vetődhet fel. Összességében tehát a sérelmezett jogszabályi rendelkezések nem ellentétesek az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésével.

- [35] 7. A fentiek miatt az Alkotmánybíróság az egészségügyi alapellátásról szóló 2015. évi CXXIII. törvény 8. § (7) bekezdése, az önálló orvosi tevékenységről szóló 2000. évi II. törvény 1. § (2) bekezdés a) és c) pontja, valamint 2. § (1) és (2) bekezdése, továbbá az önálló orvosi tevékenységről szóló 2000. évi II. törvény végrehajtásáról szóló 313/2011. (XII. 23.) Korm. rendelet 2. § (1) és (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszokat az Alaptörvény M) cikk (1) és (2) bekezdése, XII. cikk (1) bekezdése, XIII. cikk (1) bekezdése, valamint XV. cikk (2) bekezdése vonatkozásában elutasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla előadó alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [36] Nem tudtam támogatni a határozat rendelkező részének többségi indokolását, mert a rendelkező részi elutasítást álláspontom szerint ez a diszkriminációtilalom kiterjesztésére alapozta.
- [37] Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése kimondja a törvény előtti egyenlőséget, amely a felvilágosodás folyamán az addigi származási, vallási, vagyoni, születési, családi jogállási, nemzeti hovatartozási szempontok szerinti egyenlőtlenséggel szemben jött létre. Mivel azonban az elmúlt kétszáz évben már bővültek az embernek azok

az általa változtathatatlan alapvonásai és személyiségének tartós jellemzői, melyekben a különbségeket a társadalmi közvélemény elfogadja, ezért ma már nem elégséges pusztán rögzíteni a törvény előtti egyenlőséget, hanem ennek tartalmát pontosítani szükséges. Ezt teszi a cikk (2) bekezdése, és miután az (1) bekezdés deklarálta a törvény előtti egyenlőséget, ez a bekezdés rögzíti, hogy ezt az egyenlőséget az alapvető jogok vonatkozásában követeli meg, és részletesen felsorolja, hogy mely szempontok szerinti megkülönböztetéseket tiltja meg. Ezek fedik a felvilágosodás idején a törvény előtti egyenlőség elvével együtt létrejött megkülönböztetések tilalmát, de ezeken túl néhány más szempontot is bevesz ez a felsorolás. Így előírja, hogy az alapvető jogokat megkülönböztetés nélkül kell biztosítani fajra, színre, nemre, fogyatékosagra, nyelvre, vallásra, politikai vagy más véleményre, nemzeti vagy társadalmi származásra és vagyoni helyzetre tekintet nélkül. Ezek az ember megváltoztathatatlan tulajdonságait jelentik, vagy személyiségének és körülményeinek azokat a tartósabb jellemzőit, melyek egy szabad társadalom működése szempontjából a tolerálást és a szabad megnyilvánulást követelik meg. Ám mivel ilyenekhez hasonló további jellemző is felmerülhet, az alkotmányozó követte azt a bevett szövegezési szokást, hogy egy nyitottságot hagyott a felsorolásban, és az „egyéb helyzet” szerinti megkülönböztetést is megtiltotta az alapvető jogok vonatkozásában. Vagyis az ember megváltoztathatatlan alaptulajdonságaira, vagy a személyiség tartós elemére vonatkozhat a kitágítás is.

- [38] Ezzel az értelmezéssel szemben azonban a hazai alkotmánybíráskodás egy sor tágítást hajtott végre a diszkrimináció tilalmán, és az alapvető jogokon túl az egész jogrendszerre kiterjesztette a megkülönböztetések ellenőrzését. Ezen túl a felvilágosodásban kialakult alapvető szempontokon túl bármely szempontból való megkülönböztetést az embercsoportok, foglalkozási ágak, intézmények stb. között úgy fogott fel mint a diszkrimináció tilalmába ütközőt. A diszkrimináció tilalmának ezzel a kitágításával az Alkotmánybíróság óriási módon kiterjesztette a demokratikus törvényhozás felett az ellenőrzését, és ezzel a milliók által választott törvényhozási többség helyett néha egy vagy kétfős alkotmánybírói többség tetszőleges döntése veszi át az ország sorsának meghatározását. Ezt nem tudom elfogadni, és így, bár az elutasítást helyesnek tartom, de ennek többségi indoklásával a diszkrimináció-tilalom kiterjesztése miatt szemben állok.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs alkotmánybíró párhuzamos indoklása

- [39] A többségi határozat rendelkező része és annak indoklása egy részével egyetértek.
- [40] Nem osztom azonban a többségi határozat indoklásának azt az álláspontját, amely az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panasznak a támadott jogszabályi rendelkezések Alaptörvény XV. cikke sérelmére vonatkozó vizsgálata során arra az eredményre jutott, hogy a praxisjoggal nem rendelkező iskolafogorvosok és a praxisjoggal rendelkező háziorvosok (területi ellátási kötelezettséggel rendelkező fogorvosok) ne tartoznának homogén csoportba.
- [41] A többségi határozat – a támadott jogszabályi rendelkezéseknek az Alkotmánybíróság diszkriminációs vizsgálatára vonatkozó állandó gyakorlata ismertetését követően – az alkotmányjogi panasz elutasítását a csoport-homogenitás hiányával indokolja. Ezért a két személyi kör össze nem hasonlíthatóságára hivatkozással már nem vizsgálja, hogy a megkülönböztetésnek volt-e és mi lehetett a tárgyilagos mérlegelés szerinti, észszerű alkotmányos indoka. Míg a két személyi kör, azaz a fogorvosok két körének heterogenitását egyrészt a feladatellátásuk alapjának különbözőségével (a házi[fog]orvosoknak területi, az iskolaorvosoknak [iskolafogorvosok] intézményi ellátási kötelezettségük van); másrészt a praxisjoguk megszerzésének különbözősége okán (az iskolafogorvos számára jogszabályilag nem kizárt a praxisjog megszerzése, míg ez a háziorvosok esetében kizárt), harmadrészt a feladataik részbeni különbözőségére (pl. az ügyeleti ellátás terén) hivatkozással állítja.
- [42] A többségi határozatban felhozott érveket a csoport-homogenitás megállapítása során nem tartom meggyőzőnek. Álláspontom szerint – melyet az eljárás során az Alkotmánybíróság által beszerzett, a Magyar Orvosi Kamara elnöke által jegyzett álláspont megerősített – az iskolafogorvosok feladatellátása nem különbözik a területi ellátási kötelezettséggel rendelkező fogorvosokétól (lásd erre nézve az iskola-egészségügyi ellátásról szóló 26/1997. (IX. 3.) NM rendelet 6. § (1)–(2) bekezdéseiben foglaltakat). Ezen túl az intézményi felosztás is visszavezethető területi alapra, hiszen egy meghatározott körzetben élő gyerekekből kerül ki az oktatási intézménybe

járó páciensek nagy része (továbbá a területi alapú háziorvosi ellátás esetében is lehet nem a körzetben élő páciens a szabad orvosválasztás folytán); valamint abban is hasonló, hogy ugyanúgy „véges”, mint a területi alapú felosztás, mivel egy adott településen véges számú oktatási intézmény van. Az indokolás következő érve valójában a szabályozás következménye. Amennyiben az iskolaorvos ezen a jogán szerezhetne praxisjogot, ő ugyanúgy elesne a területi alapú praxisjog megszerzésétől, mint a felhozott területi alapon praxisjoggal már rendelkező fogorvos, lévén a praxisjog személyhez kapcsolódó vagyoni értékű jog [Öotv. 2. § (3) bekezdése], ezért abból az adott orvos vonatkozásában csak egy lehetséges. A fentiekén kívüli, (a Magyar Orvosi Kamara elnökének állásfoglalásában szereplő) további érv a csoport-homogenitás mellett, hogy az iskolaorvosok működési és képzettségi feltételei megegyeznek a területi ellátási kötelezettséggel bíró fogorvosok működési és képzettségi feltételeivel.

- [43] Mindezek alapján úgy vélem, hogy a többségi határozatnak a diszkriminációs teszt vizsgálata során a két vizsgált csoport összehasonlíthatóságát kellett volna megállapítania, majd ezt követően fel kellett volna tárnia (mely vizsgálat a már ismertetett okból elmaradt), hogy van-e, és ha igen, akkor milyen észszerű alkotmányos indokon alapul az iskolaorvosi tevékenységet ellátó fogorvosok és a területi ellátási kötelezettséggel ellátó fogorvosok közötti különbségtétel a praxisjogra való jogosultság tekintetében.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/597/2017.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3251/2019. (X. 30.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.21.343/2017/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozók jogi képviselő útján (Spáhné dr. Szilágyi Éva ügyvéd) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtottak be, és kérték a Kúria Pfv.IV.21.343/2017/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy és az ahhoz szorosan kapcsolódó hatósági és bírósági eljárások lényege az alábbiak szerint foglalható össze.
- [3] 2.1. Az egyik indítványozó 2012. augusztus 21. napján a „szűztea” szömegjelölés védjegykénti lajstromozását kérte a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalától (a továbbiakban: SZTNH) a Nizzai Megállapodás szerinti 5. és 30. áruosztályba tartozó termékek körében.
- [4] Az SZTNH az M1202997/17. számú határozatával a védjegybejelentést – a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (a továbbiakban: Vt.) 2. § (2) bekezdés a) pontja és (3) bekezdése alapján – elutasította, mert megállapította, hogy a megjelölés az árujegyzékben található áruk tekintetében nem rendelkezik megkülönböztető képességgel. Megállapította továbbá azt is, hogy a becsatolt bizonyítékok nem alkalmasak annak igazolására sem, hogy a „szűztea” szömegjelölés használata révén megszerezte volna a megkülönböztető képességet.
- [5] 2.2. Az indítványozók az SZTNH határozatának meghozatalát követően „részleges jogátruházási szerződést” kötöttek, amelynek folytán az eljárás eddigi szakaszában részt nem vett indítványozó is igényjogosulttá vált.
- [6] 2.3. Az indítványozók megváltoztatási kérelme alapján eljáró Fővárosi Törvényszék (a továbbiakban: törvényszék) a 3.Pk.20.629/2013/4. számú végzésével az SZTNH M1202997/17. számú határozatát hatályon kívül helyezte és az SZTNH-t az eljárás folytatására utasította.
- [7] A törvényszék végzésének indokolásában kifejtette, hogy az SZTNH a kellően feltárt tényállás alapján helyes érveléssel fejtette ki, hogy a „szűztea” megjelölés leíró jellege okán nem oltalomképes. A szóösszetétel ugyanis az 5. és a 30. osztályban a tea, teakeverék alapú termékekre nézve az áruk fajtáját, jellemzőjét, tulajdonságát írja le, nem bír olyan egyéni jelleggel, sajátos szemantikai módosulással vagy feltűnő nyelvtani hibával, amely védjegyoltalmát megalapozhatná. A „szűz” kifejezés alapján életszerű az a feltételezés, hogy az átlagos fogyasztó olyan teaféleség jelzőjeként értelmezze a lajstromozni kért megjelölést, amely terméket csak a lehető

legszükségesebb előzetes kezelésnek vetettek alá, minden más élelmiszeripari beavatkozástól mentes, a természetes állapotához legközelebbi áru.

- [8] Nem osztotta ugyanakkor a törvényszék a szerzett megkülönböztető képességet illetően az SZTNH álláspontját. A törvényszék álláspontja szerint – figyelemmel az Európai Unió Bíróságának (a továbbiakban: EUB) C-108/97 és C-109/97. számú döntésében (*Chiemsee-ügy*) megfogalmazott szempontokra – az adott esetben a megkülönböztető képesség megszerzése megállapítható volt. A törvényszék ezért a támadott határozatot a Vt. 91. § (1) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és az SZTNH-t az eljárás folytatására utasította.
- [9] 2.4. Az SZTNH ezt követően megállapította, hogy a védjegybejelentés megfelel a Vt. által előírt követelményeknek, és elrendelte a megjelölés védjegykénti lajstromozását. Az indítványozók így jogosultjaivá váltak a 2012. augusztus 21-i elsőbbségű 210.772 lajstromszámú „szűztea” védjegynek, amely a Nizzai Megállapodás szerinti 5. és 30. áruosztályba tartozó termékek körében állt oltalom alatt.
- [10] 2.5. Az ellenérdekű gazdasági társaság (a továbbiakban: ellenérdekű fél) 2014. november 11-én kérte a védjegy törlését.
- [11] Az SZTNH az M1202997/53. ügyiratszámú határozatával a védjegy törlését rendelte el. Hivatkozott a törvényszék 3.Pk.20.629/2013/4. számú végzésében foglaltakra, amelyben a bíróság megállapította, hogy a megjelölés leíró jellege okán nem oltalomképes. Tekintettel arra, hogy a bíróság megállapította, hogy a megjelölés leíró jellege okán nem oltalomképes, az SZTNH eljárásában már csak azt vizsgálta, hogy a megkülönböztető képesség megszerzése igazolható-e. Ennek során pedig megállapította, hogy a „szűztea” kifejezés használata révén sem szerezte meg megkülönböztető képességét. A kifejezés ugyanis nem önálló árujelzőként, hanem a termék fajtájának az elnevezésére szolgál.
- [12] 2.6. Az indítványozók az SZTNH döntése ellen megváltoztatási kérelmet nyújtottak be, amelyben elsődlegesen a határozat megváltoztatásával a törlési kérelem elutasítását, másodlagosan a határozat hatályon kívül helyezését és az SZTNH új eljárásra utasítását kérték.
- [13] A törvényszék a 3.Pk.25.108/2015/7. számú végzésével az SZTNH határozatát megváltoztatta, és az ellenérdekű fél védjegytiltás iránti kérelmét elutasította.
- [14] A törvényszék mindenekelőtt rögzítette a végzésének indokolásában, hogy az adott – védjegytiltás – eljárásban a Vt. 40. § (2) bekezdése alapján a tényeket a kérelem keretei között, az ügyfelek nyilatkozatai és állításai, valamint az ügyfél által igazolt adatok alapján vizsgálja. A törvényszék hangsúlyozta: ebből az következik, hogy a törlési eljárásban a védjegy törlését kérő félnek kell bizonyítania azon állítását, hogy a megjelölés a bejelentés napján nem bírt megkülönböztető képességgel. A törvényszék végzésének indokolásában rögzítette azt is, hogy erről az ellenérdekű felet a 7/I. sorszámu végzéssel tájékoztatta. Ehhez mérten a törvényszék megállapította, hogy az ellenérdekű fél nem tudott felajánlani olyan bizonyítást, amely a szerzett megkülönböztető képességnek a védjegybejelentési eljárásban kialakított megítélésén változtatna.
- [15] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az adott ügyben az EUB gyakorlatára (C-108/97. és C-109/97. számú döntés [*Chiemsee-ügy*]) figyelemmel a megkülönböztető képesség megszerzése körében a következő szempontokat kellett vizsgálni: a megjelöléssel érintett áru vagy szolgáltatás piaci részesedése; a megjelölés használatának intenzitása, földrajzi kiterjedése és időtartama; a használónak a megjelöléssel ellátott áru vagy szolgáltatás népszerűsítésére fordított kiadásai; azon fogyasztóknak az aránya a releváns fogyasztói körön belül, akik a megjelölést a használóval azonosítják. E szempontok értékelésével pedig megállapította, hogy nincs adat arra, hogy az ellenérdekű fél piacra lépéséig a megjelölést az indítványozókon kívül más használta volna. Az indítványozók által csatolt számlák, bizonylatok, reklámanyagok, bemutatott termékminták a 2000. évtől fennálló, folyamatos, országos kiterjedtségű, 2012-ig kitarólagos, majd ettől kezdve jelentős mértékű piaci részesedést eredményező használatot igazoltak. A törvényszék álláspontja szerint a rendelkezésre álló bizonyítékokat együttesen értékelve a védjegy olyan használata állapítható meg, amely az egyébként leíró jellegű megjelölésnek árujelző funkció betöltését eredményezi.
- [16] A törvényszék – figyelemmel az ellenérdekű fél arra vonatkozó érvelésére, hogy a használat nem védjegyszerű –, kifejtette, hogy a megjelölés a termék csomagolásán a többi elemhez képest feltűnő méretű és színű betűkkel dominánsan szerepel. Erre tekintettel a megjelölés használata olyan, amely nem pusztán a termék fajtájának leírását szolgálja, hanem általa a fogyasztók azt is észlelhetik, hogy a termék egy meghatározott

vállalkozástól származik. Több megjelölés egyidejű használata pedig nem zárja ki a dominánsan alkalmazott „szűztea” szó származásjelzőkénti észlelését.

- [17] Hangsúlyozta a törvényszék, hogy az EUB joggyakorlatából (C-353/03. sz. döntés [*Nestlé-ügy*]) „idézett jogértelmezésekből egyúttal az is következik, hogy a megkülönböztető képességnek nem az a célja, hogy a fogyasztók cég- vagy tulajdonnév felidézésével tudjanak az áru eredetére következtetni, mindössze az az elvárás, hogy a védjeggyel ellátott terméket azonos forrásból származónak tekintsék”. Ennek tényét pedig a bíróság álláspontja szerint alátámasztja az indítványozók által csatolt közvélemény-kutatás eredménye is.
- [18] Összességében hangsúlyozta a törvényszék, hogy az eljárás során a bizonyítási teher az ellenérdekű félén volt, aki nem tudta bizonyítani azon állítását, hogy a megjelölés nem rendelkezik megkülönböztető képességgel.
- [19] 2.7. Az ellenérdekű fél fellebbezése alapján eljárt Fővárosi Ítéltábla (a továbbiakban: ítéltábla) 8.Pkf.26.917/2016/8. számú végzésével az elsőfokú végzést helybenhagyta.
- [20] Az ítéltábla hangsúlyozta, hogy a bizonyítékok a releváns időszak vonatkozásában kiterjedt és meggyőző forgalmazást és ezen keresztül megjelölés használatot tanúsítanak, amit megfelelően alátámaszt az igazolt reklám- és marketingtevékenység is. A másodfokú bíróság álláspontja szerint olyan körülmények között, amikor a „szűztea” megjelölés első pillantásra is szembeütő módon jelenik meg a terméken, súlytalannak tekinthető az az érvelés, hogy a számlákon és a polcokon az adott tulajdonnévvel együtt szerepel a védjegyszó, mert a terméket kézbe véve a szokatlan és a magyar nyelv szavai között nem szereplő kifejezés tűnik fel az átlagos figyelmű fogyasztónak és erről azonosítja a terméket.
- [21] 2.8. Az ellenérdekű fél felülvizsgálati kérelme alapján a Kúria a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 275. § (4) bekezdésének alkalmazásával a jogerős végzést hatályon kívül helyezte, egyúttal a törvényszék végzését megváltoztatta és az indítványozók megváltoztatási kérelmét elutasította.
- [22] A Kúria indokolásában elsőként rögzítette, hogy az adott eljárásban a Vt. 2. § (2) bekezdés a) pontja alapján nem volt vitás: a „szűztea” megjelölés nem rendelkezik megkülönböztető képességgel. A védjegytiltási kérelem elbírálása során ezért azt kellett megítélni, hogy a Vt. 2. § (3) bekezdésére figyelemmel a kérelmezők által rendelkezésre bocsátott bizonyítékok alkalmasak-e annak megállapítására, hogy a megjelölés a használata révén megszerezte a megkülönböztető képességet.
- [23] A Kúria kiemelte, hogy a „szűztea” megjelölés az áruforgalomban – nem vitásan – fajtanev elnevezésére használt kifejezés, amely az átlagos fogyasztó számára azt a jelentést hordozza, hogy a tealevelek kíméletes, csak a legszükségesebb kezelési (szárítási) eljárást követően, vegyi vagy más élelmiszeripari eljárással történő beavatkozástól mentesen, természetes állapotukban kerülnek forgalomba, fogyasztásuk így az egészséges életmódhoz kötődik.
- [24] A Kúria végzésében kiemelte, hogy nem kizárt a megkülönböztető képesség megszerzése a megjelölés egy lajstromozott védjegy részeként történő használata esetén, azonban mindig az adott ügyben – az eset összes körülményei alapján – lehet azt megállapítani, hogy az adott megjelölés más védjegy mellett vagy részeként történt használata alkalmas-e a megkülönböztető képesség megszerzéséhez. A Kúria kifejtette, hogy a megkülönböztető képesség megszerzésének vizsgálatához szükséges releváns körülmények között „a védjegyként történő használat” feltételt – figyelemmel az Európai Unió Bíróságának a C-353/03. számú határozatában (*Nestlé-ügy*) – úgy kell értelmezni, hogy „az kizárólag arra a használatra vonatkozik, amelynek célja az áru vagy szolgáltatás meghatározott vállalkozástól származóként történő azonosítása”. A Kúria értelmezése szerint ezért „kizárólag az olyan használat értékelhető védjegyszerűnek, amely egyértelműen származásra utaló céllal történik”. Különös jelentősége van a védjegyszerű használat megítélésének fajtanev esetén, mert az ilyen megjelölés oltalomban való részesítése elzárja a versenytársakat a termék fajtája vagy lényeges jellemzője feltüntetésének lehetőségétől. A Kúria ezért kiemelte azt is, hogy „a fajtanev célzott származásra utaló használata tudatosságot és következetességet feltételez”. Mindebből következően a Kúria megállapította: „Az áru fajtáját, lényeges jellemzőjét leíró megjelölés védjegyszerű használatának vizsgálata során így nem mellőzhető annak értékelése, hogy az adott vállalkozás az áru tőle való származását az áru fajtájának megjelölésével célzatosan kívánta-e jelezni.”
- [25] A Kúria a fentiekben ismertetett kritériumok szerint vizsgálva a bizonyítékokat jelentőséget tulajdonított annak, hogy a terméksomagolásokon, áruforgalmi bizonylatokon, terméklistákon a „szűztea” szóösszetételén kívül az indítványozó nevét magába foglaló szó-, illetve ábrás védjegyek is feltűnnek, továbbá a számlákon, reklámanyagokon a „szűztea” kifejezés zárójelben van feltüntetve, valamint a külföldre is irányuló forgalmazás miatt

a tárgyi szömegjelölés a csomagoláson – a védjegyek kereskedelemben szokásos használatára nem jellemzően – idegen nyelvű fordításban („*virginea*”) is megjelenik. A Kúria ezért megállapította, hogy az elsőfokú bíróság tévesen hagyta figyelmen kívül a megjelölés számlákon, termékforgalmi bizonylatokon való használatának értékelését azzal az indokkal, hogy annak nincs fogyasztói döntést befolyásoló szerepe. A Kúria megállapította azt is, hogy az indítványozók által hivatkozott közvélemény-kutatási jelentés adatai sem támasztották alá a megkülönböztető képesség megszerzéséhez szükséges védjegyszerű használatot.

- [26] Összességében a Kúria megállapította, hogy a jogerős végzésben elfoglalt állásponttal szemben az indítványozói megjelölés-használat a védjegyként történő használat kritériumainak nem felel meg, mert a megjelölés tudatos, következetes, származásjelzési céllal árujelzőként való használata nem állapítható meg.
- [27] 3. Az indítványozók álláspontja szerint az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntés sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot és az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: EJE) 6. cikk (1) bekezdését az alábbiakban kifejtett indokok miatt.
- [28] Az indítványozók kiemelték, hogy a Kúria tárgyaláson kívül meghozott végzésében az addigi eljárások során „soha fel nem merült és ezért nem vizsgált kritériumok hiányára hivatkozva hozta meg döntését”. A Kúria álláspontja szerint az áru fajtáját, lényeges jellemzőjét leíró megjelölés árujelzőként való használata csak akkor állapítható meg, ha az „tudatos, következetes, származásjelzési céllal” valósul meg. Az indítványozók hangsúlyozták, hogy ezen kritériumok, illetve ezek hiánya sem az SZTNH eljárása során, sem az első és másodfokú bíróságok eljárása során soha fel nem merültek, ezt kifogásként az ellenérdekű fél sem fogalmazta meg, és egyik bíróság sem vizsgálta korábban. Következésképpen ezekre a kérdésekre az indítványozóknak a korábbi eljárások során nem kellett nyilatkozniuk, sem bizonyítékot szolgáltatniuk.
- [29] Az indítványozók utaltak arra is, hogy véleményük szerint azokban az esetekben, amikor egy már megszerzett tulajdonjogtól (jogerősen megszerzett védjegy) törvényben meghatározott eljárás során hozott határozattal való megfosztás lehet az eljárás végeredménye, a bíróságoknak különös figyelemmel kell a tisztességes és nyilvános kontradiktórius eljárást, és a tárgyalást biztosítani.
- [30] Az indítványozó hivatkozott az Alkotmánybíróság 3027/2018. (II. 6.) AB határozatára, és az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJE) gyakorlatára [*Salamonsson kontra Svédország* (38978/97), 2002. november 12., 34–36. bekezdés].
- [31] Az indítványozók álláspontja szerint – a fentiekben kifejtett indokok miatt – a Kúria által lefolytatott felülvizsgálati eljárás sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó tisztességes bírósági eljárás részjogosítványát képező nyilvános tárgyaláshoz való jogot.

II.

- [32] Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezése:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

III.

- [33] Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság Abtv.-ben foglalt feltételeinek eleget tesz-e.
- [34] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a határidőben benyújtott alkotmányjogi panasz a határozott kérelem törvényi feltételeinek [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontok], továbbá a befogadhatóság Abtv. 27. §-ában foglalt követelményeinek eleget tesz.
- [35] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az egyéb törvényi feltételeknek megfelelő alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {3313/2017. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [24]}. Ezen feltételek vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.

- [36] Az indítványozók álláspontja szerint az ügyben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést és egyben a támadott bírói döntés érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételyét veti fel, hogy a Kúria a régi Pp. 275. § (4) bekezdésének alkalmazása során nem volt tekintettel arra, hogy a jogerős döntés hatályon kívül helyezése és az elsőfokú határozat helyett – tárgyaláson kívül – meghozott érdemi határozatot olyan új jogi indokokra (kritériumokra) alapította, amelyek a megelőző eljárásban nem merültek fel, és ezért ezek vonatkozásában az indítványozók semmilyen nyilatkozatot, észrevételt nem tudtak tenni.
- [37] Az Alkotmánybíróság az indítványban foglaltak alapján – figyelemmel a 3027/2018. (II. 6.) AB határozatban foglaltakra és az EJEB hivatkozott döntéseire is –, úgy értékelte, hogy az alkotmányjogi panasz a nyilvános tárgyaláshoz való jognak a felülvizsgálati eljárásban történő biztosításával összefüggésben felveti a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és egyben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést is megalapoz.
- [38] Az Alkotmánybíróság ezért – a befogadási eljárás lefolytatásának mellőzésével – az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alkalmazásával az alkotmányjogi panaszt érdemben bírálta el.

IV.

- [39] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [40] 1. Az Alkotmánybíróság már előjáróban hangsúlyozza, hogy töretlen gyakorlata szerint az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez azonban nem adhat alapot az Alkotmánybíróság számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt, vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint „[s]em a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti szuperbíróság szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[15]}
- [41] 2. Az Alkotmánybíróság elsőként áttekintette a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog indítvánnyal érintett alkotmányos tartalmát, különös tekintettel a nyilvános tárgyaláshoz való jogra.
- [42] 2.1. Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját elvi jelentőséggel a 6/1998. (III. 11.) AB határozatában foglalta össze, amelyet utóbb több döntésében [5/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 75.; 14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108.; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118–120.; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 211.] megerősített és továbbfejlesztett.
- [43] Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában – kifejezetten az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontján (az Abtv. 27. §-án) alapuló hatáskörével összefüggésben – megerősítette a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos gyakorlatát és megállapította, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó – az Alkotmánybíróság által korábbi gyakorlatában kimunkált – alkotmányos követelmények nemcsak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthetők (Indokolás [27]).
- [44] 2.2. A tisztességes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek a figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes {6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95.; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]; 3003/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [25]}. Ezzel egyezően hangsúlyozza az EJEB is gyakorlatában, hogy az „eljárás egészét” veszi figyelembe, vagyis akkor állapítja meg, hogy sérült a tisztességes tárgyaláshoz való jog [EJEE 6. cikk (1) bekezdés], ha a lefolytatott eljárás egészében nem felelt meg a tisztességes tárgyalás követelményeinek. Egyes eljárási hibák önmagukban nem feltétlen vezetnek az eljárás „tisztességtelenségére” [Barbera, Messegue és Jabardo

kontra Spanyolország (10590/83), 1988. december 6., 89. bekezdés; *Mirilashvili kontra Oroszország* (6293/04), 2008. december 11., 165. bekezdés].

- [45] Az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata szerint egy eljárás tisztességességét mindig esetről estre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembe vételével. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság döntéseiben esetről esetre határozta meg a tisztességes eljárás által megkövetelt konkrét ismérveket [14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108.; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118–120.]. Ettől függetlenül ugyanakkor nevesíteni lehet számos olyan követelményt (részjogosítványt), amelyeknek egy eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön {3025/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [19]}.
- [46] Polgári peres eljárásban így a tisztességes bírósági eljárás követelményének része a bírósághoz fordulás joga {3215/2014. (IX. 22.) AB határozat, Indokolás [11]–[13]}, a tárgyalás igazságosságának biztosítása {36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [66]}, a tárgyalás nyilvánossága és a bírósági döntés nyilvános kihirdetése {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]}, a törvény által létrehozott bíróság {36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32]–[34]} független és pártatlan eljárása {21/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [58]}, illetve a perek észszerű időn belül való befejezése {2/2017. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [51]–[52]} és az indokolt bírói döntéshez való jog {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint polgári perekben is része a tisztességes eljárásnak, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége {15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 116, 118.; 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]}.
- [47] Az Alkotmánybíróság e követelményeket a peres eljárás mellett irányadónak tekinti – az adott eljárás sajátosságaihoz igazodóan – a bírósági nemperes eljárásokban is {3064/2019. (III. 29.) AB határozat; 3375/2018. (XII. 5.) AB határozat; 3179/2018. (VI. 8.) AB határozat; 3241/2017. (X. 10.) AB határozat}.
- [48] Emellett fontos kiemelni azt is, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog nemcsak az adott bírósági eljárás sajátosságaihoz, hanem az adott eljárási szak sajátos eljárási szabályihoz is igazodik. Ebből következően nem feltétlenül ugyanazokat a garanciákat jelenti minden eljárási szakban {3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [45]}.
- [49] Összességében az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy a tisztességes bírósági eljárásból fakadó követelményeket mind a peres, mind a nemperes bírósági eljárásban irányadónak tekinti, ugyanakkor az egyes részjogosítványokból fakadó garanciákat mindig az adott eljárásfajta keretein belül vizsgálja. Az Alkotmánybíróság jellemzően az adott eljárás egészének a figyelembevételével értékeli, hogy az eljárás tisztességes volt-e. Az alkotmányossági vizsgálat során ugyanakkor nem lehet eltekinteni attól sem, hogy a tisztességes bírósági eljárásból fakadó követelmények nem ugyanazokat a garanciákat jelentik az egyes bírósági szakokban (pl. elsőfokú eljárás, rendes és rendkívüli jogorvoslati szak). Az Alkotmánybíróság ezért a tisztességes bírósági eljárásból fakadó követelményeket mindig az adott eljárásfajta és eljárási szak sajátosságaihoz igazodóan értékeli.
- [50] 2.3. Az Alkotmánybíróság több határozatában vizsgálta a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog korlátozhatóságának mércéit. Ezzel összefüggésben – általánosságban arra mutatott rá –, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog olyan abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye {14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 266.; 3003/2019. (I. 7.) AB határozat, Indokolás [28]}. A tisztességes eljáráshoz való jog egyes részjogosítványainak az érvényesülését, valamint azok Alaptörvénnyel való összhangját ugyanakkor az Alkotmánybíróság az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében rögzített általános alapjogvédelmi teszt alkalmazásával vizsgálja. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése értelmében alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható {3031/2017. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [61]}. Ez a megközelítés összhangban áll az Alkotmánybíróság következetes – régóta töretlen – gyakorlatával [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 96–97].
- [51] Hangsúlyozta ugyanakkor az Alkotmánybíróság azt is, hogy „[e]mellett a főszabályként alkalmazandó alkotmányossági mérce mellett azonban egyes alapjogok esetében az Alkotmány maga tartalmaz további kritériumokat, amelyek egyrészt ezt az általános mércét az illető jog tartalmához igazítva konkretizálják, másrészt, amelyek konkrét voltukban sokkal inkább állandó és saját tartalmi ismérvekkel határozzák meg az adott alapjog lényeges tartalmát a viszonyítással dolgozó általános szabály helyett. [...] Ez a módszer egyes esetekben a korlátozás abszolút határát vonja meg, másutt annak alkotmányosságát saját, külön ismérvek alapján teszi eldönthetővé, akár úgy is, hogy a szükségesség/arányosság mérlegelését csakis az Alkotmányban meghatározott szűkebb és konkrét követelmények tekintetében engedi meg. Így ezeknek az alapjogoknak a lényeges tartalma

állandóbban és egyértelműbben határozható meg, mint azoké az jogoké, amelyekre az általános szabályt kell alkalmazni.” [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 98.]

- [52] Ezekben az esetekben tehát a tisztességes eljárásból fakadó egyes követelmények (részjogosítványok) keretén belül alakítandó ki olyan ismérvszisztem, amely annak tartalmát adja. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy saját dogmatikája van annak, mi számít „bírósnak” {3116/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [11]}, mikor „törvényes” {36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [32]}, „független” és „pártatlan” {21/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [58]} az eljáró testület. Ugyanígy saját dogmatikája van annak is, hogy a felülvizsgálati eljárási szakban a tárgyalás elmaradása mikor vonja maga után a nyilvános tárgyaláshoz való jog, és ezen keresztül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét [3027/2018. (II. 6.) AB határozat].
- [53] Az ilyen „saját dogmatikával” rendelkező részjogosítványok szintén abszolút jellegűek abban az értelemben, hogy megsértésük lényegében – mivel maguk is mérlegelés eredményei – automatikusan alaptörvény-ellenesség megállapítására vezet [3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [50]]. Ezekben az esetekben tehát az alkotmányossági vizsgálat nem az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésén alapul, hanem az érintett részjogosítvány önálló ismérvsziszteméhez igazodik, figyelemmel arra is, hogy az adott részjogosítvány sérelme melyik eljárási szakban merül fel.
- [54] 3. Az adott esetben az indítványozók a nyilvános tárgyaláshoz való joguk sérelmét arra tekintettel állították, hogy a Kúria a felülvizsgálati eljárásban – tárgyalás tartása nélkül – olyan új jogi indokokra alapította a jogerős határozatot „megváltoztató” döntését, amely indokok sem az elsőfokú bíróság előtt, sem a másodfokú bíróság előtt nem merültek fel.
- [55] Az Alkotmánybíróság ezért áttekintette a nyilvános tárgyaláshoz való jog tartalmát. Ennek során – következetes gyakorlatának megfelelően – figyelemmel volt az EJB gyakorlatára is [61/2011. (VII. 13.) AB határozat, ABH 2011, 291, 321; megerősítette: 32/2012. (VII. 4.) AB határozat, Indokolás [41]; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [30]; 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [48]; 22/2013. (VII. 19.) AB határozat, Indokolás [16]; 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [33]; 3027/2018. (II. 6.) AB határozat, Indokolás [15]].
- [56] 3.1. Az EJB felfogásában az elsőfokú bíróság előtt, ha csupán egyfokú eljárásban bírálják el az ügyet, a félnek joga van a szóbeli tárgyaláshoz (szóbeli meghallgatáshoz; „oral hearing”), hacsak nem merülnek fel olyan kivételes körülmények, melyek a tárgyalás mellőzését indokolják [*Allan Jacobsson kontra Svédország* (No 2.) (8/1997/792/993), 1998. február 19., 46. bekezdés]. A szóbeli és nyilvános tárgyaláshoz való jog nem abszolút, így mellőzhető a tárgyalás különösen akkor, ha a fél arról egyértelműen lemondott, és nem áll fenn olyan közérdek, amelyre tekintettel a megtartása szükséges volna. A lemondás lehet kifejezett vagy hallgatólagos, ez utóbbi eset áll fenn például akkor, ha a fél nem nyújt be vagy nem tart fenn tárgyalás tartása iránti kérelmet. Akkor sem szükséges tárgyalást tartani, ha kivételes körülmények merülnek fel, így például, ha nem kerül elő az ügyben olyan tény- vagy jogkérdés, amit az iratok és a felek írásbeli észrevételei alapján ne lehetne megfelelően eldönteni. Az EJE 6. cikk 1. bekezdésében található nyilvános tárgyaláshoz való jog a legalább egy fokon való szóbeli meghallgatáshoz való jogot foglalja magában [*Salomonsson kontra Svédország* (38978/97), 2002. november 12., 34–36. bekezdés].
- [57] Az EJB gyakorlatában kiemeli azt is, hogy a fellebbviteli eljárásokban, még akkor is, ha a másod- vagy harmadfokú bíróság mind jogkérdéseket, mind ténykérdéseket elbírállhat, az EJE 6. cikk nem követeli meg mindig, az ügy jellegétől függetlenül nyilvános tárgyalás tartását [*Fejde kontra Svédország* [GC] (12631/1987), 1991. október 29., 31–32. bekezdés]. Az elsőfokú eljárást követően a nyilvános tárgyalás szükségességének megítélése során más szempontokra is, így az észszerű időn belüli elbírálláshoz való jogra és ehhez kapcsolódóan a bíróságok ügyterhének gyors kezelésére is figyelemmel kell lenni. Ha első fokon már tartottak tárgyalást, akkor a tárgyalás mellőzését a másod-, illetve harmadfokú eljárás sajátos jellemzői indokolhatják [*Helmers kontra Svédország* (11826/85), 1991. október 29., 36. bekezdés].
- [58] Összességében az EJB gyakorlatából az szűrhető le, hogy az EJE 6. cikk 1. bekezdéséből nem következik a nyilvános tárgyalás tartásának, illetve a személyes megjelenés jogának a biztosítása a fellebbviteli bíróság előtt, még akkor sem, ha e bíróság mind ténykérdésben, mind jogkérdésben felülbírálati jogkörrel rendelkezik. Annak eldöntése érdekében, hogy kell-e tárgyalást tartani, a kérdéses eljárás különös jellemzőire, a fellebbviteli fórum felülbírálati jogkörére, az ügyben eldöntendő kérdés természetére és a felek érdekeire kell figyelemmel lenni.

- [59] 3.2. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből az következik, hogy a bíróságnak a jogvitákat nyilvános tárgyaláson (az alapján) kell elbírálnia. Az Alkotmánybíróság azonban a 3115/2013. (VI. 4.) AB határozatban azt is megállapította, hogy „az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből nem következik, hogy a bíróságok az adott ügyre vonatkozó valamennyi rendes és rendkívüli jogorvoslati eljárásban a fél jogait és kötelezettségeit kizárólag tárgyaláson bírálhatj[ák] el. A tárgyalási elv, a szóbeliség és a közvetlenség a polgári peres eljárás alapelvei közé tartozik. Nem jelenti azonban ezeknek az alaptörvényi szabállyá emelt alapelveknek a sérelmét, ha a törvény egyes – különösen a rendkívüli – jogorvoslati eljárásokban a bíróság számára lehetővé teszi az indítvány tárgyaláson kívüli elbírálását is.” (Indokolás [43])
- [60] A 3064/2016. (IV. 11.) AB határozatában az Alkotmánybíróság megerősítette azon álláspontját, hogy „önmagában a tárgyalás tartásának mellőzése – más eljárási vagy anyagi jogi alaptörvény-ellenesség hiányában – nem jelent alkotmányjogilag releváns procedurális alapjogi sérelmet. Ilyen alapjogi sérelem fő szabályként az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése egészének figyelembe vétele alapján állapítható meg, nem pedig pusztán e komplex alaptörvényben biztosított jog egyes részjogosítványainak a jog egészéből kiszakított értelmezésével.” (Indokolás [14])
- [61] Az Alkotmánybíróság kifejezetten a polgári peres eljárások vonatkozásában hangsúlyozta azt is, hogy „[a] szóbeliségen, közvetlenségen és nyilvánosságon alapuló modern polgári per általános jelleggel, a rendes eljárásokra is kiterjedően a polgári perrendtartásról szóló 1911. évi I. törvénycikkkel valósult meg Magyarországon. A három alapelv egymáshoz szorosan kapcsolódik, egymást részben át is fedik, teljes érvényesülésüknek színtere a tárgyalás. A szóbeliség a felek kétoldalú meghallgatásának formájára utal, függetlenül attól, hogy egyébként a bizonyítást miként veszik fel. A bizonyítás felvételének módja és körülményei a közvetlenség elvével állnak közvetlen összefüggésben. A tárgyalás tartásának mellőzése az említett elvek korlátozását eredményezi: szűkül a szóbeliség, a közvetlenség és a nyilvánosság egyaránt. Emiatt a tárgyalás mellőzése kivételesen, indokolt esetben fogadható el, melyet számos körülmény befolyásol.” [3027/2018. (II. 6.) AB határozat, Indokolás [27]]
- [62] 4. Az Alkotmánybíróság – figyelemmel a fentiekben bemutatott szempontokra – az alábbiakban megvizsgálta az alapul fekvő bírósági eljárás jellemzőit, és annak azt a szakaszát, amelyben az indítványozók álláspontja szerint sérült a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog.
- [63] 4.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló bírósági eljárás egy, az SZTNH védjegytörlési kérelem tárgyában hozott határozatának bírósági felülvizsgálatára irányuló iparjogvédelmi nemperes eljárás volt.
- [64] A jogalkotó már a Vt. megalkotása során kifejezetten felhívta a figyelmet arra, hogy „[a] védjegy jog újraszabályozása során meg kellett vizsgálni azokat a felvetéseket, amelyek szerint a védjegy törleszt – legalább részben – bírósági eljárásként, perként volna helyes szabályozni.” A jogalkotó az európai és a jogösszehasonlító (pl. francia és angol szabályozás) elemzésének eredményeként kialakított álláspontja szerint azonban „nem volna helyes a védjegytörlési pert bevezetni az új törvényben. Érdemben azért nem, mert a lajstromozás feltételei és a törlési okok e körben köztudottan azonosak, s az egyes ügyekben ugyanúgy jelentkeznek és ugyanúgy kell megítélni azokat, függetlenül attól, hogy a lajstromozási vagy a törlési eljárásban kerülnek terítékre, ezért a magyar törvényalkotás hagyományosan és minden iparjogvédelmi területen egyformán alkalmazza azt a megoldást, hogy ezek az ügyek államigazgatási úton indulnak el, a [...] Hivatal hatáskörébe tartoznak. Az adott esetben valóban szükséges bírói judícium és a törvényességi garanciák érvényesülésének – nemzetközi összehasonlítást kiálló – megoldását a kétfokú bírósági jogorvoslati rendszer megfelelően képes biztosítani, az államigazgatási hatáskör átvétele nélkül is.”
- [65] A Vt. hatályos szabályozása ezért megtartotta a védjegytörlési eljárás keretében a bírósági szak nemperes jellegét, de több olyan rendelkezést is tartalmaz, amely a peres eljárásban jellemző garanciákat biztosít. Így a bíróság az ügyben – a nemperes eljárásoktól eltérően – főszabály szerint tárgyalást tart [Vt. 89. § (1) bekezdés második fordulat]. A tárgyalás tartása alól a Vt. akkor enged kivételt, ha az eljárásban ellenérdekű fél nem vesz részt és az ügy az iratok alapján elbírálható. Ilyenkor a bíróság tárgyaláson kívül is hozhat határozatot, azonban a felet – kívánságára – meg kell hallgatnia [Vt. 89. § (2) bekezdés]. A Vt. előírja azt is, hogy ha a bíróság az ügyet tárgyaláson kívül bírálja el, de az eljárás folyamán szükségét látja a tárgyalás megtartásának, a tárgyalást bármikor kitűzheti. Ha viszont a bíróság az ügyet tárgyaláson bírálja el, illetve tárgyalást tűzött ki, ezt követően nem térhet vissza az ügy tárgyaláson kívüli elbírálására [Vt. 89. § (3) bekezdés].

- [66] A bizonyítás szintén – a nemperes eljárásoktól eltérően – a peres eljárás szabályai szerint kerül lefolytatásra [Vt. 89. § (1) bekezdés első fordulat], tehát az okirati bizonyításon kívül tanú- és szakértői bizonyításnak is helye van.
- [67] A bíróság – az eljárás nemperes jellegéhez igazodóan – mind az ügy érdemében, mind egyéb esetekben végzéssel határoz (Vt. 90. §).
- [68] A végzés ellen fellebbezésnek van helye. A fellebbezés elbírálása során a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 389–391. §-ában foglaltakat kell megfelelően alkalmazni azzal, hogy főszabály szerint a másodfokú bíróság erre irányuló kérelem esetén a feleket szóban is köteles meghallgatni (Vt. 93. §).
- [69] A jogerős végzés ellen felülvizsgálatnak van helye. A felülvizsgálati eljárásban a Kúria – főszabály szerint – tárgyalás tartása nélkül jár el [rég Pp. 274. § (1) bekezdés, Pp. 405. § (1) bekezdése folytán irányadó Pp. 376. § (1) bekezdés]. Az adott esetben irányadó régi Pp. 274. § (1) bekezdése alapján irányadó szabály szerint a felek nem kérhették a végzés ellen benyújtott felülvizsgálati kérelem tárgyaláson történő elbírálását [Pp. 274. § (1) bekezdés második mondata], a Kúria ugyanakkor a régi Pp. 274. § (1) bekezdés első mondatának harmadik fordulata alapján tárgyalás tartását elrendelhetette, ha azt szükségesnek tartotta.
- [70] 4.2. Az Alkotmánybíróság – a határozat indokolásának IV/3. pontjában (Indokolás [54] és köv.) hivatkozott alkotmányos szempontokra figyelemmel – áttekintette a régi Pp. perorvoslati rendszerének, különös tekintettel a felülvizsgálati eljárásnak az adott ügyben releváns sajátosságait.
- [71] A régi Pp.-nek mind a rendes, mind a rendkívüli perorvoslati rendszere vegyes jellegű. A polgári eljárásjog tudományában ismert perorvoslati rendszereket (reformatórius, kasszációs, revíziós rendszer) együttesen valósította meg, az alábbiakban kifejtettek szerint.
- [72] A régi Pp. perorvoslati rendszerében az ügy érdemi felülbírlata érdekében előterjeszthető rendes perorvoslat a fellebbezés. A fellebbezés folytán az elsőfokú bíróság jogköre átháramlott a másodfokú bíróságra (átszármaztató hatály), és ez a bíróság az ügy érdemi elbírálása esetén a jogsérelmet úgy orvosolta, hogy a perorvoslat eredményéhez képest a támadott határozatot helybenhagyta vagy maga hozta meg – az elsőfokú határozat helyébe – azt a döntést, amely a törvénynek megfelelő. Ha azonban a másodfokú bíróság lényeges eljárási szabálysértést állapított meg, jogköre általában csak arra terjedt ki, hogy az elsőfokú ítéletet hatályon kívül helyezze és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítsa (rég Pp. 252. §). Ezekben az esetekben a hatályon kívül helyezés indoka, hogy az eljárási szabálysértés olyan súlyú, amelynek korrigálására nincs lehetőség, a másodfokú eljárásban vagy csak a kétfokú eljárás követelményének sérelmével valósulhat meg. A másodfokú bíróság felülbírlati jogköre tehát reformatórius (átszármaztató hatályú) vagy kasszációs (nem átszármaztató hatályú) jellegű volt.
- [73] Fontos hangsúlyozni, hogy a jogalkotó már a rendes perorvoslati rendszer kialakítása során figyelemmel volt arra is, hogy a másodfokú bíróság teljes egészében nem veheti át az elsőfokú bíróság jogkörét, mert ezáltal a bíráskodás egyfokúvá válna. Ebből következően a másodfokú bíróság csak a régi Pp. 235. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelően előterjesztett új tényelőadást vagy bizonyítási indítványt vehette figyelembe, és csak ezeket bírálhatta el első fokon. Meg volt továbbá az a mérlegelési jogköre is – nagy terjedelmű bizonyítás esetén –, hogy az elsőfokú határozat hatályon kívül helyezése mellett, e bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítsa [rég Pp. 252. § (3) bekezdés].
- [74] Az ügy érdemi felülbírlata érdekében – jogkérdésben – előterjeszthető rendkívüli perorvoslat a felülvizsgálat. A régi Pp. szabályai alapján a Kúria mint felülvizsgálati bíróság kasszációs-revíziós jogkörben járt el, a döntését a régi Pp. 275. §-a alapján hozhatta meg. E rendelkezések alapján pedig megállapítható, hogy a Kúria felülbírlati jogköre a másodfokú bíróságénál korlátozottabb volt, mert a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének egyáltalán nem volt helye [rég Pp. 275. § (1) bekezdés első mondat], a Kúria a döntését csak a rendelkezésre álló iratokra alapíthatta [rég Pp. 275. § (1) bekezdés második mondat].
- [75] A Kúria a régi Pp. alapján a jogerős határozatot akkor helyezhette hatályon kívül, ha az az anyagi jogi jogszabályoknak nem felelt meg vagy olyan eljárási szabálysértés történt, amelynek az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása volt. Ilyenkor a Kúria a jogerős határozatot egészben vagy részben hatályon kívül helyezte, és ha a döntéshez szükséges tények megállapíthatók voltak, helyette, illetve az első fokú határozat helyett a jogszabályoknak megfelelő új határozatot hozott, egyébként az ügyben eljáró első- vagy másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasította [rég Pp. 275. § (4) bekezdés]. A Kúria tehát tény és jogkérdésben is megváltoztathatta a támadott határozatot, de a korábban eljáró bíróságok által megállapított tényálláshoz

- revíziós jogköre folytán – kötve volt, vagyis ha azzal nem értett egyet, azt csak a határozat hatályon kívül helyezésével, és az eljárt bíróság(ok) új eljárásra utasításával orvosolhatta.
- [76] Az Alkotmánybíróság már több ügyben vizsgálta, hogy a Pp. 275. § (4) bekezdésének alkalmazása mikor veheti fel a tisztességes eljáráshoz való jog, illetve a jogorvoslati jog sérelmének a lehetőségét. Ezzel összefüggésben pedig kiemelte, hogy a Kúriának széles körű mérlegelési lehetősége van e rendelkezés megválasztása során [3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [15]]. Egy másik ügyben az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy a régi Pp. 275. § (4) bekezdése alapján a Kúriának lehetősége van arra, hogy ha olyan jogszabálysértést állapít meg, amely kihatott az ügy érdemére, hatályon kívül helyezze a jogerős ítéletet (és ha szükséges, az elsőfokú ítéletet is), vagy ha ennek feltételei fennállnak, az ítéletet (ítéleteket) megváltoztassa. A felülvizsgálati eljárásban a megváltoztató döntés meghozatalának lehetősége alapvetően a perek észszerű időben való befejezése érdekében biztosított, azzal a Kúria akkor élhet, ha a jogszabálysértő döntés helyett új döntés meghozatalához rendelkezésre áll valamennyi szükséges tény, adat [3063/2017. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [46]].
- [77] 5. Az Alkotmánybíróság a fentiekben kifejtett alkotmányos szempontok {a határozat indokolásának IV/3. pontja (Indokolás [54] és köv.)} alapján, figyelemmel a megelőző bírósági eljárás jellegére {a határozat indokolásának IV/4.1. pontja (Indokolás [62] és köv.)}, és az eljárt bíróság felülbírálati jogkörére {a határozat indokolásának IV/4.2. pontja (Indokolás [70] és köv.)}, a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét az alábbi indokok miatt nem tartotta megállapíthatónak.
- [78] A felülvizsgálati eljárás során a Kúria a Pfv.IV.21.343/2017/2. számú végzésével tájékoztatta a feleket, hogy a felülvizsgálati kérelmet a régi Pp. 274. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálja el, mert annak tárgyaláson való elbírálását nem tartja szükségesnek.
- [79] A Kúria a tárgyaláson kívül meghozott döntésében azt állapította meg: „Az áru fajtáját, lényeges jellemzőjét leíró megjelölés védjegyszerű használatának vizsgálata során [...] nem mellőzhető annak értékelése, hogy az adott vállalkozás az áru tőle való származását az áru fajtájának megjelölésével célzatosan kívánta-e jelezni.” Következésképpen „kizárólag az olyan használat értékelhető védjegyszerűnek, amely egyértelműen származásra utaló célzattal történik”.
- [80] A Kúria rámutatott arra is, hogy „[f]ajtanév esetén különös jelentősége van a védjegyszerű használat megítélésének, mert az ilyen megjelölés oltalomban való részesítése elzárja a versenytársakat a termék fajtája, vagy lényeges jellemzője feltüntetésének a lehetőségétől” (lásd: a Kúria végzése indokolásának [19] bekezdése).
- [81] A Kúria ezen kritériumok alapján a bizonyítékokat újra értékelte, és megállapította, hogy a „megjelöléshasználat a védjegyként történő használat kritériumainak nem felel meg, mert a megjelölés tudatos, következetes, származásjelzési céllal árujelzőként való használata nem állapítható meg” (lásd: a Kúria végzése indokolásának [21] bekezdése).
- [82] Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján a következőket tartja fontosnak kiemelni.
- [83] Nem lehet vitás az ügyben, hogy a Kúria a rendelkezésre álló bizonyítékok és tények alapján hozta meg döntését. A Kúria a rendelkezésre álló bizonyítékokat – a korábban eljárt bíróságok egybehangzó álláspontjához képest – felülmérlegelte. Erre a Kúria kifejezetten utalt végzésének [14] pontjában. A felülmérlegelésre pedig az adott alapot, hogy az eljárásban a korábban eljárt bíróságok által nem megfelelő súllyal értékelt anyagi jogi indokok mérlegelését vonta be.
- [84] A Kúriának abban az esetben, ha nem ért egyet az ügyben alkalmazandó anyagi jogi szabályoknak az eljárt bíróságok általi értelmezésével, mérlegelési lehetősége van: dönthet úgy, hogy az anyagi jogi szabályok helyes értelmezésének a feltárásával a jogerős döntést hatályon kívül helyezi, és az első- vagy a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja (kasszációs jogkör). Dönthet azonban úgy is, hogy a helyes értelmezés alapulvételével a rendelkezésre álló iratok alapján, a jogerős döntés hatályon kívül helyezése mellett, az első- vagy másodfokú ítélet helyett maga hozza meg a jogszabályoknak megfelelő új érdemi döntést (revíziós jogkör).
- [85] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza: a Kúriának a revíziós jogköre folytán lehetősége van arra, hogy az alsóbb fokú bíróságok jogértelmezésétől eltérjen és a felülvizsgálattal támadott határozat hatályon kívül helyezésével, a másodfokú bíróság helyébe lépve új érdemi határozatot hozzon.
- [86] A tisztességes bírósági eljáráshoz való jogból pedig nem következik a nyilvános tárgyalás tartásának, illetve a személyes megjelenés jogának minden eljárásban, és minden bírói fórum előtt történő biztosítása. Nem következik ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből, hogy a bíróság az adott ügyre vonatkozó valamennyi rendes és rendkívüli jogorvoslati eljárásban a fél jogait és kötelezettségeit kizárólag tárgyaláson

bíráhatja el. A tárgyalási elv, a szóbeliség és a közvetlenség a polgári peres eljárás alapelvei közé tartozik. Nem jelenti azonban ezeknek az alaptörvényi szabállyá emelt alapelveknek a sérelmét, ha a törvény egyes – különösen a rendkívüli – jogorvoslati eljárásokban a bíróság számára lehetővé teszi az indítvány tárgyaláson kívüli elbírálását is [3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [43]].

- [87] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza továbbá azt is, hogy az adott esetben a Kúria nemperes eljárásban járt el, amely eljárás keretében maga a jogalkotó ítélte úgy, hogy az érdekeltek tárgyalás tartását nem kérhetik. Egy, a jelen eljáráshoz hasonló nemperes eljárásban hangsúlyozta az Alkotmánybíróság azt is, hogy a felülvizsgálati eljárást három másik eljárás előzi meg. Az első a hivatal előtt zajlott, ezt követte az elsőfokú, majd a másodfokú bíróság eljárása. A felülvizsgálati eljárásra tehát csak e megelőző eljárásokat követően kerülhetett sor. A hivatal a közigazgatási eljárásra vonatkozó, az első és másodfokon eljáró bíróságok pedig a Pp. irányadó szabályai szerint voltak kötelesek tárgyalást tartani, lehetőséget adva ezzel az indványozónak, hogy érveit, bizonyítékait, más indítványait személyesen, akár szóban, közvetlenül tárja az eljáró szervek elé. Így tehát a polgári eljárás alaptörvénybe emelt elvei nem sérültek. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság azonban a jelen ügyben már tulajdonképpen negyedfokú elbíráló szerv, amelynél a tárgyalási elv feltétlen érvényesítése más eljárási alapelveknek (az eljárás egyszerűsítése és időszűrése, továbbá észszerű határidőn belül történő befejezése) a csorbítását jelentené és ezzel a fél jogainak az Alaptörvényben garantált érvényesítését hátráltatná [3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [43]].

- [88] 6. A fentiekben kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Balsai István s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1723/2018.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3252/2019. (X. 30.) AB HATÁROZATA**alkotmányjogi panasz elutasításáról**

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 40.K.32.768/2018/24. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s**I.**

- [1] Az indítványozó jogi képviselője (Czövek és Deme Ügyvédi Iroda, eljáró ügyvéd: dr. Deme János) útján terjesztett elő alkotmányjogi panaszt, amelyben kérte a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 40.K.32.768/2018/24. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az indítvány szerint a támadott bírói döntés sérti az Alaptörvény R) cikkének (2) bekezdését, T) cikkének (1) bekezdését, XXVIII. cikkének (1) bekezdését, valamint a 26. cikk (1) bekezdését és a 28. cikkét.
- [2] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában és annak kiegészítésében az Alkotmánybíróság hatáskörét illetően az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) és d) pontját egyaránt megjelölte, ahogyan az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (továbbiakban: Abtv.) 26. §-ának (1) bekezdésére és 27. §-ára is hivatkozott. Mivel nyilvánvalóan egy Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszról van szó, az Alkotmánybíróság ekként is bírálta el az indítványt.
- [3] Az indítványozó az Abtv. 43. § (4) bekezdése alapján kérte, hogy az Alkotmánybíróság a támadott ítélettel felülvizsgálta, a Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal (2019. július hó 1-től a hivatal elnevezése Országos Idegenrendészeti Főigazgatóságra változott, azonban jelen határozat a közigazgatási-, és a közigazgatási peres eljárás időszakában hatályos megnevezésre tekintettel a továbbiakban a BMH rövidítést alkalmazza) által hozott 106-1-43659/15/2018-M számú közigazgatási határozatot is semmisítse meg.
- [4] Az indítványozó kérte továbbá, hogy az Alkotmánybíróság az eljárásának befejezéséig a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 40.K.32.768/2018/24. számú ítélete és a BMH – az indítványozó menekült státuszának visszavonásáról és az Európai Unió tagállamainak területéről való kiutasításáról rendelkező – 106-1-43659/15/2018-M számú közigazgatási határozata végrehajtását „függessze fel”. Az indítványozó álláspontja szerint ugyanis jelentős érdeksérelmet okozna számára, ha az Alkotmánybíróság eljárásának befejezését megelőzően a magyar és nemzetközi nyilvántartásokban menekültként már nem szerepelne és a menekülteket megillető jogokat nem tudná gyakorolni.
- [5] 1. A támadott bírói határozat alapján az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzménye a következőképpen foglalható össze.
- [6] 1.1. A szír állampolgárságú indítványozó 2013. november 14. napján terjesztett elő menekültkénti elismerés iránti kérelmet a BMH jogelődjénél arra hivatkozva, hogy a sorkatonai szolgálat megtagadása miatt büntetés várt volna rá hazájában. A jogelőd hatóság megállapította, hogy az indítványozó esetében megalapozott a meghatározott társadalmi csoporthoz tartozás miatti üldöztetéstől való félelem, ezért 2014. március 27. napján kelt határozatával az indítványozót menekültként elismerte. Az indítványozó ezt követően a Szíriai Arab Köztársaság bécsi külképviseletén úti okmányért folyamodott, melynek alapján kiállításra került számára egy 2020. március 26. napjáig érvényes magánútlevél. A BMH 2018. június 6. napján hivatalból eljárást indított az indítványozó menekült státuszának visszavonására. Az indítványozó személyes meghallgatása során elmondta, hogy nem volt tudatában annak, miszerint az okmány igénylésével elvesztheti menekült státuszát, ő csak Ukrajnába és Libanonba akart utazni, azonban úgy vélte, hogy a szír követség nem azonosítható a szír állammal.

- Elmondta továbbá az indítványozó azt is, hogy 2016 júliusában üzleti ügyben utazott Hollandiába, a nála lévő 147 000 eurót azonban a holland rendőrök lefoglalták és pénzmosás vádjával büntetőeljárást indítottak ellene.
- [7] A BMH 2018. augusztus 9. napján kelt 106-1-43659/15/2018-M számú határozatával az indítványozó menekült státuszát visszavonta, egyúttal megállapította, hogy az indítványozó oltalmazottként nem ismerhető el, és esetében a visszaküldés tilalma Szíria, Damaszkusz vonatkozásában nem áll fenn. A BMH az indítványozót az Európai Unió területéről Ukrajna területére kiutasította, és 3 év időtartamra beutazási és tartózkodási tilalmat rendelt el vele szemben, továbbá elrendelte a kiutasítás hatósági kísérettel (kitoloncolás) történő végrehajtását az ukrán államhatárig.
- [8] A BMH a határozatában egyebek mellett arra hivatkozott, hogy önmagában a polgárháborús helyzet az indítványozó menekültkénti elismerését nem indokolta. Hivatkozott a hatóság a határozatában továbbá arra is, hogy a Szíriai Arab Köztársaság kijevei külképviseletén 2013. március 18. napján az indítványozó magánútlevelének érvényességét meghosszabbították, és a benne lévő adatokból kitűnően az indítványozó – az állítólagos származási országból való távozását már hónapokkal megelőzően – Ukrajna területén tartózkodott, illetve közben Törökországba utazott, melyből következően feltehetően felmentéssel rendelkezett a sorkatonai szolgálatot illetően, így menekültkénti elismerése idején nem kellett tartania a szíriai hatóságok részéről az üldöztetés veszélyétől.
- [9] Hivatkozott a BMH a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Met.) 11. § (2) bekezdésére, melynek értelmében az elismerést vissza kell vonni, ha a menekült a származási országa védelmét önkéntesen igénybe veszi, továbbá ugyancsak kizárja az indítványozó menekültkénti elismerését az, hogy mind a Terrorelhárítási Központ (a közigazgatási per II. rendű alperese), mind az Alkotmányvédelmi Hivatal (a közigazgatási per III. rendű alperese) szakhatósággént eljárva megállapította, hogy az indítványozó Magyarország területén való tartózkodása veszélyezteti a nemzetbiztonságot.
- [10] 1.2. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 40.K.32.768/2018/24. számú ítéletével az indítványozó keresetét elutasította. A bíróság rámutatott arra, hogy a Met. 11. § (2) bekezdésének a) pontja alapján vissza kell vonni a menekültkénti elismerést, ha a menekült a származási országa védelmét önkéntesen ismét igénybe veszi, továbbá a Met. 8. §-ának (4) bekezdése szerint nem lehet menekültként elismerni azt a külföldit, akinek Magyarország területén való tartózkodása a nemzetbiztonságot veszélyezteti.
- [11] A bíróság ítéletének indokolásában hivatkozott arra, hogy az indítványozónak a II. és III. rendű alperesektől lehetősége lett volna korábban a megismerési engedély beszerzésére, illetve ennek megtagadása esetén az ezzel kapcsolatos közigazgatási per indítására, azonban az indítványozó kizárólag ezen bírósági eljárásban kezdeményezte a megismerési engedély beszerzését, amely azonban nem előkérdése az adott ügyben a bírósági eljárásnak és nem is érinti a szakhatósági állásfoglalások tartalmát. Végül a bíróság kifejtette, hogy nincs olyan nemzetközi egyezmény, EU Irányelv, vagy nemzeti jogszabály, amely a BMH-t arra kötelezné, hogy menekültként ismerjen el olyan személyt, aki a hatáskörrel rendelkező, szakhatósággént eljáró nemzetbiztonsági szervek megállapításai szerint veszélyes az ország nemzetbiztonságára.
- [12] 2. Az indítványozó – az Alkotmánybíróság főtítkárának felhívására kiegészített és egységes szerkezetbe foglalt – alkotmányjogi panaszában kifejtette, hogy a Met. 75. § (4) bekezdése alapján a bírósági eljárásban az indítványozó személyes meghallgatása kötelező, amelynek mellőzésére a bíróságnak csak akkor van lehetősége, ha „a külföldi a) a lakóhelyéről nem idézhető, vagy b) ismeretlen helyre távozott”. Az indítványozói álláspont szerint az alkotmányjogi panasszal támadott bírósági eljárásban a bíróság – annak ellenére, hogy több tárgyalási hatánap került megtartásra – nem intézkedett az indítványozó személyes meghallgatására, sőt, arra még kísérletet sem tett.
- [13] Az indítvány szerint ez sérti az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésében foglaltakat, mert a bíróság egy mindenki-re nézve kötelező jogszabályt figyelmen kívül hagyott, és az Alaptörvény T) cikk (1) bekezdését, mert az ott meghatározott jogszabályi fogalomnak a közigazgatási perben a Met. felelt meg, továbbá sérült az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdése is, mert a bíróságnak a döntéseit a jogszabályok alapján kell meghoznia.
- [14] Hivatkozott az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljárás-hoz való jogának sérelmére is, melynek kapcsán felhívta a 20/2017. (VII. 18.) AB határozat – *contra legem* bírói jogalkalmazással kapcsolatosan tett – egyes megállapításait. Az indítványozó álláspontja szerint a meghallgatására vonatkozó jogszabályi előírások figyelmen kívül hagyása elzárta őt a tárgyaláson való személyes nyilatkozattételtől, amelynek pedig a menekültügyi eljárásokban kiemelt szerepe van, hiszen a menedékjogot kérő

az üldöztetéséről saját maga kell hogy beszámoljon. Ugyancsak személyesen tudta volna kifejtetni a védekezését az indítványozó a felvetett nemzetbiztonsági tárgyú kifogásokkal kapcsolatban is, hiszen a biztonsági kockázat alapjául szolgáló adatok minősítettek, azokat a jogi képviselő nem ismerheti meg, ezért azokra kizárólag a személyes meghallgatás keretében lett volna lehetősége az indítványozónak reagálni.

- [15] 3. Az Alkotmánybíróság 2019. május 14-én kelt végzésével megkereste a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságot annak közlése végett, hogy az indítványozó személyes meghallgatására a bírósági eljárásban sor került-e, és amennyiben nem, úgy a bíróság milyen intézkedéseket tett annak érdekében. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2019. június 28-án kelt 40.K.32.768/2018/30. számú átíratával arról tájékoztatta az Alkotmánybíróságot, hogy az indítványozó személyes meghallgatására nem került sor és annak érdekében a bíróság nem tett intézkedést. Egyidejűleg a bíróság – az Alkotmánybíróság felhívásának megfelelően – megküldte a bírósági ügy teljes iratanyagát.

II.

- [16] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezése:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

- [17] 2. A Met. 75. §-ának érintett rendelkezése:

„(4) A bírósági eljárásban a kérelmező személyes meghallgatása kötelező. A személyes meghallgatást a bíróság mellőzi, ha a külföldi
a) a lakóhelyéről nem idézhető, vagy
b) ismeretlen helyre távozott.”

III.

- [18] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie.
- [19] 1.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát határidőn belül terjesztette elő.
- [20] 1.2. Az indítvány eleget tesz az Abtv. 52. § (1), illetve (1b) bekezdésében foglalt, a határozott kérelemre vonatkozó követelményeknek, mert az ügy érdemében hozott ítélet ellen nyújtották be és tartalmazza az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést, az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit és a XXVIII. cikk (1) bekezdést illetően az alaptörvény-ellenesség indokolását, valamint megjelöli a támadott bírósági határozatot (Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 40.K.32.768/2018/24. számú ítélete). Az indítvány kifejezett kérelmet tartalmaz arra nézve, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg az ítélet alaptörvény-ellenességét és semmisítse azt meg, így a határozott kérelem alkotmányos feltételeinek eleget tesz.
- [21] Az Alkotmánybíróság megállapítja ugyanakkor, hogy az Alaptörvény R) cikkének (2) bekezdése, T) cikkének (1) bekezdése, a 26. cikkének (1) bekezdése, valamint a 28. cikke nem tartalmaz az indítványozó számára Alaptörvényben biztosított jogot, e rendelkezésekre alkotmányjogi panasz nem alapítható, továbbá a BMH 106-1-43659/15/2018-M számú határozatának alaptörvény-ellenességét illetően az indítvány önálló indokolást nem tartalmaz, ezért e panaszok vonatkozásában az indítvány érdemben nem bírálható el.
- [22] 1.3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a továbbiakban azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-ában, valamint az Abtv. 29–31. §-aiban foglalt törvényi feltételeket kimeríti-e. Az egyedi ügyben való érintettség megállapítható, mivel az indítványozó a panasszal támadott ügyben

a közigazgatási per felpereseként járt el. Megállapítható továbbá, hogy az indítványozónak a támadott határozattal szemben további jogorvoslati lehetősége nem állt fenn.

- [23] 1.4. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további feltételeként nevesíti, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia.
- [24] Jelen ügyben az Alkotmánybíróság megállapítása szerint az, hogy a bíróság eljárása során elmulasztotta az indítványozó személyes meghallgatását, a bírói döntés kapcsán felveti az indítványozó tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jogának [Alaptörvény XXVIII. cikk (1)] sérelmét.
- [25] 2. A fentiek alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 31. § (6) bekezdését alkalmazva, külön befogadási eljárás mellőzésével – érdemben bírálta el.

IV.

- [26] Az alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint nem megalapozott.
- [27] 1. Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában – kifejezetten az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontján és az Abtv. 27. §-án alapuló hatáskörében eljárva, közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatával kapcsolatos alkotmányjogi panaszeljáráshoz – megerősítette a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal kapcsolatos gyakorlatát és megállapította, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó – az Alkotmánybíróság által korábbi gyakorlatában kimunkált – alkotmányos követelmények nemcsak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthetők (Indokolás [27]). Rámutatott e határozat a korábbi gyakorlat alapján továbbá arra is, hogy a tisztességes eljárás (*fair trial*) követelménye az eljárásjogi garanciák érvényesülését is felöleli, és egy olyan minőséget jelent, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembe vételével lehet csupán megítélni [7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]].
- [28] 2. Arra figyelemmel, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszát a személyes meghallgatás bíróság általi elmulasztásának sérelmére alapította, az Alkotmánybíróság indokoltan tartotta – e szempontra tekintettel – megvizsgálni az indítványozó menekült státuszának visszavonására irányuló közigazgatási-, és közigazgatási peres eljárást a bíróság által megküldött iratok alapján.
- [29] 2.1. A BMH 2018. június 6-án kelt végzésével értesítette az indítványozót arról, hogy az olasz hatóságok által rendelkezésére bocsátott dokumentumok alapján a menekültkénti elismerésének visszavonására eljárást indított, egyben felhívta az indítványozót arra, hogy 2018. június hó 28-án jelenjen meg a hatóság előtt személyes meghallgatás céljából.
- [30] Az indítványozó jogi képviselője 2018. június 25-én arról értesítette a BMH-t, hogy az indítványozó a megadott időpontban külföldön tartózkodik, ezért nem tud megjelenni a hatóság előtt. A jogi képviselő – bejelentve egyben azt, hogy 2018. június 27-én iratbetekintés céljából felkeresi a hatóságot – 2018. július 2. és 2018. július 6. közötti időpontra kérte elhalasztani az indítványozó meghallgatását.
- [31] Ezt követően a jogi képviselő 2018. június 30-án újabb beadványt intézett a BMH-hoz, amelyben a 2018. július 3. napjára tervezett meghallgatás elhalasztását kérte azzal, hogy azon az indítványozó objektív okból megjelenni nem tud, ezért kérte a személyes meghallgatás időpontjának módosítását 2018. július 9. és 2018. július 13. közötti időpontra. A BMH az ismételt kérésnek is eleget téve végül 2018. július 10. napját jelölte meg a személyes meghallgatás időpontjaként.
- [32] 2.2. A 2018. július 10-én felvett jegyzőkönyv tanúsága szerint az indítványozó személyes meghallgatásán jogi képviselője és egy arab nyelvű tolmács végig jelen volt. Az eljárás kezdetén a jegyzőkönyvvezető tájékoztatta az indítványozót a jogairól, egyebek mellett arról, hogy az eljárás során jogosult anyanyelvét, vagy az általa értett más nyelvet használni, kérheti az ENSZ Menekültügyi Főbiztosság közreműködését, továbbá kérésére vele azonos nemű tolmács, illetve ügyintéző jár el.
- [33] Az indítványozó 2018. augusztus 13-án kelt keresetlevelében kérte a bíróságtól, hogy: „a tárgyalást felperes, vagy felperesi képviselő távollétében – a kitűzött tárgyalás elmulasztása esetén – is szíveskedjen megtartani.”

- [34] Az indítványozó jogi képviselője 2018. október hó 18. napja és 2018. október hó 26-a között négy ízben fordult beadvánnyal a bírósághoz, ezen iratokban az indítványozó személyes meghallgatására való utalás nem szerepelt.
- [35] A 2018. október 24-én és 2018. október 30-án tartott tárgyalási napon az indítványozó jogi képviselője megjelent, a tárgyalási jegyzőkönyv tanúsága szerint az indítványozó személyes meghallgatására nem tett indítványt. A 2018. október 31-i tárgyalási napon a felek részéről csak az I. és a II. rendű alperes képviselője jelent meg.
- [36] 3. A jelen ügyben alkalmazandó Met. 75. §-ának (4) bekezdése kógens rendelkezést tartalmaz a kérelmező bíróság általi személyes meghallgatására. Ezt az intézkedést a bíróság törvénysértően elmulasztotta, amely mulasztás fellebbezés során, vagy felülvizsgálati eljárásban alapul szolgálhatna akár a bíróság határozatának hatályaon kívül helyezésére is.
- [37] Az Alkotmánybíróság azonban ezúton is hangsúlyozza, hogy töretlen gyakorlata szerint a bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint „[s]em a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[15]}.
- [38] Az Alkotmánybíróság jelen ügyben az indítványozó menekültkénti státuszának visszavonására irányuló eljárás egészét értékelve arra a megállapításra jutott, hogy – figyelembe véve az indítványozó közigazgatási eljárásban történt részletes meghallgatását, annak körülményeit, a támadott határozatok részletes indokolását, továbbá azt a tényt, hogy az indítványozó mind a közigazgatási eljárásban, mind az azt követő peres eljárásban jogi képviselővel járt el, melynek során a jogi képviselő maga sem látta indokát a személyes meghallgatásnak – a támadott ítélet nem sértette az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, ezért az alkotmányjogi panaszt elutasította.
- [39] Figyelemmel arra, hogy az Alkotmánybíróság az indítványt a befogadási eljárás mellőzésével elutasította, nem kellett döntést hoznia az alkotmányjogi panaszban foglalt, a támadott közigazgatási-, és bírósági határozat végrehajtásának felfüggesztésére irányuló kérelem tárgyában.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Balsai István s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/281/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3253/2019. (X. 30.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Pokol Béla* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

1. Az Alkotmánybíróság a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény 101. § (2) bekezdés *b)* pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

2. Az Alkotmánybíróság a Debreceni Törvényszék 1.Pf.21.367/2017/4. számú ítélete, valamint a Debreceni Járásbíróság 8.P.20.036/2017/23. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó a törvényes képviselője (a továbbiakban: az indítványozó gondnoka) által megbízott jogi képviselő (dr. Vass Gergely ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése, valamint 27. §-a alapján a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szt.) 101. § (2) bekezdés *b)* pontja, valamint a Debreceni Járásbíróság 8.P.20.036/2017/23. számú ítélete és a Debreceni Törvényszék 1.Pf.21.367/2017/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege – a bírósági döntésekben megállapított tényállás és az indítványozó előadása alapján – a következőképpen foglalható össze.
- [3] 2.1. Az indítványozót gyengeelméjűsége és elmebetegsége miatt a Debreceni Városi Bíróság 52.P.23.519/2001/9. számú ítéletével – a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 15. § (4) bekezdésre hivatkozva – cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezte.
- [4] Debrecen MJV Közgyűlése Szociális Bizottsága 59/2002. (III. 12.) Sz. B. számú határozatával az indítványozót határozatlan időre beutalta Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata személyes gondoskodást nyújtó intézményébe (a továbbiakban: Intézmény). A korábban az önkormányzat fenntartásában működött Intézmény fenntartója jelenleg a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság, a fenntartóváltásra az egyes szakosított és gyermekvédelmi szakellátási intézmények állami átvételéről és egyes törvények módosításáról szóló 2012. évi CXCI. törvény rendelkezései folytán került sor 2013. január 1-jével.
- [5] Az indítványozó ennek megfelelően a beutalás és az azt követően kötött megállapodás folytán 2002 óta az Intézmény ellátottja.
- [6] 2.2. Az Intézmény intézményvezetője az indítványozó intézményi jogviszonyát – a megállapodás felmondásával, intézményvezetői jogkörben hozott – 119/8/2016. számú döntésével az Szt. 101. § (2) bekezdés *b)* pontja alapján, a házirend súlyos megsértése miatt 2016. július 27. napjával (ismételten) megszüntette. Indokolásában részletesen ismertetette azokat az eseményeket, melyek során az indítványozó a házirendet súlyosan és ismételten megsértette azzal, hogy az Intézmény más ellátottjait, valamint ápolóit súlyosan bántalmazta.
- [7] Az értesítés indokolása szerint az indítványozó betegségéből adódó dühkitörései, időszakos magatartászavarai az Intézmény más ellátottjaiban egyrészt félelmet keltenek, ezen felül pedig haragos indulatokat váltanak ki. Az Intézmény szerint kizárólag a más intézménybe való áthelyezés szolgálná az indítványozó érdekeit.

- [8] 2.3. A Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Hajdú-Bihar Megyei Kirendeltsége (a továbbiakban: fenntartó) igazgatója HBMK-1236-4/2016. számú döntésével az intézményvezetői jogkörben hozott döntést helybenhagyta.
- [9] Indokolásában kitért arra, hogy az indítványozónak több alkalommal voltak olyan dühkitörései, melyek következtében kórházi pszichiátriai osztályára került; továbbá kiemelte, hogy e dühkitörései során az Intézmény ellátottjait és dolgozóit is sorozatosan, súlyosan bántalmazta, melynek következtében több esetben büntetőeljárás indult. Hangsúlyozta azt is, hogy az indítványozó kiszámíthatatlan, agresszív viselkedése az Intézmény más ellátottjait nyugtalanítja, bennük félelmet kelt, jelenléte nincs jó hatással a közösségre. Erre tekintettel az Intézmény a hejőbábai otthonba való áthelyezést javasolta, mely szintén állami fenntartású intézmény, ahol pszichiátriai betegek ellátása, gondozása, ápolása folyik. Az igazgató döntése indokolásban kiemelte, hogy nem igazolható az indítványozó jogorvoslati kérelmében megfogalmazott állítás, mely szerint a hejőbábai intézményben való elhelyezés nem szolgálja az indítványozó egészségét, hiszen a magas szintű szakorvosi ellátás ott is biztosított. Kiemelte azt is, hogy a hejőbábai intézmény az indítványozó édesapjának lakóhelyéhez közelebb van, mint a debreceni, az indítványozónak édesapjával szoros érzelmi kapcsolata van, az édesapa többször látogatta meg és vitte szabadságra az indítványozót, mint a gondnoka. Végül döntése indokolásában utalt arra is, hogy a debreceni intézményben felújításra kerül sor, melynek során az ellátottak az intézmény más részeleiben, zsúfoltabban kerülnek elhelyezésre.
- [10] 2.4. Az indítványozó a jogviszony helyreállítása és a jogviszony felmondása jogellenességének megállapítása iránt keresetet nyújtott be a Debreceni Járásbíróságra, alperesként az Intézményt jelölte meg. A bíróság az indítványozót hiánypótlásra hívta fel, a keresettel támadott döntés és az alperes pontosítása érdekében. Az indítványozó keresetét akként módosította, hogy alperesként a fenntartót jelölte meg, illetve a HBMK-1236-4/2016. számú döntés jogellenességének megállapítását és az intézményi jogviszony helyreállítását kérte.
- [11] A Debreceni Járásbíróság – 2016. december 21-én jogerőre emelkedett – 8.P.23.350/2016/4. számú végzésével az indítványozó keresetlevélét idézés kibocsátása nélkül elutasította, az alperes perbeli jogképességének hiányára tekintettel.
- [12] Az indítványozó ezt követően a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 132. § (1) bekezdésében meghatározott 30 napos határidőn belül, a keresetlevél hiányainak pótlásával, ismételten benyújtotta a keresetét, ezúttal a – Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Hajdú-Bihar Megyei Kirendeltsége által képviselt – Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság mint alperes ellen, intézményi jogviszony megszüntetésének jogellenessége megállapítása, valamint intézményi jogviszonya helyreállítása iránt.
- [13] A Debreceni Járásbíróság 8.P.20.036/2017/23. számú ítéletével az indítványozó keresetét elutasította.
- [14] Indokolásában hangsúlyozta, hogy az indítványozó javára a cselekvőképeséget kizáró gondnokság alatt állása, illetve vétőképeségének hiánya nem vehető figyelembe: a jogalkotó ugyanis az Szt. 101. § (2) bekezdés *b*) pontjában meghatározott felmondási ok alkalmazhatósága feltételeként a felróhatóság, vétőképeség meglétét nem írta elő; hiszen a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézményi jogviszony egy olyan speciális jogviszony, melyben az ellátottak nagy része cselekvőképeségében részlegesen vagy teljesen korlátozott. Ennek megfelelően a bíróság rámutatott, hogy nem helytálló az az indítványozói érv, hogy vétőképeségének hiányára tekintettel nem lehet terhére értékelni az általa elkövetett súlyosan erőszakos cselekményeket. A bíróság hangsúlyozta, hogy maga a jogalkotó sem szabja feltételként az Szt. 101. § (2) bekezdés *b*) pontjában a felróhatóság vagy vétőképeség (vagy végső soron büntetőjogi szempontból a büntethetőség) fennállását, kizárólag a házirend súlyos megsértését tartalmazza a jogszabály a felmondási ok alkalmazási feltételeként. A bíróság rámutatott arra is, hogy az egyébként az indítványozó által sem vitatott, házirendet súlyosan sértő bántalmazások folytán indult büntetőeljárások kimenetele sem releváns a felmondási ok alkalmazásakor. A bíróság nem tartotta alaposnak az indítványozónak az egyenlő bánásmód, valamint a veszélyeztető, illetve közvetlen veszélyeztető magatartások megelőzésének hiányára vonatkozó érvelését sem.
- [15] Végül a bíróság hangsúlyozta, hogy az indítványozó intézményi jogviszonyának a megszüntetésére az Szt. 101. § (2) bekezdés *b*) pontjában foglalt felmondási ok alapján, a törvényben meghatározott eljárási rend megtartásával került sor.
- [16] 2.5. Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Debreceni Törvényszék 1.Pf.21.367/2017/4. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét a perköltség tekintetében megváltoztatta, és az indítványozó perköltségben való marasztalását mellőzte. Indokolásában – egyetértve az elsőfokú bíróság ítéletében foglaltakkal – hangsúlyozta,

hogy a jogalkotó nem kívánta az Szt. vonatkozó rendelkezéseinek alkalmazását a vétőképeség vizsgálatához kötni, annak ellenére sem, hogy a törvény szövegéből is kitűnően a jogalkotó figyelemmel van arra, hogy a személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátásokat jelentős részben cselekvőképességükben legalább korlátozott, mentálisan zavartnak minősülő állapotban levő emberek veszik igénybe.

- [17] A másodfokú bíróság rámutatott arra is, hogy az indítványozó az Szt. alaptörvény-ellenességével kapcsolatos kérelmet is előadott, azonban konkrét alaptörvényi hivatkozás nélkül. Ezzel összefüggésben megállapította, hogy a jogvita nyilvánvalóan az Alaptörvény XIX. cikk (1)–(2) bekezdésével áll összefüggésben, e rendelkezések azonban nem alapvető jogokat, hanem államcélokat, közvetlenül ki nem kényszeríthető állami szerepvállalásra való törekvést jelentenek. A bíróság szerint a szociális biztonságra vonatkozó igény nem azonosítható valamely konkrét szociális intézményben való ellátáshoz való jogosultsággal. A bíróság kiemelte azt is, hogy az indítványozó által bántalmazott ellátottakat is megilleti az élethez és emberi méltósághoz való jog, azonban e tekintetben az indítványozó alapjogsérelmet nem mutatott fel. Erre tekintettel a bíróság nem látta indokoltnak az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését.
- [18] 3. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában az Szt. 101. § (2) bekezdés *b*) pontja, valamint a Debreceni Járásbíróság 8.P.20.036/2017/23. számú ítélete, és a Debreceni Törvényszék 1.Pf.21.367/2017/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [19] Az indítványozó szerint az Alaptörvény XIX. cikk (1)–(2) bekezdésével, valamint a XV. cikk (5) bekezdésével ellentétes, hogy az Szt. 101. § (2) bekezdés *b*) pontja alkalmazásának nem feltétele az ellátott vétőképesége vagy a felróhatóság. Álláspontja szerint az Szt. hivatkozott rendelkezésének alkalmazása nem biztosítja a fogyatékkal élők alkotmányos védelmét, mert a jogalkotó nem engedi értékelni a vétőképeséget vagy felróhatóságot a jogviszony megszűntetése során, ezáltal az indítványozó – általa pontosan meg nem határozott – alapjoga sérül.
- [20] Az indítványozó szerint az állam intézményvédelmi kötelezettsége, hogy biztosítsa a fogyatékkal élők védelmét, és az e körben alkalmazott intézkedéseknek meg kell felelni az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében foglaltaknak. Álláspontja szerint az állam intézményvédelmi kötelezettségével áll ellentétben és ezért alaptörvény-ellenes az Szt. támadott rendelkezése, mert figyelmen kívül hagyja, hogy az ellátott szellemi fejlettségére tekintettel magatartása jogellenességét és annak következményeit képes-e felismerni, és enélkül rendeli hátrányos jogkövetkezmény alkalmazását.
- [21] Az indítványozó szerint mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenességet valósít meg az, hogy a vétőképeség, a felróhatóság vagy a büntetőjogi szempontból való büntethetőség a felmondási ok megállapításának nem feltétele.
- [22] Az indítványozó végül kifejtette, hogy az Szt. általa alaptörvény-ellenesnek tartott rendelkezésének alkalmazása alaptörvény-ellenessé teszi a kifogásolt bírósági ítéleteket is.
- [23] Az indítványozót az Alkotmánybíróság főtítkára hiánypótlásra hívta fel, melyben tájékoztatta arról, hogy az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, valamint ismertette ennek követelményeit; továbbá felhívta az indítványozó figyelmét arra, hogy a beadvány nem tartalmaz kellő alkotmányossági szempontú indokolást arra nézve, hogy a támadott jogszabályi rendelkezés és bírói döntések az Alaptörvény megjelölt cikkeit miért és mennyiben sértik.
- [24] Hiánypótlásra történt felhívását követően az indítványozó kérelmét kiegészítette, azonban az eredeti panaszban foglaltakhoz képest újabb érveket nem adott elő.

II.

[25] Az alkotmányjogi panasszal érintett jogszabályi rendelkezések:

[26] 1. Az Alaptörvény hivatkozott rendelkezései:

„XV. cikk (2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja. [...]

(5) Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.”

„XIX. cikk (1) Magyarország arra törekszik, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson. Anyaság, betegség, rokkantság, fogyatékoság, özvegység, árvaság és önhibáján kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén minden magyar állampolgár törvényben meghatározott támogatásra jogosult.

(2) Magyarország a szociális biztonságot az (1) bekezdés szerinti és más rászorulóknak esetében a szociális intézmények és intézkedések rendszerével valósítja meg.”

[27] 2. Az Szt. támadott, illetőleg figyelembe vett rendelkezései:

„101. § (1) A 94/C. § szerinti megállapodást [...]

b) állami fenntartású intézmény (szolgáltató) esetén az intézményvezető (szolgáltató vezetője) a (2) bekezdés szerinti esetekben, [...] írásban mondhatja fel.

(2) Az (1) bekezdés b) pontja és c) pont cb) alpontja szerinti felmondásnak akkor van helye, ha

a) az ellátott másik intézményben történő elhelyezése indokolt vagy további intézményi elhelyezése nem indokolt,

b) az ellátott a házirendet súlyosan megsérti,

c) az ellátott, a törvényes képviselője vagy a térítési díjat megfizető személy térítésszámvetés-fizetési kötelezettségének – a 102. § szerint – nem tesz eleget,

d) az ellátott jogosultsága megszűnik.”

III.

[28] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy a határidőben érkezett alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt, a panaszok befogadhatóságára vonatkozó kritériumoknak.

[29] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. A (2) bekezdés alapján a tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, ezek között a 26–27. § szerinti érintettséget, az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.

[30] 2. Az indítványozó az Alkotmánybíróság eljárását az Abtv. 26. § (1) bekezdésére, valamint a 27. §-ára is hivatkozva kezdeményezte: panaszában mind az alkalmazott jogszabályi rendelkezés, mind az ügyében született bírói döntések megsemmisítését kérte.

[31] 2.1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette, további jogorvoslat pedig nincs számára biztosítva. Az Alkotmánybíróság megállapította azt is, hogy az indítványozó az alkotmánybírósági eljárás alapjául szolgáló ügyben félként – felperesként – szerepelt, ezért – mind az Abtv. 26. § (1) bekezdés, mind a 27. § szerinti kérelem tekintetében – érintettnek tekinthető.

[32] 2.2. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti határozott kérelem követelményének nem felel meg. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó a bírói döntések alaptörvény-ellenességét önmagában nem, hanem kizárólag az Szt. támadott rendelkezésének vélt alaptörvény-ellenessége okán, azzal összefüggésben állította; azon túl a bírói döntések alaptörvény-ellenességére vonatkozóan önálló indokolást nem adott elő, így panaszja e tekintetben a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja szerinti követelményének nem felel meg. Az indítványozó kérelméből hiánypótlási felhívásra történt kiegészítését követően sem állapítható meg, hogy – az Szt. kifogásolt rendelkezésére vonatkozóan előadott aggályokon túl – a bírói döntések alkotmányossági vizsgálatát az Alaptörvény mely rendelkezéseivel összefüggésben és milyen indokkal kéri. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság – az Abtv. 27. §-a szerinti hatáskörében eljárva – a bírói döntések érdemi alkotmányossági vizsgálatára nem látott lehetőséget, és az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

- [33] 2.3. Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy az indítványozó részben mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenes helyzet fennálltát állítja. Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata alapján mulasztásban megnyilvánuló alaptörvény-ellenesség megállapításának indítványozására az indítványozó nem jogosult: az Abtv. 46. § (1)–(2) bekezdése a jogalkotói mulasztás megállapítását az Alkotmánybíróság által hatáskörei gyakorlása során hivatalból alkalmazható jogkövetkezményként szabályozza, így annak indítványozására senki nem jogosult [lásd például: 24/2014. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [99]–[100]; 3306/2017. (XI. 24.) AB határozat, Indokolás [72]; 3222/2018. (VII. 2.) AB határozat, Indokolás [33]]. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az indítvány erre vonatkozó részeit érdemben nem vizsgálta.
- [34] 2.4. Az indítványozó – többek között – az Alaptörvény XIX. cikk (1)–(2) bekezdésére, valamint a XV. cikk (5) bekezdésére is hivatkozott panaszában.
- [35] Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlatának megfelelően az Alaptörvény megjelölt rendelkezései nem minősülnek az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának, ekként azokra alkotmányjogi panasz sem alapítható.
- [36] Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata szerint az Alaptörvény szociális biztonságról szóló XIX. cikke – szemben az előző Alkotmánnyal – nem jogokról, hanem állami kötelezettségekről és államcélokról rendelkezik. Jogosultságról két esetben szól a XIX. cikk: a – jelen ügyben egyébként nem releváns – (4) bekezdés a nyugdíjra való jogosultságot említi; míg az (1) bekezdés az ott meghatározott, tételesen felsorolt élethelyzetek esetén garantálja a „törvényben meghatározott támogatásra” való jogosultságot. Ezek azok az élethelyzetek, amelyekre szabottan törvényben alanyi jogon járó juttatásokat kell bevezetni, illetve fenntartani [lásd: 28/2015. (IX. 24.) AB határozat, Indokolás [34]; 2/2018. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [12]].
- [37] Az Alkotmánybíróság kimondta azt is, hogy „az állampolgárok még az Alaptörvényben nevesített speciális élethelyzetek fennállása esetén is csak törvényben meghatározott mértékű támogatásra jogosultak, az egyes támogatások konkrét formáját és mértékét a törvényhozó szabadon határozza meg [3217/2014. (IX. 22.) AB határozat, Indokolás [24]]. Az egyes támogatási formákra vonatkozó jogszabályi rendelkezések részletszabályait (ideértve a támogatásra való jogosultság feltételeit és annak mértékét is) az Alaptörvény keretei között a jogalkotó szabadon alakíthatja [3230/2013. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [3]]. Ennek megfelelően, miközben az Alaptörvény egyértelműen úgy rendelkezik, hogy meghatározott élethelyzetek esetén a magyar állampolgárok jogosultak törvény szerinti állami segítséget igénybe venni, ezen állami segítség részletszabályait nem az Alaptörvény, hanem a hatályos törvények rögzítik.” [2/2018. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [13]]
- [38] Az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdése pedig az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából nem minősül az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának, így annak sérelmére alkotmányjogi panasz nem alapozható. Az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdése az államot terhelő alkotmányos kötelezettségként írja elő a családok, a gyermekek, a nők, az idősek és a fogyatékkal élők külön intézkedésekkel történő védelmét [lásd: 3082/2018. (III. 5.) AB végzés, Indokolás [20]]. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdése anélkül, hogy meghatározott jogosultságot biztosítana, az ott megjelölt személyi kört (a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket) kedvezményben részesítő jogszabályok megalkotásának kötelezettségét írja elő [lásd például: 1/2018. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [21]].
- [39] Ennek megfelelően az indítvány ebben a részében nem teljesíti az Abtv. 26. § (1) bekezdés a) pontja szerinti követelményt.
- [40] 2.5. Az Abtv. 29. §-a értelmében az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [például: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]].
- [41] Az Alkotmánybíróság az indítványt tartalma szerint bírálta el [hasonlóan: 1/2018. (IV. 6.) AB határozat Indokolás [13]; 27/2017. (X. 25.) AB határozat, Indokolás [36]], és az indítványozónak a hátrányos megkülönböztetésre vonatkozó érveire tekintettel arra a következtetésre jutott, hogy érdemben kell vizsgálni azt, hogy a támadott rendelkezésben foglalt jogviszony megszüntetési ok arra tekintet nélkül vagy annak ellenére alkalmazandó, hogy az ellátott magatartása jogellenességét és annak következményeit nem képes felismerni. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az indítvány az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételnek megfelel,

ezért a 2018. július 10-én tartott tanácsülésen az alkotmányjogi panasz befogadása és érdemi elbírálása mellett döntött.

IV.

[42] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

[43] 1. A belátási képességgel nem rendelkező cselekvőképtelen indítványozó intézményi jogviszonyának megszüntetésére – az Szt. támadott rendelkezésének alkalmazásával – arra hivatkozással került sor, hogy az intézmény házirendjét többször súlyosan megsértette. Az indítványozó ezzel összefüggésben azt kifogásolta, hogy a támadott szabályozás nincs tekintettel arra, hogy az ellátott magatartása jogellenességét és annak következményeit nem képes felismerni és enélkül alkalmazza a házirend súlyos megsértésnek jogkövetkezményeként az intézményi ellátásra vonatkozó megállapodás felmondását. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az indítvány alapján azt vizsgálta, hogy az Szt. 101. § (2) bekezdés *b)* pontja a hátrányos megkülönböztetés tilalmát sérti-e.

[44] 2. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt áttekintette a hátrányos megkülönböztetésre vonatkozóan kialakított gyakorlatát.

[45] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában valamely megkülönböztetés alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a jogszabály alkotmányos indok nélkül tesz különbséget a szabályozás szempontjából egymással összehasonlítható jogalanyok között {lásd például: 10/2015. (V. 4.) AB határozat, Indokolás [19]}.

[46] Az Alkotmánybíróság számos határozatában hangsúlyozta, hogy az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése alapján a tilalom elsősorban az alapvető jogok tekintetében fennálló megkülönböztetésekre vonatkozik, ugyanakkor kiterjeszthető a teljes jogrendszerre, mivel „az ott felsorolt diszkriminatív megkülönböztetések nemcsak az alapvető jogok védelmi körébe tartozó jogszabályokban, hanem bármely jogszabályban előfordulhatnak. Joggal feltételezhető, hogy az Alaptörvény értékrendje szerint ezek a megkülönböztetések akkor is tilosak, ha nem az alapvető jogok védelmi körébe eső tárgyakat szabályozó jogszabályok tartalmazzák” {42/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [42]}.

[47] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint személyek közötti, alaptörvényt sértő hátrányos megkülönböztetés akkor állapítható meg, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon. A megkülönböztetés pedig akkor alaptörvény-ellenes, ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó (egymással összehasonlítható) jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne; azaz alaptörvény-ellenes megkülönböztetés csak összehasonlítható helyzetben levő jogosultak és kötelezettek között vethető fel. Az Alkotmánybíróság arra is rámutatott, hogy az alapjognak nem minősülő egyéb jogra vonatkozó, személyek közötti hátrányos megkülönböztetés vagy más korlátozás alaptörvény-ellenessége akkor állapítható meg, ha a sérelem összefüggésben áll valamely alapjoggal, végső soron az emberi méltóság jogával, és a megkülönböztetésnek, illetve korlátozásnak nincs tárgyilagos mérlegelés szerint észszerű indoka, vagyis önkényes {lásd például: 1/2018. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [14]}.

[48] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozta azt is, hogy hátrányos megkülönböztetést nem csak azonos csoportba tartozó személyek eltérő kezelése valósíthat meg, hanem az is, ha ténylegesen különböző helyzetben levőket kezelnek azonosan. A diszkrimináció tilalma tehát egyfelől azt követeli meg, hogy a különbözőeket különbözően, másfelől azt, hogy az azonosakat azonos módon kezelje a jog: „az egyenlő bánásmód követelményéből az fakad, hogy a hasonló eseteket hasonlóan, míg a különböző eseteket különbözőképpen kell kezelni” {3073/2015. (IV. 23.) AB határozat, Indokolás [45]}. Azt is megállapította már a testület, hogy „[h]a az állam a különböző helyzetek között – azzal, hogy az azokban rejlő lényeges különbözőségeket figyelmen kívül hagyja – egyenlőtlen elbánást eredményező módon azonosságot állapít meg, az személyek közötti tilos megkülönböztetést eredményez, és ezért alkotmányellenes” {12/2018. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [82]; 20/2014. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [244]; 3024/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [49]}.

[49] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében foglalt klauzula védelmet nyújt a rejtett vagy közvetett diszkriminációval szemben is.

- [50] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a közvetett diszkrimináció tilalmát sérti, ha egy látszólag általános jellegű és semleges jogszabályi rendelkezés vagy szabály végső soron a társadalomban gyakorta hátrányos különbségtétellel sújtott, az Alaptörvényben tételesen felsorolt, illetve azzal döntő hasonlóságot mutató „egyéb helyzetben” lévő személyek kizárását, kirekesztését vagy valamely lehetőségtől való megfosztását eredményezi. Az Alkotmánybíróság felfogása szerint így az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében garantált diszkrimináció tilalma kiterjed azokra a közhatalmi intézkedésekre is, amelyek ugyan látszólag általános, semleges és mindenkire egyformán érvényes rendelkezést tartalmaznak, de eredményüket vagy hatásukat tekintve valójában mégis az alaptörvényi szabályban felsorolt tulajdonságú társadalmi csoportot sújtanak további hátrányokkal [lásd: 30/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [64]].
- [51] 3. Az Alkotmánybíróságnak az ismertetett gyakorlatára figyelemmel a konkrét ügyben azt kellett vizsgálnia, hogy a támadott rendelkezés szempontjából kiket kell homogén csoportba tartozónak tekinteni. Ennek meghatározása érdekében az Alkotmánybíróság szükségesnek tartotta a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézményekre, illetőleg ezen belül a konkrét esetben jelentőséggel bíró fogyatékkal élő, illetve pszichiátriai beteg embereket ellátó intézményekre vonatkozó releváns jogszabályi rendelkezések áttekintését.
- [52] 3.1. A szociális ellátások Szt.-vel kialakított rendszere pénzbeli ellátásokból, természetben nyújtott szociális ellátásokból és szociális szolgáltatásokból áll. A szociális szolgáltatások körébe az Szt. 56–57. §-ai értelmében a szociális alapszolgáltatásokat és a szakosított ellátásokat magában foglaló személyes gondoskodás tartozik. A személyes gondoskodás keretébe tartozó szakosított ellátást az Szt. 57. § (2) bekezdés a) pontja szerint – egyéb intézményi és támogatási formák mellett – az ápolást, gondozást nyújtó intézmény (ami egyúttal tartós bentlakásos intézmény) nyújtja.
- [53] Az Szt. 67. §-a szerint az önmaguk ellátására nem, vagy csak folyamatos segítséggel képes személyek napi legalább háromszori étkeztetéséről, szükség szerint ruházattal, illetve textíliával való ellátásáról, mentális gondozásáról, a külön jogszabályban meghatározott egészségügyi ellátásáról, valamint lakhatásáról (a továbbiakban: teljes körű ellátás) az ápolást, gondozást nyújtó intézményben kell gondoskodni, feltéve, hogy ellátásuk más módon nem oldható meg [Szt. 67. § (1) bekezdés]. Ápolást, gondozást nyújtó intézmény az idősek otthona, a pszichiátriai betegek otthona, a szenvedélybetegek otthona, a fogyatékos személyek otthona, valamint a hajléktalanok otthona [Szt. 67. § (2) bekezdés].
- [54] Az indítványozó olyan személyes gondoskodást nyújtó intézmény ellátottja, mely pszichiátriai betegeket és értelmi fogyatékosokat ápoló-gondozó bentlakásos szociális otthon.
- [55] Az Szt. értelmében a fogyatékos személyek otthonába az a fogyatékos személy vehető fel, akinek oktatására, képzésére, foglalkoztatására, valamint gondozására csak intézményi keretek között van lehetőség [Szt. 69. § (1) bekezdés]; míg a pszichiátriai betegek otthonába az a krónikus pszichiátriai beteg vehető fel, aki az ellátás igénybevételének időpontjában – jogszabályban meghatározott szakvélemény alapján – nem veszélyeztető állapotú, akut gyógyintézeti kezelést nem igényel, és egészségi állapota, valamint szociális helyzete miatt önmaga ellátására segítséggel sem képes [Szt. 71. § (1) bekezdés]. Az Alkotmánybíróság szerint az adott esetben egy jól körülhatárolható személyi kör tekinthető homogén csoportnak: a támadott szabályozás a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények ellátottjaira vonatkozik.
- [56] A személyes gondoskodást nyújtó szociális ellátások igénybevétele – más szociális ellátásokhoz hasonlóan – önkéntes, az ellátást igénylő, illetve törvényes képviselője szóbeli vagy írásbeli kérelmére, indítványára történik. Az intézményi jogviszony az Szt. 94. § (1) bekezdése értelmében a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézményi jogviszony keletkezését beutaló határozat (így ideiglenes intézkedést tartalmazó végzése, a bírói ítélet, az átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermek esetében a gyámhatóság határozata) illetőleg a személyes gondoskodás iránti kérelemtől döntené jogosult személy intézkedése alapozza meg. Az Szt. 94/C. § (1) bekezdésének megfelelően pedig az ellátás igénybevételének megkezdése előtt állami fenntartású intézmény esetén az intézményvezető; egyházi fenntartású és nem állami fenntartású intézmény esetén a fenntartó vagy az általa megbízott személy az ellátást igénylővel, illetve törvényes képviselőjével írásban megállapodást köt.
- [57] Az Szt. 100. §-a meghatározza az intézményi jogviszony megszűnésének eseteit is, melyből az adott ügyben a d) pont szerinti megszűnési ok, vagyis a megállapodás felmondása bír jelentőséggel. Az Szt. adott ügyben releváns 101. § (1) bekezdése meghatározza, hogy ki jogosult a megállapodás felmondására, míg a támadott rendelkezés azokat az okokat tartalmazza, melyek esetén az állami fenntartású intézmény esetén az intézményvezető a megállapodást felmondhatja. Ennek megfelelően felmondásnak az Szt. 101. § (2) bekezdés szerint

akkor van helye, ha a) az ellátott másik intézményben történő elhelyezése indokolt vagy további intézményi elhelyezése nem indokolt, b) az ellátott a házirendet súlyosan megsérti, c) az ellátott, a törvényes képviselője vagy a térítési díjat megfizető személy térítésszám-fizetési kötelezettségének nem tesz eleget, illetve d) az ellátott jogosultsága megszűnik. Jelen esetben az Szt. 101. § (2) bekezdés b) pontja került alkalmazásra.

- [58] A fentieknek megfelelően tehát az Szt. támadott rendelkezése értelmében az intézményvezető az intézményi jogviszonyt felmondással megszüntetheti abban az esetben, ha – miként a bíróság által megállapítottan az indítványozó is – az ellátott az intézmény házirendjét súlyosan megsérti.
- [59] Az Szt. támadott rendelkezésének alkalmazása szempontjából – a fentieknek megfelelően – az Szt. 101. § (2) bekezdés b) pontjában megfogalmazott felmondási ok (vagyis a házirend súlyos megsértése, mint az ellátott és az intézmény közötti megállapodás megszegésének esete) minden személyes gondoskodást nyújtó állami fenntartású szociális intézmény intézményvezetője által minden ellátott súlyos házirendszértése esetén alkalmazható felmondási ok (függetlenül attól, hogy az ellátott belátási képességgel rendelkezik-e vagy sem, illetőleg felróhatóságot, vagy vétőképeséget vizsgálni kellene vagy sem).
- [60] A jogalkotó látszólag tehát nem tesz különbséget az egyes ellátottak között: a házirend súlyos megsértése minden ellátott esetén az intézményi jogviszony felmondását eredményezi függetlenül annak mentális állapotától vagy belátási képességétől, illetve vétőképeségétől.
- [61] Az indítványozó szerint a támadott rendelkezés éppen ezért vet fel aggályokat: az ellátottra nézve hátrányos jogkövetkezmény (az intézményi jogviszony felmondása) alkalmazására úgy – vagy annak ellenére – kerül sor, hogy az ellátott a magatartása következményeit nem tudja felmérni.
- [62] 3.2. Az Alkotmánybíróság a következőket állapította meg. Az ellátott intézményi jogviszonya a közte (jellemzően törvényes képviselője, gondnoka) és az intézmény közötti megállapodás alapján jön létre, melynek a házirend elfogadása részét képezi. Kétségtelen tény, hogy a jellemzően pszichiátriai beteg vagy értelmi fogyatékkal élő ellátottak nem minden esetben képesek belátni tetteik, magatartásuk esetleges jogellenességét és annak következményeit, ennek megfelelően büntetőjogi felelősségük nem állapítható meg; ugyanígy az ellátottak vétőképeségének (illetőleg annak hiányának) a vagyoni jogi felelősségre vonás feltételeinek vizsgálata körében van jelentősége, hiszen a vétőképeség a polgári jogi felelősségre vonás alapja, az általuk okozott kárért azonban a polgári törvénykönyv rendelkezéseinek megfelelően nem felelnek.
- [63] A jogalkotónak ugyanakkor több szempont, így az intézmény működésében, működtetésében, az intézményi vagyon, illetve személyzet, valamint a többi ellátott biztonságát (is) szem előtt tartva mérlegelnie kell és egyensúlyt kell teremtenie ezen érdekek között, akár az egyes ellátottak egyéni érdekeivel szemben is. Az Szt. támadott rendelkezésének nem polgári (vagyon-) jogi vagy akár büntetőjogi szankciós rendeltetése van, hanem adminisztratív, a szociális intézmény rendjének fenntartásához (és így a többi ellátott jogainak, adott esetben alapvető jogainak és érdekeinek, sőt, végső soron nyugalma védelméhez) fűződő érdek érvényre juttatását célozza (ahogy arra a másodfokú bíróság is rámutatott ítéletében).
- [64] Fontos, alkotmányjogi szempontból jelentős garancia a felmondási ok esetleges önkényessége kizárásának az, hogy az intézményvezető jogviszonyt megszüntető döntése ellen többfokú jogorvoslat (így elsőként az intézményvezetői döntés vitatásának lehetősége a fenntartónál, majd ezt követően bírói út) áll az ellátott rendelkezésére.
- [65] Ebből következően nem tekinthető önkényesnek, észszerűtlennek az a felmondási ok, melyet a jogalkotó a házirend súlyos megsértéséhez köt, így a szabályozás megfelel az Alkotmánybíróság gyakorlatában a hátrányos megkülönböztetés tilalma tekintetében kialakított mércének.
- [66] Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság az Szt. 101. § (2) bekezdés b) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasította.
- [67] 4. Az Alkotmánybíróság végezetül a következőkre mutat rá: az Alaptörvény XV. cikk (5) bekezdéséből, valamint XIX. cikk (1)–(2) bekezdéséből kizárólag az következik, hogy a jogalkotó külön intézkedésekkel segíti a fogyatékkal élőket és törekszik arra hogy fogyatékos (és az Alaptörvényben nevesített további speciális élethelyzetek) esetén az arra jogosultaknak támogatást nyújtson. Nem következik és nem vezethető le azonban az Alaptörvény fenti rendelkezéseiből meghatározott konkrét intézményben való elhelyezésre vonatkozó jogosultság, erre vonatkozó alanyi jog az Alaptörvényből nem olvasható ki. A jogalkotót széleskörű mérlegelési jog illeti

meg az ellátási rendszer kialakítása során, köti ugyanakkor alkotmányos mérceként az egyenlő bánásmód követelménye.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [68] Támogatom a határozat rendelkező részének mindkét pontját, de az 1. pontban levő elutasítás indokolására felhozott érvek a diszkriminációtilalom kiterjesztését alkalmazva számomra elfogadhatatlanok (lásd: Indokolás [44] és köv.). Ebben ugyanis, átvéve a 42/2012. (XII. 20.) AB határozat indokolásában levő érvét az Alaptörvény által az alapjogokra korlátozva kimondott diszkrimináció tilalmának kiterjesztésére a jogrendszer bármely rendelkezését illetően, a demokratikus törvényhozás különbségtevésének szabadságát alap-törvényellenesen korlátozó érvet erősít meg. Jelezni kell még, hogy jogelméletileg hibás az a szóhasználat, mely „kiterjesztő értelmezésnek” nevezi azt, ami beleütközik az alaptörvényi rendelkezés nyelvtani értelmébe. Kiterjesztő vagy szűkítő értelmezés mindenkor csak a nyelvtani értelem keretén belül lehetséges, és az ezt meghaladó értelem már nem ezekbe tartozik, hanem az Alaptörvény rendelkezésének megsértését jelenti. Erről van szó a diszkriminációtilalom XV. cikkben rögzített korlátját illető túllépésnél is, és ezért ez az alaptörvénytől értelemadás nem fogadható el.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/168/2018.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3254/2019. (X. 30.) AB HATÁROZATA

bírói kezdeményezés elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény 10. § (6) bekezdés „[a]z (1) bekezdésen kívüli egyéb jogviszonyokat érintően” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére, valamint alkalmazásának kizárására irányuló bírói kezdeményezést elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Fővárosi Törvényszék bírója (a továbbiakban: indítványozó bíró) az előtte folyamatban levő személyiségi jogsértés megállapítása iránt indított peres eljárásban a 28.P.24.661/2016/55. számú végzésével – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontja alapján a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 10. § (6) bekezdés „[a]z (1) bekezdésen kívüli egyéb jogviszonyokat érintően” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, valamint az alapul fekvő ügyre vonatkozóan alkalmazási tilalom kimondását kezdeményezte az Alkotmánybíróságnál.
- [2] Az indítványozó bíró álláspontja szerint a támadott szabályozás kizárja azt, hogy az elítéltek vagy egyéb jogcímen fogvatartottak (a továbbiakban: fogvatartott) bírói úton érvényesítsék a büntetés-végrehajtási szervvel szemben az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülményekhez nem kapcsolódó személyiségi jogi igényüket. Erre tekintettel a Bv. tv. kifogásolt rendelkezése sérti az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdését és a XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [3] Az indítványozó bíró előadta, hogy az előtte folyamatban levő polgári ügy felperesét 2014. március 24-én őrizetbe vették, azóta fogvatartás alatt van, illetve szabadságvesztés büntetését tölti. A felperesnek korábbi közlekedési balesete miatt implantátumot helyeztek el az egyik combcsontján, melyet egy számára előjegyzett időpontban műteti úton kellett volna eltávolítani. Az indítvány szerint a műtetre a bírói kezdeményezés benyújtásáig nem került sor, annak ellenére, hogy a felperes – állítása szerint – az alapul fekvő per minden alperesénél jelezte a műtét szükségességét. A felperes ennek megfelelően az I. rendű alperessel szemben sérelemdíjat, a II. és III. rendű alperessel szemben személyiségi jogi igényt érvényesít egészséghez való joga megsértése miatt.
- [4] Az indítványozó bíró szerint a felperes és a II. és III. rendű alperesek között a Bv. tv. 7. § (1) bekezdése szerinti büntetés-végrehajtási jogviszony jött létre, ez a jogviszony határozza meg a fogvatartott jogait és kötelezettségeit, valamint azok érvényesítésének módját. A Bv. tv. 10. §-a rendelkezik a jogérvényesítés módjairól; e rendelkezés (1) bekezdése kimondja, hogy a fogvatartott büntetés-végrehajtási ügyben vagy a fogvatartással összefüggésben kérelmet terjeszthet elő és a kérelemről hozott döntéssel szemben panaszt nyújthat be, továbbá e törvény szerinti egyéb jogorvoslati jog illeti meg. A Bv. tv. 3. § 1. és 8. pontjai alapján a Bv. tv. hatálya alá tartozik minden olyan eljárás, amely érinti a büntetés, az intézkedés tartalmát, mértékét, a végrehajtás helyét vagy módját, megkezdésének időpontját, a félbeszakítás, a feltételes szabadságra bocsátás, az ideiglenes elbocsátás, illetve a végrehajthatóság kérdését, vagy a végrehajtás rendjének fenntartására irányul, illetőleg az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott fogvatartásával összefügg, ideértve a büntetés-végrehajtási intézet (a továbbiakban: bv. intézet) által lefolytatandó kártérítési eljárást is. Az indítványozó bíró szerint az előtte folyó perben vizsgálandó egészségügyi ellátás biztosítása – a Bv. tv. 157. § (1) bekezdésére tekintettel – a bv. intézet kötelessége, így a felperes igénye a Bv. tv. 3. § 8. pontja alapján fogvatartási ügynek minősül, amely kapcsán a Bv. tv. 10. § (1) bekezdése szerint a törvényben meghatározott jogorvoslati jog illeti meg; míg a Bv. tv. 10. § (6) bekezdése

dése alapján a fogvatartott az általános szabályok szerint, korlátozás nélkül érvényesítheti jogait, vagy fordulhat a bírósághoz, illetve az állami szervekhez, tehet panaszt vagy közérdekű bejelentést minden olyan ügyben, ami nem minősül büntetés-végrehajtási vagy fogvatartási ügynek.

- [5] Az indítványozó bíró szerint a fentiekből az következik, hogy a fogvatartottak és az elítéltek kizárólag az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatt érvényesíthetnek igényt a bíróságok előtt; míg a Bv. tv. nem teszi lehetővé, hogy felróhatóságtól független szankciót vagy sérelemdíjat érvényesítsenek olyan esetekben, amikor a bv. intézet egyéb módon, például – mint ahogyan az az alapul fekvő ügyben felmerült – az egészségügyi ellátással kapcsolatos kötelezettségei elmulasztásával sérti meg a személyiségi jogait.
- [6] Az indítványozó bíró szerint a bírósághoz fordulás joga sérül, ha a jogszabály nem teszi lehetővé azt, hogy az elítéltek vagy a fogvatartottak a büntetés-végrehajtási szervek személyiségi jogot sértő intézkedéséből vagy mulasztásából eredő igényeiket bíróság előtt érvényesíthessék. A bírói út hiányában pedig egyes alapvető jogaik védelme nem biztosított, és az állam sem tud eleget tenni az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésében rögzített kötelezettségének. Az indítványozó bíró szerint nincsen olyan alkotmányos érték, amelynek védelme indokolhatná, hogy a jogalkotó éppen a korlátozott jogérvényesítési lehetőségekkel bíró elítéltektől, fogvatartottaktól vonja el a mindenki más számára biztosított jogérvényesítési lehetőséget.
- [7] Az indítványozó bíró arra is hivatkozott, hogy a Bv. tv. korábban hatályos szövege alapján kialakított bírói jogértelmezés szerint a Bv. tv. nem különböztette meg a kártérítési igényt a sérelemdíj iránti igényektől, így a sérelemdíj iránti igényt is a Bv. tv. 143. §-ban meghatározott kártérítési eljárás alá kellett érteni. Álláspontja szerint ennek az volt az oka, hogy a korábban hatályban volt polgári törvénykönyv, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) – szemben a jelenleg hatályos Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvénnyel (a továbbiakban: Ptk.) – nem ismerte a sérelemdíj intézményét. A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény és ehhez kapcsolódóan más törvények módosításáról szóló 2016. évi CX. törvény (a továbbiakban: Mód. tv.) azonban 2017. január 1-jei hatállyal a Bv. tv.-be iktatta az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás új szabályait (lásd: Bv. tv. 10/A., 10/B., 70/A., 70/B. §-ai), melyek az indítványozó bíró szerint megkülönböztetik a kártérítés és a sérelemdíj intézményét, „mivel külön említik a két jogintézményt”, ugyanakkor a módosítások nem érintették a Bv. tv. 143. § rendelkezéseit.
- [8] Az indítványozó bíró szerint a módosítás miatt a korábbi értelmezés már nem alkalmazható, a Bv. tv. 10. § (1) bekezdésének szövegéből pedig nem lehet megállapítani, hogy a jogérvényesítési lehetőségek taxatív felsorolását tartalmazza-e, vagy csak meghatározott jogérvényesítési módokat sorol fel példálózó jelleggel. Utóbbi esetben az indítványozó bíró véleménye szerint a fogvatartott a személyiségi jogait az általános szabályok alapján érvényesíthetné. Ezzel szemben a büntetés-végrehajtási jogviszony keretében igénybe vehető jogérvényesítési módokat a Bv. tv. 10. §-a tartalmazza, ennek (6) bekezdése pedig az indítványozó bíró szerint a bírósághoz fordulás jogát azokra az esetekre szűkíti, melyek nem tartoznak az (1) bekezdés hatálya alá, azaz nem minősülnek büntetés-végrehajtási vagy fogvatartási ügynek. Ebből következően szerinte a fogvatartott nem fordulhat bírósághoz az általános szabályok szerint, vagyis személyiségi jogi igényét nem érvényesítheti bírói úton. Az indítványozó bíró szerint a Bv. tv. 10. § (6) bekezdésének támadott szövegrésze zárja ki a fogvatartott személyiségi jogainak érvényesítését büntetés-végrehajtási és fogvatartási ügyekben, így ez a szövegrész eredményezi a szabályozás alaptörvény-ellenességét. Erre tekintettel a megjelölt szövegrész megsemmisítését és az előtte folyamatban levő ügyben alkalmazási tilalom kimondását kérte.

II.

- [9] A bírói kezdeményezéssel érintett jogszabályi rendelkezések:

- [10] 1. Az Alaptörvény hivatkozott rendelkezései:

„I. cikk (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

[11] 2. A Bv. tv. indítvánnyal érintett rendelkezései:

„3. § E törvény alkalmazásában

1. büntetés-végrehajtási ügy: a bíróságnak, a végrehajtásért felelős szervnek és az adott ügyben döntési jogkörrel rendelkező személynek a büntetés, az intézkedés, a kényszerintézkedés, valamint a rendbírság helyébe lépő és a szabálysértési elzárás végrehajtásával kapcsolatos olyan eljárása – ide nem értve a Be. 128. § (2) és (5) bekezdése, XCIV. Fejezete és Huszonegyedik Része szerinti eljárásokat – amely érinti annak tartalmát, mértékét, a végrehajtás helyét vagy módját, megkezdésének időpontját, a félbeszakítás, a feltételes szabadságra bocsátás, az ideiglenes elbocsátás, illetve a végrehajthatóság kérdését, vagy a végrehajtás rendjének fenntartására irányuló, és lényeges kihatással van az elítélt és az egyéb jogcímen fogvatartott jogaira és kötelezettségeire, [...]

8. fogvatartással kapcsolatos ügy: minden olyan ügy, amely nem tartozik a büntetés-végrehajtási ügy körébe, de az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott fogvatartásával összefügg, ideértve a bv. intézet által lefolytandó kártérítési eljárást is”

„7. § (1) A büntetés-végrehajtási jogviszony a büntetés, az intézkedés, az egyes kényszerintézkedések, a rendbírság helyébe lépő elzárás, a szabálysértési elzárás végrehajtása alatt – ideértve annak előkészítését és a fogatartatba vétel érdekében megtett intézkedéseket is – a végrehajtásért felelős szerv, a végrehajtásban közreműködő más szerv és az elítélt, illetve az egyéb jogcímen fogvatartott között fennálló jogviszony, amely meghatározza a végrehajtásért felelős szervek, a végrehajtásban közreműködő más szervek és személyek feladatait, valamint az elítélt, illetve az egyéb jogcímen fogvatartott jogait és kötelezettségeit és azok érvényesítésének módját.

(2) A büntetés-végrehajtási jogviszony jellegéből eredően a végrehajtás során az elítéltet és az egyéb jogcímen fogvatartottat jogszabályban meghatározott sajátos jogok és kötelezettségek illetik meg, illetve terhelik.”

„10. § (1) Az elítélt és az egyéb jogcímen fogvatartott büntetés-végrehajtási ügyben vagy a fogvatartással összefüggésben kérelmet terjeszthet elő és a kérelemről hozott döntéssel szemben panaszt nyújthat be, továbbá e törvény szerinti egyéb jogorvoslati jog illeti meg. Ha e törvény a jogorvoslatot lehetővé teszi, arról az elítéltet és az egyéb jogcímen fogvatartottat a döntés meghozatalakor tájékoztatni kell. [...]

(6) Az (1) bekezdésen kívüli egyéb jogviszonyokat érintően az elítélt és az egyéb jogcímen fogvatartott az általános szabályok szerint, korlátozás nélkül – ide nem értve a fogvatartás tényéből eredő eltéréseket – érvényesítheti jogait, vagy fordulhat a bírósághoz, illetve az állami szervekhez, tehet panaszt vagy közérdekű bejelentést.”

„143. § (1) Az elítélt kárigényét – kivéve, ha szabadult – annál a bv. szervnél terjesztheti elő, ahol a kár bekövetkezett, más gazdálkodó szervezetnél végzett munkáltatás során annál a bv. szervnél, amely a szerződést a gazdálkodó szervezettel megkötötte. Ha az elítélt társadalomba való beilleszkedését elősegítő programban vesz részt, kárigényét annál a bv. szervnél terjesztheti elő, amely a szerződést az ilyen szervezettel megkötötte.

(2) A kártérítési igényt határozattal kell elbírálni, amely ellen az elítélt a közléstől számított harminc napos jogvesztő határidőn belül, a határozatot hozó bv. szerv székhelye szerint illetékes bíróság előtt, illetve a munkáltatással összefüggésben keletkezett kártérítési igény esetén a munkaügyi perben eljáró bíróság előtt keresetet indíthat. A munkáltatással összefüggő kárigény miatt indított bírósági eljárásban a polgári perrendtartásról szóló törvény munkaügyi perekre vonatkozó szabályait kell alkalmazni.

(3) Az elítéltet ért kárért a bv. szerv a Polgári Törvénykönyv szabályai szerint felel. A munkával összefüggésben okozott kárért, ha más gazdálkodó szervezetnél munkáltatták az elítéltet, az Mt. irányadó azzal, hogy az elítéltet ért kárt a gazdálkodó szervezettel szerződésben álló bv. szerv téríti meg. A társadalmi integrációs programban résztvevő elítéltnak okozott kárt a Polgári Törvénykönyv rendelkezése értelmében az ilyen programot lebonyolító szervezettel szerződött bv. szerv téríti meg.

(4) A kár bv. szerv általi megtérítése a kárért való felelősséget nem érinti, és a bv. szerv visszkereseti igényét nem gátolja.

(5) Ha az elítélt szabadult, kártérítési igényét a Polgári Törvénykönyv alapján, elévülési időn belül közvetlenül a bv. szerv székhelye szerint illetékes bírósághoz, illetve a munkáltatással összefüggésben okozott kár megtérítése iránti igényét a munkaügyi perben eljáró bírósághoz benyújtott keresettel érvényesítheti. A munkáltatással összefüggő kárigény miatt indított bírósági eljárásban a polgári perrendtartásról szóló törvény munkaügyi perekre vonatkozó szabályait kell alkalmazni.”

III.

- [12] Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy a bírói kezdeményezés megfelel-e az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvényben (a továbbiakban: Abtv.) előírt feltételeknek.
- [13] Az Abtv. 25. § (1) bekezdése szerint, ha a bírónak az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontja alapján az Alkotmánybíróságnál kezdeményezi a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását. A fentieken túl az egyedi normakontroll eljárást kezdeményező bírói indítványnak az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdése szerinti határozott kérelmet kell tartalmaznia.
- [14] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az eljárás felfüggesztése megtörtént, az alapügyben eljáró bíróságnak a támadott rendelkezést alkalmaznia kell, és az indítvány a megsemmisítés jogkövetkezményére is kiterjedő alaptörvény-ellenesség megállapítására irányul {lásd például: 2/2018. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [11]}. Az indítvány az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdéseiben foglalt, a határozott kérelemmel szemben támasztott követelményeknek is megfelel: az indítványozó bíró egyértelműen megjelöli az indítvány indokait, a támadott jogszabályi rendelkezést, illetve az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezését. Az indítvány megindokolja, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével, továbbá kifejezett kérelmet tartalmaz a támadott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazása tilalmának kimondására {lásd például: 3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [8]–[24], 2/2016. (II. 8.) AB határozat, Indokolás [26]–[28]; 3166/2019. (VII. 10.) AB határozat, Indokolás [18]–[19]}.

IV.

- [15] A bírói kezdeményezés nem megalapozott.
- [16] 1. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése értelmében mindenkinek alapvető joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában ez az alaptörvényi rendelkezés egyrészt magában foglalja a bírósághoz fordulás jogát, másrészt eljárási garanciákat követel meg. A bírósághoz fordulás joga azt a kötelezettséget rója az államra, hogy a polgári jogi, munkajogi jogok és kötelezettségek (jogviták) elbírálására bírói utat biztosítson {59/1993. (XI. 29.) AB határozat, ABH 1993, 353.; 18/2015. (VI. 15.) AB határozat, Indokolás [7]}.
- [17] A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részét képező bírósághoz fordulás joga az Alkotmánybíróság gyakorlatában nem egyszerűen azt jelenti, hogy valaki kérelemmel fordulhat a bírósághoz, és ezzel megindíthatja a bírósági eljárást, ha valamely joga vagy kötelezettsége vitássá válik, hanem hogy a jogvitát a bíróság érdemben bírálja el, és arról érdemben, végrehajtható határozatával, végérvényesen döntsön {3124/2015. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [35]}.
- [18] Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban megállapította, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt szabály értelmezésekor – az Alkotmánnyal fennálló tartalmi és kontextuális egyezésre tekintettel – a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joggal kapcsolatban kimunkált korábbi alkotmánybírósági gyakorlatát irányadónak tekinti {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]}.
- [19] Az Alkotmánybíróság értelmezésében a tisztességes eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthessen. Önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása ugyanis nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, hiszen az alkotmányos szabályban előírt garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést. A tisztességes eljárás követelménye tehát magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is. A tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerét kielégítő hatékony bírói jogvédelem pedig attól függ, hogy az eljárási szabályok értelmében a bíróság mit vizsgálhat felül {lásd például: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]; 36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [69]}.
- [20] Az Alkotmánybíróság a 36/2014. (XII. 18.) AB határozatában rámutatott, hogy a jogalkotó megállapíthat olyan feltételeket, melyek esetén kizárja annak lehetőségét, hogy a fél vélt vagy valós jogi igényét bírósági úton érvé-

nyesítse. A perindítási akadályok szabályozása során azonban a jogalkotónak figyelemmel kell lennie a bírósághoz fordulás jogának érvényesítésére is mint az állam kötelezettségére.

- [21] A bírósághoz fordulás joga ugyanakkor – figyelemmel az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésére – nem jelent korlátozhatatlan alanyi jogot a perindításra. Azonban – szintén az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján – a korlátozás nem érintheti az alapvető jog lényeges tartalmát, a korlátozásra egy másik alapvető jog vagy alkotmányos érték védelméhez feltétlenül szükséges mértékben és az elérni kívánt céllal arányosan kerülhet csak sor.
- [22] 2. Az indítványozó bíró szerint a Bv. tv. 10. § (6) bekezdés „[a]z (1) bekezdésen kívüli egyéb jogviszonyokat érintően” szövegrésze a fogvatartottak esetében lehetetlenné teszi a személyiségi jogi igények bírói úton való érvényesítését, így az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével ellentétes. Az indítványozó bíró által előadott érvelésben az indokok két csoportja különíthető el: egyrészt álláspontja szerint a fogvatartottak egészségügyi ellátása a fogvatartott és a büntetés-végrehajtási intézet között fennálló büntetés-végrehajtási jogviszonyra tekintettel fogvatartással kapcsolatos ügynek minősül (lásd: Bv. tv. 3. § 8. pont); így arra a Bv. tv. 10. § (1) bekezdésében felsorolt jogérvényesítési lehetőségek vonatkoznak, a (6) bekezdésben rögzített egyéb jogviszonyokra vonatkozóan rögzített általános szabályok szerinti jogérvényesítési lehetőségek – így a bírói út – azonban nem; másrészt arra hivatkozik, hogy az, hogy a Mód. tv. által beiktatott új kártalanítási szabályok a régi Ptk. által nem ismert sérelemdíjat nevesítik, ezzel szemben azonban a Bv. tv. 143. § szerinti kártérítési eljárás érintetlenül maradt, ami a kárigény érvényesítésére vonatkozó korábbi bírói jogértelmezés alkalmazását kizárja.
- [23] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt áttekintette a Bv. tv. adott ügyben releváns szabályait, valamint a személyiségi jogi igényre vonatkozó irányadó rendelkezéseket, és a következőket állapította meg.
- [24] A Bv. tv. 10. §-a a jogérvényesítés fogvatartottak esetében alkalmazandó szabályait tartalmazza. Az (1) bekezdés felsorolja, hogy büntetés-végrehajtási ügyben vagy a fogvatartással kapcsolatos ügyben milyen jogérvényesítési lehetőségek állnak a fogvatartottak rendelkezésére, ezek a kérelem, a panasz és egyéb jogorvoslati jog a Bv. tv. szabályai szerint. A 10. § (2)–(5), valamint (7) bekezdése további részletszabályokat állapít meg a jogérvényesítésre vonatkozóan. A Bv. tv. 10. § (6) bekezdése az (1) bekezdésen, tehát a büntetés-végrehajtási és a fogvatartással kapcsolatos ügyeken, leegyszerűsítve a büntetés-végrehajtási jogviszonyon kívüli egyéb jogviszonyokat (pl. foglalkoztatási, hallgatói, vagy tanuló jogviszony stb.) illetően állapítja meg, hogy a fogvatartott az általános szabályok szerint, korlátozás nélkül érvényesítheti jogait, vagy fordulhat a bírósághoz, illetve az állami szervekhez, tehet panaszt vagy közérdekű bejelentést.
- [25] A Bv. tv. 10. § (1) bekezdése tehát kifejezetten a büntetés-végrehajtási és fogvatartással kapcsolatos ügyekkel, a büntetés-végrehajtási jogviszonnyal kapcsolatos jogérvényesítési lehetőségeket nevesíti; míg a (6) bekezdés az ezeken kívüli egyéb jogviszonyokra, vagyis a büntetés-végrehajtási jogviszonytól különböző jogviszonyra vonatkozóan állapít meg jogérvényesítésre vonatkozó általános szabályt. Az Alkotmánybíróság szerint a (6) bekezdés tehát nem zárja ki a bírósághoz fordulás lehetőségét, éppen ellenkezőleg: az (1) és a (6) bekezdés az ügyek eltérő csoportjára, és különböző jogviszonyokra vonatkozik, és ezek tekintetében határozza meg a jogérvényesítés szabályait.
- [26] A Bv. tv. jelen ügyben releváns 143. §-a tartalmazza a fogvatartottak kárigényének érvényesítésére vonatkozó rendelkezéseket, hangsúlyozva, hogy a fogvatartottat ért kárért a büntetés-végrehajtási szerv a Ptk. szabályai szerint felel. A kártérítési eljárás részletes szabályait a büntetés-végrehajtási intézetben fogvatartott elítéltekkel és egyéb jogcímen fogvatartottakkal kapcsolatos kártérítési eljárás szabályairól szóló 12/2014. (XII. 16.) IM rendelet tartalmazza.
- [27] A Bv. tv. kár megtérítésére vonatkozó 143. §-a nem tesz különbséget vagyoni és nem vagyoni kártérítés, vagy sérelemdíj, valamint felróhatóságtól független szankciók között, nem tett a régi Ptk. hatálya alatt, a Ptk. hatályba lépése előtt, sem azt követően – ahogy arra az indítványozó bíró is hivatkozott. A Bv. tv. 143. §-a kizárólag azt mondja ki, hogy a kárigényt a fogvatartott hol terjesztheti elő, arról a büntetés-végrehajtási szerv miként, milyen formában dönt; valamint a (2) bekezdés kifejezetten tartalmazza, hogy a kártérítési igényt határozattal kell elbírálni, amely ellen a fogvatartott a közléstől számított harminc napos jogvesztő határidőn belül, a határozatot hozó büntetés-végrehajtási szerv székhelye szerint illetékes bíróság előtt keresetet indíthat. A büntetés-végrehajtási szerv határozatának bírósági felülvizsgálata tehát minden esetben biztosított. A (3) bekezdés továbbá kimondja, hogy az elítéltet ért kárért a büntetés-végrehajtási szerv a Ptk. szabályai szerint felel. Vagyis

a Bv. tv. nem tesz különbséget a tekintetben, hogy a fogvatartott milyen jellegű (anyagi javaiban esett kár vagy személyiségi jogi jogsértés miatti) kárigényét érvényesíti, erre nem is hivatott.

- [28] Helytállóan mutatott rá az indítványozó bíró arra, hogy a Mód. tv.-nyel nem került sor sérelemdíjra (vagy a felróhatóságtól független szankciókra) vonatkozó szabályok Bv. tv.-be iktatására sem; és ugyanígy az egyes törvényeknek az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCLII. törvény (a továbbiakban: Ptk. Módtv.) sem egészítette ki az akkor hatályba még nem lépett, de már elfogadott Bv. tv.-t a sérelemdíj érvényesítésére vonatkozó rendelkezésekkel. Az Alkotmánybíróság szerint a fentieknek megfelelően erre nincs is szükség.
- [29] A sérelemdíjra, mint a személyiség védelmének egyik eszközére, a személyiségi jogi jogértés esetében alkalmazandó kártérítési formára vonatkozó szabályokat a Ptk. 2:52. §-a tartalmazza. Az (1) bekezdés szerint akit személyiségi jogában megsértenek, sérelemdíjat követelhet az őt ért nem vagyoni sérelemért. A sérelemdíj tehát a személyiségi jogsértés pénzbeli kompenzálása. A Ptk. 2:52. § (2) bekezdése szerint a sérelemdíj fizetésére kötelezés feltételeire – különösen a sérelemdíjra köteles személy meghatározására és a kimentés módjára – a kártérítési felelősség szabályait kell alkalmazni, azzal, hogy a sérelemdíjra való jogosultsághoz a jogsértés tényén kívül további hátrány bekövetkeztének bizonyítása nem szükséges, ugyanakkor mind a sérelemdíj, mind pedig a kártérítés iránti igény akár ugyanazon jogsértés következményeként is előállhat. A személyiségi jogi jogviszony abszolút szerkezetű; vagyis a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani, amiből az is következik, hogy a személyiségi jogi jogsértés esetén az ebből eredő igény érvényesítését nem lehet senkitől elzárni, ebből következően a Bv. tv. vonatkozó rendelkezéseinek sem lehet ilyen értelmezést tulajdonítani. Ez az értelmezés felel meg egyébként az állam az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésében rögzített alapjogok védelmére vonatkozó intézményvédelmi kötelezettségének is.
- [30] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza továbbá: a Mód. tv.-nyel a Bv. tv.-be iktatott kártalanítási szabályok megalkotására a módosítás előterjesztői indokolása szerint az Emberi Jogok Európai Bírósága elvárásainak megfelelő hatékony hazai jogorvoslat biztosítása érdekében került sor. A jogalkotó új, *sui generis* jogintézményként vezette be a jogsérelemmel arányban álló, hatékony kompenzációt biztosító kártalanítási eljárást, mely a személyiségi jogsértésektől különböző, külön nevesített, alapvető jogot sértő elhelyezési körülmények kompenzálására hivatott. Az alapvető jogot sértő elhelyezési körülmények kártalanítási szabályai nem hozhatók összefüggésbe a kártérítési eljárás szabályaival, ezekre vonatkozóan a jogalkotó eltérő szabályozást alkalmazott.
- [31] Az indítványozó bíró által sem vitatottan, a fentebb kifejtettek szerint sem a Ptk. Módtv., sem a Mód. tv. nem változtatott a Bv. tv.-nek a jogérvényesítésre vonatkozó szabályain, így a sérelemdíj (vagy felróhatóságtól független szankció) érvényesíthetőségének kizártságára nem lehet megalapozottan hivatkozni, az a Bv. tv.-nek sem a támadott rendelkezéséből, sem a kárigény érvényesítésére vonatkozó 143. §-ából nem olvasható ki.
- [32] 4. Az Alkotmánybíróság valamely jogszabályi rendelkezés alkotmányossági vizsgálata során nagy jelentőséget tulajdonít annak, hogy a vizsgált rendelkezéssel kapcsolatban a kialakult és megszilárdult bírói gyakorlat milyen értelmezést kapcsol az adott jogszabályhoz [lásd például: 4/2013. (II. 21.) AB határozat, Indokolás [63]; 3284/2017. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [42]].
- [33] Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is figyelembe vette a fogvatartottak személyiségi jogsértésből eredő igénye érvényesítése iránt indult eljárásokban megjelenő jogalkalmazói értelmezést [lásd például: Fővárosi Ítéltábla 6.Pkf.25.295/2017/2. számú ítélete (ÍH 2017.54.); BDT2017. 3620.], különös tekintettel arra, hogy maga az indítványozó bíró is hivatkozott rá indítványában. Ennek eredményeképpen az Alkotmánybíróság megállapította, hogy mind a Mód. tv. hatályba lépése előtt, mind azt követően a bírói gyakorlat egységes a tekintetben, hogy a fogvatartottakra vonatkozó kártérítési eljárás szabályai a kártérítés és a sérelemdíj iránti igények nyilvánvaló különbségei ellenére is alkalmazandók a személyiségi jogok megsértéséből eredő (így többek között a sérelemdíj) iránti igényekre is. Ez az értelmezés felel meg egyébként az Alaptörvény 28. cikkében rögzített követelménynek is, melynek megfelelően a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik; az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.
- [34] Az Alkotmánybíróság minderre tekintettel megállapította, hogy a XXVIII. cikk (1) bekezdéséből következő bírósághoz fordulás jogának korlátozása nem merül fel, a fogvatartott a bírói út igénybevételétől sem a büntetvégrehajtási, sem az azon kívüli egyéb jogviszonyokban nincsen elzárva. Mivel az Alkotmánybíróság az indít-

ványozó bíró alapvető jog korlátozására vonatkozó érvelését nem találta megalapozottnak, így – korlátozás hiányában – annak szükségessége és a korlátozás arányosságának a kérdése nem merült fel.

[35] 5. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezést elutasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/1217/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3255/2019. (X. 30.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2.K.27.645/2018/14. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] A személyesen eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2.K.27.645/2018/14. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] 1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló közigazgatási peres ügy tényállása alapján az indítványozó (az anya, aki a közigazgatási per felperese) és az apa kapcsolatából 2011. december 4-én gyermek született. Kb. kétheti együttélést követően az indítványozó egyedül neveli a gyermeket. A Soproni Városi Bíróság 2012. július 12-i keltű jogerős P.20.106./2012/3. számú végzése folytán a gyermek az indítványozó gondozásába került. A szülők megállapodtak a kapcsolattartásban, így az apa az elvitel jogával és a visszaadás kötelezettségével volt jogosult gyermekével a kapcsolatot tartani. Ezt követően 2016. január 6-án a szülők – a gyámhatóság GY-06C/GYH/72-3/2016. számú határozatával jóváhagyott – egyezsége alapján az apa kapcsolattartása módosult. Ezt követően az apa kérelmére a kapcsolattartás ideje többször változott, melyeket megállapító gyámhatósági határozatok ellen az indítványozó minden esetben fellebbezéssel, majd a másodfokú közigazgatási határozatok ellen keresettel élt, amelyeket a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a 17.K.27.007/2017/15. számú ítéletével, az 1.K.27.353/2017/9. számú ítéletével, továbbá a 2.K.27.310/2018/7. számú ítéletével elutasított.
- [3] Az elsőfokú hatóság az indítványozó kérelme alapján 2018. május 24-én eljárást indított az apai kapcsolattartás megváltoztatása ügyében. A kérelem indokolása szerint az édesapa többször tanúsított a gyermek fejlődését, testi, lelki épségét veszélyeztető magatartást. Az édesapa többször szájkosarat és pórázt nem viselő nagytestű idegen harci kutyával jelent meg a láthatáson. Többször fordult elő az is, hogy sportautóban szállította a gyermeket, gyermekülés nélkül, amelybe egyébként sem helyezhető gyermekülés. Az indokolás utalt továbbá arra, hogy szakértői vizsgálat szerint a gyermek súlyosan autista (beszélni nem tud), melyről a gyámhatóság értesült. A gyermek állapotára tekintettel a szülőknek speciális gyakorlatokat kell elsajátítaniuk, amely foglalkozásokon, felkészítésen azonban az apa nem vett részt és arra hajlandóságot sem mutat. Az indítványozó álláspontja szerint ezen ismeretek hiányában az édesapa nem tudja a gyermek állapotának megfelelő nevelési, gondozási feltételeket biztosítani. Nézete szerint az apa nem akarja a gyermek állapotát elfogadni, ami pedig visszafordíthatatlan károkat okozna a gyermek mentális és pszichés fejlődésében. Előadta továbbá, hogy mivel a gyermek nem beszélő autista, legfeljebb szakértő bevonásával tudja ezen állításait, illetve az apa veszélyeztető magatartását igazolni. Ezen indokok alapján a kapcsolattartás megváltoztatását az indítványozó kérte, hogy arra meghatározott feltételek mellett, felügyelettel kerüljön sor. Egyidejűleg kérelmezte igazságügyi szakértő kirendelését, és arra vonatkozó szakértői vélemény beszerzését, hogy a gyermek autizmusa milyen súlyos, valamint tartós felügyelete igényel-e speciális ismereteket, illetve az édesapa ezek hiányában alkalmas-e a gyermek tartós felügyeletére.
- [4] A gyámhivatal – az eredménytelen egyezségi tárgyalást követően – a GY-06C/GYH/1804-8/2018. számú, 2018. június 28. napján kelt határozatával az indítványozó kérelmét elutasította. Kiemelte, hogy a veszélyeztetés nem nyert bizonyítást, továbbá a kapcsolattartás – az anya elutasító magatartása miatt – több mint egy éve nem valósult meg. Rögzítette továbbá, hogy a felügyelt kapcsolattartás az apa és a gyermek közötti jó kapcsolatra,

valamint a felelősségteljes apai magatartásra tekintettel nem szükséges. A gyámhatóság utalt arra is, hogy a korábbi eljárásban a szakértői vélemény az autisztikus tünetek okán sem tartotta szükségesnek a felügyelt kapcsolattartást. Az elsőfokú határozattal szemben az indítványozó fellebbezéssel élt, melyben előadta, hogy a tényállás a hatóság részéről nem került tisztázásra, mivel a gyermek állapota olyan jelentős tény a döntés meghozatala során, amivel kapcsolatban szakértőt kellett volna kirendelni.

- [5] A kormányhivatal mint másodfokú hatóság a 2018. szeptember 17. napján meghozott, GYC-01/979-2/2018. számú határozatával az indítványozó fellebbezését elutasította, és az elsőfokú határozatot akként változtatta meg, hogy az indítványozónak az apai kapcsolattartás korlátozására irányuló kérelmét elutasította. Az indoklás hangsúlyozta, hogy az anya a kérelmében valójában korlátozni szeretne volna az addig érvényes szabályozáshoz képest az apa kapcsolattartási jogát, ezért a gyámhivatalnak a kapcsolattartás korlátozása tárgyában kellett volna döntést hoznia. Kifejtette, hogy az apa részéről a kapcsolattartás mintegy másfél évig nem valósulhatott meg, így a kapcsolattartással a gyermek veszélyeztetése kizárt, továbbá az apa azon jogával nem tud visszaélni, amit nem gyakorolhatott. Ugyan az indítványozó az előző eljárások során többször hivatkozott arra, hogy a gyermekét az apa veszélyezteti, de ezt egyszer sem igazolta. Egyben megállapította, hogy a korábbi gyámhatósági eljárásban kirendelt igazságügyi szakértői vélemény az indítványozó állítását szintén nem erősítette meg.
- [6] A másodfokú határozattal szemben az indítványozó terjesztett elő keresetet, melyben elsődlegesen az alperesi határozat megváltoztatását és a kérelmének történő helyt adást, másodlagosan az első és a másodfokú határozatok hatályon kívül helyezését és a gyámhivatal új eljárásra kötelezését kérte, kereseti kérelmét a fellebbezésében kifejtett indokaira alapítva. Előadása szerint a gyámhatóság nem tett eleget a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 50. § (1) bekezdésébe foglalt tényállás tisztázási kötelezettségének, tévesen állapította meg a tényállást, emiatt téves következtetésre jutott. Véleménye szerint a gyámhatóság csak autistákkal foglalkozó szakértő által készített szakértői vélemény ismeretében dönthet megalapozottan a kapcsolattartás kérdésében. Ennek hiányában a gyámhatóság eljárása sérti a Ket. 1. § (1), (2a) bekezdéseiben, továbbá a 2. § (3) bekezdésében foglaltakat. Hivatkozása szerint a döntés alapjául felhasznált, évekkel ezelőtt elkészített szakértői vélemény, amely csupán a gyermek-apa közötti kapcsolatot vizsgálta, ám nem fordított figyelmet a kiskorú állapotára, érzelmi-értelmi fejlődésére, illetve betegségének fokára és stádiumára (nem mérve fel azokat), nem alkalmas a megalapozott döntés kialakítására.
- [7] Az indítványozó a per első tárgyalását megelőzően igazságügyi gyermekpszichiátriai szakértő által készített magánszakértői véleményt csatolt, valamint hivatkozott a 3375/2018. (XII. 5.) AB határozatban foglaltakra. Az alperes a kereset elutasítását kérte. Hangsúlyozta, hogy a kapcsolattartás korlátozásának elengedhetetlen feltétele a veszélyeztető magatartás igazolása, melyet azonban az indítványozó nem bizonyított. Míg a gyermek állapotával összefüggésben megjegyezte, hogy a gyermek autizmusa igazolt tény, ezért annak további bizonyítása nem szükséges.
- [8] A bírósági döntés indokolása a magánszakértői véleményben foglaltakat részletesen ismertette. Ennek során – többek között – kiemelte, hogy a felperes által becsatolt magánszakértői vélemény pszichiátriai szakértői szempontból a 2017. júliusi keltezésű gyámhivatali határozatban foglaltakat megerősítette. A szakvélemény szerint ugyanis a kiskorú gyermek a szakértői vizsgálatkori állapotában is alkalmas arra, hogy az édesapjával a kapcsolatot több napos (akár egy hetes) ottalvással tartsa. Továbbá a szakértői vélemény arra is kitért, hogy az édesanya ne vállaljon fel hatósági korlátozó szerepet az apa kapcsolattartási jogának érvényesítésével szemben, hanem bízza azt – a jogszabályoknak megfelelő módon – az érintett hivatalos szervekre. Egyben kitért arra, milyen hasznos lenne, ha az édesanya is belátná, milyen előnyei vannak mind a gyermek, mind az édesanya szempontjából annak, hogy az édesapa tevékenyen kíván részt venni a gyermek életében. Kiemelte ugyanakkor a magánszakértői vélemény azt is, hogy az édesapa az eltérő mentális fejlődésű gyermek igényeinek kielégítésére esetleg csekélyebb mértékben lehet képes, és nem fogadható el az apának az az álláspontja, mely szerint számára az autizmus-specifikus gyermeknevelési, irányítási elvek ismerete nem elengedhetetlenül fontos. A szakértői vélemény egyben ajánlást tartalmaz az apa vonatkozásában: javasolva, hogy felelős szülői magatartása bizonyítékeként az apa önként, gyermeke érdekében vegyen részt az autizmussal élő gyermekek szülőinek szervezett szülőtréningen.
- [9] A bírói döntés indokolása kifejti, hogy a bíróság azért tartotta sürgősségűnek speciális szakértői vélemény beszerzését a gyermek autizmusára vonatkozóan, mivel az már igazolva volt; továbbá a bíróság kompetensnek ítélte a már korábban (két évvel azelőtt) készült szakértői véleményt, így az alapján meg tudta ítélni, hogy az édesapa jelen állapotában alkalmas-e a kapcsolattartásra. Az indoklás megjegyezte továbbá, hogy a felperes már annak elkészültekor is kétségbe vonta az apa ezirányú alkalmasságát, azonban mind a korábban készült, mind

a felperes által a peres eljárás során becsatolt (2018-ban készült) szakértői vélemény megerősítette azt, hogy az apa alkalmas az autista gyermekével való kapcsolattartásra. A magánszakértői vélemény csupán ajánlási szinten tartalmazza azt, hogy az apa sajátítsa el az autista gyermekek neveléséhez szükséges készséget, egyben javasolta és hasznosnak ítélte, hogy az apa is tevékenyen vegye ki részét a gyermek nevelésében.

- [10] A döntés indokolása utalt arra, hogy a felperes által hivatkozott alkotmánybíróági döntés a konkrét ügyben nem releváns, nemcsak a tényállás különbözőségére tekintettel, hanem azért is, mert a hivatkozott ügyben fennállt a kiskorú veszélyeztetése, szakértői vélemény pedig egyáltalán nem állt rendelkezésre.
- [11] Összességében tehát mindkét szakértői döntésben foglaltakat alapul véve hozta meg a bíróság azon döntését, mely szerint az édesapa jelen állapotában nem veszélyezteti a gyermek testi-lelki fejlődését. Megállapította, hogy a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyer.) 31. § (2) bekezdésében megfogalmazott visszaélés az apa részéről, amely indokolná a kapcsolattartás korlátozását, nem merült fel. Mindezek alapján a bíróság a felperes keresetét elutasította.
- [12] 2. Az indítványozó ezt követően az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, kérve a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2.K.27.645/2018/14. számú ítélete alaptörvényellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [13] Az indítványozó – a főtítkár hiánypótlásra történő felhívására – kiegészített alkotmányjogi panaszában a bírói döntés alaptörvény-ellenességét abban látta, hogy többszöri kérése ellenére sem került sor szakértő kirendelésére, amely nézete szerint egy nem beszélő autista gyermekkel való kapcsolattartás megállapítása során mindenképp elengedhetetlen lett volna, ezzel megfosztva őt a tisztességes (bíróági) eljáráshoz való jogától, azaz sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésébe foglalt joga. Emellett – álláspontja szerint – az eljáró bíróság a jogszabályok szövegét nem azok céljával összhangban értelmezte. Ugyanis – érvelt az indítványozó – az adott ügy során a Gyer. 27. § (6) bekezdése, valamint 31. § (1)–(2) bekezdései értelmezése volt az eljárás központi eleme. Kifejtette, a bíróságnak vizsgálnia kellett volna, hogy fennáll-e a gyermek érdekét veszélyeztető körülmény vagy felróható magatartás (1); az édesapa részéről fennáll-e a gyermek értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének súlyos veszélyeztetése (2); továbbá az édesapa jogával a gyermek vagy a gyermeket nevelő személy sérelmére visszaél-e (3) Az indítványozó álláspontja szerint a bíróság a veszélyeztetés Gyer.-ben meghatározott fogalmát szűken értelmezte, elzárva ezzel a bizonyítási lehetőséget a felperestől, továbbá az általa becsatolt magánszakértői véleményben foglaltakat nem mindenben vette figyelembe, és nem adott helyt az igazságügyi pszichológus szakértő kirendelése tárgyában tett bizonyítási indítványának. Ennek folytán nem érvényesült a gyermek mindenekfelett álló érdekeinek figyelembe vétele. Megjelölte továbbá az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmét anélkül azonban, hogy erre vonatkozó indokolást előterjesztett volna.
- [14] Nézete szerint ugyanakkor a tisztességes (hatósági) eljáráshoz való jog sérelme is bekövetkezett a gyámhatóság, valamint kormányhivatal eljárásában a pszichiáter szakértő kirendelése elutasítása okán, ezért sérülni vélte az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében foglalt jogát is. Ezen belül annak második mondata megsértését emelte ki, arra vonatkozó indokolást azonban nem terjesztett elő. Egyben utalt az Alaptörvény 28. cikkének sérelmére.

II.

- [15] Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„XIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.

(2) Mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a hatóságok által feladatuk teljesítése során neki jogellenesen okozott kár megtérítésére.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el. [...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bíróági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

III.

- [16] Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie, melyről az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság érdemi határozatában is dönthet. Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság az alábbiakat állapította meg.
- [17] Az Abtv. 27. §-án alapuló alkotmányjogi panasz az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti hatvan napos határidőben került benyújtásra: a kifogásolt ítéletet – elektronikus úton – 2019. március 19-én vette át az indítványozó, míg az alkotmányjogi panasz 2019. március 20-án érkezett a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságra. Az indítványozó jogi képviselő nélkül, személyesen jár el. Az indítványozó az alkotmánybírósági eljárás alapjául szolgáló ügyben félként szerepel, ezért az Abtv. 27. §-a és az Abtv. 51. § (1) bekezdése szerint jogosultnak és érintettnek is tekinthető. Az indítványozó állított jogsérelmét a Győri Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2.K.27.645/2018/14. számú jogerős ítélete folytán állítja, amely ellen további jogorvoslatnak nincs helye, így az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette [Abtv. 27. § b) pont].
- [18] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti a)–f) pontjai értelmében határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az indítványozó megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét megállapító törvényi rendelkezést (Abtv. 27. §); megjelölte a támadott bírói döntést; megjelölte az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései folytán a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét állítva], továbbá a Főtitkárság felhívása folytán kiegészített indítványában kifejtette a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelmének lényegét, valamint azt, hogy az alkotmányjogi panaszával támadott bírói döntés azt miért és mennyiben sérti. Egyben kifejezett kérelmet tartalmazott a támadott bírói döntés megsemmisítésére.
- [19] Ugyanakkor az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése második mondata, valamint a XXVIII. cikk (7) bekezdése vonatkozásában nem tartalmazott arra vonatkozó indokolást, hogy a bírói döntés a jogorvoslathoz való jogát mennyiben sérti, és miért sérti a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogát.
- [20] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság eljárását [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]].
- [21] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kérdését veti fel, s ezáltal az Alkotmánybíróság részéről érdemi vizsgálatot igényel, hogy a konkrét bírósági ügyben önmagában az igazságügyi szakértő kirendelésére vonatkozó bizonyítási indítvány elutasítása okán a bírói döntés a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti sérelmét eredményezi-e.
- [22] Az Alkotmánybíróság – a fentieket figyelembe véve – megállapította, hogy az indítványozó panasza a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben a befogadhatóság valamennyi, az Abtv.-ben szabályozott törvényi kritériumnak eleget tesz, ezért annak befogadásáról az Ügyrend 31. § (6) bekezdésében biztosított jogkörben eljárva az Alkotmánybíróság jelen, érdemi elbírálást tartalmazó határozatában döntött.

IV.

- [23] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [24] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt megjegyzi, hogy az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, illetve az Abtv. 27. §-a értelmében alkotmányjogi panasz alapján a támadott bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja. Az Alkotmánybíróság a bírói döntések felülvizsgálatát az Alaptörvény 28. cikkére figyelemmel végzi el. Az Alaptörvény 28. cikke szerint a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét első-

- sorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alkotmánybíróság már többször rámutatott arra, hogy: „Az Alkotmánybíróság a bíróságok ítéleteit [...] akkor bírálhatja felül, ha azok az Alaptörvény megsabta értelmezési tartományt megsértik, és ezáltal a bírói döntés alaptörvény-ellenes lesz” {3119/2015. (VII. 2.) AB végzés, Indokolás [22]; 3031/2016. (II. 23.) AB végzés, Indokolás [19]; 16/2016. (X. 20.) AB határozat, Indokolás [16]; 17/2016. (X. 20.) AB határozat, Indokolás [25]}.
- [25] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben a kifogásolt bírói döntésnek az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésébe foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal való összhangját vizsgálta. Ezen belül a konkrét ügy alapján az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes (bírósági) eljáráshoz való jog sérelme kapcsán arra kereste a választ, hogy önmagában azzal, hogy a bíróság az indítványozó igazságügyi szakértő kirendelésére vonatkozó bizonyítási indítványát elutasította, elzárta-e az indítványozót attól, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát ténylegesen gyakorolhassa.
- [26] 2. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság elsőként szükségesnek látta ismételt áttekinteni a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmével összefüggésben kialakított gyakorlatát.
- [27] 2.1. Az Alkotmánybíróság ismételt kiemeli, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti eljárására nézve figyelemmel volt arra, hogy „[a] jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. „A tényállás megállapítása és az ehhez vezető bizonyítékok felvétele és értékelése, valamint a jogszabályok értelmezése a bíróságok, ezen belül is elsősorban a Kúria, nem pedig az Alkotmánybíróság hatáskörébe tartozó kérdés” {3092/2019. (V. 7.) AB végzés, Indokolás [13]}. „A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan [állítólagos] jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el. [...] A bíró bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordoz.” {3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}
- [28] 2.2. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában – kifejezetten az Abtv. 27. §-án alapuló hatáskörével összefüggésben – megerősítette a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos arra vonatkozó gyakorlatát, hogy az abból fakadó alkotmányos követelmények nemcsak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthetők (Indokolás [27]).
- [29] Az Alkotmánybíróság – többek között – a 3375/2018. (XII. 5.) AB határozatában összefoglalóan megállapította, hogy a tisztességes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek a figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95.]. A tisztességes eljáráshoz való jog olyan abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye [14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 266.].
- [30] Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog tartalmával összefüggésben azt is kiemelte, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog több garanciális szabályból áll. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványai különösen: a bírósághoz fordulás joga, a tárgyalás igazságossága, a tárgyalás nyilvánosságának és a bírói döntés nyilvános kihirdetésének a követelménye, a törvény által létrehozott bíróság, a bírói függetlenség és a pártatlanság kívánalma, továbbá az észszerű határidőn belüli elbírálás követelménye. A szabály *de facto* nem állapítja meg, de az Alkotmánybíróság értelmezése szerint része a tisztességes eljárásnak az is, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]; 3375/2018. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [31]}.
- [31] Továbbá utalt arra, hogy az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata [lásd: 22/2014. (VII. 15.) AB határozat] szerint a fegyverek egyenlősége a tisztességes eljárás egyik meghatározó eleme, amely alapvetően (de nem kizárólagosan) a büntetőeljárásban biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson.

- [32] Az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog érvényesülésének megítélését minden esetben tartalmi vizsgálathoz kötötte: elemezte az alapjog állított sérelmére vezető jogszabályi környezetet és bírói döntést, a szabályozás célját és a konkrét ügy tényállását, majd pedig – mérlegelés eredményeként – mindezekből vont le következtetéseket az adott esetre, a megállapítható alapjogsérelemre nézve (vö. 3102/2017. (V. 8.) AB határozat, Indokolás [18]; 3375/2018. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [34]).
- [33] Az Alkotmánybíróság – a fenti következetes gyakorlatot szem előtt tartva – a 3375/2018. (XII. 5.) AB határozatában (mely határozatra maga az indítványozó is utalt) ezzel összefüggésben (többek között) azt vizsgálta, hogy séřült-e az indítványozó tisztességes eljáráshoz való alapjoga akkor, amikor a bíróság (kiskorú gyermekek jogellenes visszatartása ügyében) a gyermekek érdekének érvényesülését nem tette lehetővé azáltal, hogy a bíróság ebbéli meggyőződésének megszilárdítása érdekében – az adott esetben a gyermek jogellenes elvitele kapcsán – nem folytatta le a lehető legszélesebb körű bizonyítást, illetve a bizonyítékok előterjesztésének a lehetőségét az egyik fél számára megnehezítette, illetve objektíve lehetetlenné tette (Indokolás [36]). A tisztességes eljáráshoz való alapjog sérelmét eredményezheti ugyanis olyan eljárásjogi vagy anyagi jogi szabály megsértése, amely az eljárás valamelyik szereplője (jellemzően valamelyik fél) számára többletjogosultságot biztosít vagy őt éppen valamilyen fennálló jogától, vagy jogosultságától fosztja meg, olyan kérdések tekintetében, amelyek érdemben befolyásolják, elnehezítik vagy akár el is lehetetlenítik a bizonyítást, megváltoztatva ezzel az eljárás végkimenetelét.
- [34] A fent említett, konkrét vizsgálata során az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy a tisztességes eljáráshoz való jognak olyan ügyekben, ahol a gyermekek érdekeinek a védelme különösen hangsúlyos, figyelemmel az Alaptörvény XVI. cikk (1) bekezdésére is, fokozottan kell, hogy érvényesőljön. Ennek folytán megállapította, hogy „az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás követelményéből a bíróságoknak az a kötelezettsége fakad, hogy a gyermek érdekeit a lehető legszélesebb körben tárják fel és ehhez a gyermek jogellenes elvitele ügyében folytatott eljárásban az összes lehetséges, a felek által felajánlott bizonyítási eszközt igénybe vegyék annak érdekében, hogy a kiskorú gyermek kiemelten védett érdekeit nyilvánvalóan és egyértelműen megállapíthatóvá tegye a bíróság számára” (Indokolás [70]).
- [35] Az Alkotmánybíróság a konkrét ügyben lefolytatott vizsgálata során hangsúlyozta: „Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes bírósági eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes bírósági eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossggal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon.” {Lásd: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]; 20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [26]}
- [36] 3. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is figyelemmel volt az Alaptörvény XVI. cikkében foglaltakra mint a gyermekek védelmének alkotmányos alapjára. Annak (1) bekezdése ugyanis a gyermeknek a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz való jogát deklarálja, míg a (2) bekezdése biztosítja a szülők számára a jogot a gyermeküknek adandó nevelés megválasztására. Az Alaptörvényhez fűzött indokolás – a korábbi alkotmánybírósági gyakorlatot is felhasználva – fogalmazza meg, hogy a testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemre és gondoskodásra a gyermek mindenkivel szemben igényt tarthat. Ez alapján a gyermek szülei, családja, az állam és a társadalom valamennyi tagja köteles a gyermek jogait tiszteletben tartani, és a társadalom fennmaradásának zálogaként biztosítani számára a megfelelő fejlődéséhez szükséges feltételeket.
- [37] Az Alkotmánybíróság legutóbb a 3080/2019. (IV. 17.) AB határozatában (Indokolás [44]–[51]) részletesen áttekintette az Alaptörvény XVI. cikkének alkotmányos tartalmát. A jelen határozat indokolása ezért annak részletes ismertetésétől eltekint. Szükségesnek tartja azonban hangsúlyozni, hogy ezen alaptörvényi rendelkezésben biztosított alapjog, a gyermekek védelméhez és gondoskodáshoz való joga speciális szerkezetű és több pólusú: jogosultja a gyermek, míg kötelezettje elsődlegesen a család (a szülők), másodlagosan pedig – kiegészítő, illetve pótló jelleggel – az állam. Utóbbinak a gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való jogát nem pusztán passzív, hanem aktív, tevőleges, támogató magatartással kell érvényre juttatnia. Míg a család (a szülők) Alaptör-

vény XVI. cikk (1) bekezdésből fakadó kötelezettsége elsősorban a magánszférában, a gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges tartás, gondozás, nevelés, oktatás és az ezeket elősegítő családi légkör kialakításának kötelezettségeként értelmezhető.

- [38] Az Alkotmánybíróság már több alkalommal foglalkozott ezen alkotmányos joggal összefüggésben a gyermeket és a szülőt megillető jogokkal is. Melynek során megállapította, hogy „[a] magánszférában a gondoskodás és védelem joga és kötelezettsége elsősorban a szülőket illeti. [...] Az állam csak a gyermek fejlődésének súlyos és konkrét sérelme vagy veszélyeztetése esetén avatkozik be – például a szülői felügyelet megszüntetése révén.” {3018/2016. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [34]; 21/1996. (V. 17.) AB határozat, ABH 1996. 74, 80}
- [39] Az Alkotmánybíróság továbbá azt is hangsúlyozta, hogy szülői jogosultság kizárólag a gyermek jogai és a szülőket terhelő kötelezettségek kontextusában értelmezhető {3018/2016. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- [40] 4. Ezt követően az Alkotmánybíróság – a fentiekben kifejtett gyakorlatát irányadónak tekintve – azt vizsgálta, hogy az adott bírósági eljárásban sérült-e az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való joga önmagában annak folytán, hogy az indítványozó szakértő kirendelésére vonatkozó kérelmét mint bizonyítási indítványt a bíróság elutasította. Ennek megállapításához az Alkotmánybíróságnak meg kellett vizsgálnia, hogy az indítványozó által felvetett „jogsértések” olyan súlyúak voltak-e, amelyek összességükben az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelméhez vezettek. Ehhez az Alkotmánybíróságnak legalábbis át kellett tekintenie (a ténybíráskodás elkerülése mellett), hogy a konkrét pernek mi volt a tárgya, a feleket milyen bizonyítási kötelezettség terhelte, továbbá ténylegesen a bíróság milyen indokokra alapítva hozta meg a döntését.
- [41] Az Alkotmánybíróság itt is szükségesnek tartja hangsúlyozni, hogy a tényállás megállapítása és ezzel összefüggésben a felek indítványai alapján elrendelt bizonyítási eljárás lefolytatása, a bizonyítékok értékelése bírói kompetencia {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]}. Ugyanakkor a bírói eljárás ebben a mozzanatában sem lehet önkényes: a bizonyítási eljárás során hozott bírói döntések tartalmának, illetve a bizonyítékok értékelésének abszolút korlátja az ítéleti indokolás részletessége {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}.
- [42] Mint azt jelen határozat indokolásának tényállási része már korábban ismertette, az indítványozó által kifogásolt, jogerős bírósági döntés kapcsolattartás megváltoztatása iránti perben született. Az indítványozó anyja a kapcsolattartás megváltoztatásának szükségességét mind a gyámhatósági eljárásban, mind a bírósági eljárás során az apának a gyermek érdekét veszélyeztető körülmény, illetve felróható magatartására figyelemmel kérte, és speciális (autizmus vonatkozásában kompetens) szakértő pszichológus kirendelésével kívánta mindkét eljárás során bizonyítani, hogy az édesapa részéről fennáll a gyermek értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének súlyos veszélyeztetése.
- [43] A jogerős bírói döntés indokolása részletesen kifejtette, hogy azért nem tartotta szükségesnek a bíróság – egyezően a gyámhatósággal – speciális, autizmusra szakosodott pszichológus szakértő kirendelését és vetette el ezt a bizonyítási indítványt, mivel a gyermek autizmusának igazolására már nem volt szükség. Ugyanakkor utalt arra is: bár a felperes bizonyítási indítványát elutasította, azonban a felperes által a bírósági eljárás során becsatolt magánszakértői véleményben foglaltakat döntése során figyelembe vette, felhasználta, csakúgy, mint a két évvel korábbi gyámhatósági eljárásban született szakértői véleményben foglaltakat. A bírói döntés indokolása részletesen hivatkozik továbbá a magánszakértő által kifejtett írásbeli véleményre, döntését pedig az abban foglaltakkal, és a korábbi eljárás során készített szakértői véleményben foglaltakkal koherens módon hozta meg, azokkal ellentétes álláspontra nem helyezkedett. (Az más, de semmi esetre sem alkotmányossági kérdés, hogy maga az indítványozó által benyújtott szakértői vélemény következtetései nem teljesen egyeztek meg az indítványozó álláspontjával.) Az Alkotmánybíróság a fentieket figyelembe véve megállapította, hogy egyáltalán nem állt fent a bíróság részéről az indítványozó által hivatkozott olyan jogsértés, amely az egész bírósági eljárás alkotmányosságát befolyásolta volna.
- [44] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasszal kifogásolt bírói döntés az indítványozó perbeli eljárási jogainak gyakorolhatóságát nem korlátozta, illetve nem akadályozta, így az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelme nem merülhetett fel, erre tekintettel az alkotmányjogi panaszt elutasította.
- [45] 5. Az Alkotmánybíróság a konkrét bírósági ügy kapcsán arra az álláspontra helyezkedett, hogy az igazságügyi szakértő kirendelésére vonatkozó bizonyítási indítvány elutasításával meghozott bírói döntés önmagában a bizonyítási indítvány elutasítása miatt még nem feltétlenül jelenti a tisztességes eljáráshoz való jog alaptörvény-

ellenes korlátozását; különösen, ha a bíróság a döntését a fél által benyújtott (azonban a fél álláspontjával nem mindenben egyező) magánszakértői véleményre alapítva és azt részletesen megindokolva hozza meg. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése alapján a *fair*, kiegyensúlyozott bírósági eljáráshoz való jog tartalma ugyanis nem egy kiragadott látszólagos jogsértés, hanem az egész bírósági eljárás minőségének összességében történő értékelése folytán állapítható meg.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/605/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3256/2019. (X. 30.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Győri Ítélőtábla Pk.I.25.629/2019/6. sorszámú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozók (Borkai Zsolt és dr. Sík Sándor) jogi képviselőjükön (dr. Rákosfalvy Zoltán ügyvéd) keresztül, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a és a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (továbbiakban: Ve.) 233. §-a alapján 2019. október 10-én a Győri Ítélőtábla útján alkotmányjogi panaszt nyújtottak be a Győri Ítélőtábla Pk.I.25.629/2019/6. sorszámú, 2019. október 2-án kelt végzése ellen, mivel álláspontjuk szerint a támadott végzés sérti az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (1) és (az alkotmányjogi panasz tartalma szerinti) (7) bekezdését.
- [2] 2. A Győri Ítélőtábla végzésében megállapított tényállás szerint egy választópolgár 2019. szeptember 20-án kifogást terjesztett elő, amelyben annak megállapítását kérte, hogy az indítványozók (mint Győr megyei jogú város polgármestere, illetve mint Győr megyei jogú város képviselője, akik egyúttal a FIDESZ-KDNP pártszövetség jelöltjei a 2019. október 13-ai önkormányzati választásokon) tevékenységükkel megsértették a Ve. 2. § (1) bekezdés a), c), valamint e) pontjai szerinti alapelveket. Az érintett személy kifogásában arra hivatkozott, hogy az indítványozók általános iskolás gyerekek előtt tartottak az önkormányzati választások kampányidőszakában beszédet, egy fél éve már elkészült futópálya átadása során, amely eseményről a Győr Plusz Média videófelvételt is készített, amelyet több országos média is átvett. A kifogást tevő szerint ez egyértelműen a Ve. szerinti kampánytevékenységnek minősült, mivel alkalmas volt arra, hogy a választópolgárok előtt kedvezőbb színben tüntessék fel önmagukat, illetve jelölőszervezetüket – különösen azért, mert a felvételen gyermekek is szerepeltek, amely pszichológiai kutatások szerint alkalmas arra, hogy a gyermekekkel kapcsolatos pozitív érzelmi reakciót az emberek összemoszák a politikusokról alkotott benyomásukkal, akkor is, ha a képhez vagy videófelvételhez nem tartozik kifejezett kampányszöveg.
- [3] 3. A kifogást elbíró Győr Megyei Jogú Város Helyi Választási Bizottsága (a továbbiakban: HVB) 199/2019. (IX. 20.) számú határozatával a kifogást elutasította. A HVB határozatának indokolása szerint a videófelvételen és az ez erről szóló sajtócikkekben elhangzottak nem voltak alkalmasak a Ve. kifogásban megjelölt alapelveinek megsértésére. A HVB szerint ugyanis az indítványozók észszerű indokkal szerepeltek az érintett átadón – tekintettel a helyi önkormányzatnál betöltött tisztségükre –, az aktualitással is bírt, a videófelvétel és az arról készült sajtócikk pedig nem utalt a jelölti minőségükre, valamint a közelgő választásokra és jelölőszervezetükre sem. Ráadásul a kifogást tevő az indítványozók tevékenységével kapcsolatban csak állította, de nem bizonyította, hogy az kampánytevékenység lett volna. Emellett pedig azt is kiemelte a HVB, hogy az indítványozók nem voltak privilegizált helyzetben a többi jelölthöz képest.
- [4] 4. A HVB döntésével szemben a Magyar Szocialista Párt (a továbbiakban: MSZP) mint érintett fél fellebbezést terjesztett elő a Győr-Moson-Soproni Területi Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: TVB). Az MSZP fellebbezésében kiemelte, hogy véleménye szerint az indítványozók tevékenysége egyértelműen kampánytevékenységnek minősült, amelyet alátámaszt az is, hogy a futópálya már fél éve elkészült és átadásra is került, így az esemény célja egyértelműen csak az indítványozók népszerűsítése volt. Az eseményre egyetlen ellenzéki képviselő vagy képviselőjelölt sem kapott meghívást, így csorbult a jelöltek közötti esélyegyenlőség. Emellett

a fellebbezésben azt is kiemelte az MSZP, hogy a HVB figyelmen kívül hagyta, hogy az indítványozók gyermekek társaságában kampányoltak.

- [5] A TVB a 46/2019. (IX. 25.) számú határozatában a HVB döntését helybenhagyta. Döntése indokolásában a TVB hangsúlyozta, hogy a HVB a rendelkezésére álló bizonyítékok alapján helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a kifogást tevő nem bizonyította, csak feltételezte, hogy az esemény kampánytevékenység volt. A futópálya átadása helyi jelentőséggel bírt, az semmilyen módon nem függött össze a közelgő választásokkal.
- [6] 4. Ezt követően az MSZP felülvizsgálati kérelemmel fordult a Győri Ítéltáblához (a továbbiakban: ítéltábla), amelyben hangsúlyozta, hogy a HVB és a TVB döntései figyelmen kívül hagyták, hogy az indítványozók gyermekekkel kampányoltak. E körben az MSZP kérelmében hivatkozott arra is, hogy 2019. április 5-én az Európai Parlamenti választások kampányában az ombudsman felhívta a figyelmet arra, hogy egyetlen gyermek sem lehet pártpolitikai tevékenység hátttere, díszlete, vagy épp népszerűség-növelő tényezője, azaz a gyermekek nem válhatnak politikai eszközzé. Emellett a Kúria és a Nemzeti Választási Bizottság is hasonló álláspontot képviselt már a korábbiakban. A kérelemben hivatkozott az MSZP arra is, hogy a jelenlévő önkormányzati képviselőnek semmilyen olyan feladata nem volt, amely indokoltá tette volna az ő jelenlétét az átadáson, így ő egyértelműen kampány céllal volt jelen az eseményen. Úgy vélik, hogy a bírósági gyakorlat egységes a tekintetben, hogy a hivatalos minőségben való jelenlét során egyetlen, a választásokon egyébként újrainduló jelölt sem használhatja fel ezen tevékenységét saját maga népszerűsítése céljából.
- [7] Az ítéltábla az Alkotmánybíróság 16/2019. (V. 14.) AB határozatában foglalt alkotmányos követelmény szerint nyilatkoztatta az indítványozókat is, akik válaszukban arra hivatkoztak, hogy az átadáson hivatalos minőségükben vettek részt, ott kampánytevékenységet nem folytattak, jelölti minőségükre nem történt utalás.
- [8] Az ítéltábla végzésében a TVB döntését megváltoztatta, és megállapította, hogy az indítványozók a gyermekek kampányeszközként való felhasználásával megsértették a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás, valamint az esélyegyenlőség Ve. szerinti alapelveit, ezért a további jogsértéstől eltiltotta, valamint bírsággal sújtotta őket. Az ítéltábla végzése indokolásában kiemelte, hogy az indítványozók tevékenysége egyértelműen kampányidőszakra esett, és a Ve. szerint ezen időszakban minden olyan eszköz kampányeszköznek minősül, amely alkalmas a választópolgárok akaratának befolyásolására. Az ítéltábla egyetértett a felülvizsgálati kérelemmel a tekintetben, hogy az ombudsmani állásfoglalás szerint a gyermekek nem válhatnak politikai eszközzé. E tekintetben irreleváns, hogy az esemény az oktatási intézmény területén zajlik vagy más helyen, abban az esetben, ha ott a gyermekek bármilyen módon eszközzé válhatnak. Az ilyen tevékenység egyértelműen a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás elvét fogja sérteni. Az ítéltábla végzésében kiemelte azt is, hogy ugyan a Ve. 142. §-a szerint az önkormányzatok jogszabályon alapuló kommunikációs tevékenysége nem minősíthető kampánytevékenységnek, de itt a bíróságnak azt is fel kellett ismernie, hogy valójában az indítványozók magatartása „bújtatott kampány” volt. A futópálya átadását ezért az indítványozóknak csak úgy lehetett volna megtenniük, hogy az a választási kampányt a lehető legkevesbé érintse (a futópálya kampányidőszakban való átadása ugyanis szükségképpen kampány felhangú lesz). A kérelemhez csatolt videófelvétel szerint azonban a vizsgált átadáson való kommunikáció egyértelműen kampányeszköz volt, ugyanis a beruházás a jelenlévő önkormányzati képviselő keretéből került finanszírozásra. Az ítéltábla figyelembe vette azt is, hogy a sajtócikkek is arra utaltak, hogy a futópályát már fél évvel korábban átadták, és a szülők maguk is tiltakoztak gyermekeiknek a kampánycélú felhasználása ellen. Az esemény egyértelműen egy megrendezett esemény volt, amelynek politikai kampányjellege sértette a Ve. alapelveit.
- [9] 5. Az indítványozók ezt követően fordultak az Alkotmánybíróságoz, és az Abtv. 27. §-a, valamint a Ve. 233. §-a alapján kérték, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdésének és a XXVIII. cikk (1), valamint az alkotmányjogi panasz tartalma szerint (7) bekezdésének sérelmére hivatkozással semmisítse meg a Győri Ítéltábla végzését.
- [10] Alkotmányjogi panaszuknak az indokolásában előadták, hogy jelen ügyben álláspontjuk szerint alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, hogy az ítéltábla végzése sértette-e az indítványozóknak az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdésében deklarált közhivatal viseléséhez való jogukat, hiszen az ítéltábla döntésében nem vette figyelembe ezen alapjog relevanciáját, és ezzel korlátozta az indítványozókat az őket egyébként megillető joguk gyakorlásában.
- [11] Az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdésével kapcsolatban előadták, hogy az ítéltábla végzésében teljesen figyelmen kívül hagyta a XXIII. cikk (8) bekezdésének vizsgálatát, amely álláspontjuk szerint – az Alkotmány-

bíróság 3/2015. (II. 2.) AB határozat alapján – önmagában megalapozhatja egy döntés alaptörvény-ellenességét. Az indítványozók ugyanis mint polgármester és mint önkormányzati képviselő voltak jelen az eseményen, amely tisztségük egyértelműen a közhivatal viselésének jogához kapcsolódik. Az átadáson semmilyen utalás nem történt jelölti minőségükre és a közelgő választásokra sem. Az esemény tehát nem kampányrendezvény volt, hanem önkormányzati rendezvény. Ezt a Ve. 142. §-a is alátámasztja, amely kifejezetten kimondja, hogy nem minősül kampánynak a helyi önkormányzatok jogszabályban meghatározott feladatuk ellátása során végzett tevékenysége. Erre tekintettel álláspontjuk szerint az ítéletábla döntése alaptörvény-ellenes, mivel a közhivatal viseléséhez való jogukat korlátozta. Véleményük szerint, ha az ítéletábla indokolása elfogadható lenne, akkor kampányidőszakban semmilyen beruházás átadására nem kerülhetne sor, *ad absurdum* egy önkormányzati tisztségviselő tevékenységének végzése lehetetlenülne el egy kampányidőszakban, amennyiben ő jelöltként is el kívánna indulni a soron következő választáson. Ezen események ráadásul nyilvánosak, így azokon a lakosok – akár a kiskorúak is – szabadon részt vehetnek, sőt az átláthatóság miatt kifejezetten fontos is a széles nyilvánosság biztosítása, amely egy polgármesternek elsődleges kötelessége is.

- [12] Az alkotmányjogi panasz hivatkozott az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére is. E tekintetben az indítványozók szerint az ítéletábla megsértette a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogukat, mivel végzésének indokolásában nem fejtette ki, hogy mi alapján jutott arra a következtetésre, hogy az indítványozók tevékenysége sértette a Ve. alapelveit. A bizonyítékként csatolt videófelvételen ugyanis semmilyen ezt alátámasztó kijelentés nem hangzott el. Az ítéletábla ugyanis csak közvetett bizonyítékok (videó, sajtócikkek) alapján jutott el a következtetéseihez, sőt azokat csak „valószínűsítette” – megállapításai tehát az indítványozók szerint nem alátámasztottak. Úgy vélik, hogy az ítéletábla nem alapozhatta volna döntését egy kötelező erővel nem bíró ombudsmani állásfoglalásra, ráadásul a gyermek jelenlétét azért sem lehetett volna számára felróni, mivel nem volt ráhatása arra, hogy kik jelennek meg az átadáson. A fentiek mellett eljárási hibaként rögzíthető, hogy az ítéletábla nyilatkozattételre történő felhívása is pontatlan volt (nem tájékoztatta ugyanis őket az ítéletábla, hogy csak jogi képviselő útján nyilatkozhatnak), emellett azt is kifogásolták, hogy az indítványozó polgármestert úgy marasztalta el az ítéletábla, hogy rá a felülvizsgálati kérelemben utalás sem történt. Emellett a megállapított bírság összegét sem indokolta megfelelően az ítéletábla.
- [13] Végezetül az indítványozók hivatkoztak az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmére is, mivel álláspontjuk szerint azáltal, hogy a HVB és a TVB döntésével egyetértettek, és csak az ítéletábla döntése marasztalta el őket (amelynek az alapjául szolgáló felülvizsgálati kérelmet nem ők terjesztették elő) sérült a jogorvoslat-hoz való joguk, hiszen a Ve. szerint az ítéletábla döntésével szemben nincs jogorvoslati lehetőség.

II.

- [14] Az Alaptörvény érintett szabályai:

„XXIII. cikk (8) Minden magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy rátermettségének, képzettségének és szakmai tudásának megfelelően közhivatalt viseljen. Törvény határozza meg azokat a közhivatalokat, amelyeket párt tagja vagy tisztségviselője nem tölthet be.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el. [...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

III.

- [15] Az Alkotmánybíróság tanácsa 2019. október 15-én döntött az alkotmányjogi panasz befogadásáról.

- [16] 1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése vonatkozásában nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pontjában támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek. Alkotmányjogi panaszuk ezen része valójában a Ve. 232. § (5) bekezdését kifogásolja, amely csak az Abtv. 26. § (1) bekezdésére hivatkozással lett volna támadható. Tekintettel

azonban arra, hogy erre az indítványozók indítványukban nem hivatkoztak, kérelmük ezen része nem tekinthető határozottnak. A panasz ebben a vonatkozásban tehát érdemben nem vizsgálható.

- [17] 2. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban hivatkoztak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére. Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, hogy tisztességesnek tekinthető-e az ítéltábla eljárása, ha úgy hívta fel nyilatkozattételre az indítványozókat, hogy nem tájékoztatta őket arról, hogy azt csak jogi képviselő útján terjeszthetik elő.
- [18] Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés az is, hogy a vizsgált eseményt kampányeseménynek minősítő döntést az ítéltábla megfelelő indoklással alátámasztotta-e, vagyis a döntés ebben a vonatkozásban eleget tesz-e a tisztességes eljáráshoz való alapjog részét képező indoklási kötelezettségnek.
- [19] Végül az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdése vonatkozásában alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, hogy egy, a választási kampányban részt vevő önkormányzati tisztségviselő véleménynyilvánítási szabadsága mennyiben korlátozható pusztán azon az alapon, hogy jelenleg is betölti az adott tisztséget.
- [20] 3. A fenti alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdésekre tekintettel az Alkotmánybíróság tanácsa az alkotmányjogi panaszt befogadta.

IV.

- [21] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [22] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy sérti-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését az a körülmény, miszerint az ítéltábla úgy hívta fel nyilatkozattételre az indítványozókat, hogy nem tájékoztatta őket arról, hogy azt csak jogi képviselő útján terjeszthetik elő.
- [23] Az Alkotmánybíróság már több határozatában is vizsgálta a tisztességes eljárás (*fair trial*) követelményét, így többek között a 3064/2019. (III. 29.) AB határozatában is. E döntésében is megerősítette, hogy a tisztességes (hatósági és bírósági) eljárás követelménye „olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes.” {3064/2019. (III. 29.) AB határozat, Indokolás [14], továbbá 3296/2018. (X. 1.) AB határozat, Indokolás [40]}
- [24] Az ítéltábla most vizsgált végzéséből megállapítható, hogy az eljárásban mindkét jelölt ténylegesen észrevételt tett. Észrevételükben a TVB határozatának helybenhagyását kérték, a végzés indokolása ismerteti álláspontjukat. Az indítványozók alapjoga ténylegesen nem sérült, mert nyilatkozattételi jogukat gyakorolni tudták. Az iratok alapján megállapítható, hogy a TVB határozat tartalmazza a kellő tájékoztatást. A TVB határozatot a kifogással érintettek megkapták. Az indítványozóknak a tájékoztatáshoz való joga nem sérült, ezért a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog vonatkozásában az Alkotmánybíróság a végzést nem minősítette alaptörvény-sértőnek.
- [25] 2. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban azt is állították, hogy az ítéltábla végzése azért alaptörvényellenes, mert a bíróság nem vette figyelembe döntése meghozatala során az Alaptörvény XXIII. cikkének (8) bekezdését, és ezáltal korlátozta az indítványozók közhivatal viseléséhez való jogát.
- [26] Az ítéltábla – végzésének indokolása szerint – az érintett tevékenység egészét vizsgálódása körébe emelve vonta le jogi következtetéseit. Az Alkotmánybíróság a 3154/2018. (V. 11.) AB határozatában kimondottakkal összhangban emlékeztet az alábbiakra. Egy polgármester vagy más önkormányzati képviselő kampányidőszakban is gyakorolhatja fennálló megbízatásából fakadó jogait, illetve teljesítheti kötelezettségeit. Pusztán arra tekintettel, hogy újabb választáson meg kívánja méretetni magát, vagyis jelöltként részt vesz a kampányban, közhivatal viseléséhez való jogának gyakorlása és véleménynyilvánítási szabadsága általában nem korlátozható. Egy érintett polgármesternek vagy önkormányzati képviselőnek lehetősége van a törvényi keretek között, tisztségével összefüggésben tevékenységeket folytatni, akár megjelenni egy átadó ünnepségen. Nincs ugyanis olyan jogszabály, amely tételesen tiltja létesítmények, intézmények átadásán a jelöltek jelenlétét. Éppen ellenkezőleg, a jogalkotó a Ve. 142. §-a kivételszabályának beiktatásával lehetőséget biztosít arra is, hogy a hivatalban lévő polgármesterek munkájukat bemutathassák, akár kampányidőszakban is. A Ve. 142. §-a szerint nem minősül választási kampánynak a választási szervek tevékenysége, az állampolgárok – mint magánszemélyek – közötti

személyes kommunikáció, függetlenül annak tartalmától és formájától, továbbá az Alkotmánybíróság, a bíróságok, a helyi önkormányzatok és más állami szervek jogszabályban meghatározott feladatuk során végzett tevékenysége.

- [27] A kampányidőszakban ugyanakkor a Ve. alapelveinek is érvényesülniük kell. A hivatalban lévő érintett személynek, ha egyben jelöltként is indul a választásokon, számolnia kell azzal, hogy a választópolgárok szemében a hivatalos minőségben történő megjelenés és a jelölti minőség nem minden esetben választható el egymástól, az szükségképpen összekapcsolódhat. Így amikor az érintett személy kampányidőszakban látja el – nyilvánosság előtt – hivatali tevékenységét, és ezáltal adott esetben a választási kampány részévé teszi azt a jelen lévőkön kívüli nyilvánosság felé közvetítéssel, vagyis a nyilvánosság megerősítésével, be kell tartania a Ve. alapelveit is, mivel azok esetleges megsértése esetén számolnia kell annak jogkövetkezményeivel.
- [28] A határvonalat a Ve. 141. § szerinti „kampányidőszakban folytatott tevékenység” és a Ve. 142. §-a szerinti, jogszabályban meghatározott feladat során végzett tevékenység között esetenként, az adott cselekmény összes körülményeinek figyelembe vételével lehet meghúzni. Jelen esetben az ítéltábla döntésének alkotmányossága szempontjából a döntő körülmény a gyermekek jelenléte a futópálya átadásán. A leírtak alapján önmagában nem tilos polgármester vagy önkormányzati képviselő számára a részvétel átadó ünnepségen. Önmagában nem tilos gyermekek jelenléte valamely gyermekek által is használt létesítmény átadó ünnepségén. Ugyanakkor a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Nktv.) 24. § (3) bekezdése szerint „nevelési-oktatási intézmény helyiségeiben, területén párt, politikai célú mozgalom vagy párthoz kötődő szervezet nem működhet, továbbá az alatt az idő alatt, amíg az óvoda, iskola, kollégium ellátja a gyermekek, tanulók felügyeletét, párt vagy párthoz kötődő szervezettel kapcsolatba hozható politikai célú tevékenység nem folytatható”. A tilalom az ítéltábla által hivatkozott kúriai döntések értelmében alkalmazandó a kampány-tevékenységekre. A kampánytevékenység a szavak általános jelentése és az Alaptörvény 28. cikkében írt józan észnek megfelelő értelmezés követelménye szerint is politikai célú.
- [29] A leírtakból tehát az következik, hogy a Ve. szabályai nem értelmezhetők úgy, mintha gyermekek bevonása a kampánytevékenységbe a köznevelési törvény hivatkozott rendelkezése ellenére megengedett lenne. Ha tehát hivatalban lévő és a kampánnyal érintett (a választásokon jelöltként induló) polgármester vagy önkormányzati képviselő közfeladatának ellátása során nevelési-oktatási intézményben jelenik meg, vagy más módon, de nevelési-oktatási intézmény felügyelete alatt álló gyermekek részvételével zajló eseményen vesz részt, akkor a saját felelősségére esik, hogy az esemény ne váljék a kampány, mint politikai tevékenység részévé. Más megfogalmazásban: választási kampányidőszakban, átadó ünnepségen, gyermekek jelenléte az egyébként a Ve. 142. §-a alá tartozó eseményen az ügy körülményeitől függően, így különösen ha az a saját kampány részévé válik, minősülhet tiltott kampánytevékenységnek. Ezt a körülményt az eljárások során alaposan kell vizsgálni, mert a Ve. alapelveinek tág értelmezése oda vezethet, hogy kampányidőszakban semmilyen feladatot nem lehet a nyilvánosság előtt elvégezni, mert az választási kampánynak minősül, így viszont fennáll a veszélye a Ve. 142. §-a kiüresítésének. A konkrét esetben az ítéltábla döntése nem a Ve. 142. §-a ilyen tág értelmezésén, hanem a Kúria által követett állandó bírói gyakorlaton alapul, amely szerint gyerekeket nem lehet kampánycélokra felhasználni, és amely gyakorlatnak a leírtak értelmében törvényi alapja van. Az Alkotmánybíróság ezért úgy értékelte, hogy az ítéltábla végzése nem sértette meg az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdését.
- [30] 3. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállón értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általánosan elfogadott szabályaihoz {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4], megerősítette többek között: 3117/2016. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [16]}.
- [31] Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban bontotta ki az indokolt döntéshez való jogot a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogból. Az Alkotmánybíróság szerint: „az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvényellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt

a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}

- [32] Az ítélet tábla – a felek előadásainak, a HVB és a TVB döntései indokolásának részletes ismertetése mellett – a választási ügy körülményeihez képest megfelelő indokát adta annak, hogy az eseményt miért minősítette kampánytevékenységnek. Indokolta, hogy miért nem alkalmazta közvetlenül az Nktv. 24. § (3) bekezdését; kifejezésre juttatta egyetértését azzal az elvvel, hogy a „gyermek ne válhasson politikai eszközzé”; kifejtette, hogy a diákokat az oktatási intézmény területén kívül sem lehet politikai színtérbe helyezni; foglalkozott azzal is, hogy a csatolt videó kétséget kizáróan kiemeli azt, hogy a beruházást az egyik jelölt keretéből finanszírozták; az indokolás hivatkozik a Kúria döntéseire; megállapítja, hogy az eseményt kifejezetten a kampányidőszakra időzítették, mert a futópálya már fél évvel korábban elkészült. Mindezekre figyelemmel az indokolás tömörsége ellenére nem állapítható meg, hogy a bírói döntés az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit ne vizsgálta volna kellő alapossággal, és az sem, hogy ezek értékeléséről a határozatában ne adott volna számot. Következésképpen az Alkotmánybíróság úgy értékelte, hogy az ítélet tábla végzése nem sértette meg az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését.

- [33] 4. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2019. október 18.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1629/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3257/2019. (X. 30.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Győri Ítélőtábla Pk.I.25.628/2019/6. sorszámu végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó (Borsi Róbert) jogi képviselőjén (dr. Rákosfalvy Zoltán ügyvéd) keresztül, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a és a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (továbbiakban: Ve.) 233. §-a alapján 2019. október 10-én a Győri Ítélőtábla útján alkotmányjogi panaszt nyújtott be a Győri Ítélőtábla Pk.I.25.628/2019/6. sorszámu, 2019. október 2-án kelt végzése ellen, mivel álláspontja szerint a támadott végzés sérti az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdését, valamint a XXVIII. cikk (1) (és az alkotmányjogi panasz tartalma szerint) (7) bekezdését.
- [2] 2. A Győri Ítélőtábla végzésében megállapított tényállás szerint egy választópolgár 2019. szeptember 20-án kifogást terjesztett elő, amelyben annak megállapítását kérte, hogy az indítványozó (mint Győr megyei jogú város képviselője, aki egyúttal a FIDESZ-KDNP pártszövetség jelöltje a 2019. október 13-ai önkormányzati választásokon) tevékenységével megsértette a Ve. 2. § (1) bekezdés a), c), valamint e) pontjai szerinti alapelveket. Az érintett személy kifogásában arra hivatkozott, hogy az indítványozó 2019. szeptember 17-én a győri Kovács Margit Német Nyelvoktató Nemzetiségi Általános Iskolában, az ott végrehajtott műszaki beruházást ismertető és a képviselői munkát értékelő videót készített – olyan időben, amikor még az iskolában tartózkodtak a gyermekek – és azt saját közösségi felületén, saját profilja alatt közzétette. A kifogást tevő szerint ez egyértelműen a Ve. szerinti kampánytevékenységnek minősült, mivel alkalmas volt arra, hogy a választópolgárok előtt kedvezőbb színben tüntesse fel önmagát, illetve jelölőszervezetét. A kifogást tevő szerint a felvétel sértette a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás elvét is, mivel egy köznevelési intézményben készült, amelyet a nemzeti köznevelési törvény tilt, továbbá az esélyegyenlőség elvét is sérti, mivel a többi jelölthöz képest előnyhöz jutatja az indítványozót.
- [3] 3. A kifogást elbíráló Győr Megyei Jogú Város Helyi Választási Bizottsága (a továbbiakban: HVB) 200/2019. (IX. 20.) számú határozatával a kifogást elutasította. A HVB határozatának indokolása szerint az indítványozó által készített és a közösségi oldalán közzétett videó nem volt más helyszínen elkészíthető, hiszen az adott helyszínen készültek el az indítványozó képviselői keretéből megvalósuló beruházások, amelyek most bírtak aktualitással. Az önkormányzati munka és feladat ellátása nem azonos a képviselőjelölti tevékenységgel, hiszen ő a videóban tulajdonképpen csak a képviselői munkájáról számolt be a választópolgároknak, amely a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (a továbbiakban: Mötv.) szerint évente kötelessége is. Az indítványozó nem utalt jelölti minőségére, sem a jelölőszervezetére, sem pedig arra, hogy hamarosan önkormányzati választások lesznek. A HVB szerint a fentiek mellett sem a nemzeti köznevelési törvény sérelmét, sem a többi jelölthöz képesti privilegizált helyzetét nem bizonyította a kifogást tevő, ezért ezeket nem lehetett figyelembe venni.
- [4] 4. A HVB döntésével szemben a Magyar Szocialista Párt (a továbbiakban: MSZP) mint érintett fél fellebbezést terjesztett elő a Győr-Moson-Soproni Területi Választási Bizottsághoz (a továbbiakban: TVB). Az MSZP fellebbezésében kiemelte, hogy véleménye szerint az indítványozó tevékenysége egyértelműen kampánytevékenységnek minősült. Nem hagyható ugyanis figyelmen kívül, hogy az indítványozó egyben képviselőjelöltként is indul. Községi oldalán keresztül a kisfilm rengeteg emberhez eljutott, amely a kampányidőszakban alkalmas

volt arra, hogy a képviselőt (aki egyben jelölt is a következő választásokon) pozitív színben tüntesse fel. Ráadásul a jelölt azáltal, hogy köznevelési intézményben készítette el a videót, megsértette a nemzeti köznevelési törvényt és az irányadó bírósági gyakorlatot is.

- [5] A TVB a 45/2019. (IX. 25.) számú határozatában a HVB döntését helybenhagyta. A határozat indokolása szerint a Ve. alapelveinek sérelme a csatolt videó alapján nem volt megállapítható. A videón az indítványozó mint önkormányzati képviselő csupán tájékoztatót tartott az érintett iskolában megvalósuló beruházásokról. Ez a tájékoztatás pedig nem minősíthető politikai célú kampánytevékenységnek.
- [6] 4. Ezt követően az MSZP felülvizsgálati kérelemmel fordult a Győri Ítéltáblához (a továbbiakban: ítéltábla), amelyben hangsúlyozta, hogy a HVB és a TVB döntései figyelmen kívül hagyták, hogy az indítványozó gyermekekkel kampányolt. E körben az MSZP kérelmében hivatkozott arra is, hogy 2019. április 5-én az Európai Parlamenti választások kampányában az ombudsman felhívta a figyelmet arra, hogy egyetlen gyermek sem lehet pártpolitikai tevékenység háttére, díszlete, vagy népszerűségnevelő tényezője, azaz a gyermekek nem válhatnak politikai eszközzé. Emellett a Kúria és a Nemzeti Választási Bizottság is hasonló álláspontot képviselt már a korábbiakban, más hasonló ügyekben. A kérelemben hivatkozott az MSZP arra is, hogy a TVB tévesen minősítette megengedhető tájékoztatásnak a videót, és semmivel nem indokolta, hogy azt miért éppen kampányidőszakban kellett közzétennie.
- [7] Az ítéltábla az Alkotmánybíróság 16/2019. (V. 14.) AB határozatában foglalt alkotmányos követelmény szerint nyilatkoztatta az indítványozót is, aki azonban nyilatkozatát jogi képviselő nélkül tette meg, így azt az ítéltábla nem tudta figyelembe venni.
- [8] Az ítéltábla végzésében a TVB döntését megváltoztatta, és megállapította, hogy az indítványozó megsértette a jóhiszemű és rendeltetésszerű joggyakorlás, valamint az esélyegyenlőség Ve. szerinti alapelveit, ezért őt a további jogsértéstől eltiltotta, és emellett bírsággal sújtotta. Az ítéltábla végzése indokolásában kiemelte, hogy az indítványozó tevékenysége egyértelműen kampányidőszakra esett, és a Ve. szerint ezen időszakban minden olyan eszköz kampányszerű minősül, amely alkalmas a választópolgárok akaratának befolyásolására. Az indítványozó mint helyi önkormányzati képviselő, a jogszabályi feladatai körében jogosult ugyan egy, a választókerületéhez tartozó intézményben elvégzett felújításról beszámolni, arra azonban az ítéltábla szerint a konkrét esetben megvalósított módon nincs lehetősége. A képviselőnek, ha kampányidőszakban kíván beszámolni egy felújításról, mellőznie kell ugyanis a diákok kampánycélú felhasználását (fontos ugyanis, hogy a gyermek mint motívum ne válhasson kampányszerű eszközzé), és ügyelnie kell, hogy megnyilatkozása semmiképp ne öltönn kampány jelleget. Ezzel szemben a videót olyan időpontban készítette, amikor még az iskola látta el a diákok felügyeletét (holott ezt elkészíthette volna iskolaidőn kívül is), így a videóban fel-feltűnnek az iskolába járó diákok. A konkrét videó ráadásul kevésbé a beruházásra koncentrál, sokkal inkább az indítványozó személyére, amely egyértelműen kampányjellegű összeggel zárul („amint láthatják a képviselői munka nemcsak a közterületeken, az intézményekben is zajlik”). Emellett az indítványozó közösségi oldalán (ahol a videót is közzétette) a jelölőszervezetének pártlogói is láthatóak, így a videó politikai arculatot is nyert. Mindezek alapján az ítéltábla megállapította, hogy az indítványozó megsértette a Ve. alapelveit.
- [9] 5. Az indítványozó ezt követően fordult az Alkotmánybírósághoz, és az Abtv. 27. §-a, valamint a Ve. 233. §-a alapján kérte, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdésének és a XXVIII. cikk (1), valamint az alkotmányjogi panasz tartalma szerint (7) bekezdésének sérelmére hivatkozással semmisítse meg a Győri Ítéltábla végzését.
- [10] Alkotmányjogi panaszának az indokolásában előadta, hogy jelen ügyben álláspontja szerint alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, hogy az ítéltábla végzése sértette-e az indítványozónak az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdésében deklarált közhivatal viseléséhez való jogát, hiszen az ítéltábla döntésében nem vette figyelembe ezen alapjog relevanciáját, és ezzel korlátozta az indítványozót az őt egyébként megillető joga gyakorlásában.
- [11] Az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdésével kapcsolatban előadta, hogy az ítéltábla végzésében teljesen figyelmen kívül hagyta a XXIII. cikk (8) bekezdésének vizsgálatát, amely álláspontja szerint – az Alkotmánybíróság 3/2015. (II. 2.) AB határozata alapján – önmagában megalapozhatja egy döntés alaptörvény-ellenességét. Az indítványozó ugyanis mint önkormányzati képviselő a Möt. szerint köteles évente legalább egyszer beszámolni tevékenységéről a választópolgárainak. A videó közzétételével az indítványozó csak ezen köteletségének tett eleget, mint ahogyan ezt az elmúlt öt évben is tette. Jelölti minőségére a videóban egyszer sem utalt és

kampánytevékenységet sem folytatott. Ezt a Ve. 142. §-a is alátámasztja, amely kifejezetten kimondja, hogy nem minősül kampánynak a helyi önkormányzatok jogszabályban meghatározott feladatuk ellátása során végzett tevékenysége. Az ítéltábla végzésében teljesen összemosta a képviselő törvényi köteleességét és a képviselőjelölti kampánytevékenységet. Erre tekintettel álláspontja szerint az ítéltábla döntése alaptörvény-ellenes, mivel a közhivatal viseléséhez való jogát korlátozta. Véleménye szerint, ha az ítéltábla indokolása elfogadható lenne, akkor kampányidőszakban semmilyen beruházás átadására nem kerülhetne sor, ad absurdum egy önkormányzati tisztviselő tevékenységének végzése lehetetlenülne el egy kampányidőszakban, amennyiben ő jelöltként is el kívánná indulni a soron következő választáson. Ezen események ráadásul nyilvánosak, így azokon a lakosok – akár a kiskorúak is – szabadon részt vehetnek, sőt az átláthatóság miatt kifejezetten fontos is a széles nyilvánosság biztosítása.

- [12] Az alkotmányjogi panasz hivatkozott az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére is. E tekintetben az indítványozó szerint az ítéltábla megsértette a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, mivel végzésének indokolásában nem fejtette ki, hogy mi alapján jutott arra a következtetésre, hogy az indítványozó tevékenysége sértette a Ve. alapelveit. A fentiek mellett eljárási hibaként rögzíthető, hogy az ítéltábla nyilatkozattételre történő felhívása is pontatlan volt (nem tájékoztatta ugyanis őt az ítéltábla, hogy csak jogi képviselő útján nyilatkozhat).
- [13] Végezetül az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmére is, mivel álláspontja szerint azáltal, hogy a HVB és a TVB döntésével egyetértett, és csak az ítéltábla döntése marasztalta el őt (amelynek az alapjául szolgáló felülvizsgálati kérelmet nem ő terjesztette elő) sérült a jogorvoslathoz való jog, hiszen a Ve. szerint az ítéltábla döntésével szemben nincs jogorvoslati lehetőség.

II.

- [14] Az Alaptörvény érintett szabályai:

„XXIII. cikk (8) Minden magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy rátermettségének, képzettségének és szakmai tudásának megfelelően közhivatalt viseljen. Törvény határozza meg azokat a közhivatalokat, amelyeket párt tagja vagy tisztségviselője nem tölthet be.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el. [...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

III.

- [15] Az Alkotmánybíróság tanácsa 2019. október 15-én döntött az alkotmányjogi panasz befogadásáról.
- [16] 1. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése vonatkozásában nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pontjában támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek. Alkotmányjogi panasz ezen része valójában a Ve. 232. § (5) bekezdését kifogásolja, amely csak az Abtv. 26. § (1) bekezdésére hivatkozással lett volna támadható. Tekintettel azonban arra, hogy erre az indítványozó indítványában nem hivatkozott, kérelme ezen része nem tekinthető határozottnak.
- [17] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában hivatkozott az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére is. Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, hogy tisztességesnek tekinthető-e az ítéltábla eljárása, ha úgy hívta fel nyilatkozattételre az indítványozókat, hogy nem tájékoztatta őket arról, hogy azt csak jogi képviselő útján terjeszthetik elő.
- [18] Alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés az is, hogy a vizsgált eseményt kampányeseménynek minősítő döntést az ítéltábla megfelelő indokolással alátámasztotta-e, vagyis a döntés ebben a vonatkozásban eleget tesz-e a tisztességes eljáráshoz való alapjog részét képező indokolási kötelezettségnek.

- [19] Végül az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdése vonatkozásában alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, hogy egy, a választási kampányban részt vevő önkormányzati tisztségviselő véleménynyilvánítási szabadsága mennyiben korlátozható pusztán azon az alapon, hogy jelenleg is betölti az adott tisztséget.
- [20] 3. A fenti alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdésekre tekintettel az Alkotmánybíróság tanácsa az alkotmányjogi panaszt befogadta.

IV.

- [21] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [22] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy sérti-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését az a körülmény, miszerint az ítéletábra úgy hívta fel nyilatkozattételre az indítványozót, hogy a nem tájékoztatja őt arról, hogy azt csak jogi képviselő útján terjesztheti elő. Az Alkotmánybíróság már több határozatában is vizsgálta a tisztességes eljárás (*fair trial*) követelményét, így többek között a 3064/2019. (III. 29.) AB határozatában is. E döntésében is megerősítette a testület, hogy a tisztességes (hatósági és bírósági) eljárás követelménye „olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes.” {3064/2019. (III. 29.) AB határozat, Indokolás [14], továbbá 3296/2018. (X. 1.) AB határozat, Indokolás [40]} Az ítéletábrai végzés (indokolás 4. oldal harmadik bekezdése) megállapítja, hogy „Borsi Róbert – noha a részére is megküldött felülvizsgálni kért határozat tartalmazta az erre vonatkozó tájékoztatást – jogi képviselő nélkül terjesztette elő nyilatkozatát, így az nem volt értékelhető. (Ve. 224. § (5) bekezdés)”. Az iratok alapján megállapítható, hogy a TVB határozat tartalmazza a kellő tájékoztatást. A TVB határozatot a kifogással érintettek megkapták. Az indítványozónak a tájékoztatáshoz való joga nem sérült, ezért a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog vonatkozásában az Alkotmánybíróság a végzést nem minősítette alaptörvény-sértőnek.
- [23] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában azt is állította, hogy az ítéletábra végzése azért alaptörvényellenes, mert a bíróság nem vette figyelembe döntése meghozatala során az Alaptörvény XXIII. cikkének (8) bekezdését, és ezáltal korlátozta az indítványozó közhivatal viseléséhez való jogát.
- [24] Az ítéletábra – végzésének indokolása szerint az érintett tevékenység egészét vizsgálódása körébe emelve vonja le jogi következtetéseit. Az Alkotmánybíróság a 3154/2018. (V. 11.) AB határozatában kimondottakkal összhangban emlékeztet az alábbiakra. Egy polgármester vagy más önkormányzati képviselő kampányidőszakban is gyakorolhatja fennálló megbízatásából fakadó jogait, illetve teljesítheti kötelezettségeit. Pusztán arra tekintettel, hogy újabb választáson meg kívánja mérettetni magát, vagyis jelöltként részt vesz a kampányban, közhivatal viseléséhez való jogának gyakorlása és véleménynyilvánítási szabadsága általában nem korlátozható. Egy érintett polgármesternek vagy önkormányzati képviselőnek lehetősége van a törvényi keretek között, tisztségével összefüggésben tevékenységeket folytatni, akár megjelenni egy átadó ünnepségen vagy felújításról szóló beszámolón. Nincs ugyanis olyan jogszabály, amely tételesen tiltja létesítmények, intézmények átadásán vagy felújításról szóló beszámolón a jelöltek jelenlétét. Éppen ellenkezőleg. A jogalkotó a Ve. 142. § kivételszabályának beiktatásával lehetőséget biztosít arra is, hogy a hivatalban lévő polgármesterek munkájukat bemutathassák, akár kampányidőszakban is. A Ve. 142. §-a szerint nem minősül választási kampánynak a választási szervek tevékenysége, az állampolgárok – mint magánszemélyek – közötti személyes kommunikáció, függetlenül annak tartalmától és formájától, továbbá az Alkotmánybíróság, a bíróságok, a helyi önkormányzatok és más állami szervek jogszabályban meghatározott feladatuk során végzett tevékenysége.
- [25] A kampányidőszakban ugyanakkor a Ve. alapelveinek is érvényesülniük kell. A hivatalban lévő érintett személynek, ha egyben jelöltként is indul a választásokon, számolnia kell azzal, hogy a választópolgárok szemében a hivatalos minőségben történő megjelenés és a jelölti minőség nem minden esetben választható el egymástól, az szükségképpen összekapcsolódhat. Így amikor az érintett személy kampányidőszakban látja el – nyilvánosság előtt – hivatali tevékenységét, és azáltal adott esetben a választási kampány részévé teszi azt a jelen lévőkön kívüli nyilvánosság felé közvetítéssel, közösségi oldalon, vagyis a nyilvánosság megtöbbszörözésével, be kell tartania a Ve. alapelveit is, mivel azok esetleges megsértése esetén számolnia kell annak jogkövetkezményeivel.

- [26] A határvonalat a Ve. 141. § szerinti „kampányidőszakban folytatott tevékenység” és a Ve. 142. §-a szerinti, jogszabályban meghatározott feladat során végzett tevékenység között esetenként, az adott cselekmény összes körülményeinek figyelembe vételével lehet meghúzni. Jelen esetben az ítéltábla döntésének alkotmányossága szempontjából a döntő körülmény a gyermekek jelenléte az iskolában, az indítványozó választókerületéhez tartozó intézményben elvégzett felújításról szóló beszámolón. A leírtak alapján önmagában nem tilos polgármester vagy önkormányzati képviselő számára a részvétel átadó ünnepségen vagy beszámolón. Önmagában nem tilos gyermekek jelenléte valamely gyermekek által is használt létesítmény felújításáról szóló beszámolón. Ugyanakkor a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Nktv.) 24. § (3) bekezdése szerint „nevelési-oktatási intézmény helyiségeiben, területén párt, politikai célú mozgalom vagy párthoz kötődő szervezet nem működhet, továbbá az alatt az idő alatt, amíg az óvoda, iskola, kollégium ellátja a gyermekek, tanulók felügyeletét, párt vagy párthoz kötődő szervezettel kapcsolatba hozható politikai célú tevékenységek nem folytathatók”. A tilalom az ítéltábla által hivatkozott kúriai döntések értelmében alkalmazandó a kampánytevékenységekre. A kampánytevékenység a szavak általános jelentése és az Alaptörvény 28. cikkében írt józan észnek megfelelő értelmezés követelménye szerint is politikai célú.
- [27] A leírtakból tehát az következik, hogy a Ve. szabályai nem értelmezhetők úgy, mintha gyermekek bevonása a kampánytevékenységbe a köznevelési törvény hivatkozott rendelkezése ellenére megengedett lenne. Ha tehát hivatalban lévő és a kampánnyal érintett (a választásokon jelöltként induló) polgármester vagy önkormányzati képviselő közfeladatának ellátása során nevelési-oktatási intézményben jelenik meg, vagy más módon, de nevelési-oktatási intézmény felügyelete alatt álló gyermekek részvételével zajló eseményen vesz részt, akkor a saját felelősségére esik, hogy az esemény ne váljék a kampány mint politikai tevékenység részévé. Más megfogalmazásban: választási kampányidőszakban, átadó ünnepségen, beszámolón gyermekek jelenléte az egyébként a Ve. 142. §-a alá tartozó eseményen, az ügy körülményeitől függően, így különösen ha az a saját kampány részévé válik, minősülhet tiltott kampánytevékenységnek. Ezt a körülményt az eljárások során alaposan kell vizsgálni, mert a Ve. alapelveinek tág értelmezése oda vezethet, hogy kampányidőszakban semmilyen feladatot nem lehet a nyilvánosság előtt elvégezni, mert az választási kampánynak minősül, így viszont fennáll a veszélye a Ve. 142. §-a kiüresítésének. A konkrét esetben az ítéltábla döntése nem a 142. § ilyen tág értelmezésénél, hanem a Kúria által követett állandó bírói gyakorlaton alapul, amely szerint gyerekeket nem lehet kampánycélokra felhasználni, és amely gyakorlatnak a leírtak értelmében törvényi alapja van. Az Alkotmánybíróság ezért úgy értékelte, hogy az ítéltábla végzése nem sértette meg az Alaptörvény XXIII. cikk (8) bekezdését.
- [28] 3. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállónan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általánosan elfogadott szabályaihoz {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4], megerősítette többek között: 3117/2016. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [16]}.
- [29] Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban bontotta ki az indokolt döntéshez való jogot a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogból. Az Alkotmánybíróság szerint: „az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposítással megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}
- [30] Az ítéltábla – a felek előadásainak, a HVB és a TVB döntései indokolásának részletes ismertetése mellett – a választási ügy körülményeihez képest megfelelő indokát adta annak, hogy az eseményt miért minősítette kampánytevékenységnek. Indokolta, hogy miért hívta fel az Nktv. 24. § (3) bekezdését, kifejezésre juttatta

egyetértését azzal az elvvel, hogy a „gyermek, mint motívum ne válhasson kampányeszközzé”, kifejtette, hogy a gyermekek, tanulók felügyeletét az iskola látta el, foglalkozott azzal is, hogy a csatolt videó a képviselő személyét állítja középpontba, azt a pártszimbólumokat is tartalmazó közösségi oldalán tette közzé a képviselő. Mindezekre figyelemmel az indokolás tömörsége ellenére nem állapítható meg, hogy a bírói döntés az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit ne vizsgálta volna kellő alaposággal, és az sem, hogy ezek értékeléséről határozatában ne adott volna számot. Következésképpen az Alkotmánybíróság úgy értékelte, hogy az ítéletvégzés nem sértette meg az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését.

[31] 4. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt elutasította.

Budapest, 2019. október 18.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1630/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3258/2019. (X. 30.) AB HATÁROZATA

bírói kezdeményezés elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének és nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítása iránti bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény 23. § (1) bekezdés *b)* pontjának „hallásvesztesége olyan mértékű, hogy a beszédnek hallás útján történő megértésére segédeszközzel sem képes” fordulata, a 23. § (1) bekezdésének a *b)* pont tekintetében alkalmazandó „önálló életvitelre nem képes vagy mások állandó segítségére szorul” fordulata, valamint a súlyos fogyatékoság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékosági támogatás folyósításának szabályairól szóló 141/2000. (VIII. 9.) Korm. rendelet 1. számú melléklet 2. pontjának „hallási fogyatékosnak azt a személyt kell tekinteni, akinek hallásküszöbértéke a beszédfrekvenciákon nyolcvan dB fellett van, és ennek következtében a hangzóbeszéd megértésére még segédeszközzel sem képes” fordulata Alaptörvénybe és nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására, megsemmisítésére és alkalmazásának kizárására irányuló indítványt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság bírójának (a továbbiakban: indítványozó) az előtte folyamatban lévő 33.K.32.949/2018. számú szociális ügyben hozott közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt indított peres eljárásban az eljárás felfüggesztése mellett az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése és 32. § (1) bekezdése alapján indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: Fot.) 23. § (1) bekezdés *b)* pontjának „hallásvesztesége olyan mértékű, hogy a beszédnek hallás útján történő megértésére segédeszközzel sem képes” fordulata, a 23. § (1) bekezdésének a *b)* pont tekintetében alkalmazandó „önálló életvitelre nem képes vagy mások állandó segítségére szorul” fordulata, valamint a súlyos fogyatékoság minősítésének és felülvizsgálatának, valamint a fogyatékosági támogatás folyósításának szabályairól szóló 141/2000. (VIII. 9.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Fot. Vhr.) 1. számú melléklet 2. pontjának „hallási fogyatékosnak azt a személyt kell tekinteni, akinek hallásküszöbértéke a beszédfrekvenciákon nyolcvan dB fellett van, és ennek következtében a hangzóbeszéd megértésére még segédeszközzel sem képes” fordulata Alaptörvénybe és nemzetközi szerződésbe ütközését állapítsa meg, és azokat semmisítse meg, továbbá rendelje el a jogszabályi rendelkezések konkrét egyedi ügyben történő alkalmazásának tilalmát. Az indítványozó szerint a támadott jogszabályi rendelkezések ellentétesek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével, II. cikkével, XV. cikk (1)–(5) bekezdéseivel, XIX. cikk (1) bekezdésével, valamint a 2007. évi XCII. törvénnyel kihirdetett, a fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 1. cikkével, a 2. cikk ötödik francia bekezdésével, a 3. cikk *a)–f)* pontjaival, a 4. cikk 1. pont *b)* alpontjával és az 5. cikk 2. pontjával.
- [2] 1.1. Az alapügyben megállapított tényállás szerint Budapest Főváros Kormányhivatala VIII. Kerületi Hivatala mint elsőfokú hatóság az alapügy felperesének fogyatékosági támogatás megállapítása iránti kérelmét elutasította, tekintettel arra, hogy a rehabilitációs szakértői szerv megítélése szerint nem minősül súlyosan fogyatékosnak, önálló életvitelre képes, önkiszolgálási képessége nem hiányzik, és felülvizsgálata nem szükséges. A felperes fellebbezése nyomán eljáró Budapest Főváros Kormányhivatala mint másodfokú hatóság T-BP-08-MCST-3402-4/2018. számú, 2018. július 25. napján kelt másodfokú határozatával az elsőfokú határozatot, mint megalapozottat és jogszerűt, helybenhagyta. A határozat utalt a Budapest Főváros Kormányhivatala Rehabilitációs Főosztály másodfokú szakértői bizottságának szakvéleményére, mely szerint a felperes nem

minősül súlyos hallási fogyatékos személynek, önálló életvitelre képes, önkiszolgálási képessége nem hiányzik, nem halmozottan fogyatékos.

- [3] 1.2. A határozattal szemben a felperes nyújtott be kereseti kérelmet a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz, melyben az alperes Kormányhivatal határozatának hatályon kívül helyezését kérte, egyben az Alkotmánybíróság egyedi normakontroll eljárásának kezdeményezését indítványozta. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság osztotta a felperes érvelését és az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezte. Érvelése szerint a támadott szabályozás sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből következő jogbiztonság és normavilágosság követelményét. Az indítvány szerint a támadott szabályozás ellentétes továbbá az Alaptörvény II. cikkével, XV. cikk (1)–(5) bekezdéseivel és XIX. cikk (1) bekezdésével is, tekintettel arra, hogy a rendelkezések a hallási fogyatékos személyeknél a súlyos fogyatékoság önkényes megállapításához vezetnek, a nem fogyatékos személyekkel összevetve megkülönböztetően, míg a más fogyatékos személyekkel összehasonlítva hátrányosan megkülönböztetően. Az indítvány, miközben állítja a II. cikk, a XV. cikk (1)–(5) bekezdései és a XIX. cikk (1) bekezdése sérelmét is, kizárólag a XV. cikk (2) bekezdésének sérelmére vonatkozóan tartalmaz részletes indokolást.
- [4] Az indítványozó szerint a Fot. és a Fot. Vhr. vonatkozó rendelkezései ellentétesek továbbá az Egyezmény 4. cikk 1. pont *b)* alpontjával, amely a megkülönböztetést jelentő vagy okozó szokások és gyakorlat megváltoztatását is előírja, továbbá az államnak teljesítenie kell az Egyezmény 5. cikk 2. pontjának rendelkezéseit is. A támadott jogszabályi rendelkezés ugyanakkor az önálló életvitel hiányával vagy mások állandó segítségére szorulással mint fikcióval nem alkalmazkodik a hallássérült fogyatékosok valós élethelyzetéhez. Az indítványozó arra is utalt, hogy a támadott szabályozás sérti az Egyezmény 2. cikke szerinti észszerű alkalmazkodás követelményét is, tekintettel arra, hogy az alkalmazandó anyagi jogi rendelkezés annyira tág, hogy azt a jogalkalmazó közigazgatási hatóság maga sem képes megtölteni konkrét értelmezési tartalommal. Az indítvány az Egyezmény 3. cikk *a)–f)* pontjainak sérelmére vonatkozóan külön indokolást nem tartalmaz.

II.

- [5] Az Alkotmánybíróság az alábbi alaptörvényi, nemzetközi szerződési, illetőleg jogszabályi rendelkezések alapján hozta meg döntését.

- [6] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„XV. cikk (1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

(3) A nők és a férfiak egyenjogúak.

(4) Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.

(5) Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.”

„XIX. cikk (1) Magyarország arra törekszik, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson. Anyaság, betegség, rokkantság, fogyatékoság, özvegység, árvaság és önhibáján kívül bekövetkezett munkanélkülség esetén minden magyar állampolgár törvényben meghatározott támogatásra jogosult.”

- [7] 2. A Fogyatékossgal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„2. cikk – Meghatározások [...]

Az »ésszerű alkalmazkodás« az elengedhetetlen és megfelelő módosításokat és változtatásokat jelenti, amelyek nem jelentenek aránytalan és indokolatlan terhet, és adott esetben szükségesek, hogy biztosítsák a fogyatékossgal élő személy alapvető emberi jogainak és szabadságainak a mindenkit megillető, egyenlő mértékű élvezetét és gyakorlását.”

„3. cikk – Általános alapelvek

A jelen Egyezmény alapelvei a következők:

- a) a veleszületett méltóság, az egyéni autonómia tisztelete, beleértve a saját döntés meghozatalának szabadságát és a személyek függetlenségét;
- b) a hátrányos megkülönböztetéstől való mentesség;
- c) teljes és hatékony társadalmi részvétel és befogadás;
- d) a fogyatékossgal élő személyek különbözőségének tisztelete és elfogadásuk az emberi sokszínűség, valamint az emberiség részeként;
- e) esélyegyenlőség;
- f) hozzáférhetőség; [...]

„4. cikk – Általános kötelezettségek

1. A részes államok kötelezettséget vállalnak arra, hogy biztosítják és elősegítik valamennyi alapvető emberi jog és szabadság teljes megvalósulását valamennyi fogyatékossgal élő személy számára, a fogyatékossgal alapján történő bármiféle hátrányos megkülönböztetés nélkül. Ennek érdekében a részes államok vállalják, hogy: [...]

b) megtesznek minden megfelelő intézkedést, ideértve a jogalkotási lépéseket a fogyatékossgal élő személyek hátrányos megkülönböztetését tartalmazó törvények, rendelkezések, szokások és gyakorlat módosítása vagy eltörlése érdekében”

„5. cikk – Egyenlőség és hátrányos megkülönböztetéstől való mentesség [...]

2. A részes államok megtiltanak a fogyatékossgal alapján történő bárminemű hátrányos megkülönböztetést, és minden téren biztosítják a fogyatékossgal élő személyek számára a hátrányos megkülönböztetéssel szembeni egyenlő és hatékony jogi védelmet. [...]

4. A fogyatékossgal élő személyek tényleges egyenlőségének előmozdításához és eléréséhez szükséges különleges intézkedések a jelen Egyezmény értelmében nem tekintendők hátrányos megkülönböztetésnek.”

- [8] 3. A Fot. indítvánnyal érintett rendelkezése:

„23. § (1) Fogyatékossgal támogatásra az a 18. életévét betöltött súlyosan fogyatékos, az ellátás igénylésének időpontjában Magyarországon élő állampolgár, letelepedett, valamint bevándorolt jogállású személy, továbbá a magyar hatóság által menekültként, illetve hontalanként elismert személy jogosult, akinek [...]

b) hallásvesztése olyan mértékű, hogy a beszédnek hallás útján történő megértésére segédeszközzel sem képes, feltéve, hogy [...] és állapota tartósan vagy véglegesen fennáll, továbbá önálló életvitelre nem képes vagy mások állandó segítségére szorul.”

- [9] 4. A Fot. Vhr. indítvánnyal érintett rendelkezése:

„1. számú melléklet – Értelmező rendelkezések

2. Hallási fogyatékosnak azt a személyt kell tekinteni, akinek hallásküszöbértéke a beszédfrekvenciákon nyolcvan dB felett van, és ennek következtében a hangzóbeszéd megértésére még segédeszközzel sem képes, feltéve, hogy [...]

III.

- [10] A bírói kezdeményezés részben érdemben nem bírálható el, részben nem megalapozott.
- [11] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy a bírói kezdeményezés megfelel-e a törvényben előírt feltételeknek.
- [12] Az indítványozó a támadott jogszabályi rendelkezések Alaptörvénybe és nemzetközi szerződésbe ütközését is állítja indítványában. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az alapügyben eljáró bíróságnak olyan szociális ügyben hozott közigazgatási határozatot kell felülvizsgálnia, melyben a támadott rendelkezéseket alkalmazták. Az indítvány az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdéseiben foglalt, a határozott kérelemmel szemben támasztott feltételeknek {vö. 3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [8]–[24]; 2/2016. (II. 8.) AB határozat, Indokolás [26]–[28]; 3064/2016. (III. 22.) AB határozat, Indokolás [8]–[13]} csak részben tesz eleget, az alábbiak szerint.
- [13] Az indítvány nem tartalmaz alkotmányjogilag értékelhető indokolást arra vonatkozóan, hogy a Fot. és a Fot. Vhr. támadott rendelkezései miért ellentétesek az Alaptörvény II. cikkével, XV. cikk (1) és (3)–(5) bekezdéseivel, továbbá a XIX. cikk (1) bekezdésével. Az indítvány ugyancsak nem tartalmaz indokolást arra vonatkozóan, hogy a támadott jogszabályi rendelkezések miért ellentétesek az Egyezmény 3. cikk a)–f) pontjaival. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint nem alkalmas az indítvány érdemi elbírálásra, ha nem tartalmaz részletes érvelést arra vonatkozóan, hogy az Alaptörvény, illetőleg a nemzetközi szerződés megjelölt rendelkezéseivel miért ellentétes a támadott jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés (lásd például: 31/2017. (XII. 6.) AB határozat, Indokolás [19]). Az indítvány ezen elemeiben nem felel meg tehát a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja szerinti követelményének.
- [14] 2. A Fot. és a Fot. Vhr. a hallási fogyatékoság esetén járó fogyatékosági támogatást az alábbiak szerint szabályozza. A Fot. 23. § (1) bekezdése értelmében fogyatékosági támogatásra az a 18. életévét betöltött súlyosan fogyatékos, az ellátás igénylésének időpontjában Magyarországon élő magyar állampolgár, letelepedett, valamint bevándorolt jogállású személy, továbbá a magyar hatóság által menekültként, illetve hontalanként elismert személy jogosult akinek hallásvesztése olyan mértékű, hogy a beszédnek hallás útján történő megértésére segédeszközzel sem képes, feltéve, hogy halláskárosodása 25. életévének betöltését megelőzően következett be, vagy halláskárosodása mellett a hangzó beszéd érthető ejtése elmarad (hallási fogyatékos), és állapota tartósan vagy véglegesen fennáll, továbbá önálló életvitelre nem képes vagy mások állandó segítségére szorul. A Fot. Vhr. 1. számú mellékletének 2. pontja a Fot. rendelkezéseit akként pontosítja, hogy hallási fogyatékosnak az a személy minősül, akinek hallásküszöbértéke a beszédfrekvenciákon nyolcvan dB felett van, és ennek következtében a hangzóbeszéd megértésére még segédeszközzel sem képes, feltéve, hogy halláskárosodása 25. életévének betöltését megelőzően következett be, vagy halláskárosodása mellett a hangzó beszéd érthető ejtése elmarad. Ez a szóbeli kifejezőkészség terén megnyilvánuló olyan súlyos és végleges zavart jelent, amely a kommunikációt lehetetlenné teszi, és a kifejezőmód zavaraiiban vagy a beszéd akusztikus megnyilvánulásának hiányában mutatkozik meg.
- [15] 3. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta meg, hogy a támadott rendelkezések sértik-e a jogbiztonság és normavilágosság Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményét.
- [16] 3.1. Az indítványozó szerint a Fot. 23. § (1) bekezdés b) pontjának első fordulata a hallás útján történő megértés tekintetében figyelmen kívül hagyja azt a tényt, hogy a fül páros hallószerv, így az ember egyes fülei hallásának esetleges különbözősége kihatással van magára a hallásra. A jogszabály nem ad útmutatást arra nézve, hogy miként kell értékelni azt az esetet, ha a hallássérült ember az egyik fülével még valamennyire megérti ugyan a beszédet, de a másik fülével már egyáltalán nem képes azt megérteni. A jogszabály nem veszi továbbá figyelembe azt a tényt sem, hogy a mindennapi életben a hallássérült ember nem feltétlenül tudja irányítása alatt tartani azt, hogy az emberek a jobban halló és értő fülébe beszélnek-e, illetve az egyéb hanghatások is ezt a fülét érik-e. A támadott rendelkezések nem szabályozzák továbbá azt a kérdést, hogy miként értékelendő az az eset, amikor az önálló életvitelre képtelenség csupán egy vagy több részterület tekintetében áll fenn (például hivatalos ügyek intézése), melynek eredményeként a mások állandó segítségére szorulás, mint kritérium tartalma sem egyértelmű. További normavilágossági problémát okoz, hogy sem a Fot., sem a Fot. Vhr. nem rendelkezik arról, hogy a hallásküszöbérték mint definíció alatt az egyik fülre mért értéket, a két fül közül

a rosszabbikra mért értéket, a két fülön mért értékek matematikai vagy mértani átlagát, esetleg más számítási módot kellene-e érteni, a jogalkotó ugyanis a szabályozás megalkotása során figyelmen kívül hagyta, hogy a fül páros hallószerv.

- [17] Az indítványozó ellentmondásosnak tartja továbbá, hogy a Fot. Vhr. 1. számú melléklete a 80 dB értékhatáron túl konjunktív feltételként írja elő, hogy „ennek következtében a hangzóbeszéd megértésére még segédeszközzel sem képes”. A Fot. Vhr. 1. § (7) bekezdése értelmében ugyanakkor a beszédnek hallás útján történő megértésére az a személy nem képes segédeszközzel sem, akinek hallásküszöbértéke a beszédfrekvenciákon a nyolcvan dB felett van. Ez azt jelenti, hogy a Fot. Vhr. 1. § (7) bekezdése a hallásküszöbértékhez objektíve társítja azt a megállapítást (ti. hogy a beszédnek hallás útján történő megértésére segédeszközzel sem képes), melyet az 1. számú melléklet 2. pontjának első két fordulata további kritériumként külön is vizsgálni rendel kifejezetten a Fot. 23. § (1) bekezdés b) pontja vonatkozásában.
- [18] Az indítványozó végezetül arra is utalt, hogy szemben a Fot. Vhr. támadott rendelkezéseivel, az összevont adóalap adóját csökkentő kedvezmény igénybevétele szempontjából súlyos fogyatékoságnak minősülő betegségekről szóló 335/2009. (XII. 29.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdése egyértelmű szabályozást tartalmaz, amikor kifejezetten a két fül együttes állapotromlását követeli meg, ugyanakkor pedig alacsonyabb minősítési célértéket is rögzít.
- [19] 3.2. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből levezethető jogbiztonság és normavilágosság követelményét az Alkotmánybíróság az alábbiak szerint összegezte korábban. A jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság, amely az államtól, és elsősorban a jogalkotótól azt követeli meg, hogy a jog egésze, egyes részterületei és szabályai világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára is előre láthatóak legyenek [például: 3057/2019. (III. 25.) AB határozat, Indokolás [15]]. A norma egyértelműségével kapcsolatosan az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy „a jogszabályokat a magyar nyelv szabályainak megfelelően, világosan és közérthetően kell megszövegezni. A jogszabály-értelmezési nehézségeket általában a jogalkotói vagy jogalkalmazói jogszabály-értelmezés eszközeivel kell felszámolni” [24/2013. (X. 4.) AB határozat, Indokolás [49]]. A szabályozás mindaddig nem sérti a normavilágosság elvét, amíg nem minősül a jogalkalmazó számára értelmezhetetlennek, illetőleg nem nyílik lehetőség a túlzottan általános megfogalmazás miatt szubjektív, önkényes jogalkalmazásra [3/2016. (II. 22.) AB határozat, Indokolás [11]]. A normavilágosság követelményének sérelme csak abban a kivételes esetben eredményez alaptörvény-ellenességet, ha a sérelmezett jogszabály tartalma olyan mértékben homályos, vagy rendelkezései annyira ellentmondásosak, hogy a tisztázatlanság feloldására a jogszabály-értelmezés már nem elegendő [legutóbb például: 3191/2019. (VII. 16.) AB határozat, Indokolás [48]].
- [20] 3.3. Az Alkotmánybíróság kiemeli: a jog tételes szabályai minden esetben értelmezésre szorulnak, az pedig a jogalkotó döntésének függvénye, hogy adott esetben a jogalkalmazó számára mekkora mozgásteret ad a jogértelmezésre. Önmagában az a tény, hogy a jogalkotó nem rögzítette részletesen, hogy a hallási fogyatékoság esetében hogyan (a két fül átlagában, esetleg a rosszabb vagy a jobb fül figyelembevételével) kell meghatározni a hallásküszöbértéket, nem minősül normavilágossági kérdésnek akkor, ha a kérdést az ilyen esetekben eljáró szakértők a jogszabály által biztosított tágabb keretek között a bevett gyakorlatnak megfelelően, következetesen vizsgálják, az eljáró bíróságoknak pedig lehetőségük van arra, hogy az esetlegesen nem megfelelő szakértői véleményt (például másik szakértő kirendelésével, és a szakvélemények ütköztetésével, vagy más alkalmas módon) korrigálják. Hasonlóan nem a normavilágosság körébe tartozó alkotmányjogi kérdés (hanem adott esetben az Alkotmánybíróság hatáskörén kívül eső célszerűségi-szakszerűségi kérdés lehet), hogy az indítványozó szerint a megalkotott szabályozás számos olyan szempontot nem vesz figyelembe, amelyeket pedig a szabályozásnak adott esetben értékelnie kellene.
- [21] Szintén nem veti fel továbbá az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmét a Fot. szerinti önálló életvitelre képtelenség kategóriájának megfogalmazása, hiszen ez a kategória az Alkotmánybíróság megítélése szerint az adott konkrét ügy körülményei alapján, esetről esetre, figyelemmel a súlyos fogyatékoság egyes kategóriáiba tartozó kérelmezők fogyatékoságból adódó sajátos helyzetére, jogalkalmazói jogértelmezéssel kétséget kizáróan kitölthető tartalommal. Úgy szintén nem a normavilágosság körébe tartozó kérdés, hogy a Fot. vonatkozó rendelkezései nem szó szerint azonos tartalommal rögzítik a hallási fogyatékoság, és a halmozottan fogyatékosok esetében irányadó szabályokat, részben azért, mert a két szabály egyidejű alkalmazására egyébként sem kerül sor, részben pedig azért, mert a két szabály nem teljesen azonos megfogalmazásából eredő

látszólagos ellentét jogalkalmazói jogértelmezéssel kétséget kizáróan feloldható. Hasonlóan, legfeljebb látszólagos ellentétként értelmezhető, hogy az összevont adóalap adóját csökkentő kedvezmény igénybevétele szempontjából súlyos fogyatékosnak minősülő betegségekről szóló 335/2009. (XII. 29.) Korm. rendelet a Fot. Vhr. szabályozásától eltérően határozza meg a hallási fogyatékoságot, hiszen a két jogszabályi rendelkezés alkalmazási köre egymástól eltérő. Mindezekkel összefüggésben az Alkotmánybíróság külön is kiemeli: állandó gyakorlata értelmében az indítványozónak nem elegendő önmagában arra hivatkozni, hogy az adott ügyben alkalmazandó szabályokat nem tudja egyértelműen értelmezni, hanem az Alaptörvény valamely rendelkezésével való ellentétet kell határozottan állítania és alátámasztania, amely nem merülhet ki egy esetleges értelmezési nehézségben (lásd például: 3155/2018. (V. 11.) AB határozat, Indokolás [24]).

- [22] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének sérelmét állító indítványi elemet nem találta megalapozottnak.
- [23] 4. Az Alkotmánybíróság ezt követően az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének sérelmét állító indítványi elemet vizsgálta meg.
- [24] 4.1. Az indítványozó érvelése szerint a hallási fogyatékos fogalmának Fot. és Fot. Vhr. szerinti megfogalmazása önkényes, mert az nem tesz különbséget a beszéd megértése mint következmény, és a beszéd megértéséhez vezető testi és pszichés folyamatok között, továbbá nem tesz különbséget a beszédértés minősége körében sem. A jogi szabályozás ugyanis nem veszi figyelembe sem azt a valós élethelyzetet, amikor az egyik fülére teljesen siket ember a másik, ugyancsak erősen fogyatékos hallószervével még hall annyira segédeszközzel, hogy a beszédet megértse, azonban ez a beszédértés az átlagos (nem fogyatékos) személyekhez képest jelentősen nagy pszichés, lelki és fizikai megterhelést jelent számára. A halló emberekhez képest a segédeszközzel hallókat a jogszabály nem védi, a súlyos fogyatékos köréből kizárja, annak ellenére, hogy már az egyik fülre történő hallás teljes hiánya is olyan mértékben csökkenti az egyén életminőségét és rontja esélyegyenlőségét, ami miatt a súlyos fogyatékos elvitatása önkényes. Ugyancsak sérti a XV. cikk (2) bekezdését, hogy a hallási fogyatékos személyeknél az önálló életvitelre képesség vagy a mások segítségére szorulás a gyakorlatban igen nehezen értelmezhető, tekintettel arra, hogy a hallási fogyatékos személyek mindennapi életvitelét nem olyan szembetűnően korlátozza a hallásvesztés vagy a hallás nagy arányú hiánya, mint például a mozgásszervi korlátokkal élő, autista vagy látási fogyatékos személyek esetében. Tekintettel arra, hogy a hallási fogyatékosok számára más fogyatékosokkal összehasonlítva nehezebben teljesíthető a súlyos fogyatékos jogszabályi követelményeinek megvalósítása, így közülük sokkal kevesebben részesülhetnek fogyatékosági támogatásban.
- [25] Az indítványozó szerint a hallási fogyatékosok esetében a jogszabály csak abban az esetben teszi lehetővé a súlyos hallási fogyatékos megállapítását, ha mind a két fülére siket, ily módon a jogalkotó kifejezetten a súlyos hallási fogyatékos személyekkel szemben támaszt teljesíthetetlen többletfeltételt. Az indítványozó azt is kiemeli, hogy az a látási fogyatékos, aki a fél szemére nem lát, és a másik szemére is alig, súlyos fogyatékosnak minősül, miközben az egyik fülére siket, a másik fülére azonban a siketséget el nem érő mértékben igen rosszul halló fogyatékos személyt önkényesen ki lehet zárni a súlyos fogyatékos köréből, ami hátrányos megkülönböztetést valósít meg. Az indítvány kiemeli: nem tekinthető életminőségnek az, ha valaki az egyik fülével segédeszközzel, és mind a beszélő, mind pedig az arra figyelő általi fokozott koncentráció eredményeképp képes meghallani, amit mondanak neki, a jogalkotó azonban a fogyatékos súlyos jellegét elvonja az így halló fogyatékos személyektől. Az indítványozó ugyancsak a XV. cikk (2) bekezdése sérelmeként értékeli, hogy a Fot. Vhr. a hallási fogyatékosok számára kifejezetten előírja olyan többletkövetelmény teljesítését, amelyet a halmozott fogyatékossgal küzdő, hallásvesztéssel érintett személyek tekintetében további vizsgálat nélkül megállapíthatónak tekint.
- [26] 4.2. Az Alkotmánybíróság a Fot. Vhr. szabályozásával összefüggésben a XV. cikk (2) cikkével kapcsolatos, releváns gyakorlatát korábban az alábbiak szerint összegezte. „Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése alapján Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés nélkül biztosítja. A hátrányos megkülönböztetés tilalma nem jelenti minden megkülönböztetés tilalmát, a tilalom elsősorban az alkotmányos alapjogok terén tett megkülönböztetésekre terjed ki. Személyek közötti, alaptörvénytől hátrányos megkülönböztetés akkor állapítható meg, ha valamely személyt vagy embercsoportot más, azonos helyzetben lévő személyekkel vagy csoporttal történt összehasonlításban kezelnek hátrányosabb módon. A megkülönböztetés pedig akkor alaptörvény-ellenes, ha a jogszabály a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó [egy-

mással összehasonlítható] jogalanyok között tesz különbséget anélkül, hogy annak alkotmányos indoka lenne. Rámutatott az Alkotmánybíróság arra is, hogy az alapjognak nem minősülő egyéb jogra vonatkozó, személyek közötti hátrányos megkülönböztetés vagy más korlátozás alkotmányellenessége akkor állapítható meg, ha a sérelem összefüggésben áll valamely alapjoggal, végső soron az emberi méltóság jogával, és a megkülönböztetésnek, illetve korlátozásnak nincs tárgyilagossá mértékelés szerint észszerű indoka, vagyis önkényes.” {1/2018. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [14]}

- [27] Az 1/2018. (IV. 6.) AB határozatában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a fogyatékoság fogalmának meghatározása mindaddig nem áll ellentétben az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésével, amíg az nem önkényes. A „fogyatékoság” kifejezés jelző nélküli alaptörvényi használata széles mozgásteret enged a jogalkotónak abban, hogy milyen nézőpontból határozza meg a „fogyatékoság” tételes jogi fogalmát. Hasonlóképpen mérlegelheti a jogalkotó, hogy a fogyatékoság mértékéhez, élettani eredetéhez, időbeni tartósságához milyen következményt kapcsol. Ugyanakkor a jogalkotó nem választhat olyan megoldást, amely teljesen, kivételt nem tűrően, mérlegelést kizáróan fogalmi ellentétben áll az Alaptörvény szóhasználatának a szavak általánosan elfogadott jelentése szerinti tartalmával {1/2018. (IV. 6.) AB határozat, Indokolás [16] és [18]}. Az Alkotmánybíróság leszögezte: „Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének alkalmazásában nem minősíthető önkényesnek [...] az, hogy [a Fot. Vhr.-ben] a jogalkotó a súlyos fogyatékosághoz, a nagy fokú fizikai, értelmi, szellemi vagy érzékszervi károsodáshoz köti a fogyatékoság fogalmát. Ez ugyanis olyan orvosi szakkérdés, amelynek értékelése nem tartozik az Alkotmánybíróság – és az általános hatáskörű bíróságok – hatáskörébe. Az R. hatályos tartalma tehát nem ellentétes a XV. cikk (2) bekezdésével, mivel nem állapítható meg, hogy a támogatásra jogosított személyek között indokolatlanul tenne különbséget.” (Indokolás [19])
- [28] 4.3. Az Alkotmánybíróság a Fot. Vhr. szabályozásával összefüggésben az 1/2018. (IV. 6.) AB határozatában a XV. cikk (2) bekezdésével összefüggésben tett megállapításait jelen ügyben is irányadónak tekinti. Az Alaptörvény szóhasználatát széles mozgásteret biztosít a jogalkotó számára a fogyatékoság jogszabályi definíciójának megalkotása során, azzal a megszorítással, hogy a jogalkotó nem választhat olyan megoldást, amely nyilvánvalóan fogalmi ellentétben áll az Alaptörvény szóhasználatának a szavak általánosan elfogadott jelentése szerinti tartalmával. Önmagában annak meghatározása, hogy az egyes fogyatékosági kategóriákon belül a jogalkotó pontosan milyen feltételeket határoz meg a fogyatékosági támogatásra való jogosultság megállapítása szempontjából, orvosi (és nem pedig alkotmányjogi) kérdés mindaddig, amíg a szabályozás nem vezet az Alaptörvény szövegével és értékrendjével nyilvánvalóan ellentétes eredményre. Az Alkotmánybíróság megítélése szempontjából a fogyatékosági támogatásra való jogosultság feltételeinek meghatározása során a súlyos fogyatékoság egyes kategóriáiba tartozó személyek szükségképpen nincsenek egymással összehasonlítható helyzetben (miközben más esetekben, így például a fogyatékosági támogatás összegének és folyósítási feltételeinek meghatározása szempontjából az összehasonlítható helyzet ugyancsak szükségképpen egyébként fennáll).
- [29] Mindez azt jelenti, hogy a hallási fogyatékoság definíciójának meghatározása során a Fot.-ban és a Fot. Vhr.-ben nevesített további fogyatékosági kategóriákhoz tartozó feltételekből alkotmányjogi értelemben nem vonható le következtetés a hallási fogyatékoságra vonatkozó szabályozás önkényességére vonatkozóan [miként más jogszabályok, így például az indítványban is megjelölt, az összevont adóalap adóját csökkentő kedvezmény igénybevétele szempontjából súlyos fogyatékoságnak minősülő betegségekről szóló 335/2009. (XII. 29.) Korm. rendelet jogosultságot megalapozó feltételeiből sem]. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a jogalkotó adott esetben a Fot. és a Fot. Vhr. vonatkozó szabályainak módosításával ne teremthetné meg az egyik fülére teljesen siket, a másik fülére azonban korlátozottan halló személyek fogyatékosági támogatásra való jogosultságát, és ne lehetne adott esetben kívánatos valamennyi jogszabály esetében a súlyos fogyatékoságot meghatározó feltételek egységessége – csupán azt jelenti, hogy az Alaptörvényből, illetőleg a Fot., a Fot. Vhr. és más jogszabályok más súlyos fogyatékosági kategóriákra vonatkozó szabályozásából közvetlenül nem vezethető le ilyen jogalkotási kötelezettség, melynek elmulasztása a jelenleg hatályos szabályozást alaptörvény-ellenessé tenné.
- [30] Mindezen szempontokra figyelemmel az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének sérelmét állító indítványi elemet sem találta megalapozottnak.
- [31] 5. Az Alkotmánybíróság végezetül a Fot. és a Fot. Vhr. támadott rendelkezései Egyezménybe mint nemzetközi szerződésbe ütközését állító indítványi elemet vizsgálta meg.
- [32] 5.1. Az indítványozó érvelése szerint az Egyezmény 1. cikke a fogyatékosággal élő személyek közé sorolja az olyan károsodással élő egyéneket, akik állapota korlátozhatja őket a teljes, hatékony és másokkal egyenlő

társadalmi szerepvállalásukban, amihez azonban elegendő a fogyatékoság okozta esélyvesztés lehetősége is, azaz jelen esetben nem szükséges feltétlenül teljesen siketnek lennie valakinek ahhoz, hogy fogyatékos legyen, miként önmagában a beszéd valamilyen szintű megértése sem zárhatja ki a súlyos fogyatékoságot. Az észszerű alkalmazkodás kényszere az állam esetében is fennáll, e követelménynek azonban nem tesz eleget egy elvont, absztrahált, orvosi szakkérdésre redukált meghatározás, ha az a fogyatékos személy hátrányára válik. A beszédértési képesség mellett egyéb feltételként kellene szabályozni például azon esetek vizsgálatát, amikor az egyik fülére teljesen siket halláskárosult a másik fülére is alig hall, beszédértése azonban nem orvosi szakkérdésen múlik, hanem az ő saját akaratlagosságán, ami azonban jelentős megterhelést kíván tőle. Az Egyezmény 4. cikk 1. pont *b)* alpontja a megkülönböztetést jelentő vagy okozó szokások és gyakorlat megváltoztatását is előírja, amit az államnak is teljesítenie kell, csakúgy, mint az 5. cikk 2. alpontjának rendelkezéseit. A Fot. 23. § (1) bekezdés *b)* pont tekintetében alkalmazandó utolsó fordulata ugyanakkor az önálló életvitel hiányával vagy mások segítségére szorulással, mint fikciós kategóriával nem alkalmazkodik a hallássérült fogyatékos személyek valós élethelyzetéhez, amikor az ő fogyatékoságukra is olyan vizsgálati módszert rendel alkalmazni, amelynek gyakorlati értelmezhetősége az esetükben megkérdőjelezhető. Az indítványozó ugyancsak az Egyezménybe ütközőnek tekinti, hogy a 335/2009. (XII. 29.) Korm. rendelet és a Fot. Vhr. küszöbértéke eltér egymástól. Az észszerű alkalmazkodás Egyezményben szereplő követelményéből az következik, hogy az is méltánylandó, ha a hallássérült egyik fülére fennálló siketsége esetén a másik fülére még hall, ráadásul a Fot. és a Fot. Vhr. szabályozása annyira tág, hogy azt a jogalkalmazó közigazgatási hatóság maga sem képes megtölteni konkrét értelmezési tartalommal, és a külső orvosszakértő bizottság olyan tág mozgástérrel rendelkezik, ami a megrendelő kormányzati szervezet akár hallgatóságos igényének is képes megfelelni.

- [33] 5.2. Az Alkotmánybíróság az indítvány Egyezménybe ütközést állító érvelésével összefüggésben az alábbiakat emeli ki. A fogyatékosági támogatás bevezetésének kötelezettségét az Egyezmény nem írja elő, az Magyarország mint részes állam által biztosított olyan támogatásnak tekinthető, amely az Egyezmény 28. cikk 2. pontjának *c)* alpontjában foglalt kötelezettség teljesítését szolgálja. Az Egyezmény „Általános kötelezettségek” címet viselő 2. cikk 2. pontja értelmében az állam a „rendelkezésre álló erőforrásai felső határáig” köteles intézkedéseket tenni az Egyezményben foglalt „jogok teljes megvalósításának fokozatosan történő elérése érdekében”.
- [34] Az Egyezmény az észszerű alkalmazkodás elvének érvényesítését számos életviszonyban előírja, így például a fogyatékosággal élő nők jogai (6. cikk), az otthon és a család tiszteletben tartása (23. cikk), oktatás (24. cikk), egészségügy (25. cikk), munkavállalás és foglalkoztatás (27. cikk), megfelelő életszínvonal és szociális védelem (28. cikk), a politikai életben és a közéletben való részvétel (29. cikk) tekintetében. A fogalom és a hátrányos megkülönböztetés kapcsolatát az Egyezmény 5. cikke rögzíti, mely a részes államok feladatává teszi az esélyegyenlőség előmozdítása és a hátrányos megkülönböztetés eltörlése céljából a megfelelő intézkedések megtételét, és előírja, hogy a részes államok vállalják, hogy mindent megtesznek a hátrányos megkülönböztetés felszámolása érdekében. Mindez egyben azt is jelenti, hogy az észszerű alkalmazkodás követelményének megsértése egyben a hátrányos megkülönböztetés tilalma sérelmének megvalósulását eredményezi. Az Egyezmény 5. cikk (4) bekezdése ugyanakkor kifejezetten azt rögzíti, hogy a fogyatékosággal élő személyek tényleges egyenlőségének előmozdításához és eléréséhez szükséges különleges intézkedések nem tekintendők hátrányos megkülönböztetésnek.
- [35] Az Alkotmánybíróság rámutat: az Alaptörvény, mindenekelőtt a XV. cikk (2), (4)–(5) bekezdésén és a XIX. cikk (1) bekezdésén keresztül átfogóan biztosítja a fogyatékosággal élő személyek hátrányos megkülönböztetéssel szembeni védelmét, mely rendelkezések tartalmilag azonosak az Egyezmény észszerű alkalmazkodást előíró és Magyarország által is kifejezetten vállalt kötelezettségeivel. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően, a súlyos fogyatékoság fogalmának meghatározásával és a fogyatékosági támogatásra való jogosultsággal összefüggésben ismételten utal az 1/2018. (IV. 6.) AB határozat indokolásának [19] bekezdésére, melynek értelmében „[a]z Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének alkalmazásában nem minősíthető önkényesnek [...] az, hogy az R.-ben a jogalkotó a súlyos fogyatékosághoz, a nagy fokú fizikai, értelmi, szellemi vagy érzékszervi károsodáshoz köti a fogyatékoság fogalmát. Ez ugyanis olyan orvosi szakkérdés, amelynek értékelése nem tartozik az Alkotmánybíróság – és az általános hatáskörű bíróságok – hatáskörébe. Az R. hatályos tartalma tehát nem ellentétes a XV. cikk (2) bekezdésével, mivel nem állapítható meg, hogy a támogatásra jogosított személyek között indokolatlanul tenne különbséget.”
- [36] Miközben az Egyezmény 1. cikke értelmében „[f]ogyatékosággal élő személy minden olyan személy, aki hosszan tartó fizikai, értelmi, szellemi vagy érzékszervi károsodással él, amely számos egyéb akadállyal együtt

korlátozhatja az adott személy teljes, hatékony és másokkal egyenlő társadalmi szerepvállalását”, és az Egyezményben rögzített jogosultságokat az állam valamennyi fogyatékossgal élő személy számára köteles biztosítani, addig maga az Egyezmény (így különösen a 4. cikk 4. pontja és az 5. cikk 4. pontja) is lehetővé teszi, hogy az egyes részes államok az Egyezményben foglalt minimumszabályoknál hatékonyabb védelmet biztosítsanak a fogyatékossgal élő személyek számára. Ilyen eszköznek tekinthető a súlyos fogyatékossgal élő személyek számára a Fot. és a Fot. Vhr. alapján biztosított fogyatékossgai támogatás is, melyre a fogyatékossgal élő személyek kategóriáján belül azok jogosultak, akik egyes, a Fot. és a Fot. Vhr. alapján meghatározott súlyos fogyatékossg fennállását tudják igazolni.

- [37] Ugyanakkor az Egyezmény egyetlen rendelkezése (így az észszerű alkalmazkodás és a hátrányos megkülönböztetés tilalma) sem értelmezhető akként, hogy az állam a súlyos fogyatékossgal élők számára nyújtott fogyatékossgai támogatást valamennyi fogyatékossgal élő személy számára köteles lenne biztosítani. Ellenkezőleg: az Egyezmény Preambulumának *j)* pontja maga is úgy fogalmaz, hogy a részes államok elismerik „valamennyi fogyatékossgal élő személy, beleértve a fokozottabb támogatást igénylő személy, emberi jogai előmozdításának és védelmének szükségességét”, melynek megfelelően az Egyezmény 5. cikk 4. pontjával összhangban kifejezetten az Egyezmény céljaival összhangban áll a fogyatékossgal élő személyek kategóriáján belül a súlyos fogyatékossgal élő személyek számára biztosítandó többlettámogatás (fogyatékossgai támogatás) intézménye. A hátrányos megkülönböztetés tilalma (mind az Egyezmény, mind pedig az Alaptörvény alapján) ugyanakkor azt a kötelezettséget is rója az államra, hogy a súlyos fogyatékossg kategóriájának meghatározása során a jogalkotó nem járhat el önkényesen. Ezzel összefüggésben pedig az Alkotmánybíróság viszszaul a jelen határozat Indokolásának 4. pontjában, az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésének állított sérelmével kapcsolatos megállapításaira, mely szerint a vizsgált szabályozás az indítványozó által állított okból nem ellentétes az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésével, ezáltal pedig jelen esetben az Egyezménnyel sem.
- [38] Mindezen érvekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az indítványozó Egyezménybe, mint nemzetközi szerződésbe ütközést állító érveit sem találta megalapozottnak.
- [39] 6. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Fot. 23. § (1) bekezdés *b)* pontjának „hallásvesztesége olyan mértékű, hogy a beszédnek hallás útján történő megértésére segédeszközzel sem képes” fordulata, a 23. § (1) bekezdésének *a b)* pont tekintetében alkalmazandó „önálló életvitelre nem képes vagy mások állandó segítségére szorul” fordulata, valamint a Fot. Vhr. 1. számú melléklet 2. pontjának „hallási fogyatékosnak azt a személyt kell tekinteni, akinek hallásküszöbértéke a beszédfrekvenciákon nyolcvan dB fellett van, és ennek következtében a hangzóbeszéd megértésére még segédeszközzel sem képes” fordulata alaptörvény-ellenességének és nemzetközi szerződésbe ütközésének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezést elutasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/786/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3259/2019. (X. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.21.866/2017/10. számú ítélete alaptörvény-ellenessége megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó Sherpa Team Kft. (a továbbiakban: indítványozó) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be, amelyben kérte a Kúria Pfv.IV.21.866/2017/10. számú ítélete, és ezzel összefüggésben a Budapest Környéki Törvényszék 6.P.20.151/2014/55. számú és a Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.903/2016/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 1.1. A bírósági eljárásban felperesként érintett indítványozó egy törökbálinti beruházás területén – több más céggel együtt – végzett munkát. A beruházás építési területén több nagy értékű munkagépet, illetve egyéb berendezéseket is tároltak. Egy másik kft. 2009 nyarán a beruházás területén tárolta a perrel érintett lánctalpas kotrógépét. Miután a másik kft. befejezte a munkáit a beruházás területén, folyamatosan szállította el a gépeit a területről. Az indítványozó és a másik kft. között a cégek eszközállományait is érintő elszámolási vita alakult ki, amelynek eredményeként a másik kft. képviselői 2009. november 17-én a perbeli kotrógépet az illetékes rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: alperes) állományához tartozó rendőrök jelenlétében elszállították.
- [3] Az indítványozó tulajdonosának feljelentése alapján a Budaörsi Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztálya előtt 13010-4728/2009.bü. szám alatt ismeretlen tettesrel szemben jelentős értékre elkövetett lopás bűntettének megalapozott gyanúja miatt indult nyomozás.
- [4] A másik kft. 2009. november 20-án a perbeli kotrógépet 16 250 000 forint vételárért eladta a harmadik kft.-nek, amely a vételárat megfizette. A másik kft.-vel szemben 2010. augusztus 25-én felszámolási eljárás indult, amelynek eredményeként a cég 2012. szeptember 28-án jogutód nélkül megszűnt.
- [5] A megindult büntetőeljárás során a Budaörsi Rendőrkapitányság a 2010. december 13-án kelt határozatával a perbeli kotrógépet a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: régi Be.) 151. § (2) bekezdése alapján lefoglalta, és a régi Be. 154. § (1) bekezdése alapján annak megőrzésével a harmadik kft. ügyvezetőjét bízta meg.
- [6] A Budaörsi Rendőrkapitányság a 2012. február 1-jén kelt határozatával a régi Be. 109. § (1) bekezdés *b)* pontja alapján a nyomozást megszüntette, figyelemmel arra, hogy a nyomozás adatai alapján nem volt megállapítható bűncselekmény és eredmény az eljárás folytatásától sem volt várható.
- [7] A Budaörsi Városi Ügyészség 2011. december 7-én kelt utasítására a Pest Megyei Rendőr-főkapitányság Budaörsi Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztálya a 2012. január 25-én kelt határozatával a lefoglalást megszüntette és elrendelte a kotrógép kiadását a harmadik kft.-nek. Az indítványozónak a lefoglalás megszüntetésével szemben benyújtott panaszát a Budaörsi Városi Ügyészség a 2012. március 5-én kelt B.6526/2009/18. számú határozatával elutasította. A Budaörsi Városi Ügyészség a 2012. május 2-án kelt B.6526/2009/21. számú határozatával az indítványozóak a nyomozást megszüntető határozat ellen bejelentett panaszát is elutasította.
- [8] 1.2. Az indítványozó keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az alperest 17 250 000 forint és kamatai megfizetésére kártérítés jogcímén. Az indítványozó álláspontja szerint az alperes azzal, hogy a tulajdonát képező lánctalpas kotrógépet a foglalást követően a harmadik kft.-nek adta ki, kárt okozott.

- [9] 1.3. A Budapest Környéki Törvényszék (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) a keresetet elutasította. A másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet a per érdeme tekintetében helybenhagyta, egyebekben – az indítványozó által fizetendő kereseti illeték összege vonatkozásában – megváltoztatta.
- [10] 1.4. A Kúria a Pfv.IV.21.866/2017/10. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [11] A Kúria kiemelte, hogy a jelen eljárásban a bíróságoknak azt kellett megítélniük: az alperes a kártérítési felelősséget megalapozó módon, felróhatóan járt-e el, amikor a kotrógép munkaterületről történő elszállítása során nem intézkedett, illetve a lefoglalás megszűnésekor a kotrógépet nem az indítványozónak adta ki.
- [12] A Kúria álláspontja szerint az eljáró bíróságok okszerűen jutottak arra a következtetésre, hogy 2009. november 17-én a munkaterületen megjelent – az alperes állományába tartozó – rendőrt intézkedési kötelezettség nem terhelte, miután a helyszínen kialakult vitás helyzetben az indítványozó a tulajdonjogát hitelt érdemlően és egyértelműen igazolni nem tudta.
- [13] A Kúria – utalva a régi Be. 155. § (2)–(4) bekezdéseiben foglaltakra – megállapította, hogy a lefoglalás megszüntetése esetén a dolgot – főszabályként – annak kell kiadni, aki a bűncselekmény elkövetésekor a dolog tulajdonosa volt, és ezt kétséget kizáró módon igazolta. Ha a tulajdonjog igazolása kétséget kizáró módon nem történik meg, a kiadás jogszabályban előírt sorrendjét követve legvégül annak kell kiadni, akitől a dolgot lefoglalták. A Kúria álláspontja szerint helytállóan utalt arra a másodfokú bíróság, hogy a büntetőeljárás keretében a nyomozhatóságnak nem feladata a jogosult kilétének megállapítása, ezért jogszerűen járt el az alperes, amikor a régi Be. 155. § (4) bekezdése alapján a vitás tulajdoni helyzetben a lefoglalt gépet annak adta ki, akitől azt lefoglalták.
- [14] 2. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott ítéletek sértik az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését, és XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [15] 2.1. Az indítványozó az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben hivatkozott arra, hogy tulajdonjogát 2009. november 17-én jogellenes magatartással elvonták. A büntetőeljárás során az alperes határozatai figyelmen kívül hagyták az indítványozó tulajdonjogát megalapozó okirati bizonyítékokat. Ennek következtében az indítványozót a tulajdonjoga elvonása, illetve annak kiüresedése miatt kár érte.
- [16] Az indítványozó álláspontja szerint a bíróságok nem vizsgálták körültekintően a tulajdonjoggal kapcsolatos kérdéseket, bizonyítékokat, indítványokat, nem vonták le a megfelelő következtetéseket, így döntéseik sértik az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését.
- [17] 2.2. Az indítványozó álláspontja szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelme azért állapítható meg, mert a bíróságok kirívóan okszerűtlenül értékelték a bizonyítékokat, így különösen a tulajdonjog kérdésében az adásvételi szerződést nem vizsgálták, és azzal összefüggésben az iratellenességet nem kísérelték meg feloldani, valamint egyes tanúvallomásokat figyelmen kívül hagytak, továbbá más eljárásban tett tanúvallomásokkal való ellentmondásokat nem tisztáztak.
- [18] 3. Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [19] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor már előjáróban hangsúlyozza, hogy az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát. A jogszabályokat ugyanis a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki [3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]].
- [20] 3.1. Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság törvényi feltételeinek vizsgálata során megállapította, hogy a határidőben benyújtott indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésén alapuló törvényi feltételeinek csak részben tesz eleget.
- [21] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint alkotmányjogilag értékelhető indokolás hiányában az indítvány nem alkalmas érdemi elbírálásra [Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pont]. Nem alkalmas ezért az indítvány az érdemi elbírálásra, ha megjelöli ugyan az Alaptörvénynek azt a rendelkezését, amelyet sérülni vél, de nem indokolja meg – nem tartalmaz részletes érvelést arra vonatkozóan –, hogy az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével miért ellentétes a bírói döntés [3075/2016. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [19]; 3231/2016. (XI. 18.) AB

határozat, Indokolás [26]]. Az elégtelen indokolás miatt akadálya az érdemi elbírálásnak az is, ha a támadott bírói döntés és az Alaptörvény megjelölt rendelkezése között nem állapítható meg összefüggés, vagy az alkotmányjogi értelemben nem releváns [3067/2016. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [13]; 3187/2017. (VII. 14.) AB végzés, Indokolás [9]; 3198/2017. (VII. 21.) AB végzés, Indokolás [9]; 3063/2018. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [27]].

- [22] Az adott esetben az indítványozó részben az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét állította. Az indítványozó által előadott indokok ugyanakkor az alkotmányos tulajdonvédelemmel nem állnak alkotmányjogi-lag értékelhető összefüggésben. Amint ezt a Kúria is kiemelte ítéletében: a jelen eljárásban nem azt kellett eldönteni, hogy az indítványozó által hivatkozott bizonyítékok a kotrógépre vonatkozó adásvételi szerződés érvényességét, vagyis az indítványozó tulajdonjogát alátámasztják-e, hanem azt kellett megítélni, hogy az alperes kártérítési felelőssége fennáll-e a kotrógép elszállítása vagy a lefoglalás megszüntetésekor a kiadása miatt.
- [23] Az indítványozó ezáltal nem igazolta, hogy a Kúria jogértelmezése valóban felvetné az Alaptörvény XIII. cikkének a relevanciáját, illetve, hogy a bírói jogértelmezés és a hivatkozott alapjogok között releváns összefüggés állna fenn. Az indítvány érdemi vizsgálatának ezért ebben a vonatkozásban az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja alapján nem volt helye.
- [24] 3.2. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [pl. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]]. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [25] Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelmét lényegében azért állította, mert az eljáró bíróságok – álláspontja szerint – okszerűtlenül és hiányosan értékelték az előterjesztett bizonyítékokat. Ezzel összefüggésben ugyanakkor hangsúlyozza az Alkotmánybíróság a következőket.
- [26] A bizonyítékok értékelése és ezen keresztül a tényállás megállapítása, illetve annak bizonyos fokú felülvizsgálata a jogorvoslati eljárás(ok) során az eljáró bíróságok, végső soron a Kúria feladata. A bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének (annak, hogy a rendes bíróságok egy-egy tényt miként értékelték), valamint a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik felhatalmazással. A bíróság ezen értékelő tevékenysége nem lehet alkotmányossági vizsgálat tárgya [21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [24]; 3013/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [18]; 3221/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]].
- [27] Az indítványozó által előadott érvek ezért az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben nem vetik fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és nem alapoznak meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem.
- [28] 4. A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében és 29. §-ában írt befogadási kritériumoknak. Erre tekintettel az indítványt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Balsai István s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/677/2019.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3260/2019. (X. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.21.975/2017/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A személyesen eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be, amelyben kérte a Kúria Pfv.IV.21.975/2017/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 1.1. A bírósági eljárásban megállapított tényállás szerint a perben felperesként érintett indítványozó 2008. augusztus 1-jén egy metróállomásról felvezető mozgólépcsőt elhagyva a menetjegyét átadta a jegyellenőrnek és anélkül, hogy az ellenőrzést megvárta volna, továbbhaladt. Egy másik jegyellenőr emiatt kitette az indítványozó elé a kezét, aki annak nekiütődött és a hasán lévő friss műtéti seb fájdalmának hatása miatt a jegyellenőrt bántalmazta.
- [3] Az indítványozót ezért a Pesti Központi Kerületi Bíróság 22.B.21.409/2013/70. számú ítéletében közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntetében, valamint testi sértés büntetékének kísérletében bűnösnek mondta ki, és halmazati büntetésül 500 napi tétel pénzbüntetést szabott ki. A Fővárosi Törvényszék a 24.Bf.7103/2014/5. számú végzésében az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. A Kúria a Bfv.III.1.512/2014/6. számú végzésében a jogerős határozatot hatályában fenntartotta.
- [4] 1.2. Az indítványozó keresetében annak megállapítását kérte, hogy az alperes megsértette a személyes szabadsághoz fűződő jogát azzal, hogy 2008. augusztus 1-jén az alkalmazásában álló jegyellenőr őt feltartóztatta, és több, az alperes alkalmazásában álló személy ráugrott. Kérte az alperes további jogsértéstől való eltiltásra és elégtétel adására, valamint 200 000 forint nem vagyoni kárának és kamatainak megfizetésére kötelezését.
- [5] Az indítványozó kérte annak megállapítását is, hogy az alperes megsértette a becsülethez és az emberi méltósághoz, valamint a jóhírnévhez fűződő jogát azzal, hogy 2008. augusztus 1-jén az alperes alkalmazásában álló jegyellenőr alaptalanul tett büntetőfeljelentést ellene. Kérte az alperes eltiltását a további jogsértéstől, elégtétel adására és további 500 000 forint nem vagyoni kártérítésnek és annak kamatainak megfizetésére kötelezését.
- [6] 1.3. A Fővárosi Törvényszék (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) a 33.P.22.074/2016/6. számú ítéletével a keresetet elutasította. Az elsőfokú bíróság indokolása szerint a jegyellenőr azon magatartása, hogy kitette a kezét az indítványozó elé, nem minősül személyi szabadságot korlátozó magatartásformának. Az indítványozónak ugyanis az ellenőrzéskor számolnia kellett azzal, hogy a jegy átadását követően, ha annak bevétele nélkül távozik, a jegyellenőrök megállítására késztetik.
- [7] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a büntetőfeljelentés megtétele sem alapozta meg a személyhez fűződő jogok megsértését, miután jogerős ítélet mondta ki az indítványozó bűnösségét közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntetében, és testi sértés büntetékének kísérletében. Az elsőfokú bíróság kiemelte azt is, hogy a feljelentés kifejezőmódjában nem volt indokolatlanul bántó vagy sértő.
- [8] 1.4. Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla (a továbbiakban: másodfokú bíróság) a 32.Pf.20.078/2017/5-II. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. A másodfokú bíróság kiemelte, hogy valakinek a perbeli módon, kézkitétellel történő megállítása nem minősül a személyes szabadsághoz való jog sérelmének. Ez a magatartás csupán a mozgás átmeneti korlátozására alkalmas mozdulat, ami nem érinti a személyes szabadság lényeges tartalmát. Az alperes alkalmazottjának kitett keze az indítványozót csak

a választott haladási irány időleges módosítására készíthette, az indítványozót az ellenőr nem ragadta meg és nem tartotta fogva.

- [9] 1.5. A Kúria a Pfv.IV.21.975/2017/5. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Kúria kifejtette, hogy az eljáró bíróságok okszerűen jutottak arra a következtetésre, hogy a perben sérelmezett magatartás az egyén mozgásának olyan kisebb mértékű korlátozása volt, amely a személyiségi jog sérelmét nem teszi megállapíthatóvá. A mindennapi élethelyzetekből adódó általános élettapasztalatnak is megfelel, hogy a tömegközlekedési eszköz igénybevétele során a jegy ellenőrzése az ellenőrnek átadott jegy visszaadásával fejeződik be. Az indítványozó a jegyet az ellenőrnek átadta, majd a jegy ellenőrzését követő visszaadásának bevárása nélkül továbbhaladt. Ebben a helyzetben az indítványozó továbbhaladásának kizárásával történő megakadályozása indokolt volt, amely ezért a személyiség autonómiájába való beavatkozásnak a jogsértés megalapozó mértékét nem érte el.
- [10] A Kúria az indítványozó feljelentésével összefüggésben kiemelte, hogy az való tényeken alapult, annak megítélése pedig a büntetőeljárásra tartozik, hogy az indítványozó terhére rótt cselekmény az egyéb körülmények figyelembevételével bűncselekménynek minősül-e. Az eljáró bíróságok az ítélezési gyakorlatnak megfelelően – helytállóan – állapították meg, hogy a polgári perben eljáró bíróság a jogerős büntető ítélettel szemben nem állapíthatja meg azt, hogy az elítélt nem követte el a terhére rótt bűncselekményt.
- [11] 2. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott ítéletek sértik az Alaptörvény XXVII. cikk (1) bekezdéséből fakadó szabad mozgáshoz való jogot, és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésén alapuló tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot. Az indítványozó hivatkozott továbbá az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: EJE) 6. cikk 1. bekezdésének, és a 4. Kiegészítő Jegyzőkönyv 2. cikk 1. bekezdésének a sérelmére is.
- [12] 2.1. Az indítványozó az Alaptörvény XXVII. cikk (1) bekezdésének sérelmével összefüggésben kifejtette, hogy – az Alkotmánybíróság gyakorlatára tekintettel – esetében a szabad mozgáshoz való jog korlátozásának aránytalanságát jelenti, hogy a jegy megvárására és fizikálisan megállásra, várakozásra készítették a jegyellenőrök, mivel érvényes jeggyel utazott és a kijáratnál átadta a jegyet. Hangsúlyozta, hogy a perbeli alperes alkalmazotta a szabad mozgásban és helyzetváltoztatásban aránytalanul korlátozta, ugyanis semmilyen alkotmányos cél nem fűződik ahhoz, hogy az ellenőrzést követően a részére már használhatatlan jegyet visszaadják. Az eljáró bíróságok ezért alaptörvény-ellenesen állapították meg, hogy nem sérült a szabad mozgáshoz való joga. Az indítványozó e körben az Alkotmánybíróság 56/1991. (XI. 8.) AB határozatában, a 66/1991. (XII. 21.) AB határozatában, a 60/1993. (XI. 29.) AB határozatában, a 46/1994. (X. 21.) AB határozatában, a 35/2002. (VII. 19.) AB határozatában, a 13/2003. (IV. 9.) AB határozatában és a 65/2003. (XII. 18.) AB határozatában foglaltakra hivatkozott. Utalt továbbá az alapvető jogok biztosának az AJB-188/2011. számú és az AJB-1312/2012. számú ügyben kiadott jelentéseire is.
- [13] 2.2. A indítványozó álláspontja szerint a támadott bírói döntések a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot azért sértik, mert a bíróságok nem tettek eleget indokolási kötelezettségüknek. Az eljáró bíróságok ugyanis nem indokolták meg kellőképpen, hogy mire alapították a jogerős ítélet alapjául szolgáló tényállást. Az indítványozó álláspontja szerint a bíróságok olyan tényállási elemeket hagytak ki az ítéleti indokolásból, amelyek az ügy érdemi elbírálása tekintetében relevánsak. Az indítványozó szerint ugyanis a feltartóztatása azt követően történt, hogy a jegyellenőr tudatában volt, hogy érvényes jeggyel rendelkezik. A kihagyott rész pedig az indítványozó álláspontja szerint kihatással van a személyiségi jogsértés szükségesség-arányosság vizsgálatára is, mert valójában nem a jegyellenőrzés miatt, hanem csupán egy „értéktelen jegy visszaadása céljából történt a szabad mozgás korlátozása”. Az indítványozó e körben hivatkozott a 3007/2016. (I. 25.) AB határozatra, a 14/2014. (V. 7.) AB határozatra, a 6/1998. (III. 11.) AB határozatra, továbbá a 38/1993. (VI. 11.) AB határozatban foglaltakra.
- [14] 3. Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [15] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor már előjáróban hangsúlyozza, hogy az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott vala-

mennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát. A jogszabályokat ugyanis a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az Alkotmánybíróság kiemeli azt is, hogy a bizonyítékok értékelése és ezen keresztül a tényállás megállapítása, illetve annak bizonyos fokú felülvizsgálata a jogorvoslati eljárás(ok) során az eljáró bíróságok, végső soron a Kúria feladata. A bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének (annak, hogy a rendes bíróságok egy-egy tényt miként értékelték), valamint a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára nem rendelkezik felhatalmazással. A bíróság ezen értékelő tevékenysége nem lehet alkotmányossági vizsgálat tárgya {21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [24]; 3013/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [18]; 3221/2014. (IX. 22.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}.

- [16] Az Alkotmánybíróság ezért következetesen érvényesíti a fentiekben idézett gyakorlatát: nem folytat ténybíráskodást, a bizonyítékokat nem mérlegeli felül, és a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó törvényértelmezési kérdésekben nem foglal állást. Az alkotmányossági felülvizsgálat során a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja, és az alkotmányjogi panasz intézményén keresztül kizárólag az Alaptörvényben elismert jogokat oltalmazza.
- [17] 3.1. Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság törvényi feltételeinek vizsgálata során megállapította, hogy a határidőben előterjesztett indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésén alapuló törvényi feltételeinek eleget tesz.
- [18] 3.2. Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság további feltételeinek vizsgálata során megállapította, hogy az indítvány az Abtv. 27. §-án alapuló törvényi feltételeinek csak részben tesz eleget. Az indítványozó hivatkozott az EJE 6. cikk 1. bekezdésének és a 4. Kiegészítő Jegyzőkönyv 2. cikk 1. bekezdésének a sérelmére. Az Alkotmánybíróság az e körben előadott hivatkozásokat nem tekintette önálló, érdemi elbírálásra alkalmas indítványi elemeknek. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *f* pontja alapján ugyanis kizárólag jogszabály (és nem bírói ítélet) nemzetközi szerződésbe ütközésének a vizsgálata kérhető, és az is csak az Abtv. 32. § (2) bekezdésében meghatározott indítványozói kör által, nem alkotmányjogi panasz keretében {3327/2018. (X. 16.) AB végzés, Indokolás [22]}. Nincs hatásköre az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panasz alapján indult eljárásban a bírói döntés nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára {3258/2017. (X. 10.) AB végzés, Indokolás [16]; 3203/2019. (VII. 16.) AB végzés, Indokolás [21]}.
- [19] 4. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [pl. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [20] 4.1. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott bírói döntések sértik az Alaptörvény XXVII. cikk (1) bekezdését. Álláspontja szerint ugyanis az a tény, hogy őt az alperes alkalmazottjai azt követően, hogy érvényes jegyét átadta, a továbbhaladásban megakadályozták, aránytalanul korlátozza a szabad mozgáshoz való jogát.
- [21] Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben megállapította, hogy az eljáró bíróságok részletesen vizsgálták az indítványozó feltartóztatásának körülményeit, és ennek során azt, hogy a konkrét esetben az alperes alkalmazottjai miért nem sértették meg az indítványozó szabad mozgáshoz való jogát. Az indítványozó valójában az eljáró bíróságok ezen jogértelmezésének a helyességét vitatja. Ezzel összefüggésben ugyanakkor az Alkotmánybíróság kiemeli a következőket.
- [22] Az indítványozó az Alaptörvény XXVII. cikk (1) bekezdésének állított sérelmén keresztül a számára kedvezőtlen bírói döntés tartalmi, törvényességi szempontú kritikáját adta, de az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéséhez nem kapcsolt érdemi vizsgálatra alkalmas alkotmányjogi érvelést. Az indítvány azt célozza, hogy az Alkotmánybíróság a Kúria által eldöntött tény- és jogkérdéseket mintegy negyedfokú bíróságként vizsgálja felül, és azt az eljáró bíróságok egybehangzó álláspontjától eltérően értékelje. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint azonban erre nincs lehetősége {3172/2015. (VII. 24.) AB végzés, Indokolás [20]; 3063/2018. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [28]}.

- [23] Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz a szabad mozgáshoz való jog állított sérelmével összefüggésben nem tartalmaz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést felvető indokolást.
- [24] 4.2. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét részben a tisztességes bírósági eljárásból fakadó indokolt bírói döntéshez való jogra tekintettel állította.
- [25] Az indokolt bírói döntéssel összefüggésben az Alkotmánybíróság következetes álláspontja, hogy „[a] tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az Alkotmánybíróság kiemeli azt is: önmagában az a körülmény, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírósági határozat érvelését tévesnek, megalapozatlannak tartja, nem alapozhatja meg az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadási feltételeket {3179/2017. (VII. 14.) AB határozat, Indokolás [10]}.
- [26] Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria azzal sértette meg az indokolt bírói döntéshez való jogát, hogy az alperes felelősségével összefüggő lényeges szempontokat nem értékelt az ítéletében. Ezzel szemben ugyanakkor megállapítható, hogy a Kúria ítéletének [15]–[17] bekezdései részletesen tartalmazzák annak indokait, hogy a Kúria miért nem látta megállapíthatónak az alperes felelősségét, külön kiemelve a személyes szabadság korlátozása körében az indítványozó feltartóztatásával összefüggésben értékelt szempontokat.
- [27] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint „[a] bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása” {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]; 3063/2017. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [47]; 3268/2018. (VII. 20.) AB végzés, Indokolás [21]}. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság rámutat arra is, hogy a fentiekben hivatkozott alkotmánybírósági gyakorlatnak megfelelően a bizonyítékok bírói mérlegelésének (annak, hogy a rendes bíróságok egy-egy tényt miként értékelték) felülbírálatára nem rendelkezik felhatalmazással. A bíróság ezen értékelő tevékenysége nem lehet alkotmányossági vizsgálat tárgya, így az indítványozónak az a hivatkozása, hogy az eljáró bíróságok okszerűtlenül állapították meg a tényállást, a jelen eljárásban nem veti fel a bírói döntés alaptörvény-ellenességének a kételyét.
- [28] Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy a konkrét esetben az indítványozó által állított indokolásbeli hiányosságok olyan törvényértelmezési, illetve a bíróságok mérlegelési jogkörébe tartozó kérdések, amelyeknek alkotmányossági felülbírálatát az Alkotmánybíróság még a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog állított sérelmére tekintettel sem végezheti el.
- [29] Az indítvány ezért az indokolt bírói döntéshez való jog vonatkozásában nem veti fel a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést.
- [30] 5. A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz részben nem felel meg az Abtv. 27. §-ában és 29. §-ában írt befogadási kritériumoknak. Erre tekintettel az indítványt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és f) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Balsai István s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/655/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3261/2019. (X. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 12.Kpkf.670.369/2018/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó Magyar Földért Közhasznú Egyesület (a továbbiakban: indítványozó) törvényes képviselője útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, amelyben az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kérte a Fővárosi Törvényszék 12.Kpkf.670.369/2018/4. számú végzése és ezzel összefüggésben a Zalaegerszegi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 3.K.27.008/2018/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az indítványozó álláspontja szerint a másodfokú bíróság végzése sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését.
- [2] 1.1. A bíróságok által megállapított tényállás szerint az indítványozó az Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) 27 973 624 forint támogatást nyert, amelyet a turisztikai tevékenység ösztönzéséhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló 44/2011. (V. 26.) VM rendelet alapján a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (a továbbiakban: elsőfokú hatóság) a 2012. február 15-én kelt 1427006613 számú határozatával elfogadott.
- [3] A hatóság az előterjesztett kifizetési kérelmek alapján öt alkalommal folyósított kifizetést. Az indítványozó ötödik kifizetési kérelmének az elsőfokú hatóság a 1701526583 számú határozatával 3 917 908 forint támogatási összeg vonatkozásában 2015. január 29-én adott helyt. Ezt a döntését azonban saját hatáskörében módosította a 2015. december 8-án kelt 1750822023 számú határozatával. A módosítás értelmében az indítványozó kifizetési kérelmének csak 785 011 forint támogatási összeg tekintetében adott helyt, ugyanakkor kötelezte 3 068 262 forint jogosulatlanul igénybe vett támogatási összeg kamattal növelt visszafizetésére.
- [4] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Miniszterelnökséget vezető miniszter (a továbbiakban: másodfokú hatóság) a 2016. június 1-jén kelt JHÁT-JF/1755/4. (2016.) számú határozatával az elsőfokú határozatot helyben hagyta.
- [5] A jogerős határozat ellen az indítványozó bírósági felülvizsgálat iránti keresetet nyújtott be. A keresetlevél és a bírósági iratok felterjesztése előtt a másodfokú hatóság a JHÁT-JF/1755/5. (2016.) számú határozatával a keresettel támadott jogerős határozatát saját hatáskörben visszavonta, és a 2016. szeptember 6-án kelt JHÁT-JF/1755/6. (2016.) számú végzésével az elsőfokú hatóság 1750822023. számú határozatát megsemmisítette és az elsőfokú hatóságot új eljárás lefolytatására utasította.
- [6] A Zalaegerszegi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság (a továbbiakban: elsőfokú bíróság) 2016. december 5-én kelt 3.K.27.285/2016/5. számú végzésével az indítványozó keresete folytán megindult per a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 337. § (2) bekezdése alapján megszüntetette.
- [7] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Zalaegerszegi Törvényszék a 2017. március 24-én kelt 1.Kpf.20.179/2017/3. számú végzésével az elsőfokú végzést hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot új eljárásra és újabb határozat hozatalára utasította. A másodfokú bíróság rámutatott, hogy a régi Pp. 337. §-a alkalmazásának csak tárgyalási szakban van helye. Mivel az adott esetben a perindítás hatályai nem álltak be, tárgyalás kitűzésére, illetve tárgyalás tartására nem került sor, ezért a per megszüntetésének a Pp. 337. § (2) bekezdése alapján nem volt helye. Utalt továbbá arra is, hogy az indítványozó a JHÁT-JF/1755/5. (2016.) számú határozatot is megtámadta, amely az adott ügy szempontjából lényeges előkérdés, így a régi Pp. 152. § (2) bekezdésének megfelelően a tárgyalás felfüggesztésének van helye.
- [8] Az elsőfokú bíróság a 2017. június 7-én kelt 3.K.27.094/2017/5-II. számú végzésével a per tárgyalását a JHÁT-JF/1755/5. (2016.) számú határozattal szemben benyújtott kereset alapján megindult per jogerős befeje-

- zéséig felfüggesztette. Az elsőfokú bíróság felfüggesztő végzését a Zalaegerszegi Törvényszék 2017. október 10-én kelt 1.Kpf.20.902/2017/2. számú végzésével helybenhagyta.
- [9] Az elsőfokú bíróság a JHÁT-JF/1755/5. (2016.) számú határozattal szemben benyújtott keresetet a 2018. január 10-én meghozott 3.K.27.169/2017/8. számú határozatával elutasította. Az elsőfokú bíróság a kereset elutasítására tekintettel az eljárás felfüggesztését megszüntette, és elrendelte annak folytatását, amely eljárásban a 2018. február 6-án meghozott 3.K.27.008/2018/2. számú végzésével a pert a régi Pp. 130. § (1) bekezdés c) pontjára figyelemmel, a régi Pp. 157. § a) pontja alapján megszüntette.
- [10] A Fővárosi Törvényszék (a továbbiakban: másodfokú bíróság) az elsőfokú bíróság végzését a 2018. szeptember 18-án kelt 12.Kpf.670.369/2018/4. számú végzésével helybenhagyta. A másodfokú bíróság kiemelte, hogy az elsőfokú bíróság a Zalaegerszegi Törvényszék 1.Kpf.20.179/2017/3. számú végzésében foglalt iránymutatásra tekintettel helytálló döntést hozott, amikor a régi Pp. 130. § (1) bekezdés c) pontjának alkalmazásával a 157. § a) pontja alapján a pert megszüntette. A döntés tartalmi helyessége a jelen eljárás keretei között nem volt vitásá tehető, mert érdemben felülvizsgálható hatósági határozat hiányában az eljárás eredménye csak a per megszüntetése lehet.
- [11] 1.2. Az indítványozó álláspontja szerint a másodfokú bíróság végzése több vonatkozásban is sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését.
- [12] 1.2.1. Az indítványozó kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság döntését – eredetileg – a régi Pp. 337. § (2) bekezdésére alapította. E rendelkezés szerint „[h]a [...] a határozatnak hivatalból vagy kérelemre történt visszavonása vagy módosítása folytán hozott új államigazgatási határozat a kereseti kérelemben foglaltaknak eleget tesz, a bíróság a pert megszünteti, és az államigazgatási szervet a perköltség megfizetésére kötelezi”. Az indítványozó álláspontja szerint e rendelkezésből következően az ügy lényegi kérdése, hogy a másodfokú hatóság határozatának visszavonásával egyidejűleg eleget tett-e a kereseti kérelemben foglaltaknak. Ezzel szemben a másodfokú bíróság az alkotmányjogi panasszal támadott végzését nem a régi Pp. e rendelkezésére, hanem a 157. § a) pontjára alapította. A jogerős végzéséből ugyanakkor nem derül ki, hogy a per megszüntetésének a törvényi feltételeit a bíróság vizsgálta-e. A másodfokú bíróság végzése ezáltal megsértette a tisztességes bírósági eljárásból fakadó indokolt bírói döntéshez való jogot. Ezzel összefüggésben hivatkozott az Emberi Jogok Európai Egyezményének (a továbbiakban: EJE) 6. cikk 1. bekezdése és az Alapjogi Charta 47. cikke sérelmére is.
- [13] 1.2.2. Az indítványozó álláspontja szerint az ügyében sérül az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jog. Az indítványozó e körben utalt arra, hogy az alapügy – a támogatás kifizetésének engedélyezésével – 2014 decemberében indult. A másodfokú hatóság a visszavonó határozatát 2015 decemberében hozta meg. A megismételt bírósági eljárásban eljáró Fővárosi Törvényszék ugyanakkor három évvel később – 2018. szeptember 18-án – hozott jogerős határozatot a per megszüntetéséről.
- [14] 1.2.3. Az indítványozó álláspontja szerint a másodfokú bíróság végzése sérti a jogorvoslathoz való jogot is. Az indítványozó ezzel összefüggésben is utalt arra, hogy a másodfokú bíróságnak a per megszüntetésének törvényi feltételeit a régi Pp. 337. § (2) bekezdése alapján kellett volna vizsgálnia, és a régi Pp. 338. § (8) bekezdés a) pontja alapján tárgyalást kellett volna tartania.
- [15] Az indítványozó a jogorvoslathoz való joggal összefüggésben hivatkozott arra, hogy álláspontja szerint az ügyben a per megszüntetésének nem volt helye, mert a másodfokú hatóság a határozatának visszavonásával egyidejűleg a kereseti kérelemnek megfelelő döntést nem hozta meg. Az indítványozó hangsúlyozta, hogy ennek következtében nem volt biztosítva a hatékony jogorvoslathoz való jog, mert a bíróság tárgyalás tartása nélkül úgy hozott döntést a per megszüntetéséről, hogy nem vizsgálta: a másodfokú hatóság valóban teljesítette-e a kereseti kérelemben foglaltakat, vagyis a per lényegét adó érdemi kérelmeket.
- [16] 2. Az Alkotmánybíróságnak mindenekelőtt azt kellett vizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [17] Az Alkotmánybíróság már előjáróban hangsúlyozza, hogy az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata alapján a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések önmagukban nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasz előterjesztésére [3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]]. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság hagyományos jogor-

voslati fórumként járjon el. A bírő bármely ténybeli vagy jogi tévedése nem teszi automatikusan tisztességtelenné az egész eljárást, mivel az ilyen tévedések teljesen soha nem küszöbölhetők ki, azokat az igazságszolgáltatás ma ismert rendszere magában hordozza {3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}.

- [18] 2.1. Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság törvényi feltételeinek vizsgálata során megállapította, hogy a határidőben előterjesztett indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésén alapuló törvényi feltételeinek eleget tesz.
- [19] 2.2. Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság további feltételeinek vizsgálata során megállapította, hogy az indítvány az Abtv. 27. §-án alapuló törvényi feltételeinek csak részben tesz eleget.
- [20] Az indítványozó hivatkozott az EJEE 6. cikk 1. bekezdésének és az Alapjogi Charta 47. cikkének a sérelmére. Az Alkotmánybíróság az e körben előadott hivatkozásokat nem tekintette önálló, érdemi elbírálásra alkalmas indítványi elemeknek. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *f*) pontja alapján ugyanis kizárólag jogszabály (és nem bírói ítélet) nemzetközi szerződésbe ütközésének a vizsgálata kérhető, és az is csak az Abtv. 32. § (2) bekezdésében meghatározott indítványozói kör által, nem alkotmányjogi panasz keretében {3327/2018. (X. 16.) AB végzés, Indokolás [22]}. Nincs hatásköre az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panasz alapján indult eljárásban a bírói döntés nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára {3258/2017. (X. 10.) AB végzés, Indokolás [16]; 3203/2019. (VII. 16.) AB végzés, Indokolás [21]}.
- [21] 2.3. Az Abtv. 27. §-a alapján alkotmányjogi panasznak a bírói döntések közül csak a bírósági eljárást – az ügy érdemében hozott, vagy egyéb határozattal – befejező döntések ellen van helye {például 3090/2014. (IV. 1.) AB végzés, Indokolás [22]; 3131/2017. (V. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3279/2017. (XI. 2.) AB végzés, Indokolás [7]; 3168/2018. (V. 18.) AB végzés, Indokolás [38]–[41]}. A bírósági eljárást – egyéb határozattal – befejező bírói döntések minősítése során az Alkotmánybíróság a panasz alapjául szolgáló bírósági eljárást (vagy annak valamelyik szakaszát) szabályozó törvényi rendelkezéseket veszi alapul {így a régi Pp. vonatkozásában: 3239/2017. (X. 10.) AB végzés, Indokolás [11]}.
- [22] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a pert megszüntető végzés a bírósági eljárást befejező egyéb döntésnek minősül, az e végzést támadó alkotmányjogi panasz elbírálására az Alkotmánybíróság erre vonatkozó gyakorlata szerint hatáskörrel rendelkezik {pl. 6/2019. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [16]; 3027/2017. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [9]; 3238/2015. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [9]}.
- [23] 3. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés.
- [24] Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság már előjáróban kiemeli, hogy következetes gyakorlata szerint az Abtv. 27. §-ában szabályozott hatáskörében eljárva a bírói döntés és az Alaptörvény összhangját biztosítja. Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság tartózkodik attól, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {3272/2018. (VII. 20.) AB végzés, Indokolás [38]}.
- [25] 3.1. Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés] sérelmét az indokolt bírói döntéshez való joggal {az indokolás 3.1.1. pontja (Indokolás [28] és köv.)} és a per észszerű időn belüli befejezéséhez való joggal {az indokolás 3.1.2. pontja (Indokolás [33] és köv.)} összefüggésben is állította.
- [26] 3.1.1. Az indokolt bírói döntéssel összefüggésben az Alkotmánybíróság következetes álláspontja, hogy „[a] tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint: önmagában az a körülmény, hogy az indítványozó az egyébként megindokolt bírósági határozat érvelését tévesnek, megalapozatlannak tartja, nem alapozhatja meg az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadási feltételeket {3272/2018. (VII. 20.) AB végzés, Indokolás [49]}.

- [27] Az indítványozó álláspontja szerint az eljáró bíróságok megsértették az indokolt bírói döntéshez való jogot azáltal: nem indokolták meg, hogy miért a régi Pp. 157. § a) pontja alapján rendelkeztek a per megszüntetéséről, és egyáltalán nem vizsgálták a per megszüntetésének a törvényi feltételeit.
- [28] Az indítványozó érvelésével szemben ugyanakkor az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy a másodfokú bíróság végzésének indokolásában hangsúlyozta: a Zalaegerszegi Törvényszék 1.Kpf.20.179/2017/3. számú – hatályon kívül helyező – végzésében az elsőfokú bíróság számára előírta, hogy a peres eljárást a régi Pp. 157. § a) pontja alapján kell megszüntetnie. A másodfokú bíróság kiemelte, hogy a Zalaegerszegi Törvényszék ezen végzésének a kötőereje miatt az elsőfokú bíróság érdemben helytálló döntést hozott, az elsőfokú bíróság ugyanis a hatályon kívül helyező végzésben foglalt iránymutatástól nem térhetett el, ahhoz kötve volt.
- [29] Az Alkotmánybíróság kiemeli továbbá, hogy az indítványozónak az az érvelése, hogy a per megszüntetésének nem a régi Pp. 157. § a) pontja, hanem a régi Pp. 337. § (2) bekezdése alapján volt helye, olyan törvényértelmezési, illetve a bíróságok mérlegelési jogkörébe tartozó kérdéseket érintenek, amelyeknek érdemi alkotmányossági felülbírálatára még a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sem adhat alapot. Alkotmányossági szempontból a támadott bírói döntések indokolásában nem tartható fel olyan hiányosság, amely az indokolt bírói döntéshez való jog alkotmányos tartalmára tekintettel alapjogi relevanciával bírna.
- [30] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó indokolt bírói döntéshez való jogra vonatkozó indítványi elem tekintetében ezért az alkotmányjogi panasz befogadására nincs lehetőség, mert az indítványban állított jogsérelem nem vet fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, és nem alapozza meg a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét sem.
- [31] 3.1.2. Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jog sérelmével összefüggésben is állította. Az indítványozó ezzel kapcsolatban hangsúlyozta, hogy a megelőző peres eljárás alapjául szolgáló közigazgatási ügy 2014 decemberében indult.
- [32] Az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jog sérelme tekintetében az Alkotmánybíróság több polgári ügy vonatkozásában is úgy foglalt állást, hogy az eljárás elhúzódása miatt bekövetkezett esetleges jogsérelem az alkotmánybírósági eljárásban nem orvosolható {3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [8]; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}. Az Alkotmánybíróság az ügy észszerű időn belül történő elbírálásának jogával összefüggésben külön is kiemelte, hogy az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre arra, hogy egy adott bírósági eljárás jelentős elhúzódásából eredő következményeket enyhítse vagy orvosolja. „A panaszos által sérelmezett pertartam, mint az adott pert jellemző körülmény olyan törvényességi szakkérdés, amelynek megítélése nyilvánvalóan nem tartozik az Alkotmánybíróság vizsgálódási körébe” {3174/2013. (IX. 17.) AB végzés, Indokolás [20]; 3247/2018. (VII. 11.) AB végzés, Indokolás [17]}.
- [33] Erre tekintettel az észszerű határidőn belüli elbíráláshoz való jog vonatkozásában sem merül fel a bírói döntés érdemére kiható alaptörvény-ellenesség kételye, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés.
- [34] 3.2. Az Alkotmánybíróság az alábbiak szerint a jogorvoslathoz való jog állított sérelme alapján is megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának a feltételeit.
- [35] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való jog olyan alkotmányos alapjog, amely tárgyát tekintve a bírói, illetőleg a hatósági (más közigazgatási) döntésekre terjed ki, tartalmát tekintve pedig azt kívánja meg, hogy valamennyi, az érintett jogát vagy jogos érdekét (helyzetét) érdemben befolyásoló érdemi határozat felülvizsgálata érdekében legyen lehetőség más szervhez, vagy azonos szerv magasabb fórumához fordulni {3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [15]}, melyhez a közigazgatási döntések vonatkozásában társult a bírói út rendelkezésre állásának követelménye is {14/2018. (IX. 27.) AB határozat, Indokolás [16]}.
- [36] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése alanyi jogot keletkeztet a jogorvoslat igénybevételére mindenki számára, aki valamely döntés folytán jogát vagy jogos érdekét sértve érzi. Minden jogorvoslat lényegi, immanens eleme a jogorvoslat lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát {25/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [17]}. Ezzel összefüggésben feltétlen követelmény, hogy az eljáró fórum az eljárási szabályok által meghatározott keretek között a jogorvoslati eljárást lefolytassa és a jogorvoslati kérelemben írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben megvizsgálja {9/2017. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [21]; 12/2019. (IV. 8.) AB határozat, Indokolás [17]}.
- [37] Az indítványozónak a jogorvoslathoz való jog sérelmével kapcsolatban előadott érvelésének a lényege, hogy nem tekinthető hatékony jogorvoslatnak az a bírói felülvizsgálat, amelynek keretében az eljáró bíróságok nem vizsgálják meg: az alperes teljesítette-e a kereseti kérelemben foglaltakat akkor, amikor a keresettel támadott

határozatának visszavonásáról és az elsőfokú hatóság határozatának megsemmisítéséről, illetve e hatóság új eljárásra utasításáról rendelkezett.

- [38] Az adott esetben az Alkotmánybíróság ugyanakkor megállapította, hogy az indítványozó keresete folytán a bíróságok a közigazgatási pert lefolytatták, vagyis az indítványozó nem volt elzárva a jogorvoslati kérelem benyújtásától. Az indítványozó valójában a jogorvoslathoz való jog állított sérelmén keresztül is a számára kedvezőtlen bírói döntés tartalmi, törvényességi szempontú kritikáját adta, de az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéséhez nem kapcsolt relevánsnak tekinthető és érdemi vizsgálatra alkalmas alkotmányjogi érvelést. Az indítvány azt célozza, hogy az Alkotmánybíróság a másodfokú bíróság által eldöntött tény- és jogkérdéseket mintegy harmadfokú bírósággént vizsgálja felül, és azt a másodfokú bíróság álláspontjától eltérően értékelje. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint azonban erre nincs lehetősége [3172/2015. (VII. 24.) AB végzés, Indokolás [20]; 3063/2018. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [28]].
- [39] Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz a jogorvoslathoz való jog állított sérelmével összefüggésben sem tartalmaz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést felvető indokolást.
- [40] 4. A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz részben nem felel meg az Abtv. 27. §-ában és 29. §-ában írt befogadási kritériumoknak. Erre tekintettel az indítványt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és f) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Balsai István s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/143/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3262/2019. (X. 30.) AB VÉGGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.V.22.493/2017/6. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.V.22.493/2017/6. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mivel a végzés véleménye szerint ellentétes az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdésével, R) cikkének (2) bekezdésével, II. cikkével, XV. cikkének (2) bekezdésével, a XXVIII. cikkének (1) és (7) bekezdésével, valamint a 26. cikkének (1) bekezdésével.
- [2] 1. A benyújtott bírósági határozatok alapján az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzménye a következőképpen foglalható össze.
- [3] 1.1. Az indítványozó többször módosított keresetében elsődlegesen annak megállapítását kérte a bíróságtól, hogy az általa az alperes lízingtársasággal 2008. július 11. napján kötött lízingszerződés létre sem jött a felek közötti konszenzus hiánya miatt. Az indítványozó jogkövetkezményként 473 878 Ft megfizetésére kérte kötelezni az alperest jogalap nélküli gazdagodás címén. Másodlagosan a szerződés érvénytelenségének megállapítását kérte az indítványozó a bíróságtól, részben jogszabályba ütközés okán, részben azért, mert a szerződés lényeges elemeket nem tartalmazott, ezért túlfizetés címén 473 878 Ft megfizetésére kérte kötelezni a lízingcéget.
- [4] A Szegedi Törvényszék a per tárgyát képező szerződést érvényessé nyilvánította, megállapította az éves induló ügyleti kamat mértékét, megállapította az üzletszabályzat egyes pontjainak érvénytelenségét, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [5] 1.2. A Szegedi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta, az eljárási illeték összegét felemelte, mellőzte az üzletszabályzat egyes pontjai érvénytelenségének megállapítását, ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [6] 1.3. Az indítványozó kérelme alapján a Kúria mint felülvizsgálati bíróság a 2018. november 15-én hozott Pfv.V.22.493/2017/6. számú végzésével az indítványozó felülvizsgálati kérelmét hivatalból elutasította. A Kúria végzésének indokolásában kifejtette, hogy a felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi elemei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely konkrét megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a határozat megváltoztatását a fél milyen okból kívánja. Ezen együttes feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha a jogszabályhely megjelölésén túl a jogszabálysértést tartalmilag körülírja és indokait ismerteti. A Kúria megállapítása szerint az indítványozó az elsődleges felülvizsgálati kérelemhez kapcsolódóan nem jelölte meg azokat az adekvát eljárásjogi jogszabályhelyeket, amelyeket álláspontja szerint a jogerős ítélet sért, továbbá a Kúria a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 275. § (2) bekezdésében szabályozott kötelező hatályon kívül helyezési okot sem észlelt, így a végzés szerint az elsődleges felülvizsgálati kérelem nem felel meg a kötelező alakszerűségi feltételeknek.
- [7] A Kúria a másodlagos felülvizsgálati kérelmet illetően a régi Pp. 3. § (2) bekezdése alapján arra az álláspontra helyezkedett, hogy a kereseti kérelem ténylegesen nem megállapításra, hanem a szerződés létre nem jöttére hivatkozással a befizetett összeg egy részének visszafizetésére irányul, ezért az indítványozó által kért megállapítás nem tekinthető önálló igénynek, hanem az csupán a pénzkövetelés, a marasztalásra irányuló kereset

jogcímét képezi. Ennek megfelelően a Kúria megítélése szerint valódi tárgyi keresethalmazat nem áll fenn, a szerződéses érték és a marasztalás összege nem adódik össze, és a perérték meghatározásának a régi Pp. 25. § (3) bekezdésébe foglalt szabálya nem alkalmazható. A végzés szerint a felülvizsgálati pertárgyérték megállapítása során azt az összeget kell irányadónak tekinteni, amelyhez az alkalmazni kért jogkövetkezmény alapján a fél az állítása szerint hozzájuthat, illetve amely alól – tartozása részbeni fennmaradása esetében – mentesül. Mivel ez az összeg a végzésben foglaltak szerint, az indítványozó által előadottakat figyelembe véve 437 878 Ft, az ügy nem tartozik az értékhatár alóli kivételek körébe sem. Mindezekre tekintettel a Kúria az indítványozó felülvizsgálati kérelmét a régi Pp. 271. § (2) bekezdése, a 273. § (1) bekezdése, és a 273. § (2) bekezdés a) pontja alapján hivatalból elutasította.

- [8] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában elsődlegesen az Alaptörvény XV. cikkének (2) bekezdésére és a XXVIII. cikkének (1) bekezdésére hivatkozott, míg az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdésével, R) cikkének (2) bekezdésével, II. cikkével, valamint a 26. cikkének (1) bekezdésével kapcsolatosan úgy fogalmazott, hogy ez utóbbi rendelkezések megsértése nem önmagukban, hanem együttesen okozták az alapjogsérelmet.
- [9] 2.1. Az indítványozó a pertörténetet illetően indokoltan tartotta kiemelni, hogy a Kúria 2018. június 19. napján kelt – hiányos számú – végzésével tárgyalást tűzött ki a felülvizsgálat tárgyában 2018. november 22. napjára, majd a tárgyalás előtt három nappal 2018. november 19. napján a támadott végzésében hivatalból elutasította a felülvizsgálati kérelmet. Az indítványozó szerint a Kúria az elutasítást elsődlegesen arra a „fiktív” tényre építette, hogy az indítványozó nem jelölte meg a megsértett jogszabályhelyeket és nem adta elő az erre vonatkozó jogi álláspontját. A valóság az indítványozó szerint ezzel ellentétben az, hogy a felülvizsgálati kérelem utolsó oldalán szerepelnek a megsértett jogszabályok – egyebek mellett az Alaptörvény és a régi Pp. egyes rendelkezései – és a kérelem II. fejezete érdemi jogi érvelést is tartalmaz. Ugyancsak iratellenes és a tisztességes eljárás-hoz való jogot sérti az indítványozó szerint az, hogy a Kúria arra a megállapításra jutott, miszerint az eljárás egy 473 878 Ft alperes általi megfizetésére irányuló per lett volna, amelynek csupán az indokolását képezi a szerződés létre nem jöttének megállapítása. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában hangsúlyozta, hogy jogalap nélküli gazdagodásra irányuló külön kereseti kérelmet nem terjesztett elő, az indítványozó elsődleges kereseti kérelme a szerződés létre nem jöttének megállapítására irányult. Sérelmezte az indítványozó azt is, hogy a Kúria önkényesen mérsékelte a pertárgy értékét kizárólag a jogalap nélküli gazdagodás körében előadott 473 878 Ft-ra, miközben az indítványozónak „mindvégig 5.325.569,- forint alapján állt fenn az illetékfizetési kötelezettsége.”
- [10] Állította az indítványozó, hogy tudomása van arról, miszerint a Kúria – arra tekintettel, hogy a kezdeményező a pénzügyi szolgáltató volt – számos olyan esetben viszont lefolytatta a felülvizsgálati eljárást a régi Pp. 271. § (2) bekezdése alapján, amikor a pertárgy értéke úgyszintén nem érte el a hárommillió forintot, valamint a per – szemben az indítványozó ügyével – valóban marasztalásra irányult.
- [11] Mindezek alapján az indítványozó szerint sérült a tisztességes eljáráshoz való joga akkor, amikor az iratellenes és *contra legem* jogalkalmazás révén a Kúria a felülvizsgálati kérelmét hivatalból elutasította, továbbá a diszkrimináció tilalma is, mivel a Kúria a bíróság jogerős határozatának felülvizsgálhatósága szempontjából nyilvánvalóan megkülönböztette a fogyasztókat a pénzügyi szolgáltatókkal szemben.
- [12] 2.2. Az indítványozó panaszának kiegészítésében az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésére hivatkozva kifejtette: nem azt kifogásolja, hogy a jogalkotó a jogorvoslat szempontjából korlátok közé szorította, hiszen a felülvizsgálati kérelmét az indítványozó ugyan előterjeszthette, azonban a Kúria *contra legem* jogértelmezés okán az eljárást nem folytatta le, pedig az indítványozóval szemben – megítélése szerint – a régi Pp. 271. § (2) bekezdésébe foglalt kizáró okok nem állnak fenn. Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria nem mérlegelheti, hogy egy eljárásjogi szabály *cogens* rendelkezését alkalmazza-e, vagy sem, ráadásul a korábban kifejtettek szerint diszkriminatív is a Kúria eljárása. Az indítványozó szerint egy ilyen konkrét ügy már az Alkotmánybíróság előtt is van, ahogyan legalább három, a fogyasztó kérelmét elutasító végzés ellen benyújtott, a jelen ügghöz hasonló, ügyszám szerint megjelölt alkotmányjogi panasz is.
- [13] 3. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdéseiben meghatározottak alapján mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie, ezért az Alkotmánybíróság tanácsban eljárva elsőként azt vizsgálta, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz előterjeszté-

sére vonatkozó, törvényben meghatározott követelményeknek. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz felvesse a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést tartalmazzon. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását.

- [14] 3.1. Az indítványozó a Kúria végzését 2018. december 18. napján vette át, az alkotmányjogi panaszt 2019. január 17-én, az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint megállapított határidőn belül nyújtotta be. Az indítványozó megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörére vonatkozó törvényi rendelkezést, a sérelmezett bírói döntést, az Alaptörvény megsérteni vélt rendelkezéseit, az Alaptörvényben biztosított joga sérelmének lényegét és kifejezett kérelmet fogalmazott meg a bírói döntés megsemmisítésére. Az indítványozó a bírói döntés alapjául szolgáló eljárásban felperes volt, így érintettsége megállapítható, úgyszintén az is, hogy jogorvoslati lehetőségét kimerítette. Ugyanakkor az Alaptörvény R) cikkének (2) bekezdése, valamint a 26. cikkének (1) bekezdése nem tartalmaz az indítványozó számára Alaptörvényben biztosított jogot, ezért e rendelkezésekre alkotmányjogi panasz nem alapítható, ahogyan az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére is csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén – lehet alapítani {3323/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]}.
- [15] Megállapította továbbá az Alkotmánybíróság azt is, hogy az indítvány az Alaptörvény II. cikkére vonatkozóan értékelhető indokolást nem tartalmaz, míg a XV. cikk (2) bekezdésével kapcsolatos érvelése tartalmilag az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jogra vonatkozik.
- [16] Fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése vonatkozásában vizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt további feltételeit.
- [17] 3.2. Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria végzésével megfosztotta a felülvizsgálati eljárás lehetőségétől, ezáltal a támadott döntés sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jogát.
- [18] Az Alkotmánybíróság a 3025/2016. (II. 23.) AB határozata indokolásának [24] bekezdésében megerősítette azt a töretlen gyakorlatát, amely szerint „az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített jogorvoslathoz való jog a rendes jogorvoslatokra vonatkozik. Tárgyát tekintve a bírói, illetőleg hatósági döntésekre terjed ki, tartalma szerint pedig az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez vagy a magasabb fórumhoz fordulás lehetőségét jelenti [...]. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a felülvizsgálat – mint rendkívüli jogorvoslat – az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt rendelkezéssel nem hozható összefüggésbe”. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jog sérelmét az érdemi felülvizsgálati eljárás – a kúriai jogértelmezés miatt bekövetkezett – elmaradása miatt látta megalapozottnak. Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlatát figyelembe véve ugyanakkor megállapítható, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jog sérelmét a felülvizsgálati eljárás esetleges elmaradása, a felülvizsgálati kérelem nem érdemben történő elutasítása – érdemi összefüggés hiányában – nem alapozza meg {3025/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [24]}.
- [19] 3.3. Az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelmére is, miszerint a Kúria *contra legem* jogértelmezéssel megtagadta a felülvizsgálati kérelme érdemi elbírálását. Indítványozói állítás szerint továbbá a Kúria csak a fogyasztók esetében értelmezi az indítványozó által vitatott módon a felülvizsgálatra vonatkozó rendelkezéseket a pénzügyi szolgáltatók esetében nem, és ennek bizonyítására megjelölt egy konkrét ügyet, amely IV/238/2019. szám alatt van folyamatban az Alkotmánybíróságon.
- [20] Jelen ügyben a Kúria az indítványozó felülvizsgálati kérelmének elutasítását – egyebek mellett – a következők szerint indokolta: „A Kúria a felperes másodlagos felülvizsgálati kérelmét a Pp. 3. § (2) bekezdése szerint értelmezte, és megállapította, hogy ténylegesen nem megállapításra, hanem a szerződés létre nem jöttére hivatkozással a befizetett összeg egy részének visszafizetésére irányul. A felperes által kért megállapítás erre tekintettel nem tekinthető önálló igénynek, hanem csupán a pénzkövetelés, a marasztalásra irányuló kereset jogcímét képezi. Ennek megfelelően valódi tárgyi keresethalmazat nem áll fenn, a szerződéses érték és a marasztalás összege nem adódik össze, és a perérték meghatározásának a Pp. 25. § (3) bekezdésében írt szabálya nem alkalmazható. A felülvizsgálati pertárgyérték megállapítása során azt az összeget kell irányadónak tekinteni, amelyhez az alkalmazni kért jogkövetkezmény alapján a fél az állítása szerint hozzájuthat, illetve amely alól – tartozása részbeni fennmaradása esetében – mentesül (Gfv.VII.30.410/2017/2., Gfv.VII.30.283/2017/2.). Ez az összeg – a felperes által előadottak szerint – 473. 878 forint.”

- [21] A 3199/2019. (VII. 16.) AB végzésben rögzített elvi álláspontját fenntartva az Alkotmánybíróság megerősíti, hogy a jelen ügyben is a(z) összesszerű) marasztalás előfeltétele a jogalap vizsgálata. Az eljárásjogi dogmatikai tételek szerint is a marasztalási kereset esetében a marasztalás jogalapjának megállapítása iránti kérelem, még ha a jogalap tekintetében vagylagos vagy eshetőleges is, nem hoz létre valódi keresethalmazatot, tehát nincs egy önálló megállapítási kereseti kérelem, amelyre vonatkozhatna a régi Pp. 271. § (2) bekezdésében a megállapítási keresetekre vonatkozó kivételes szabály. A tárgybeli ügyben a szerződés létre nem jötte vagy érvénytelensége megállapítása, a marasztalás előfeltételeként a jogalap vizsgálatát jelenti.
- [22] Rámutat továbbá az Alkotmánybíróság arra is, hogy amennyiben az egységes joggyakorlat kialakítása azt indokolná, arra irányuló indítvány esetén – az Alaptörvény 25. cikkének (2) bekezdése alapján – a jogegységi határozat meghozatala a Kúria hatáskörébe tartozik.
- [23] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján azt állapította meg, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszában a Kúria jogértelmezését kifogásolta és kérelme arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság a támadott felülvizsgálati ítéletet az indítványozó számára kedvező jogértelmezéssel – ideértve a felülvizsgálati kérelemben vitatott érték megállapítását is – törvényességi indokok alapján semmisítse meg.
- [24] Az Alkotmánybíróság már több ügyben kimondta, hogy a bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamenyny – vélt vagy valós – jogsérelem orvoslása eszközének, ellenkező esetben az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb eszközzel már nem orvosolható {lásd például: 3145/2015. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [55]}.
- [25] Az Alkotmánybíróság jelen ügy kapcsán is hangsúlyozza továbbá, hogy az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére van jogköre, a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírálatára azonban már nem rendelkezik hatáskörrel {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]}.
- [26] Az indítványozó a fentiekben kifejtettek szerint, a támadott bírói döntésekkel kapcsolatosan nem állított olyan alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely felvetné a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét.
- [27] Az Alkotmánybíróság mindezeket figyelembe véve megállapította, hogy az eljárás tárgyát képező alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 27. § és 29. §-ában szabályozott befogadási feltételeknek, ezért az indítványt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének a) és h) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Balsai István s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/214/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3263/2019. (X. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.V.20.114/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenessége megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az IDOM 2000 Konzulens Szolgáltató Zrt. indítványozó (a továbbiakban: indítványozó) jogi képviselője (dr. Asztalos Dóra Ügyvédi Iroda, ügyintéző: dr. Asztalos Dóra ügyvéd) útján alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.V.20.114/2019/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mivel az véleménye szerint ellentétes az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdésével, XXVIII. cikkének (1) bekezdésével, és a 25. cikk (1) bekezdésével.
- [3] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege az ügyben előterjesztett beadvány és a bíróságok által hozott határozatok alapján az alábbiakban összegezhető.
- [4] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló perben az indítványozó mint alperes ellen kártérítés megfizetése iránt nyújtott be keresetlevelet a felperes. Az elsőfokú bíróság ítéletében a felperest 529 209 292 Ft és kamatai megfizetésére kötelezte. Megállapította, hogy a felperes a honlapján elhelyezett 2010. október 24-i sajtóközleménnyel valós tény hamis színben való feltüntetése, valótlan tény állítása és híresztelése folytán megsértette az alperes jóhírnévhez fűződő jogát és egyúttal kötelezte felperest a jogsértés abbahagyására, valamint a további jogsértéstől eltiltotta. Az elsőfokú bíróság kötelezte a felperest arra is, hogy 15 napon belül a sajtóközleménnyel azonos helyen és formában tegyen közzé és 30 napig tegye elérhetővé nyilatkozatát, amelyben a sajtóközleményben elkövetett jogsértésért sajnálkozását kifejezi. Ezt meghaladóan az alperes viszontkeresetét elutasította.
- [5] A mindkét fél fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét a fellebbezett részében megváltoztatta, a felperes marasztalását 321 187 077 Ft-ra leszállította és a jóhírnév megsértésére alapított viszontkereseti kérelmeket elutasította. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.
- [6] A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a 2019. február 7-én kelt Pfv.V.20.114/2019/2. számú végzésével a felülvizsgálati kérelmet a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 237. §-a alapján hivatalból elutasította.
- [7] A Kúria a végzése indokolásában rámutatott, hogy a felülvizsgálati kérelem elkésztett. A régi Pp. 386/A. § (1) bekezdés a) pontja értelmében kiemelt jelentőségű pernek minősülnek a régi Pp. 23. § (1) bekezdés a) pontja szerinti 400 millió forintot meghaladó követelések érvényesítésére indított perek. A hivatkozott rendelkezéssel összhangban az elsőfokú bíróság az 5.G.41.582/2011/2., valamint a 2011.G.Koll.X.B.60. számú határozatában – a régi Pp. 386/B. §-a alapján – elrendelte az ügy soron kívüli intézését és tájékoztatta a feleket, hogy az ügyben a kiemelt jelentőségű perekre vonatkozó szabályok alkalmazandók. E határozatok a postai tértivevény szerint az alperes részére szabályszerűen kézbesítésre kerültek.
- [8] Az elrendelt soron kívüli ügyintézés kiterjed az eljárás egész tartamára, minden szakaszára, a rendes és rendkívüli perorvoslatokra is. Ebből következően a felülvizsgálati kérelem előterjesztheségének időtartamát is eszerint kell figyelembe venni (rég. Pp. 386/B. §, BH.2013.7.292.). A régi Pp. nem tartalmaz eljárási szabályokat a kiemelt ügyévé váló minősítés megváltoztatására, és szabályozás hiányában a minősítés mellőzésére sincs jogi lehetőség (Kúria Pfv. V. 20. 336/2016/2.).

- [9] A kiemelt jelentőségű perekben a régi Pp. 386/1. §-a szerint a régi Pp. 272. § (1) bekezdése alapján benyújtott felülvizsgálati kérelmet az elsőfokú határozatot hozó bíróságnál a határozat közlésétől számított 30 napon belül kell benyújtani vagy ajánlott küldeményként postára adni. A jogerős ítéletet az indítványozó alperes – összhangban a felülvizsgálati kérelemben előadott nyilatkozatával – 2018. november 29-én, az ítélet kihirdetésekor vette át, ennél fogva a felülvizsgálati kérelem benyújtására nyitva álló határidő – figyelemmel a régi Pp. 103. § (4) bekezdésére is – 2019. január 2-án telt le. Ebből következően az alperes 2019. január 11-én előterjesztett felülvizsgálati kérelme elkészt.
- [10] A felülvizsgálati kérelem benyújtására előírt határidő elmulasztása esetén az elmulasztott határidő utolsó napjától számított harminc nap elteltével igazolásnak akkor sincs helye, ha a mulasztás csak később jutott a fél tudomására, vagy az akadály csak később szűnt meg. A Kúria végzése rögzíti, hogy az indítványozó a határidő elmulasztása miatt igazolási kérelmet nem terjesztett elő.
- [11] 2. Az indítványozó ezt követően terjesztette elő az Abtv. 27. §-a alapján az alkotmányjogi panaszát, amelyet a Főtitkár felhívására határidőben kiegészített. Indítványában a Kúria támadott végzésének a megsemmisítését arra tekintettel kérte, hogy az megítélése szerint sérti az Alaptörvény C) cikkének (1) bekezdését, a XXVIII. cikkének (1) bekezdését, és a 25. cikkének (1) bekezdését.
- [12] Kifogásolta az indítványozó, hogy a Kúria ügyében, a felülvizsgálati eljárásban nem az ő megítélése szerint értelmezte a jogszabályokat, és nem tett eleget az Alaptörvény 25. cikkének (2) bekezdésében foglalt, a jogegység kialakítására vonatkozó kötelezettségének.
- [13] Az indítványozó előadta, hogy felülvizsgálati kérelmét a Kúria, mint elkésztet, elutasította. A sérelmezett döntésben foglaltakkal szemben, az indítványozó jogértelmezése szerint a felülvizsgálati eljárásban a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) rendelkezéseit kellett volna alkalmazni.
- [14] Sérelmezi az indítványozó, hogy a Kúria jogszabály-értelmezése szerint a felülvizsgálati kérelem benyújtása szempontjából a keresetlevél benyújtásakor irányadó régi Pp.-t kell alkalmazni, és a Pp. sem tartalmaz eljárási szabályokat a kiemelt ügygé minősítés megváltoztatására, így szabályozás hiányában e minősítés mellőzésére sincs jogi lehetőség. Álláspontja szerint amennyiben akár a kiemelt ügygé minősítés megszűnése, akár a Pp. alkalmazása tekintetében a Kúria az indítványozó álláspontját osztotta volna, akkor az elutasításnak nem lett volna helye, az indítványt érdemben el kellett volna bírálni.
- [15] Az indítványozó kifejtette, hogy a – megítélése szerint – nem egyértelmű jogi normát a peres fél hátrányára nem lehet értelmezéssel, tartalommal kitölteni, illetve a szabályozás hiányát bírói döntés nem pótolhatja, másrészt ehhez kapcsolódóan nem lehet bíróság által eseti döntéssel jogot alkotni.
- [16] Az indítványozó álláspontja szerint a bíróság döntése sértette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot, mert „[a] Kúria saját értelmezésével, döntésével egy előre nem látható, nem megismerhető szabályozási helyzetben a panaszos terhére jogot alkotott”. Az indítványozó rámutatott, hogy az átmeneti szabályozás bizonytalansága kiszámíthatatlan helyzetet teremtett számára. Nehezményezte, hogy a Kúria nem hozott jogegységi határozatot az egyedi döntés helyett. Megítélése szerint: „A felülvizsgálattal, annak benyújtásával a rendkívüli perorvoslatok körében egy új ügy indult”.
- [17] Az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdését a támadott döntés azért sérti, mert „[a] Kúria saját értelmezésével, döntésével terhére jogot alkotott, amire csak a törvényhozásnak lett volna lehetősége”. Hangsúlyozza egy átmeneti szabály megalkotásának hiányát.
- [18] A panasz rögzíti, hogy a jogszabályok mindenkire kötelezőek, a bíróságnak nem áll módjában a jogszabályok normaszövegétől és céljától önkényesen eltérni. Az indítványozó hangsúlyozta, hogy a XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt alapjog sérelmével összefüggésben sérült a C) cikk (1) bekezdésében foglalt Alaptörvényben biztosított joga is.
- [19] Az indítványozó a Pp. 630. §-ában foglalt rendelkezést is elemzi. Az indítványozó felveti a polgári ügy fogalmának – véleménye szerint lehetséges – akár négy értelmezését is, a régi Pp. 1997. I. 1. napjától – 2003. VI. hó 30. napjáig hatályban volt 259/A. §-ával összefüggésben, és ebből is azt a következtetést vonja le, hogy Kúriának jogegységi határozattal kellett volna e fogalmat meghatároznia.
- [20] Az ügyben elsőfokon eljáró bíróság tájékoztatta az Alkotmánybíróságot arról, hogy a támadott határozat tekintetében nincs folyamatban rendkívüli jogorvoslati eljárás.

- [21] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban jár el az ügyben.
- [22] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról dönt. A tanács vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [23] 3.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására – az Abtv. 27. §-ára hivatkozással – a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. Az Abtv. 53. § (2) bekezdése értelmében pedig az alkotmányjogi panasz iránti indítványt – a 26. § (2) bekezdése szerinti eset kivételével – az ügyben első fokon eljáró bíróságnál kell az Alkotmánybírósághoz címezve benyújtani.
- [24] A Kúria Pfv.V.20.114/2019/2. számú végzését – az első fokon eljáró bíróság tájékoztatása szerint – 2019. február 18. napján elektronikus úton kézbesítették az indítványozó perbeli jogi képviselőjének, míg alkotmányjogi panaszát 2019. április 13-án nyújtotta be az ügyben első fokon eljáró bírósághoz.
- [25] Az indítványozó tehát az alkotmányjogi panaszt a Kúria Pfv.V.20.114/2019/2. számú végzésével szemben a törvényi határidőn belül terjesztette elő.
- [26] Az indítványozó a bírósági eljárásban félként részt vett, így érintettsége a támadott határozattal összefüggésben megállapítható. Az indítvány az Abtv. 27. § b) pontjának is eleget tesz, mivel az indítványozó a rendelkezésre álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.
- [27] 3.2. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, ennek feltételeit az 52. § (1b) bekezdése részletezi. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó kérelme e feltételeknek csak részben felel meg.
- [28] Az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panasz az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog vélt sérelmének lényegét és az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit. Megjelöli a sérelmezett bírói döntést továbbá kifejezett kérelmet terjeszt elő annak megsemmisítésére.
- [29] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában szereplő, megsértettnek állított alaptörvényi rendelkezések közül az Alaptörvény C) cikk (1) bekezdése és a 25. cikk (1) bekezdése nem minősül az Alaptörvényben biztosított jogoknak.
- [30] 4. Az Alkotmánybíróság tehát a XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében vizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt további feltételeinek való megfelelést. Vizsgálata során a következőket állapította meg.
- [31] Az Abtv. 27. §-a értelmében alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó – Alaptörvényben biztosított – jogát sérti [a) pont].
- [32] Az Abtv. 52. § (4) bekezdése alapján az alkotmánybírósági eljárás feltételeinek fennállását az indítványozónak kell igazolnia.
- [33] Az indítványozó által kifejtettek lényege szerint a Kúria végzésével megfosztotta a felülvizsgálati eljárás lehetőségétől, mivel jogot alkotott, ezáltal – álláspontja szerint – a támadott döntés sérti a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát.
- [34] A régi Pp. 270. §-ának (2) bekezdése szerint: „A jogerős ítélet vagy az ügy érdemében hozott jogerős végzés felülvizsgálatát a Kúriától – jogszabálysértésre hivatkozással – a fél, a beavatkozó, valamint a rendelkezés reá vonatkozó része ellen az kérheti, akire a határozat rendelkezést tartalmaz.”
- [35] A régi Pp. 237. §-ának (1) bekezdése kimondja, hogy ha a fellebbezés elkésett, vagy olyan határozat ellen irányul, amely ellen a fellebbező nem élhet fellebbezéssel, továbbá ha a fél a fellebbezést felhívás [235. § (2) bekezdése] ellenére nem, vagy hiányosan adja be, az első fokú bíróság a fellebbezést hivatalból elutasítja.
- [36] A régi Pp. 270. §-ának (1) bekezdése szerint: „Ha törvény másként nem rendelkezik, a felülvizsgálati eljárás során a Kúria az általános szabályok megfelelő alkalmazásával jár el.” Ilyen eltérő rendelkezést tartalmaz a régi Pp. 386/I. §-a, amelynek értelmében a kiemelt jelentőségű perekben a 272. § (1) bekezdés alapján benyújtott felülvizsgálati kérelmet az elsőfokú határozatot hozó bíróságnál a határozat közlésétől számított harminc napon

belül kell benyújtani vagy ajánlott küldeményként postára adni kettővel több példányban, mint ahány fél a perben érdekelve van. A felülvizsgálati kérelem benyújtására előírt határidő elmulasztása esetén az elmulasztott határidő utolsó napjától számított harminc nap elteltével igazolásnak akkor sincs helye, ha a mulasztás csak később jutott a fél tudomására, vagy az akadály csak később szűnt meg.

- [37] Az indítványozó hivatkozott a Pp. „Átmeneti rendelkezések” alcímű 630. §-ának (1) bekezdésére: „E törvény rendelkezéseit a 2018. január 1-jén és az azt követően indult ügyekben kell alkalmazni.”
- [38] Mind a régi Pp. [például a 270. § (2) bekezdése] mind a Pp. rendelkezései – kiemelten: a felülvizsgálati kérelemmel támadható határozatok körének meghatározása – ezen ismertetett szabálytól eltérést nem tartalmaznak.
- [39] A Pp. 406. § (1) bekezdése kimondja: „A jogerős ítélet vagy az ügy érdemében hozott jogerős végzés (e fejezetben a továbbiakban együtt: ítélet) felülvizsgálatát a Kúriától – az ügy érdemére kiható jogszabálysértésre hivatkozással – a fél, valamint a rendelkezés rá vonatkozó része ellen az kérheti, akire az ítélet rendelkezést tartalmaz.”
- [40] A hatályos jogszabályok alkalmazásának ismertetése vitatásán túl tehát további érveket az indítvány nem tartalmaz. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz indítvány akkor fogadható be, ha az abban kifejtettek a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet támasztanak alá, vagy ha alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vetnek fel.
- [41] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem felel meg ezeknek a követelményeknek, mert az indítványozó egyértelműen a Kúria jogértelmezését tartotta alaptörvény-ellenesnek.
- [42] Az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlata értelmében az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörében eljárva a bírói döntést törvényességi szempontból nem vizsgálhatja felül. „Önmagában az a körülmény, hogy az indítványozó nem ért egyet a bíróságok döntésével és annak indokolásával, nem elégséges érv a támadott döntések alaptörvény-ellenességének alátámasztására. Ezért az indítvány nem veti fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét.” {3179/2016. (IX. 26.) AB végzés, Indokolás [15]}
- [43] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A bírósági döntéseket – az Alaptörvény felhatalmazása alapján – az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálata során.
- [44] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panaszban nem állított olyan pontosan körülírt, releváns alkotmányjogi érvekkel alátámasztott alaptörvény-ellenességet, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vetne fel, ami a panasz befogadását és érdemi elbírálását indokoltá tenné.
- [45] Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Abtv. 52. § (1b) pontjában, valamint 29. §-ában foglaltak, illetve az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének a) és h) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Balsai István s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/723/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3264/2019. (X. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 3.G.42.116/2017/21. számú végzése és a Fővárosi Ítéletábrla 13.Gpkf.44.829/2018/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] Az indítványozó gazdasági társaság (a továbbiakban: indítványozó) képviselőtében eljárva dr. Karsai Balázs ügyvéd alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál.
- [2] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 27. §-a alapján kérte a Fővárosi Törvényszék 3.G.42.116/2017/21. számú végzése és a Fővárosi Ítéletábrla 13.Gpkf.44.829/2018/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését. Az indítványozó álláspontja szerint a támadott végzések sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, az R) cikk (2) bekezdését, a XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését, és a 28. cikkét.
- [3] 1.1. Az ügy előzménye, hogy az indítványozó keresetet terjesztett elő a Magyar Állammal és a Magyar Államkincstárral szemben szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt. A Fővárosi Törvényszék 3.G.42.116/2017/7. számú ítéletével az indítványozó felperes keresetét elutasította.
- [4] A rendelkezésre álló bírósági végzések és egyéb dokumentumok alapján az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzménye a következőképpen foglalható össze. A Fővárosi Törvényszék 3.G.42.116/2017/7. számú ítéletét a Magyar Posta 2017. december 22-én kísérelte meg először kézbesíteni. Az indítványozó jogi képviselőtét a perben – és a jelen eljárásban is – ellátó ügyvédi iroda alkalmazottja elkezdte a tértivevény aláírását, de aztán áthúzta a nevét, és nem vette át a küldeményt. A másodszori kézbesítésre 2018. január 3-án került sor, ekkor az ügyvédi iroda egy másik alkalmazottja átvette a bírósági határozatot. Az ügyvédi iroda 2018. január 18-án terjesztett elő fellebbezést a Fővárosi Törvényszék 3.G.42.116/2017/7. számú ítélete ellen.
- [5] A Fővárosi Törvényszék mint elsőfokú bíróság a fellebbezést felterjesztette a Fővárosi Ítéletábrlához mint másodfokú bírósághoz. Az ítéletábrla a kitűzött tárgyalás előtt visszaküldte a fellebbezést a törvényszéknek, mivel kétségei merültek fel a fellebbezési határidő megtartásával kapcsolatban. A törvényszék megállapította, hogy az indítványozó képviselőtét ellátó ügyvédi iroda meghatalmazottja 2017. december 22-én megkezdte az ítélet átvételét, azonban meggondolta magát és értesítőt kért a küldeményről. A törvényszék álláspontja szerint az ügyvédi iroda meghatalmazottjának fenti magatartása – a postai szolgáltatások nyújtásának és a hivatalos iratokkal kapcsolatos postai szolgáltatás részletes szabályairól, valamint a postai szolgáltatók általános szerződési feltételeiről és a postai szolgáltatásból kizárt vagy feltételeken szállítható küldeményekről szóló 335/2012. (XII. 4.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 24. § (1) bekezdése alapján – a postai küldemény átvételének megtagadását jelentette. A bíróság kifejtette, hogy az ügyvédi iroda nem utasíthatja vissza a hivatalos irat átvételét. A bírói gyakorlat szerint (KGD2015. 32.) az átvétel megtagadása esetén az irat kézbesítettnek minősül. A tárgyi ügyben azáltal, hogy az ügyvédi iroda meghatalmazottja a bírósági iratot nem vette át, úgy minősül, hogy az átvételt megtagadta. Az ítélet átvételének időpontja tehát 2017. december 22. napja volt, ezért a 2018. január 18. napján előterjesztett fellebbezés – tekintettel a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 234. § (1) bekezdésében biztosított 15 napos határidőre – elkésettnek minősült. Mindezekre tekintettel a törvényszék a fellebbezést hivatalból elutasította.
- [6] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítéletábrla mint másodfokú bíróság végzésével helybenhagyta az elsőfokú végzést. Az ítéletábrla rámutatott, hogy a Rendelet 31. § (1) bekezdése alapján csak sikertelen kézbesítési kísérlet – azaz, ha a hivatalos iratot a címzettnek vagy egyéb jogosult átvetőnek nem sikerült

kézbcsíteni – esetében hagyható hátra a címzett részére hivatalos irat érkezéséről értesítő. Ellenben – a Rendelet 24. §-a szerint – a postai küldemény átvétele megtagadásának minősül, ha a címzett vagy a meghatalmazott a hivatalos irat átvételétől elzárkózó nyilatkozatot tesz, ebben az esetben a címzett részére értesítés nem hagyható. A bíróság azt is megállapította, hogy az ügyvédi iroda állításával szemben, alkalmazottja meghatalmazása kiterjedt a hivatalos iratok átvételére is. A fentiek alapján az ítéltábla szerint az elsőfokú bíróság helyesen vonta le azt a következtetést, hogy az indítványozó fellebbezése elkésztett.

- [7] 1.2. Az indítványozó ezt követően fordult alkotmányjogi panaszával az Alkotmánybírósághoz, kérve – a Fővárosi Törvényszék 3.G.42.116/2017/21. számú végzésére is kiterjedő hatállyal – a Fővárosi Ítéltábla 13.Gpkf.44.829/2018/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panasszal párhuzamosan felülvizsgálati kérelmet is előterjesztett. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII. 30.067/2019/2. számú végzésével hivatalból elutasította a felülvizsgálati kérelmet. Az indítványozó – az Alkotmánybíróság főtítkárának felhívására reagálva – nem kérte az alkotmányjogi panasz kiterjesztését a Kúria végzésére.
- [8] Az indítványozó álláspontja szerint a bíróságok jogértelmezése nem felelt meg az Alaptörvény 28. cikkéből fakadó követelményeknek, így a bíróságok megsértették az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdését is. Ezzel a magatartásukkal a bíróságok ráadásul eloldották magukat a törvénynek való alávetettségől, ami sérti a jogállami jogbiztonságot [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése]. Továbbá, az indítványozó szerint a bíróságok által megállapított tényállás nem felelt meg a valóságnak, az ítélet első kézbesítése sikertelen volt és fel sem merült a küldemény átvételének megtagadása. A bíróságok – annak ellenére, hogy kiemelt jelentőségű perről volt szó – indokolatlanul késlekedtek az egyes eljárási cselekmények foganatosításával, ezáltal megfosztották az indítványozót a kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelem és az igazolási kérelem benyújtásának lehetőségétől. Mindezek összességében sértették az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz és a jogorvoslathoz való jogát [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése].
- [9] Az indítványozó azt is állította, hogy az ügy elsőfokú elintézésében kizárt bíró vett részt, mivel a Fővárosi Ítéltábla ugyanazon bírója küldte vissza az elkészttség újbóli megvizsgálása okán az indítványozó fellebbezését, mint aki a sérelmezett másodfokú végzés meghozatalában részt vett. Álláspontja szerint ez a törvénysértés egyben sértette a pártatlan bírósághoz való jogát [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése] is.
- [10] Végezetül az indítványozó előadta, hogy a bíróságok azzal, hogy a Rendelet szabályainak helytelenül alkalmazták, elvonták a Magyar Posta Zrt. hatáskörét, ti. nem állapíthatták volna meg az átvétel megtagadását, mivel arra csak a Magyar Posta Zrt. rendelkezik törvényi felhatalmazással [a postai szolgáltatásokról szóló 2012. évi CLIX. törvény 14. § (1) bekezdése, 18. § (1) bekezdése és 30. § (1) bekezdése].
- [11] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdéseiben meghatározottak alapján mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie, ezért az Alkotmánybíróság tanácsban eljárva elsőként azt vizsgálta, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz előterjesztésére vonatkozó, törvényben meghatározott követelményeknek.
- [12] 2.1. Az indítványozó a perben felperes volt, így érintettsége megállapítható. A határidőben érkezett indítvány részben megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti követelményeknek, így tartalmazza a sérelmezett bírói döntés megjelölését, az Abtv. hatáskörére való utalást és határozott kérelmet a bírói döntés megsemmisítésére. Ugyanakkor a felhívott alaptörvényi rendelkezések nem mindegyike alapjog vagy alaptörvényben biztosított jog, így az Alaptörvény R) cikkének (2) bekezdése, valamint a 28. cikke nem tartalmaz az indítványozó számára Alaptörvényben biztosított jogot, ezért e rendelkezésekre alkotmányjogi panasz nem alapítható, ahogyan az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére is csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén – lehet alapítani [3323/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]].
- [13] 2.2. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) bekezdése szerint az indítványnak tartalmaznia kell az eljárás megindításának indokait, az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét. Az indítványozó ugyan megjelölte az általa sérülni vélt alapjogokat, így a tisztességes bírósági eljáráshoz és a jogorvoslathoz való jogot [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése], azonban érdemi indokolást nem adott elő. Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy önmagában a vonatkozó alkotmánybírósági határozatok idézése nem tekinthető adekvát indokolás-

nak. Az indítványozó feladata annak bemutatása és megfogalmazása, hogy miért és mennyiben tartja alaptörvény-ellenesnek a bírói döntést. Alkotmánybírósági döntések felsorolása, azok idézése a nélkül, hogy az indítványozó előadná, miért tartja alaptörvény-ellenesnek a bírói döntést nem tekinthető az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti határozott indokolásnak. Erre tekintettel az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésével kapcsolatos indítványi elemeket az Alkotmánybíróság nem tudta érdemben elbírálni.

[14] Az Alkotmánybíróság végezetül megjegyzi, hogy a Magyar Posta Zrt. hatáskörének elvonásával kapcsolatban az indítványozó semmilyen Alaptörvényben biztosított jog vagy alapjog sérelmére nem hivatkozott. E körben az indítványozó pusztán a bíróság jogértelmezését sérelmezte, így e kérdéssel sem foglalkozhatott érdemben az Alkotmánybíróság.

[15] 3. Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az eljárás tárgyát képező alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében szabályozott befogadási feltételeknek, ezért az indítványt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének *h*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Balsai István s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/465/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3265/2019. (X. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Budapest Környéki Törvényszék 10.Pkf.51.264/2018/5. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszában kérte a Ceglédi Járásbíróság 5.P.21.219/2017/17. számú végzése, valamint a Budapest Környéki Törvényszék 10.Pkf.51.264/2018/5. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését, hivatkozva az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésében foglalt alapjogai sérelmére.
- [2] A tárgyi ügy közvetlen előzménye szerint az indítványozó (alperes) és a felperes hitelintézet között per volt folyamatban, amelyben a felperes keresetében kölcsöntartozás megfizetésére kérte kötelezni az alperest. A Ceglédi Járásbíróság 2.P.20.723/2016/9. számú ítéletével elutasította a felperes keresetét. A másodfokon eljáró Budapest Környéki Törvényszék 4.Pf.21.827/2016/5. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 426 734 Ft-ot, valamint ezen összeg után az ügyleti és késedelmi kamatot, illetve a perköltséget.
- [3] A jogerős ítélettel szemben az indítványozó perújítási kérelmet terjesztett elő, amelyben a felperes keresetének elutasítását kérte, hivatkozva az Európai Bíróság C-186/16. számú ítéletére. Az indítványozó álláspontja szerint az Európai Bíróság ebben a döntésében határozta meg az elvárható megfelelő tájékoztatás zsinórmértékét, amelynek az általa kapott tájékoztatás nem felelt meg. A nem megfelelő tájékoztatás pedig – az indítványozó véleménye szerint – a szerződési kikötés tisztességtelenségének megállapításához vezethet. Az indítványozó tehát a perújítást megalapozó új ténynek a megfelelő tájékoztatás hiányát, új bizonyítéknak pedig az Európai Bíróság C-186/16. számú ítéletét tekintette.
- [4] A Ceglédi Járásbíróság 5.P.21.219/2017/7. számú végzésével a perújítási kérelmet a megengedhetőség körében elutasította. A járásbíróság végzését azzal indokolta, hogy az indítványozó nem pontosította a perújítási kérelmét, így nem jelölte meg konkrétan, hogy a felperesi jogelőddel megkötött szerződés mely pontja tekintetében hivatkozott érvénytelenségre és milyen jogkövetkezmény alkalmazását kérte. A bíróság továbbá rögzítette, hogy az indítványozó által hivatkozott C-186/16. számú ügyben elbírált jogviszony nem azonos a perbelivel. Az Európai Bíróság által elbírált román alapeljárásban svájci frank alapú hitelszerződést kötöttek a bankkal és a szerződés szerint ugyanabban a pénznemben (svájci frank) kellett visszafizetni a hitelt, amelyben megállapodtak, azaz a felek devizakölcsönben állapodtak meg. Ezzel szemben az indítványozó és a felperes között létrejött kölcsönszerződésénél a kölcsönt magyar forintban folyósították és forintban is kellett visszafizetni, de a kölcsönt devizában tartották nyilván (devizaalapú kölcsönszerződés).
- [5] Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Budapest Környéki Törvényszék 10.Pkf.51.264/2018/5. számú végzésével helyben hagyta a Ceglédi Járásbíróság 5.P.21.219/2017/7. számú végzését. Az indítványozó álláspontja szerint az elsőfokú bíróság végzése nem felelt meg a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 221. § (1) bekezdésében foglalt indokolási kötelezettségének, így jogsabálysértő.
- [6] Kifogásolta az indítványozó azt is, hogy a járásbíróság a per tárgyaként a perújítást jelölte meg, véleménye szerint azonban a perújítás csak egy eljárási forma, a per tárgya azonos kell hogy legyen az alapeljárásban megjelölttel. Sérelmezte továbbá, hogy kérése ellenére az elsőfokú bíróság nem tett eleget a jegyzőkönyv kiegészítése iránti kérelmének. Végezetül azt is kifogásolta az indítványozó, hogy a perújítás megengedhetősége körében a járásbíróság nem tartott külön tárgyalást.

- [7] A másodfokú bíróság nem találta megalapozottnak a fellebbezést. A törvényszék egyrészt úgy ítélte meg, hogy az elsőfokú bíróság helyesen alkalmazta a régi Pp. 260. § (1) bekezdés a) pontjában foglaltakat, amikor az indítványozó perújítási kérelmét a megengedhetőség körében elutasította.
- [8] A törvényszéki végzés indokolása szerint önmagában az a tény, hogy az indítványozó nem megfelelő tájékoztatást kapott, nem tekinthető novumnak, így nem perújítási ok. A bíróság szerint az indítványozó az alapeljárásban is tudatában volt annak, hogy miről kapott tájékoztatást. Az indítványozó tehát nem volt elzárva attól, hogy hivatkozzon a tájékoztatás elégtelenségére mint érvénytelenségi okra. Az a körülmény, hogy időközben született olyan bírói döntés, amelyben helytállónak találták a tájékoztatás elégtelenségét, mint érvénytelenségi okot, az nem tekinthető olyan új ténynek, amelyre perújítást lehetne alapozni. Az ilyen tényen alapuló érvénytelenségi kifogás előterjeszthetőségének nem volt sem eljárásjogi, sem ténybeli akadálya a korábbi alapeljárásban. Az Európai Bíróság ítélete tehát az előterjesztett érvénytelenségi kifogás helytállóságát támaszthatja alá, de nem annak előterjeszthetőségét. A másodfokú bíróság azt is rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság eljárása során nem sértett jogszabályt. Így a régi Pp. 266. § (1) bekezdése alapján helytállónan döntött úgy, hogy a perújítás megengedhetősége tárgyában külön tárgyal és külön hoz döntést. Erre egyébként az elsőfokú bíróság kifejezetten felhívta az indítványozó figyelmét és ezt követően felhívást intézett hozzá, kérve a kérelme pontosítását. Az elsőfokú bíróság helyesen jelölte meg a per tárgyaként a perújítást, mivel az eredeti elsőfokú eljárás, amely a tárgya valóban kölcsöntartozás megfizetése volt, jogerősen lezárult. A másodfokú bíróság azt is rögzítette, hogy az elsőfokú bíróság – a régi Pp. 117. § (2) bekezdés e) pontjának megfelelően – ismertette az alapeljárás iratait, a perújítási kérelmet és az eljárás során addig keletkezett iratokat, és eleget tett – a régi Pp. 221. § (1) bekezdésében foglalt – indokolási kötelezettségének is.
- [9] Az indítványozó ezt követően kérte a Budapest Környéki Törvényszék 10.Pkf.51.264/2018/5. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését, a Ceglédi Járásbíróság 5.P.21.219/2017/17. számú végzésére is kiterjedő hatállyal. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában lényegében megismételte a fellebbezésében foglaltakat, így kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság nem tett eleget tájékoztatási és indokolási kötelezettségének, ami sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát. A jogorvoslathoz való jogának sérelme pedig épp abból fakadt, hogy az elsőfokú bíróság nem indokolta meg kellően a végzését, így lehetetlenítve el a hatékony jogorvoslat lehetőségét. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság végzése csak formális indokolást tartalmazott, így a másodfokú bíróság nem kiegészítette, hanem pótolta a hiányzó indokolást. Ez a bírói összejátszás vonta el a tényleges és hatékony jogorvoslathoz való jogát, hiszen a másodfokú végzéséből derült csak ki számára, hogy perújítási kérelmét miért nem tartotta elfogadhatónak a bíróság.
- [10] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdéseiben meghatározottak alapján mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie, ezért az Alkotmánybíróság tanácsban eljárva elsőként azt vizsgálta, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz előterjesztésére vonatkozó, törvényben meghatározott követelményeknek.
- [11] 2.1. A Budapest Környéki Törvényszék 10.Pkf.51.264/2018/5. számú végzését az indítványozó 2018. november 30-án vette kézhez, az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszindítvány – az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőn belül – 2019. január 25-én került benyújtásra a Ceglédi Járásbírósághoz.
- [12] Az indítványozó a perben alperes volt, így érintettsége megállapítható. Az indítvány megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti követelményeknek, így tartalmazza a sérelmezett bírói döntés megjelölését, az Abtv. hatáskörére való utalást, a sérelmet szenvedett alapjogokra való hivatkozást, az alapjogi sérelem indokolását és határozott kérelmet a bírói döntés megsemmisítésére.
- [13] 2.2. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz felvesse a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést tartalmazzon. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását.
- [14] Az indítványozó annak megállapítását kérte, hogy a járásbíróság végzése csak formális indokolást tartalmazott, illetve a bíróság nem tett eleget tájékoztatási kötelezettségének és mindezekből eredően nem tudott hatékony jogorvoslattal élni az elsőfokú végzéssel szemben. Álláspontja szerint így sérült a tisztességes bírósági eljárás-hoz és ebből fakadóan a jogorvoslathoz való joga.

- [15] A felek kérelmeire, észrevételeire adott indokolás kérdését az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként értékelte (Indokolás [21]). E határozatának indokolásában az Alkotmánybíróság, figyelembe véve a releváns európai emberi jogi elveket is, kimondta, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás követelményrendszere elismeri az indokolt bírói döntéshez való jogot is. Ezen alapvető jog minimális elvárása, hogy a bíróságok az eljárási törvényeknek megfelelően az ügyben szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit, kérelmeit kellő alaposággal megvizsgálják, és ennek értékeléséről határozatukban számot is adjanak (Indokolás [33]–[34]). Mindebből az is következik, hogy jelen alkotmányjogi panaszban felvetett elvi jelentőségű alkotmányjogi kérdést az Alkotmánybíróság korábban már eldöntötte {3212/2013. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [7]; 3187/2015. (X. 7.) AB végzés, Indokolás [10]; 3012/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [10]}, így az alkotmányjogi panasz alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vet fel {3161/2017. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [9]}.
- [16] A bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességgel kapcsolatban az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza: „Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés d) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének [...]” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]; 3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [40]}. A tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alaposággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}. Nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, és az abból levont következtetés megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {elsőként lásd: 3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [12] és 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; legutóbb megerősítette: 3129/2015. (VII. 9.) AB végzés, Indokolás [5]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ekként a tényállás feltárása, a bizonyítékok mérlegelése és ennek alapján a következtetések levonása a rendes bíróságok feladata, amely önmagában alkotmányossági kérdést nem vet fel {3250/2014. (X. 14.) AB végzés, Indokolás [11]; 3239/2013. (XII. 21.) AB végzés, Indokolás [14]; 3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [16]; 3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [41]}. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve, nem ténybíróság, a bizonyítási eljárás lefolytatása, a bizonyítékok értékelése és ezen keresztül a tényállás megállapítása, illetve annak felülvizsgálata a jogorvoslati eljárás(ok) során a bíróságok, végső soron a Kúria feladata {3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]}. Mindezt kiegészítik a 30/2014. (IX. 30.) AB határozatban megállapítottak, miszerint a bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása (Indokolás [89]).
- [17] Jelen ügyben a másodfokú bíróság vizsgálta az indítványozó azon felvetéseit, amelyek az alkotmányjogi panaszban is felmerültek. A törvényszék megállapította, hogy az elsőfokú bíróság nem sértett jogszabályt és az indokolási kötelezettségének is eleget tett. Ettől eltérő értékelésre az Alkotmánybíróságnak sincs lehetősége, az indítvány e körben tehát nem vet fel bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet.
- [18] Az Alkotmánybíróság rámutat, hogy az indítványozó a jogorvoslathoz való jog sérelmét nem önállóan állította, hanem az indokolási kötelezettség elmulasztásából eredeztette. Mivel az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog részemének, az indokolási kötelezettségnek a sérelmét nem állapította meg, így a jogorvoslathoz való jog sérelmét már nem vizsgálta.
- [19] 3. Tekintettel az Alkotmánybíróság azon megállapítására, hogy a jelen ügyben nem merült fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, az alkotmányjogi panasz az Abtv. 29. §-ban foglaltaknak nem felelt meg. Az Alkotmánybíróság ezért az Abtv. 56. §

(2) bekezdése alapján, az 56. § (3) bekezdésére figyelemmel, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontjára tekintettel az alkotmányjogi panasz befogadását visszautasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Balsai István s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/228/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3266/2019. (X. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta az alábbi

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv. V.35.114/2018/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránti alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság (a továbbiakban: indítványozó) meghatalmazással igazolt jogi képviselője (dr. Kovács M. Szabolcs ügyvéd) útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő.
- [2] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal élt a Kúria Kfv. V.35.114/2018/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [3] Az alkotmányjogi panasz alapjául az indítványozó előadta, hogy az illetékes adóhatóság bevallások utólagos vizsgálatára vonatkozó ellenőrzést végzett nála és terhére adóhiánynak minősülő adókülönbözetet állapított meg, adóbírságot vetett ki, és késedelmi pótlékot számított fel. Az adóhatóság határozatát azzal indokolta, hogy az indítványozó általi – szlovák állampolgárságú – munkavállalók foglalkoztatása munkaerő-kölcsönzésnek minősül, nem kiküldetésnek, emiatt az ő javadalmazásuk Magyarországon járulékköteles. A bíróság a közigazgatási határozat felülvizsgálata iránti keresetet elutasította. Az indítványozó által benyújtott felülvizsgálati kérelmet a Kúria nem tartotta alaposnak, a döntést hatályában fenntartotta.
- [4] Az alkotmányjogi panasszal támadott kúriai ítélet által megállapított tényállás szerint a felperes (indítványozó) szolgáltatási szerződést kötött egy szlovák társasággal. A szerződésben a szlovák társaság vállalta, hogy munkaerőt bocsát a felperes részére határozatlan időre, és – bizonyos munkáltatói feladatok mellett – a munkavállalói bér, adó-, és járulék, javadalom, bevallási, befizetési kötelezettségét is ő teljesíti. A szlovák társaság 84 munkavállalót kölcsönzött, valamennyien szlovák állampolgárok voltak, szlovákiai állandó lakóhellyel rendelkeztek. A munkavállalók közül 15-nek nem volt A1-es igazolása. A Kúria azt is rögzítette, hogy a felperes a kölcsönzött munkavállalók javadalmazása után adót, adóelőleget, járulékot nem vallott be, nem vont le, nem fizetett meg.
- [5] A Kúria ezen tényállás alapján úgy ítélte meg, hogy a felperes tévesen hivatkozott a 987/2009/EK rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 21. cikkének alkalmazhatóságára, mivel nem kiküldetés, hanem ténylegesen munkaerő-kölcsönzés történt, így a 883/2004/EK rendelet (a továbbiakban: EK rendelet) II. cikke szerinti szabályokat kellett alkalmazni. Az elsőfokú bíróság ezért megalapozottan és jogszerűen állapította meg az alperesi határozat törvényes voltát. A Kúria nem adott helyt a felperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló indítványának sem, mivel nem észlelt ellentmondást az EK rendelet, a Vhr. és a felperes által megjelölt magyar jogszabályok (1997. évi LXXX. törvény a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről; 2011. évi CLV. törvény a szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról; 2011. évi CLVI. törvény egyes adótörvények és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról) szabályai között. A Kúria ezért azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelem által vitatott körben nem jogszabálysértő (Kúria Kfv. V. 35. 114/2018/7. számú ítélete, Indokolás [23]).
- [6] Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal élt, álláspontja szerint a Kúria által is hivatkozott hazai jogszabályok a Vhr. 21. cikkében foglaltakkal ellentétesen határozzák meg az ítélet tárgyát képező munkaerő-kölcsönzési jogviszonyban a közteher fizetési kötelezettséget. Így a Vhr. 21. cikkének alkalmazása esetében éppen ellentétes döntés született volna, amely szerint az indítványozót sem adó- és járulékfizetési kötelezettség, sem bírság, sem pedig mulasztás nem terheli. Mindezekre tekintettel a sérelmezett bírósági döntések az Alaptörvény E) cikk (2) és (3) bekezdésébe ütköznek.
- [7] Az Alkotmánybíróság főtítkára – az Abtv. 55. § (3) bekezdése alapján – felhívta az indítványozót, hogy egészítse ki alkotmányjogi panaszát, mivel a megjelölt E) cikk (2) és (3) bekezdése nem alapjog, így erre alkotmányjogi

panasz nem alapozható, másrészt a beadvány nem tartalmaz alkotmányjogilag értékelhető érvelést arra nézve, hogy a sérelmezett bírósági döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.

- [8] A felhívásnak határidőben eleget téve az indítványozó beadványa kiegészítéseként megerősítette, hogy az ítélet tárgyát képező munkaerő-kölcsönzési jogviszonyban a Kúria ítéletében is hivatkozott Vhr. 21. cikkében foglaltakkal ellentétesen határozták meg a közteherfizetési kötelezettséget. Eredeti beadványához hozzátette, hogy ezen fizetési kötelezettségek megállapításával sérült az indítványozónak az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése szerinti tulajdonhoz való joga. A jogi normák kollíziójának Alaptörvénybe ütköző módon történő feloldása pedig sérti a jogbiztonsághoz, valamint a tisztességes eljáráshoz való jogot.
- [9] 2. Az Alkotmánybíróság elsőként az Abtv. 56. §-a értelmében, tanácsban eljárva megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényi feltételeit.
- [10] Az Abtv. 27. §-a értelmében, az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozó a sérelmezett ítéletekkel zárult ügyben felperes volt, érintettsége fennáll.
- [11] Az indítványozó jogorvoslati lehetőségét kimerítette, a sérelmezett bírósági ítélet végrehajtásának felfüggesztését nem kérte.
- [12] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül van lehetőség. Az indítványozó jogi képviselője 2018. november 12-én vette át a sérelmezett bírói döntést, míg az alkotmányjogi panaszt 2019. január 9-én adta postára. Az alkotmányjogi panasz előterjesztésére a törvényes határidőn belül került sor. Az eljáró bíróság tájékoztatása szerint az ügyben rendkívüli jogorvoslati eljárás nincs folyamatban.
- [13] Az Abtv. 52. §-a értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában megjelölte az Abtv. 27. §-át, amely alapján az alkotmányjogi panasz eljárást kezdeményezte, valamint a megsemmisíteni kért bírósági ítéletet, és az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit.
- [14] Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjai értelmében az alkotmányjogi panasz akkor tartalmaz határozott kérelmet, ha bemutatja az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét és egyértelmű indokolást ad elő arra nézve, hogy a bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint ugyanakkor a beadvány az Alaptörvény XIII. cikkben foglalt tulajdonvédelem sérelmére hivatkozó része tekintetében nem felel meg az indítvány határozottságára vonatkozó követelményeknek. Az indítványozó nem ad elő olyan releváns alkotmányjogi érvelést, amelyből kitűnik, hogy pontosan milyen kapcsolat áll fenn a foglalkoztatással járó közteherhivatali kötelezettség viseléséről szóló kifogásolt bírósági döntés és az Alaptörvény tulajdonvédelmi garanciái között. Ebből következően az indítvány ebben a részében nem tartalmaz olyan indokolást, amelyből kitűnne, hogy a kifogásolt bírósági döntés miért sérti az Alaptörvény felhívott cikkét, így nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjaiban foglalt követelményeknek [3183/2013. (X. 9.) AB végzés, Indokolás [23] és Indokolás [30]; 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [126]; 3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [12]; 3044/2018. (II. 13.) AB végzés, Indokolás [8]].
- [15] Az indítványozó szerint a sérelmezett bírósági ítélet azáltal, hogy figyelmen kívül hagyta a kötelezően alkalmazandó uniós jogot, az Alaptörvény E) cikkének (2) és (3) bekezdését, valamint a B) cikk (1) bekezdését is sérti.
- [16] Az Alkotmánybíróságnak következetes a gyakorlata a tekintetben, hogy alkotmányjogi panasz csak az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének valószínűsítésére alapítható. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése tekintetében az abban megfogalmazott jogállamiság és jogbiztonság alkotmányos követelményére hivatkozásnak csak kivételesen, a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetében van helye [3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [171]]. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése ugyanis nem jogot, hanem olyan jogelvet tartalmaz, amelynek egyedi érintett vonatkozásában fennálló sérelme önmagában nem valósulhat meg, így arra alkotmányjogi panasz nem alapítható [3315/2014. (XI. 21.) AB végzés, Indokolás [11]]. Alkotmányjogi panasz esetében az Alaptörvény B) cikkére mindezek alapján nem lehet alappal hivatkozni, mert az nem alapjogi rendelkezés [3195/2015. (X. 14.) AB határozat, Indokolás [29]; 3090/2016. (V. 12.) AB határozat, Indokolás [46]; 3142/2016. (VI. 29.) AB végzés, Indokolás [11]].
- [17] A jelen alkotmányjogi panaszban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben előadottak nem minősülnek az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának, így vélt sérelmére alkotmányjogi panasz nem alapítható.

- [18] Az Alaptörvény – indítványozó által megjelölt – E cikk (2) és (3) bekezdése szintén nem alapjogot tartalmaz, így az e tekintetben állított alapjogi sérelemre sem alapítható alkotmányjogi panasz.
- [19] Ezen túlmenően az indítványozó alkotmányjogi panaszában úgy véli, hogy a Kúria azáltal, hogy figyelmen kívül hagyta az uniós jog rendelkezéseit, megsértette az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tiszteletes eljárásról való jog követelményét, ugyanis nem a tényállásra irányadó jogszabályokat alkalmazva hozta meg döntését.
- [20] Az Alkotmánybíróság a rendelkezésre álló iratok (alkotmányjogi panaszbeadvány, annak kiegészítése, bírósági ítélet) alapján arra a megállapításra jutott, hogy az indítványozó valójában nem alkotmányossági problémát tárt fel. Az alkotmányjogi panasz arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság a bíróságnak a foglalkoztatás jogi minősítése terén, és az ehhez kapcsolódó kötelezettségek – még ha különböző tagállami illetőségű jogalanyok is az érintettek – terén elfoglalt álláspontját vizsgálja felül és azt változtassa meg. Annak megítélése azonban, hogy a tárgyi ügyben a munkavállalók foglalkoztatása milyen jogcímen – munkaerő-kölcsönzés vagy kiküldetés keretében – történt, és ehhez igazodóan kit terhel az adó és járulékbefizetési, illetve bevallási kötelezettség, olyan szakjogi kérdésnek minősül, amelynek elbírálása nem tartozik az Alkotmánybíróság feladatai körébe. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján a bírósági eljárást befejező döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van az Alkotmánybíróságnak hatásköre. A bírósági döntések ellen benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető a további jogorvoslattal nem támadható bírósági döntések általános felülvizsgálati eszközének, mivel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvény és az abban biztosított jogok védelmére hivatott [3111/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [3]]. Ebből következően az Alkotmánybíróság a bírósági döntés irányának, a bizonyítékok körének, bírói mérlegelésének és értékelésének felül bírálata nem rendelkezik hatáskörrel [3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3300/2018. (X. 1.) AB végzés, Indokolás [13]; 3369/2018. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [11]].
- [21] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában arra is kitért, hogy álláspontja szerint a vonatkozó magyar tagállami jogszabályok a Vhr. 21. cikkében foglaltakkal ellentétesen határozzák meg az ítélet tárgyát képező munkaerő-kölcsönzésre irányuló jogviszonyban a közteher fizetési kötelezettséget. Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmánybíróság eljárásban az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben fordulhat az egyedi ügyben érintett személy az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Amennyiben a bírósági eljárásban alkalmazott jogszabály alaptörvény-ellenessége folytán következik be az Alaptörvényben biztosított jog sérelme, úgy az Abtv. 26. § (1) bekezdése szerinti eljárás kezdeményezhető, azonban az indítványozó alkotmányjogi panaszát kizárólag az Abtv. 27. §-ára alapította.
- [22] Az Alkotmánybíróság ezen túlmenően megjegyzi, hogy az Abtv. 2. §-a értelmében az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve, az Alaptörvény 24. cikkének *d)* és *e)* pontja alapján a bírói döntések, illetve a jogszabályoknak az Alaptörvénnyel való összhangját hivatott vizsgálni.
- [23] 3. Fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem állított a bírósági döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetett fel, így az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételeknek nem felel meg, ezért befogadását az 56. § (2) és (3) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 30. § (2) bekezdés *a)* pontjára figyelemmel, az Abtv. 56. § (3) bekezdése alapján rövidített indokolással ellátott végzésben visszautasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Balsai István s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/94/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3267/2019. (X. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa 42.(II.)Kb.1222/2013/30. számú ítélete, a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.9/2015/6. számú ítélete és a Kúria Bfv.I.1764/2017/14. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa 42.(II.)Kb.1222/2013/30. számú – a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.9/2015/6. számú ítélete folytán – jogerős ítéletével az indítványozót – más személy mellett – bűnösnek mondta ki befolyással üzérkedés bűntettében és közokirat-hamisítás bűntettében, ezért őt – egyéb szankciók mellett – három év nyolc hónap tartamú börtönbüntetésre és mellékbüntetésül négy év közügyektől eltiltásra ítélte. A Kúria a felülvizsgálati eljárás eredményeként hozott, Kúria Bfv.I.1764/2017/14. számú végzésében hatályában fenntartotta az említett ítéleteket.
- [3] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában kifejtette, hogy a Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa 42.(II.)Kb.1222/2013/30. számú ítélete, a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.9/2015/6. számú ítélete és a Kúria Bfv.I.1764/2017/14. számú végzése az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését sérti.
- [4] Az indítványozó álláspontja szerint a tisztesbírói eljáráshoz való jog két részjogosítványát, nevezetesen az indokolt bírói döntéshez való jogot, illetve a pártatlan bírósághoz való jogot sértik az említett bírói határozatok.
- [5] 2.1. Az indítványozó előadta, hogy az indokolt bírói döntéshez való jogának a sérelme azért következett be, mert az elsőfokú bíróság nem tett eleget a Katonai Biztonsági Szolgálat megkeresésére és a titoktartási kötelezettségének feloldására irányuló bizonyítási indítványának, illetve az ítéletében nem adott számot ennek okáról. Az indokolás azt sem tartalmazta – az indítványozó álláspontja szerint –, hogy az elsőfokú bíróság mit mérlegelt, illetve értékelt, amikor a tényállás szerinti elkövetési magatartásokra megállapítást tett.
- [6] Az indítványozó szerint a másodfokú bíróság a fellebbezésében foglaltak ellenére nem folytatott le vizsgálatot arra vonatkozóan, hogy a cselekmény elkövetésének időpontjában milyen kapcsolatban volt a Katonai Biztonsági Szolgálattal, illetve nem adta indokát annak, hogy mit mérlegelt és milyen bizonyítékok alapján fogadta el az elsőfokú bíróság ténymegállapításait.
- [7] Végül az indítványozó azt is kifogásolta, hogy a Kúria az indokolási kötelezettség megsértése tárgyában előadottakat a tényállás – felülvizsgálati eljárásban kizárt – támadásának értékelte.
- [8] 2.2. Az indítványozó szerint a pártatlan bírósághoz való jogának a sérelme azért következett be, mert a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.9/2015/6. számú, jogerős ítéletét ugyanabból a három bíróból álló tanácsa hozta, amely korábban a vádemelést megelőzően előzetes letartóztatásáról szóló döntéseket is hozott.
- [9] 2.3. Mindezekre figyelemmel az indítványozó kérte az említett ítéletek és végzés alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.

- [10] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie.
- [11] 3.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó alkotmányjogi panasz határidőben benyújtottnak tekintendő.
- [12] 3.2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésében előírt feltételeinek megfelel. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit és az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének a lényegét, illetve a sérelmezett bírói döntéseket és kifejezetten kéri azok megsemmisítését, valamint megfelelő indokolást is tartalmaz arra vonatkozóan, hogy bírói döntések miért alapörvényellenesek.
- [13] 3.3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a továbbiakban azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. §-ában és az Abtv. 29–31. §-aiban foglalt tartalmi feltételeket kimeríti-e.
- [14] Az egyedi ügyben való érintettség megállapítható, mivel az indítványozó a panasszal támadott ügy terheltje és szankciót szabtak ki vele szemben. Megállapítható továbbá, hogy az indítványozónak a támadott határozatokkal szemben további jogorvoslati lehetősége nem állt fenn.
- [15] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság további tartalmi feltételeiként nevesíti, hogy a panasznak a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést kell tartalmaznia.
- [16] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint „az indokolt bírói döntéshez fűződő jog az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerén belül jelentkezik. Az alkotmányos előírás ugyanakkor kizárólag az eljárási törvényekben foglaltak szerint kötelezheti a bíróságot a döntésének alapjául szolgáló indokok bemutatására. Ebből következik, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvény e szabályát mindig együtt olvassa a jogvita jellege, és az adott ügy típusa által kijelölt konkrét eljárásjogi szabályokkal. [...] Az Alkotmánybíróság tehát a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmaság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének a teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}.” {3305/2017. (XI. 24.) AB határozat, Indokolás [32]–[33]}
- [17] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy elsőfokú bíróság ítéletében kitért arra, hogy az indítványozó által az alkotmányjogi panaszban említett bizonyítási indítványt miért utasította el (lásd Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa 42.(II.)Kb.1222/2013/30. számú ítélete, 35. oldal).
- [18] A pártatlan bírósághoz való jogot érintő kifogással kapcsolatban az Alkotmánybíróság korábban kifejtette, hogy „[a]mennyiben az adott ügyben megállapítható, hogy a jogerős döntést olyan bírói tanács vizsgálta felül, amelyben egyetlen taggal szemben sem merült fel az adott kizárási ok, az Alkotmánybíróság úgy értékeli, hogy a felülvizsgálat következtében sor került a jogsérelem orvoslására. Az Alkotmánybíróság megsemmisítő döntése sem vezetne ugyanis más eredményre, mint hogy egy olyan bírói tanács vizsgálja felül a kifogásolt határozatot, amelynek tagjaival szemben a kizárási ok nem áll fenn. [...] Jelen ügyben az Alkotmánybíróság elvégezte ugyanezen szempontok értékelését. Annak eredményeként megállapította, hogy a kifogásolt bírói döntést az alkotmányjogi panaszban felhívott alaptörvény-ellenesség nem befolyásolhatta érdemben, a tisztességes eljárás helyrehozhatatlan sérelme nem volt megállapítható. A Fővárosi Ítéltábla döntését ugyanis a Kúria felülvizsgálta, a felülvizsgálat során eljáró bírók vonatkozásában nem merült fel a vizsgált kizárási ok és a Fővárosi Ítéltábla döntésének a meghozatalakor irányadó bírói gyakorlat szerint az eljáró bírók kizártsága sem merült fel.” {Lásd: 3165/2019. (VII. 10.) AB határozat, Indokolás [64] és [66]}
- [19] Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a fentiekben túl az indítványozó alkotmányjogi panasz arra irányult, hogy az Alkotmánybíróság a büntetőeljárás során beszerzett bizonyítékokat a bíróságtól eltérő módon értékeli, illetve a bíróság által megállapított jogi minősítést felülvizsgálja. Az Alkotmánybíróságnak ugyanakkor az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a alapján a bírósági eljárást befejező döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára van hatásköre. A bírói döntések ellen benyújtott alkotmányjogi panasz nem tekinthető tehát a további jogorvoslattal nem támadható bírósági döntések általános

felülvizsgálata eszközének, mivel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt és az abban biztosított jogokat védi. Ebből következően az Alkotmánybíróság a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének felülbírálatára sem rendelkezik hatáskörrel {3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]}.

- [20] 4. A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az indítványozó panasza sem Fővárosi Törvényszék Katonai Tanácsa 42.(II.)Kb.1222/2013/30. számú ítéletében, sem a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa 6.Kbf.9/2015/6. számú ítéletében és sem a Kúria Bfv.1.1764/2017/14. számú végzésében foglaltakkal kapcsolatosan nem állított bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem vetett fel, így nem teljesítette az Abtv. 29. §-ában meghatározott befo-gadhatósági feltételt.
- [21] Mindezekre figyelemmel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésére is, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1752/2018.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3268/2019. (X. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 31.Bpkf.9661/2018/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselő (dr. Révész Dóra Katalin) útján eljárva, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Fővárosi Törvényszék 31.Bpkf.9661/2018/2. számú végzésének alaptörvény-ellenességét, és az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján semmisítse meg azt.
- [2] 2. Az indítványozó 2018. február 2-án feljelentést tett az országgyűlési képviselő terhelt ellen a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 227. §-ába ütköző becsületsértés vétsége miatt. A feljelentésre az adott okot, hogy a terhelt az indítványozót egy televízió közéleti műsorában „hétpróbás gazembernek” nevezte, majd a feljelentést követően a terhelt a saját közösségi oldalán a kijelentést megismételte, amire az indítványozó ismételt feljelentést tett.
- [3] Az első fokon eljáró Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság a 11.Bpk.425/2018/2. számú végzésében az eljárást megszüntette. Az elsőfokú bíróság a végzés indokolásában rámutatott, hogy a terhelt kifejezése az emberi méltóság megsértésére nem alkalmas, az általános erkölcsi és közfelfogás alapján objektíve nem csorbítja a becsületet, így nem minősül olyanak, amely elérné a bűncselekményi megállapíthatóság szintjét (3. oldal). Az indítványozó fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Törvényszék a támadott végzésben az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta, lényegét tekintve annak indokai alapján.
- [4] A végzéssel szemben az indítványozó az Abtv. 27. §-ára alapítva terjesztett elő alkotmányjogi panaszt, kérve a Fővárosi Törvényszék 31.Bpkf.9661/2018/2. számú végzése alaptörvény-ellenessége megállapítását és megsemmisítését. Az indítványozó szerint a támadott döntés ellentétes az Alaptörvény II. cikkében rögzített emberi méltósággal, valamint a VI. cikk (1) bekezdésében rögzített jó hírnévhez való joggal, mivel a döntés a véleménynyilvánítási szabadságot helytelen mérlegelés eredményeképp helyezte az alapjogai elé. Álláspontja szerint a terhelt kifejezése a közéleti vitát nem mozdítja elő, célja pusztán a másik ember megalázása, lealacsonyítása.
- [5] Az indítványozó – részletesebb indokolás nélkül – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes eljáráshoz való jog közvetett sérelmére is hivatkozott.
- [6] 3. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [7] 3.1. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az Abtv. 30. § (2) bekezdése szerint döntés közlésének elmaradása esetén az alkotmányjogi panasz benyújtására nyitva álló határidő a tudomásszerzéstől vagy az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének bekövetkezésétől számított hatvan nap. A Fővárosi Törvényszék tájékoztatása szerint a jogerős végzést tértivevény nélkül adta ki, így az Alkotmánybíróság az indítványt határidőben érkezettnek fogadta el.
- [8] Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő az Abtv. 27. §-ra alapított alkotmányjogi panaszt.

- [9] 3.2. Az Abtv. 27. § a) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdekében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése Alaptörvényben biztosított jogoknak minősülnek, ekként azokra (az egyéb feltételek teljesítése esetén) alapítható alkotmányjogi panasz.
- [10] 3.3. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése kimondja, hogy az Alkotmánybírósághoz benyújtott indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, az 52. § (1b) bekezdése pedig felsorolja a határozottság követelményeit az alkotmányjogi panasz esetén. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja értelmében a kérelemnek tartalmaznia kell indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [11] Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése kapcsán az Alkotmánybíróság az alábbiakra mutat rá. Az Alaptörvény értelmében „mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.” A magánélethez, illetve a jó hírnévhez való jog valóban ütközhet a véleménynyilvánítás szabadságával; ilyen esetekben a bíróságoknak, végső soron az Alkotmánybíróságnak kell a kollíziót feloldania.
- [12] Az Abtv. 27. §-a szerinti hatáskörében az Alkotmánybíróságnak ugyanakkor nem az a feladata, hogy absztrakt értelmezést adjon egy egyedi ügyben felmerülő alkotmányjogi kérdésre, hanem hogy határozzon arról, hogy a bírói döntés sértette-e az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát. A támadott bírói döntés az indítványozó által magánvádlóként kezdeményezett büntetőeljárást megszüntette. Az Alaptörvény II. cikke, VI. cikk (1) bekezdése, vagy a XXVIII. cikk (1) bekezdése nem biztosítanak jogot a sértettnek a büntetőeljárás lefolytatására vagy a terhelt büntetőjogi szankcionálására. „A bűncselekmény elkövetése esetén az állami büntető igény érvényesítése és az elkövető megbüntetése ugyanis nem a sértettet, hanem az államot illeti. A büntető igény érvényesítése tehát állami feladat, így sem a sértettnek, sem más harmadik személynek nincs alkotmányos alapjoga a büntető igény érvényesítésének kikényszerítésére és az elkövető megbüntetésére.” {Az Alkotmány hatálya alatti gyakorlatot megerősíti: 3014/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [4]}
- [13] Általánosságban kijelenthető, hogy az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdéséből valóban következik alanyi jogsultság a jó hírnév sérelmével szembeni fellépésre, de arra nem, hogy ez a fellépés a büntetőjog eszköztársaságával történjen. „A sértettnek nincs ugyanis alanyi joga arra, hogy az állam büntető hatalmának gyakorlását kikényszerítse” {3103/2018. (IV. 9.) AB végzés, Indokolás [28]}.
- [14] Az indítvány kizárólag a terhelt által kifejtett vélemény és az indítványozó jó hírnevének sérelme között állít kapcsolatot, arra vonatkozóan nem tartalmaz érveket, hogy a támadott bírói döntés (a becsületsértés vétsége miatti büntetőeljárás megszüntetése) és az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdése között okozati összefüggés lenne.
- [15] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában rögzített követelménynek, ezért az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/113/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3269/2019. (X. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 21.Szef.55/2018/3. számú végzése alap-törvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1 Az indítványozó jogi képviselő (dr. Schiffer András, Schiffer és Társai Ügyvédi Iroda) útján eljárva az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján előterjesztett alkotmányjogi panaszában kérte, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 21.Szef.55/2018/3. számú végzésének alaptörvény-ellenességét és az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján semmisítse meg azt. Álláspontja szerint a bírói döntés, – amely az őt szándékos rongálással elkövetett tulajdon elleni szabálysértés elkövetése miatt kiszabott figyelmeztetésben részesítő végzést hatályában fenntartotta – sérti az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdését, valamint a VIII. cikk (1) bekezdését.
- [2] 1.1. Az indítványozóval szemben a BRFK VII. kerületi Rendőrkapitányság Igazgatásrendészeti Osztálya feljelentést tett a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Szabs. tv.) 177. § (1) bekezdés *b*) pontjába ütköző és aszerint minősülő szándékos rongálással elkövetett tulajdon elleni szabálysértés elkövetése miatt. A bírósági végzésben foglalt tényállás szerint az indítványozó 2017. szeptember 10-én Budapest VII. kerületében, a Klauzál téri vásárcsarnok előtt a járdára piros festékszóróval egy kb. 50 cm hosszú és 150 cm széles „STO” feliratot festett fel. Ennek eltávolítási költsége az Erzsébetvárosi Piacüzemeltetési Kft. szerint 1 500 Ft volt, amelyet az indítványozó nem térített meg. A feljelentés alapján az indítványozó ügyében a Pesti Központi Kerületi Bíróság (a továbbiakban: PKKB) meghallgatás nélküli eljárásban járt el, és 2018. július 3-án hozott 12.Sze.8843/2018/3. számú végzésével megállapította szabálysértési felelősségét, és ezért őt figyelmeztetésben részesítette. Az indítványozó ezt követően a Szabs. tv. 120. § (1) bekezdése alapján tárgyalás tartását kérte. Ennek során előadta, hogy a tárgybeli időpontban a náci propaganda terjesztése ellen kívánt fellépni, a helyszínt pedig az indokolta, hogy a Klauzál téren a II. világháború idején gettó működött. Hivatkozott arra is, hogy korábban már kétszer is bejelentést tett a rendőrségen, hogy a vásárcsarnok előtt az egyik árus Adolf Hitler arcképével, valamint önkényuralmi jelképekkel ellátott hanglemezeket árul. A második hívás alkalmával azonban a rendőrség közölte vele, hogy nem fognak intézkedni, ezért telefonon spontán demonstrációt jelentett be. A tárgyalás során kifejtette, hogy véleménye szerint nem követett el rongálást, mivel pusztán a tiltakozását akarta kifejezni a „Stop nacizmus” felirat felfújásával, így cselekménye nem volt veszélyes a társadalomra, továbbá a festék minősége sem volt alkalmas a maradandó kár okozására. A rendőrség kiérkezését követően pedig – rendőri felszólításra – abbahagyta tevékenységét. Az indítványozó jogi képviselője a fentiekkel azzal egészítette ki, hogy az indítványozó cselekményének alapját egy spontán gyűlés képezte, amely a legmagasabb szinten védett, emellett pedig a rongálás szabálysértésének megvalósítása sem állapítható meg, ugyanis egyfelől abból hiányzott a társadalomra veszélyesség, másfelől az indítványozó szándékos károkozó magatartása sem volt megállapítható, továbbá maradandó kár sem keletkezett.
- [3] A PKKB 12.Sze.12.404/2018/3. számú végzésében a meghallgatás nélküli eljárásban hozott végzést hatályában fenntartotta. A végzés indokolása szerint a rongálás eshetőleges szándéka megállapítható volt, valamint az okozott kár mértéke is (1 500 Ft-ban). Emellett a más tulajdonában való bármilyen mértékű kár okozása egyértelműen veszélyes a társadalomra, így ezen indítványozói védekezés sem fogadható el. A PKKB indokolása szerint jelen esetben az indítványozó véleménynyilvánítási szabadsága is korlátozás alá esett a szükségességi-arányossági teszt alapján, ugyanis ezen alapjog gyakorlása sem járhat mások tulajdonának sérelmével.

- [4] 1.2. Az indítványozó a PKKB végzésével szemben fellebbezéssel élt, amelyet azonban a másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék nem talált megalapozottnak, így a PKKB végzését hatályában fenntartotta.
- [5] A Fővárosi Törvényszék végzése szerint a PKKB helytállóan állapította meg a tényállást és minősítette az indítványozó cselekményét, megfelelően ítélte meg annak társadalomra veszélyességét és a károkozás megvalósulását is. A Fővárosi Törvényszék végzésében kiemelte azt is, hogy a „STO” felirat nem magától tűnt el, hanem csak az Erzsébetvárosi Piacüzemeltetési Kft. tevékenysége által, így azonban a károkozás is megállapítható volt.
- [6] 1.3. Az indítványozó a bíróság jogerős végzésével szemben fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányjogi panaszában azt állította, hogy a bírói döntés sérti az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében foglalt szabad véleménynyilvánításhoz való jogát, illetve a VIII. cikk (1) bekezdésében biztosított békés gyülekezéshez való jogát.
- [7] Álláspontja szerint az eljáró bíróságok nem vizsgálták a Szabs. tv. 1. §-át, és nem értékelték számos olyan tényállási elemet sem, amely a cselekményének társadalomra veszélyességét kizárja. Emellett azt sem vették figyelembe, hogy cselekménye egy spontán demonstráció keretében valósult meg, így az a legmagasabb alaptörvényi védelem alatt állt.
- [8] Az indítványozó a fenti érveken kívül érdemi indokolást azonban egyetlen hivatkozott alaptörvényi rendelkezés tekintetében sem adott elő, ezért őt az Alkotmánybíróság főtítkára hiánypótlásra hívta fel. Ennek az indítványozó eleget tett, és kiegészített alkotmányjogi panaszában előadta, hogy az Alkotmánybíróság 1/2019. (II. 13.) AB határozata szerint, ha egy cselekmény az Alaptörvény által védett alapjog-gyakorlásnak minősül, akkor annak eleve kizárt a társadalomra veszélyessége. Úgy véli, hogy a bíróságok teljesen figyelmen kívül hagyták, hogy az indítványozó spontán gyűlést jelentett be, így tevékenysége védett alapjog-gyakorlás volt. Ugyancsak nem értékelte a bíróság, hogy a 14/2019. (IV. 17.) AB határozat szerint a véleménynyilvánításnak nem csak a köznap értelemén vett megszólalások lehetnek az eszközei, hanem akár egy aszfalton elhelyezett felirat is. És bár ez nem zárja ki automatikusan egy cselekmény társadalomra veszélyességét, de az eljáró bíróságoknak feltétlenül le kell folytatniuk a 14/2019. (IV. 17.) AB határozatban foglalt tesztet is, ez azonban jelen esetben elmaradt. A bíróságoknak figyelembe kellett volna venniük, hogy azon cselekmény ellen, amely miatt a feliratot az aszfalton elhelyezte, kétszer is rendőri intézkedést kért, továbbá a demonstrációjának spontán jellege miatt egyéb figyelemfelhívó eszköz nem állt a rendelkezésére, a cselekménye a tulajdon tárgyában nem okozott visszafordíthatatlan vagy csak jelentős költségek árán visszafordítható kárt, valamint azt is, hogy a kérdéses helyen a mai napig találhatóak az aszfaltra felfestett kereskedelmi hirdetések. Mindezek alapján úgy véli, hogy a bíróságok döntései korlátozták a békés gyülekezéshez és szabad véleménynyilvánításhoz való jogát.
- [9] 2. Az Abtv. 56. §-a alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának kérdésében dönt, ennek során mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltételeit. A befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjeleníti a visszautasítás indokait.
- [10] Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban járt el, és az indítványozó panaszának vizsgálata alapján azt állapította meg, hogy az alkotmányjogi panasz az alábbi okok miatt nem fogadható be.
- [11] 2.1. Az indítványozó az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszában a törvényszéki végzés alaptörvényellenességét az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésének, valamint IX. cikk (1) bekezdésének sérelmére alapozta. Az Abtv. 27. §-a alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [12] 2.2. A törvényszék végzése ellen nincs helye fellebbezésnek, az Abtv. 27. §-a szerinti indítvány tehát e tekintetben megfelel a törvényi feltételeknek.
- [13] Jelen ügyben az alkotmányjogi panaszt az alapul szolgáló szabálysértési eljárás alá vont személy nyújtotta be az ügyét érdemben lezáró bírósági végzéssel szemben, így az indítványozó érintettnek tekinthető, tehát jogosult volt az alkotmányjogi panasz előterjesztésére.
- [14] A fentiek mellett megállapítható, hogy az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül terjesztette elő az indítványát.

- [15] 2.3. Az Alkotmánybíróság a továbbiakban az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján megvizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben foglalt további formai és tartalmi követelményeknek. Ennek során az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott – a határozott kérelemre vonatkozó – törvényi feltételeknek, ugyanis ezen alaptörvényi rendelkezés vonatkozásában az indítványozó nem adott elő alkotmányjogilag értékelhető érvelést az ügye vonatkozásában.
- [16] Ugyancsak megállapítható, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése vonatkozásában sem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdésének, ugyanis az indítványozó az Alaptörvény IX. cikke tekintetében – a kiegészített alkotmányjogi panaszában is – csak az Alkotmánybíróság 1/2019. (II. 13.) AB határozatában írtakat, illetve a 14/2019. (IV. 17.) AB határozatában írtakat idézte, és saját ügye tekintetében nem adott elő (a véleménynyilvánítás szabadsága tekintetében sem) alkotmányjogilag értékelhető, az ügyére közvetlenül vonatkoztatott érvelést.
- [17] Mindezekre tekintettel megállapítható, hogy az indítvány egyik hivatkozott alaptörvényi rendelkezés tekintetében sem felel meg a határozott kérelemre vonatkozó követelményeknek, mivel – az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint – az indokolás hiánya {lásd többek között: 3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11], 3245/2016. (XI. 28.) AB végzés, Indokolás [10], [13]} az ügy érdemi elbírálásának akadályát képezi.
- [18] 2.4. A fentiek mellett az Alkotmánybíróság az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában azt is szükségesnek tartja hangsúlyozni, hogy az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben nem valósult meg az érintett cselekmény elkövetésekor hatályos gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény (továbbiakban: régi Gytv.) szerinti rendezvény. A régi Gytv. ugyanis – bár szemben a hatályos gyülekezési jogról szóló 2018. évi LV. törvény (a továbbiakban: Gytv.) 2. § (1) bekezdésével, amely szerint „gyűlés a legalább két személy részvételével közügyben való véleménynyilvánítás céljából tartott nyilvános összejövetel”, a régi Gytv. nem tartalmazta explicit módon, hogy hány főtől minősül egy közterületi véleménynyilvánítás rendezvénynek – egyértelműen akkor tekintett egy véleménynyilvánító cselekményt rendezvénynek (a Gytv. szóhasználatával élve gyűlésnek), ha az több személy részvételével zajlott. Megállapítható tehát (mind a régi Gytv., mind a Gytv. szerint), hogy az indítványozó hiába jelentette be a rendőrségen spontán gyűlés tartását, az valójában fogalmilag nem állt az Alaptörvény VIII. cikk (1) bekezdésének védelme alatt. Így az alkotmányjogi panasz VIII. cikk (1) bekezdésére vonatkozó része nem pusztán az érdemi indokolás hiánya miatt nem képezhetette az Alkotmánybíróság vizsgálatának tárgyát, hanem fogalmilag sem.
- [19] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *h*) pontjai alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdésében foglaltakra, az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/321/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3270/2019. (X. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.IV.21.733/2017/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Kovács Réka Eszter ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria Pfv.IV.21.733/2017/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelmére tekintettel kérte.
- [2] Az indítványozó (a peres ügy felperese, az apa) és a perbeli alperes házastársak voltak. A bíróság házasságukat felbontotta és a közös gyermeküket a perbeli alperes (anya) gondozásába helyezte el, a kiskorú gyermek indítványozóval való kapcsolattartásáról pedig rendelkezett. 2014 februárjától az alperes az indítványozónak a gyermekkel való kapcsolattartását megtagadta, továbbá az alperes több büntetőeljárást kezdeményezett a felperes ellen kiskorú veszélyeztetése tárgyában, mely eljárások büncselekmény elkövetése hiányában megszüntetésre kerültek. A felperes ezt követően a gyermek elhelyezésének megváltoztatása iránt indított peres eljárást, melyben született elsőfokú ítélet a gyermek elhelyezését megváltoztatta és az indítványozót jogosította fel a szülői felügyeleti jog gyakorlására; amelyet a jogerős másodfokú ítélet helyben hagyott.
- [3] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló peres ügyben az indítványozó kereseti kérelmében annak megállapítását kérte, hogy az alperes (anya) megsértette az emberi méltósághoz, a háborítatlan családi élethez fűződő személyiségi jogát azzal, hogy korábban ellehetetlenítette a gyermekével való kapcsolattartását. A Budapesti Körményi Törvényszék 27.P.20.727/2014/28. számú ítéletével a keresetet elutasította, míg a Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság 17.Pf.20.395/2017/6-I. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet részben megváltoztatta és megállapította, hogy az alperes megsértette az indítványozó gyermekével történő kapcsolattartáshoz fűződő jogát azzal, hogy meghatározott időszakban a gyermekkel a kapcsolattartást nem biztosította. Továbbá megállapította, hogy az alperes megsértette a felperes becsületét és jó hírnevét azzal, hogy az alperes a barátnőjének az indítványozóról valótlan híresztelt. Egyebekben a bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a per fő tárgya tekintetében helyben hagyta.
- [4] A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a Pfv.IV.21.733/2017/8. számú ítéletével a jogerős ítéletet részben hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságnak a kapcsolattartáshoz való jog megsértése kapcsán előterjesztett kereseti kérelmet elutasító rendelkezését helyben hagyta; ezt meghaladóan a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. A Kúria döntésében hangsúlyozta következetes álláspontját, mely szerint a gyermek és különélő szülő közötti kapcsolattartás jogosítványa kiemelt fontosságú alapjog, de nem minősül közvetlenül személyhez fűződő jognak. A személyiségi jogi per ugyanis nem szolgálhat bármely más jogterületre tartozó jogvita eldöntésére. A kapcsolattartás szabályozására alapvetően a családjogi intézmények szolgálnak, családjogi ügyben eljáró bíróságok döntenek és a gyámhatóság gondoskodik annak végrehajtásáról. Ez egyben azt is jelenti, hogy a kapcsolattartáshoz való jog megsértése esetén nem alkalmazhatóak közvetlenül a személyiségi jog megsértéséhez fűződő jogkövetkezmények. Kiemelte továbbá, hogy a gyermek és a szülő kapcsolattartáshoz való jogának személyiségi jogként való elfogadása a jogrendszer szükségtelen megkettőződéséhez vezetne. Utóbbi esetben ugyanis nem lenne megkerülhető a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:51. §-ának (1) bekezdésében, valamint a 2:52. §-ában rögzített jogkövetkezmények alkalmazása. Ugyanakkor

- a jogsértéstől való eltiltás, a jogsértés abbahagyására kötelezés tipikusan a családjogi viszonyokba történő beavatkozást jelentene a polgári bíróság részéről, mely szembe kerülhetne a családjogi jogkövetkezményekkel.
- [5] Az indítványozó ezt követően az Alkotmánybírósághoz alkotmányjogi panaszt nyújtott be, melyet a Főtitkárság felhívására kiegészített. Abban megfogalmazott álláspontja szerint – a kifogásolt kúriai döntés folytán – sérült az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz való joga. Érvelése szerint a kúriai döntés azzal, hogy a gyermek és a különélő szülő közötti kapcsolattartás jogát – a jogerős ítélettel ellentétesen – nem személyiségi jogként értelmezte, az emberi méltóságból levezetett szülő-gyermek kapcsolathoz, a háborítatlan családi élethez való személyiségi jogot kiemelte a magánjogi jogviszonyok hatálya alól, ezzel megfosztotta őt a polgári jogi viszonyok alanyaként a jogi védelemtől, így a bírósághoz fordulás jogától.
- [6] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján jelen ügyben tanácsban jár el. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról dönt, ennek során a tanács megvizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. Az Abtv. 56. § (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a befogadás visszautasítása esetén a tanács rövidített indokolással ellátott végzést hoz, amelyben megjelöli a visszautasítás indokát.
- [7] 3. Az Alkotmánybíróság fenti vizsgálata eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz – az alábbi okokra tekintettel – nem fogadható be.
- [8] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó jogi képviselője a sérelmezett kúriai ítéletet 2019. január 16-án vette át, az alkotmányjogi panaszát pedig 2019. március 14-én, az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti hatvan napos határidőn belül nyújtotta be az elsőfokú bírósághoz. Az indítványozó a bírósági eljárásban félként vett részt, így érintettsége és jogosultsága a támadott határozattal összefüggésben megállapítható, úgyszintén az is, hogy jogorvoslati lehetőségét kimerítette. Míg az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban támasztott feltételeknek az alábbiak szerint nem felel meg. Bár az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, és megjelöli az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit, a sérelmezett bírói döntést és kifejezetten kéri a kúriai ítélet megsemmisítését; ugyanakkor az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz valójában kizárólag a Kúria szakjogi, illetve törvény-értelmezési, valamint jogalkalmazási gyakorlatát vitatja azzal összefüggésben, hogy a gyermek és a külön élő szülő kapcsolattartására vonatkozó polgári jogi igényét milyen ügytárgyú, illetve milyen típusú keresettel érvényesíti a bíróság előtt, ezért az – az Abtv. 29. §-a alapján – nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe.
- [9] Az indítványozó hivatkozása szerint a kúriai döntés azzal, hogy a szülő és a gyermek közötti kapcsolattartás jogát nem személyiségi jogként értelmezte, megfosztotta őt a bírósághoz fordulás lehetőségétől. Az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy az említett polgári jogi igény érvényesítésére az indítványozó számára a személyiségi jogi peren (illetve kereseten) kívül, mint azt a Kúria döntése is hangsúlyozta, más polgári jogi lehetőség (családjogi) biztosított, így erre nézve a bírósághoz fordulás joga nem kizárt, ezért az indítványozó kifogása nem vetett fel olyan alkotmányos aggályt, amely kellő indokot szolgáltatott volna a jogerős bírósági döntés alaptörvény-ellenességének a megkérdőjelezésére [3090/2018. (III. 14.) AB végzés, Indokolás [29]].
- [10] Az Alkotmánybíróság a fentiekkel összefüggésben szükségesnek tartja ismételten megemlíteni, hogy következetes gyakorlata szerint „[a] jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan [állítólagos] jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. A tisztességes eljárás alapjoga ugyanis nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” [3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]]
- [11] Az Alkotmánybíróság „jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik” [3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]].

- [12] 4. Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel az Abtv. 27. §-a bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *f)* és pontjai alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (2) és (3) bekezdéseire, visszautasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pókol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/617/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3271/2019. (X. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 42.Pf.637.567/2016/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A személyesen eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján nyújtott be alkotmányjogi panaszt.
- [2] Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló perben megállapított tényállás szerint az indítványozó közjegyzői iroda céljára bérelt helyiséget az önkormányzattól. A határozatlan időre szóló bérleti szerződést az önkormányzat az épület teljes átalakítása és felújítása miatt felmondta, és bár a szerződésben nem vállalt elhelyezési kötelezettséget a szerződés megszűnése esetére, cserehelyiséget ajánlott fel az indítványozónak. Az indítványozó kamarai előírásokra hivatkozva a felajánlott cserehelyiséget nem fogadta el, közjegyzői tevékenységét néhány hónapig azonban a felajánlott helyiségben folytatta. Az indítványozó a felmondás érvénytelenségének és birtokháborítás megtörténtének megállapítása iránt pert indított az önkormányzattal szemben, keresetét a bíróság elutasította. Az indítványozó ezt követően megindított keresetével a jogellenes felmondással és a birtokháborítással összefüggésben keletkezett összesen 5 204 042 Ft vagyoni és nemvagyoni kára megtérítésére kérte kötelezni a bérbeadó alperest. Az első- és másodfokú bíróság ítéletét a Kúria felülvizsgálati eljárásban hatályon kívül helyezte. A megismételt elsőfokú eljárásban hozott ítéletet a másodfokú bíróság hatályon kívül helyezte. Az újból megismételt elsőfokú eljárásban a bíróság 100 000 Ft tőkekövetelést ítélt meg a felperesnek, ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [3] Az indítványozó fellebbezése folytán másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék alkotmányjogi panasszal támadott ítéletével az elsőfokú ítélet fellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatta, és az alperes által a felperesnek fizetendő tőke összegét 2 058 695 Ft-ra felemelte, kötelezte továbbá az alperest 514 238 Ft együttes első-, másodfokú és felülvizsgálati perköltségnek a felperes részére történő megfizetésére.
- [4] A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyet a Kúria Pfv.V.21.485/2017/13. számú végzésével érdemi vizsgálat nélkül hivatalból – a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 271. § (2) bekezdésében megfogalmazott értékhatártól függő kizárási szabályra hivatkozással – elutasított.
- [5] 2. Az indítványozó a jogerős ítélet ellen nyújtott be alkotmányjogi panaszt. Állítása szerint a másodfokú ítélet sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes bírósági eljárás „alkotmányos elvét” azzal, hogy nem rendelkezett az általa előlegezett 1 146 877 Ft illeték „visszatérítéséről”. Az indítványozó álláspontja szerint a perköltség összegének jelentős része a jogszabálysértő bírósági döntések következtében merült fel, ezért álláspontja szerint a jogorvoslati eljárások illetékét – az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvénynek a közigazgatási hatósági eljárásokban alkalmazandó szabályához hasonló „megoldással” az államnak kellene viselnie. Az indítványozó hangsúlyozta, nem lehet tisztességesnek nevezni azt a perköltséggel kapcsolatos bírósági döntést, amelyben a perköltség 25 %-át teszik ki az eljáró bíróságok hibái következtében felmerülő fellebbezési és felülvizsgálati illetékek.
- [6] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie, ezért az Ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben előírt feltételeknek.
- [7] Az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha egyértelműen megjelöli – többek között – az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét,

továbbá indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) és *e*) pont].

- [8] A kérelem indokolásának azt a logikai kapcsolatot kell alkotmányjogilag értékelhető módon bemutatnia, ami összeköti a megsérteni vélt Alaptörvényben biztosított jogot és a támadott bírói döntést {3193/2016. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [17]}. Az alkotmányossági vizsgálat lefolytatásának azért előfeltétele a fentiek szerinti indokolás, mert az Alkotmánybíróság vizsgálata az Abtv. 52. § (2) bekezdése alapján az indítványban megjelölt alkotmányossági kérelemre korlátozódik. Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy mint az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve, az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d*) pontja szerint a bírói döntéseket is csak az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, hatásköre a bírói döntésben foglalt jogértelmezés alaptörvény-ellenességének, alapjogokkal való összhangjának vizsgálatára korlátozódik [például 3231/2012. (IX. 28.) AB végzés, Indokolás [4]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „[a]z eljárás lefolytatása, a tényállás megállapítása és értékelése, az alkalmazandó jog meghatározása és annak az értelmezése kizárólag a rendes bíróság feladata” {3037/2014. (III. 13.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [9] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó által megfogalmazott kifogások egyike nem a támadott bírói döntésre, hanem lényegében a szabályozás „hiányosságára” vonatkozik, hiszen vagyoni jogi perben a jogorvoslati illeték visszatérítésére vonatkozó, az indítványozó által felhívott jogszabályi rendelkezést a bíróság nem alkalmazhatta, az állított sérelem így nincs összefüggésben a bírói értelmezéssel, a szabályozásra vonatkozó panaszt viszont az indítványozó nem terjesztett elő.
- [10] Az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának sérelmét a perköltség részét képező jogorvoslati illetékek összegének nagysága, és annak részleges viselésére való kötelezése miatt állította. Nem jelölte meg azonban, hogy a jogerős ítéletnek a perköltségviselésre vonatkozó rendelkezése a tisztességes eljáráshoz való jog mely részjogosítványát és milyen okból sérti, továbbá nem mutatta be alkotmányjogi érveléssel a támadott döntésben megjelenő bírói értelmezés alaptörvény-ellenességét.
- [11] Az Alkotmánybíróság már több esetben hangsúlyozta: „Nem felel meg az alkotmányjogi panasszal szemben támasztott formai követelménynek a beadvány, ha az a támadott bírói döntéssel lezárt eljárások leírását és pusztán a törvényességi szempontú kritikáját, valamint az indítványozó szerint az Alaptörvény ezáltal sérülni vélt szabályai idézését tartalmazza, azok tényleges összekapcsolása nélkül.” {például 3067/2016. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [13]; 3187/2017. (VII. 14.) AB végzés, Indokolás [9]; 3198/2017. (VII. 21.) AB végzés, Indokolás [9]; 3063/2018. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [27]} Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az indítvány érdemi elbírálásának akadálya, ha az indokolás hiányosságai miatt a kérelem nem felel meg a határozottság követelményének, illetve nem kapcsolja össze alkotmányjogilag értékelhető módon az Alaptörvény felhívott rendelkezését a sérelmezett döntéssel {például 3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]; 3102/2015. (V. 26.) AB végzés, Indokolás [24]; 34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]}.
- [12] Az Alkotmánybíróság mindezek alapján megállapította, hogy az indítvány nem felel a befogadhatóság törvényi feltételei mindegyikének, ezért az alkotmányjogi panaszt – figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésére is – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *h*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Hörchneré dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/594/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3272/2019. (X. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.IV.35.029/2018/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó Magyar Zsolt György (a továbbiakban: indítványozó) jogi képviselője útján (dr. Apor Roland ügyvéd) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria Kfv.IV.35.029/2018/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, a Szegedi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 7.K.27.462/2017/11. számú ítéletére, a földművelésügyi miniszter MVH4144-2/2016. számú határozatára és a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal 487/0601/9546/28/2014. számú határozatára is kiterjedő hatállyal, egyben kérve a támadott ítéletek, illetőleg határozatok végrehajtásának felfüggesztését is.
- [2] 1.1. Az indítvány alapjául szolgáló ügyben a felperes (jelen ügy indítványozója) 2014-ben egységes területalapú támogatás iránti kérelmet nyújtott be a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalhoz (a továbbiakban: MVH). A helyszíni ellenőrzés során megállapították, hogy az indítványozó több tábla vonatkozásában szándékosan megsértette a vonatkozó előírásokat. A helyszíni ellenőrzésről készült jegyzőkönyvet 2014. december 18. napján átvette, arra észrevételt nem tett.
- [3] Az elsőfokú hatóság 2015. március 3. napján a gyommentes állapot megőrzésére vonatkozó követelmény szándékos, ismételt megszegése miatt a tárgyévre 100 százalékos támogatáscsökkentést rendelt el. A fellebbezési eljárás időtartama alatt az elsőfokú hatóság 2015. július 8. napján részben helyt adott az indítványozó kérelmének és támogatási összeget állapított meg. Ezt követően a másodfokú hatóság 2015. november 9. napján az elsőfokú hatóság a szankciót megállapító határozatát megsemmisítve új eljárás lefolytatását rendelte el a helyszíni ellenőrzésről készült jegyzőkönyv hiányosságai miatt. Az elsőfokú hatóság a jegyzőkönyvet kiegészítette (szintén nem tett rá észrevételt az indítványozó), majd 2016. március 8. napján újra 100 százalékos támogatáscsökkentésről döntött. Fellebbezés hiányában a határozat 2016. április 1. napján jogerőre emelkedett.
- [4] Ezt követően az elsőfokú hatóság 2016. július 6. napján a kifizetési kérelemnek részben helyt adó határozatát visszavonta, az indítványozó kérelmét elutasította és kötelezte a támogatás 15 napon belüli visszafizetésére. Az indítványozó fellebbezése folytán a határozatot az elsőfokú hatóság a jogkövetkezmény megváltoztatása nélkül módosította, amit az újabb fellebbezést követően a másodfokú hatóság helyben hagyott. A másodfokú hatóság rögzítette, hogy a támogatási kérelem kifizetésének részben helyt adó határozat nem vett figyelembe minden lényeges körülményt és az emiatt jogszabálysértő döntést a hatóság az irányadó egyéves határidőn belül vonta vissza.
- [5] Az indítványozó a keresetében a közigazgatási szervek határozatainak hatályon kívül helyezését kérte, mivel álláspontja szerint körütekintően járt el. Indokolása szerint a vonatkozó normák szerint a kapott támogatást nem kell visszafizetnie, ha a támogatás kifizetésére hatósági – nem számítási – hiba miatt került sor. A bíróság a keresetet elutasította. Indokolása szerint a hatóság azért dönthetett a kifizetésről, mert ekkor még a 100 százalékos támogatáscsökkentési szankció nem emelkedett jogerőre. Azaz nem hibáról van szó, ellenben az indítványozó szándékosan sértette meg az előírásokat, ezért kötelező volt alkalmazni vele szemben a szankciót.
- [6] Az indítványozó felülvizsgálati kérelemmel fordult a Kúriához. Álláspontja szerint a hatóság – amely az ellenőrzési jegyzőkönyv birtokában döntött a kérelméről – az ő kárára javította ki a határozatát.
- [7] A Kúria a bíróság ítéletét hatályában fenntartotta. Indokolása szerint az eljáró hatóság valóban hibázott, hibája abban állt, hogy a jogosultság tekintetében nem egységes határozatot hozott. Az ezzel ellentétes döntés jogszabályba ütközött. Ilyen jogszabálysértés esetén a vonatkozó törvényi előírás szerint döntését (az ügyfél terhére

egy éven belül) módosítania kell vagy vissza kell vonnia. Az ítélet rögzíti, hogy a vonatkozó szabályozás szerint amennyiben az ellenőrzés nem fejezhető be a kifizetés előtt, akkor a jogosulatlan kifizetéseket vissza kell téríteni, továbbá azt is megállapította, hogy a 100 százalékos támogatáscsökkentés sem jogszerűtlen, illetőleg kiemelte, hogy a hatóság hibájából eredő visszafizetési kötelezettség csak akkor nem állna fenn, ha azt a mezőgazdasági termelő észszerűen nem vehette volna észre. Mivel az indítványozónak tudnia kellett a gyommentesítés elmaradásáról és annak következményeiről, így a visszafizetésre kötelezés a Kúria álláspontja szerint nem jogszerűtlen. Ezzel kapcsolatban az ítélet kiemelte, hogy az indítványozó nem a szükséges és elvárható gondosságot tanúsította. A területi támogatások garantált támogatások ugyan, de arra az ügyfélnek nincs alanyi joga, a jogosultsági feltételek meglétét pedig az ügyfeleknek kell bizonyítaniuk, ahogy a kérelemmel összefüggő állításokat is. A bíróság álláspontja szerint az eljáró hatóság hibája következményeinek felismerését illetően az indítványozó részéről hiányzott a jóhiszeműség.

- [8] 1.2. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban és a hiánypótlás során arra hivatkozott, hogy a támadott ítéletek és határozatok sértik az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot és a XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot. Álláspontja szerint az ügy lényege, hogy az MVH határozata visszavonható volt-e az indítványozó jogos gazdasági érdekének sérelmével arra hivatkozással, hogy fel kellett volna ismernie a jogszabályba ütközést. Szerinte a hatóságok és a bíróságok nem ruházhatják át ilyen módon a jogalkalmazói tevékenységet az eljárás alanyaira, jogértelmezési tevékenységük körében nem állíthatnak fel olyan gyakorlatot, amellyel az eljárás alanyait jogalkalmazói tevékenység ellátására kényszerítik. Erre ráadásul álláspontja szerint az ügyfél nem is képes, mert ahhoz különös szakértelem szükséges.
- [9] Az indítványozó azt is sérelmezte, hogy a Kúria az együttműködési kötelezettséget csak az ő esetében vizsgálta, ugyanezt a hatóság vonatkozásában nem tette meg.
- [10] Álláspontja szerint a Kúria önkényesen értelmezve a törvényt, olyan elvárhatósági szintet támasztott, amely a jogalkalmazás állami monopóliumát kényszerítette rá az indítványozóra, miközben a hatósággal szemben semmilyen magatartási elvárhatósági szintet sem támasztott, továbbá figyelmen kívül hagyta a hatóság kiszámíthatatlan, átláthatatlan és az indítványozó tévedésbe ejtésre alkalmas magatartását.
- [11] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) és (2) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [12] Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontjára (Abtv. 27. §-a) alapította.
- [13] 2.1. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszát határidőben nyújtotta be. A jogi képviselővel eljáró indítványozó a jogi képviselő meghatalmazását csatolta. Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő alkotmányjogi panaszát. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek. Az indítvány megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdés szerinti, a határozott kérelemre vonatkozó formai követelményeknek is.
- [14] 2.2. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség kételye, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E befogadhatósági feltételek vaglyagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]].
- [15] Az indítványozó azt állította, hogy a hatóságok és a bíróságok jogértelmezése miatt sérült az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében és XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes hatósági és tisztességes bírósági eljáráshoz való joga. Az alaptörvény-ellenességét azonban lényegében arra alapozta, hogy a hatóságok és a bíróságok máshogy értelmezték az adott ügyben irányadó jogszabályokat, mint az indítványozó. Az indítvány kizárólag olyan érveket tartalmaz, amelyeket a Kúria nyilvánvalóan értékelési körébe vont és az azzal kapcsolatos jogi álláspontját megindokolta. Mindez azt jelenti, hogy az indítványozó jelen esetben valójában a számára kedvezőtlen elutasító ítélet felülmérlegelését próbálta elérni az alkotmányjogi panasz segítségével. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben rámutat, hogy „[a]z alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal

[már] nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]}

- [16] Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e. Ugyanígy azt sem vizsgálja, hogy a bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általánosan elfogadott szabályaihoz {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4], az újabb gyakorlatból például: 3137/2017. (VI. 8.) AB végzés, Indokolás [10]}. Az indítvány olyan jogértelmezési kérdéseket kifogásol, melyek kétséget kizáróan törvényességi, és nem pedig alkotmányossági kérdések. Az Alkotmánybíróság tanácsa ezért megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 29. §-ban foglalt feltételnek, mivel az sem alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, sem bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet nem vetett fel.
- [17] 3. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.
- [18] Az Alkotmánybíróságnak az indítvány visszautasítására tekintettel nem kellett döntenie az Abtv. 61. § (1) bekezdése szerinti végrehajtás felfüggesztése tárgyában előterjesztett kérelemről.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/279/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3273/2019. (X. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 10.K.27.516/2018/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselő nélkül eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, és abban kérte a Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 10.K.27.516/2018/9. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló polgári perben megállapított tényállás szerint az indítványozónak 2013. szeptemberéig fennálló élettársi kapcsolatából két gyermeke született: 2009-ben és 2011-ben. 2014. január 31. napján a szülők a Szombathelyi Járásbíróság jóváhagyásával egyezségeket kötöttek a gyermekek indítványozónál történő elhelyezése, valamint a gyermektartásdíj összege tekintetében. A kapcsolattartás rendezésére a gyermekjóléti szolgálatnál kapcsolattügyeleti megállapodást kötöttek. A kapcsolattartások 2016. januárjáig megvalósultak, ekkor azonban az édesapa kérte a Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatalánál a kapcsolattartás rendezését, mivel az indítványozó akadályozó magatartása folytán a találkozások kiszámíthatatlanná, bizonytalanná váltak. Az elsőfokú hatóság 2016. március 11. napján döntött a kapcsolattartás rendezéséről, amelyet az indítványozó fellebbezése nyomán eljáró Vas Megyei Kormányhivatal 2016. szeptember 2. napján kelt határozatával jelentősen korlátozott. Az eljárás ideje alatt a kapcsolattartás nem működött, a láthatások pedig ezt követően is több alkalommal meghíúsultak.
- [3] Az édesapa 2016. október 24. napján végrehajtási eljárást indított a Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Hatósági Osztály Gyámügyi és Igazságügyi Osztályán, mivel állítása szerint az indítványozó 2016. januárja óta nem biztosította számára a láthatást. A hatóság elrendelte a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtását, és az indítványozót 20 000 forint pénzbírság megfizetésére kötelezte. A döntést a másodfokú hatóság helybenhagyta.
- [4] A Vas Megyei Főügyészség az indítványozó kérelme alapján törvényességi ellenőrzési eljárást folytatott le, amelynek eredményeként 2017. augusztusában felhívással élt a Vas Megyei Kormányhivatal felé. A felhívás nyomán a másodfokú hatóság a végzést visszavonta, az elsőfokú hatóság döntését pedig megsemmisítette és új eljárás lefolytatására utasította, megállapítva, hogy újabb szakértői bizonyítás lefolytatása szükséges. Az indítványozó ezt követően az édesapa kapcsolattartási jogának megvonását, valamint a végrehajtási eljárás felfüggesztését kérte, az édesapa pedig újabb végrehajtási kérelmet nyújtott be.
- [5] Az Emberi Erőforrások Minisztériuma Szociálpolitikáért Felelős Helyettes Államtitkára a gyermekek kapcsolattartási ügyeinek intézéséből mind a Vas Megyei Kormányhivatalt, mind a Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatalát kizárta, és egyidejűleg másodfokú gyámhatóságként a Zala Megyei Kormányhivatalt (a továbbiakban: kormányhivatal) jelölte ki, valamint felhívta az elsőfokú gyámhatóság kijelölésére.
- [6] A kormányhivatal 2018. január 9. napján áttette az ügyet a Zala Megyei Kormányhivatal Nagykanizsai Járási Hivatalához (a továbbiakban: gyámhatóság). A gyámhatóság további bizonyítási eljárást folytatott le, amelynek során a gyermekjóléti szolgálat tájékoztatása alapján megállapította, hogy az édesapa magatartása nem jelent veszélyt a gyermekeire, ő az apai kapcsolattartás végrehajtására vonatkozó határozatban foglaltaknak eleget tett. A gyámhatóság a döntése meghozatalakor egy rendőrségi eljárásban 2018. januárjában, valamint a gyámhatósági eljárásban 2018. márciusában készült szakértői véleményeket is alapul vette, amelyek egybehangzóan kimondták, hogy az eljárás idején biztosított jelentősen korlátozott, felügyelt kapcsolattartás további korlátozása, illetve megvonása nem indokolt. A gyámhatóság álláspontja szerint nem fogadható el az indítványozó azon

érvelése, miszerint a gyermekek nem akarnak a kapcsolattartásokra elmenni, az indítványozó pedig tiszteletben tartja a véleményüket és nem kényszeríti őket az édesapával való találkozásra. A gyermekeket nevelő szülő kötelessége a gyermekek megfelelő felkészítése a kapcsolattartásokra. A kapcsolattartást akadályozó magatartás a gyermekek megfelelő érzelmi fejlődését veszélyezteti, ezért az édesapa folyamatos kapcsolattartás végrehajtására irányuló kérelmei megalapozottak. A gyámhatóság az apai folyamatos kapcsolattartás 22 elmaradt napjára vonatkozó végrehajtására irányuló kérelemnek helyt adott. Megállapította továbbá, hogy az indítványozó a kapcsolattartásra vonatkozó határozatban foglalt kötelezettségének ismételten önhibájából nem tett eleget, ezért vele szemben 80 000 forint bírságot szabott ki, valamint felszólította az indítványozót a jogellenes magatartásának megszüntetésére.

- [7] Az indítványozó fellebbezése folytán eljárta Zala Megyei Kormányhivatal (a továbbiakban: kormányhivatal) a gyámhatóság végzését az alábbiak szerint módosította. Négy megjelölt nap vonatkozásában a végrehajtás iránti kérelmet elutasította, valamint a meghíúsult kapcsolattartások pótlásának elrendelését mellőzte. A kormányhivatal álláspontja szerint szükséges lenne a gyermekek terápiás megsegítése, ennek hiánya részben az indítványozó önhibája. A gyermekek koruknál fogva még könnyen befolyásolhatóak, nem tudják saját érdekeiket reálisan felmérni és értékelni, ezért különösen a szülői felügyeletet gyakorló szülő feladata a gyermekek érdekeinek megfelelő érvényre juttatása és képviselése. A végzés szerint a kormányhivatal a gyermekek véleményét figyelembe vette, és legjobb érdeküket szem előtt tartva, az ügy összes bizonyítékának értékelése alapján hozta meg döntését, különös súllyal értékelve a szakértői véleményben foglaltakat.
- [8] Az indítványozó meghatalmazott képviselője útján fellebbezéssel élt, amelyben kérte a döntések hatályon kívül helyezését, valamint az apai végrehajtási kérelmek elutasítását. A Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság az indítványozó keresetét elutasította. Az indokolás szerint a hatóságok a tényállás megfelelő feltárását követően, a jogszabályi előírásoknak megfelelően, a gyermekek legjobb érdekét szem előtt tartva hozták meg döntésüket. Nem vitatott, hogy az apa a megnevezett időpontokban folyamatos kapcsolattartásra jogosult volt, ezen jogával élni is kívánt, a kapcsolattartás azonban ezen időpontokban nem jöttek létre. A bíróság a hatóságokkal egyetértett abban is, hogy az indítványozó önhibája megállapítható a tekintetben, hogy nem biztosította a gyermekek elvitelét a kapcsolatügyeletre, nem biztosította a gyermekek lelki ráhangolódását a kapcsolattartásokra, továbbá nem biztosította a gyermekek terápiás megsegítését sem. Az elsőfokú hatóság a bíróság álláspontja szerint továbbá helyesen állapította meg, hogy az apa által elkövetett hivatali visszaélés büntette és a kapcsolattartásoknak az indítványozó önhibájából történt meghíúsulása között nem vonható párhuzam. A bíróság egyetértett a kormányhivatallal abban is, hogy a gyermekek közvetlen meghallgatását mellőzni kellett, mivel nem voltak ítélőképességük birtokában lévőknek tekinthetők az irányadó jogszabályi rendelkezés szerint, azonban a véleményük megismerését szakértő útján biztosították.
- [9] 1.2. Ezt követően nyújtotta be alkotmányjogi panaszát az indítványozó, amelyben – egyebek között – megvalósulni vélte az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét. Az indítványozó a XXIV. cikk (1) bekezdésének sérelmét abban látta, hogy a gyámhatóság, valamint a kormányhivatal az indítványozó álláspontja szerint megalapozatlan, ellentmondásos, helytelen ténymegállapításokat tartalmazó igazságügyi pszichológusi szakvéleményekre alapították a döntéseiket. Sérelemként fogalmazta meg továbbá, hogy a 2018. március 8. napján kézbesített szakvéleményre 2018. március 9. napján reggel 8 óráig tehetett észrevételeket elektronikus úton. A gyámhatóság az eljárása során beszerzett továbbá egy, a Körmentdi Rendőrkapitányság előtt, kiskorú veszélyeztetésének büntette miatt folyamatban volt eljárásban készült igazságügyi szakértői véleményt, azt azonban az indítványozónak elektronikus úton csak 2018. március 1. napján kézbesítette, és az észrevétel megtételére vonatkozóan sem oktatta ki. A gyámhatóság a szakvéleményt a 2018. március 7. napján – az indítványozó távollétében – tartott tárgyalásán ismertette, és arra a 2018. március 9-én meghozott döntésében ügydöntő jelleggel hivatkozott. Az indítványozó álláspontja szerint a szakértői vélemények megismerésének módja, körülményei, az észrevételezési és nyilatkozattételi jog korlátozása sértik az eljárási jogszabályokban, valamint az Alaptörvényben is rögzített ügyféli jogokat, és ezáltal a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogának sérelmét valósítják meg. Meglátása szerint a hatóságok nem tettek eleget indokolási kötelezettségüknek, nem adtak számot arról, hogy egyes bizonyítékokat miért fogadtak el, másokat miért vetettek el, továbbá arról sem, hogy a szakértői véleményekkel kapcsolatban előterjesztett ügyféli érvelést miért hagyták figyelmen kívül. Az indítványozó sérelemként fogalmazta meg azt is, hogy gyermekek tanúkenti meghallgatására nem került sor. Ezzel összefüggésben az Alaptörvény II. cikkének, IX. cikkének, valamint XVI. cikkének sérelmét látta megvalósulni.

- [10] Az Alaptörvény II. cikkével összefüggésben hivatkozott a 8/1990. (IV. 23.), valamint a 23/1990. (X. 31.) AB határozatokra. Az Alaptörvény IV. cikke álláspontja szerint azért sérült, mert az apa veszélyeztető magatartása révén a saját, valamint gyermekei személyes adatai ismertté váltak a Szombathelyi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet fogvatartottai között, ahol az indítványozó nevelőként dolgozik. Az indítványozó a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét arra tekintettel állította, hogy a bíróság indokolása rendkívül sematikus, általános megállapításokat tartalmaz, minden vonatkozásban megerősíti a hatóságok megállapításait a vitatott kérdések vizsgálata nélkül. Az indítványozó ezzel összefüggésben hivatkozott az Alkotmánybíróság 6/2011. (VII. 3.) AB határozatára. Az indítvány szerint a bíróságnak az eljárás során elsődlegesen azt kellett volna vizsgálnia, hogy a hatóságok a felek kérelmei, nyilatkozatai alapján eleget tettek-e tényállás megállapítási kötelezettségüknek, a megállapított tényállás a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel összhangban áll-e, a bizonyítékokat az eljárási törvény előírásainak megfelelően értékelték-e, illetve eleget tettek-e indokolási kötelezettségének, számot adtak-e a feleknek az ügy lényeges körülményei érintő észrevételeiről.
- [11] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [12] 2.1. A Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 10.K.27.516/2018/9. számú ítélete tekintetében az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztett elő alkotmányjogi panaszt.
- [13] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó a Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletét 2019. január 17. napján vette át, míg alkotmányjogi panaszát 2019. március 12. napján határidőben terjesztette elő.
- [14] Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek.
- [15] 2.2.1. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény IV. cikkének állított sérelmével kapcsolatosan az alábbiakra mutat rá. Az Abtv. 27. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtásának egyik feltétele, hogy az ügy érdemében hozott döntés (vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés) sértse az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát. Az indítványozó Alaptörvény IV. cikkével kapcsolatos érvelése ugyanakkor nem az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló eljárással, hanem egy másik (a Győri Törvényszék Katonai Tanácsa előtt zajlott) eljárással összefüggésben tartalmaz indokolást és állítja a IV. cikk sérelmét. Az alkotmányjogi panasz ebben az elemében nem felel meg tehát az Abtv. 27. §-a szerinti feltételeknek. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság arra is rámutat, hogy az ügyben eljáró bíróság a Győri Törvényszék Katonai Tanácsa ítéletét a peranyag részévé tette és azt az ítélet indokolása szerint kifejezetten felhasználta.
- [16] 2.2.2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. § szerinti követelményeknek megfelelő alkotmányjogi panaszt – egyéb feltételek megléte mellett – abban az esetben fogadja be, amennyiben az határozott kérelmet tartalmaz. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, az *e)* pont értelmében pedig a kérelemnek egyértelmű indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [17] Az indítványozó Alaptörvény II. cikkét, IX. cikk (1) bekezdését és XVI. cikk (1) bekezdése sérelmét állító elemei tekintetében az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó alkotmányjogilag értékelhető érveléssel nem fejtette ki, hogy meglátása szerint mi és mennyiben okozza a fenti alapjogok vélt sérelmét. A megsérteni vélt alaptörvényi rendelkezés sérelmének állítása azonban önmagában nem alapozza meg az alkotmányossági vizsgálatot, ehhez az is szükséges, hogy az indítványozó bemutassa a támadott bírói döntés és a megjelölt alaptörvényi rendelkezés tartalma közötti ellentétet, azaz a támadott ítélet által okozott alapjogi sérelmet.
- [18] Alkotmányossági összefüggéseket bemutató, érdemi vizsgálatot megalapozó indokolást a hivatkozott alapjogok tekintetében az indítvány nem tartalmaz, az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint pedig alkotmányjogilag értékelhető indokolás hiányában az indítvány nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontja szerinti követelménynek, és ekként nem alkalmas érdemi elbírálásra [lásd például: 3272/2018. (VII. 20.) AB végzés, Indokolás [34]].

- [19] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének, illetőleg XXVIII. cikk (1) bekezdésének az észrevételezési és nyilatkozattételi jog vélt korlátozása miatt állított sérelme tekintetében rámutat arra, hogy az indítványozó által az Alkotmánybíróság rendelkezésére bocsátott iratok tanúsága szerint nem kérte az eljáró bíróságtól a hatósági döntés ezen okból történő bírósági felülvizsgálatát. Az Abtv. 52. § (6) bekezdése értelmében az indítvány mellékleteként meg kell küldeni az Alkotmánybíróság részére azokat a dokumentumokat, amelyek az indítványban foglaltakat igazolják {legutóbb hasonlóan: 3144/2019. (VI. 13.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az indítvány ezért ebben az elemében nem teljesíti a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja szerinti követelményét.
- [20] 2.2.3. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kéteye, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint e befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [21] Az indítványozó a XXIV. cikk (1) bekezdésének sérelmét látta megvalósulni a szakértői vélemények megismerésének módja, körülményei, valamint a szakvélemények ellentmondásos, megalapozatlan jellege miatt. Sérelmezte továbbá, hogy a hatóságok a gyermekeket nem hallgatták meg tanúként, hanem döntésüket kizárólag a szakértői véleményekre alapozva hozták meg, továbbá indokolási kötelezettségüknek sem tettek megfelelően eleget.
- [22] Az indítványozó ezen kívül a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét is megvalósulni vélte, mert meglátása szerint a bíróság indokolása rendkívül sematikus, általános megállapításokat tartalmaz, minden vonatkozásban megerősíti a hatóságok megállapításait a vitatott kérdések vizsgálata nélkül.
- [23] Az Alkotmánybíróság elsőként rögzíti, hogy gyakorlata következetes a tekintetben, hogy az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre a közigazgatási aktusok közvetlen vizsgálatára, ha azokkal szemben biztosított a bírósági jogorvoslat lehetősége {3090/2015. (V. 19.) AB határozat, Indokolás [22]}. Nincs akadálya ugyanakkor annak, hogy az Alkotmánybíróság egy bírói döntés alaptörvény-ellenességét állapítsa meg az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének sérelme miatt, ha a bíróság helybenhagy egy jogszabálysértő közigazgatási határozatot, ezzel mintegy „elfogadva” az alaptörvény-ellenességet {3071/2017. (IV. 19.) AB végzés, Indokolás [12]}. Ebből ugyanakkor az is következik, hogy az Alkotmánybíróság a XXIV. cikk (1) bekezdésének sérelmét csak áttételesen, az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntésen keresztül állapíthatja meg.
- [24] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor rámutat, hogy az indítvány a tisztességes bírósági, illetőleg tisztességes hatósági eljáráshoz való joggal összefüggésben kizárólag olyan tényállás-megállapítási, bizonyíték-értékelési, valamint jogszabály-értelmezési kérdéseket kifogásol, amelyek vizsgálata törvényességi és nem alkotmányossági kérdés, ekként az Abtv. 29. §-a alapján nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ugyanis a tényállás megállapítása, illetve a bizonyítékok értékelése a bíróságok hatáskörébe tartozó feladat, melyet az Alkotmánybíróság nem vonhat magához, csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ellenkező esetben egyfajta „szuperbíróságként”, a meglévők melletti újabb hagyományos jogorvoslati fórumként járna el {ennek az elvnek a korai rögzítéséhez lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az Alkotmánybíróság feladata nem a tény-, illetőleg jogkérdések felülvizsgálata, hanem az, hogy az Alaptörvényben foglalt garanciákból fakadó minimumot számon kérje a bíróságoktól.
- [25] „Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]} Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; 3137/2017. (VI. 8.) AB végzés, Indokolás [10]}. Az Alkotmánybíróság arra is emlékeztet, hogy „a bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása” {legutóbb: 3312/2018. (X. 16.) AB határozat, Indokolás [30]}. A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítvány a XXIV. cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk

(1) bekezdése sérelmét állító azon elemeiben, melyek teljesítik a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti követelményeket, sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét nem vetik fel, sem pedig alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vetnek fel, ezért az indítvány ebben a vonatkozásban nem felel meg az Abtv. 29. §-a szerinti vagylagos követelmények egyikének sem.

- [26] 3. Az Alkotmánybíróság az indítvány vizsgálata alapján tehát arra a megállapításra jutott, hogy az nem felel meg az alkotmányjogi panaszok befogadhatóságával szemben támasztott követelményeknek. Ezért az Alkotmánybíróság – az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése szerint eljárva – az alkotmányjogi panasz befogadását az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/485/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3274/2019. (X. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 10.K.27.537/2018/18. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselő nélkül eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, és abban kérte a Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 10.K.27.537/2018/18. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló polgári perben megállapított tényállás szerint az indítványozó 2013 szeptemberéig fennálló élettársi kapcsolatából két gyermeke született: 2009-ben és 2011-ben. 2014. január 31. napján a szülők a Szombathelyi Járásbíróság jóváhagyásával egyezséget kötöttek a gyermekek indítványozónál történő elhelyezése, valamint a gyermektartásdíj összege tekintetében. A kapcsolattartás rendezésére a gyermekjóléti szolgálatnál kapcsolatügyleti megállapodást kötöttek. A kapcsolattartások 2016 januárjáig megvalósultak, ekkor azonban az édesapa kérte a Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatalánál a kapcsolattartás rendezését, mivel az indítványozó akadályozó magatartása folytán a találkozások kiszámíthatatlanná, bizonytalanná váltak. Az elsőfokú hatóság 2016. március 11. napján döntött a kapcsolattartás rendezéséről, amelyet az indítványozó fellebbezése nyomán eljárt Vas Megyei Kormányhivatal 2016. szeptember 2. napján kelt határozatával jelentősen korlátozott. Az eljárás ideje alatt a kapcsolattartás nem működött, a láthatások pedig ezt követően is több alkalommal meghiúsultak.
- [3] Az édesapa 2016. október 24. napján végrehajtási eljárást indított a Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatal Hatósági Osztály Gyámügyi és Igazságügyi Osztályán, mivel állítása szerint az indítványozó 2016 januárja óta nem biztosította számára a láthatást. A hatóság elrendelte a kapcsolattartásra vonatkozó határozat végrehajtását, és az indítványozót 20 000 Ft pénzbírság megfizetésére kötelezte. A döntést a másodfokú hatóság helybenhagyta.
- [4] A Vas Megyei Főügyészség az indítványozó kérelme alapján törvényességi ellenőrzési eljárást folytatott le, amelynek eredményeként 2017 augusztusában felhívással élt a Vas Megyei Kormányhivatal felé. A felhívás nyomán a másodfokú hatóság a végzést visszavonta, az elsőfokú hatóság döntését pedig megsemmisítette és új eljárás lefolytatására utasította, megállapítva, hogy újabb szakértői bizonyítás lefolytatása szükséges. Az indítványozó ezt követően az édesapa kapcsolattartási jogának megvonását, valamint a végrehajtási eljárás felfüggesztését kérte, az édesapa pedig újabb végrehajtási kérelmet nyújtott be.
- [5] Az Emberi Erőforrások Minisztériuma Szociálpolitikáért Felelős Helyettes Államtitkára a gyermekek kapcsolattartási ügyeinek intézéséből mind a Vas Megyei Kormányhivalt, mind a Vas Megyei Kormányhivatal Szombathelyi Járási Hivatalát kizárta, és egyidejűleg másodfokú gyámhatóságként a Zala Megyei Kormányhivalt (a továbbiakban: kormányhivatal) jelölte ki, valamint felhívta az elsőfokú gyámhatóság kijelölésére.
- [6] A kormányhivatal 2018. január 9. napján áttette az ügyet a Zala Megyei Kormányhivatal Nagykanizsai Járási Hivatalához (a továbbiakban: gyámhatóság). A gyámhatóság további bizonyítási eljárás lefolytatását követően megállapította, hogy az apa kapcsolattartási jogának megvonása iránti kérelem nem megalapozott, annak jogszabályi feltételei nem állnak fenn, az apa részéről a kapcsolattartással való visszaélése és a gyermekek apa általi veszélyeztetettsége nem bizonyított, a rendelkezésre álló adatok, vélemények nem támasztják alá, ezért a különélő szülő kapcsolattartásának megvonása ügyében benyújtott kérelmet elutasította. A gyámhatóság döntése meghozatalakor egy rendőrségi eljárásban 2018 januárjában, valamint a gyámhatósági eljárásban 2018 márciusában készült szakértői véleményeket is alapul vette, amelyek egybehangzóan kimondták, hogy

az eljárás idején biztosított jelentősen korlátozott, felügyelt kapcsolattartás további korlátozása, illetve megvonása nem indokolt.

- [7] Az indítványozó fellebbezése folytán eljárta Zala Megyei Kormányhivatal a gyámhatóság határozatát helyben hagyta. A kormányhivatal álláspontja szerint szükséges lenne a gyermekek terápiás megsegítése, ennek hiánya részben az indítványozó önhibája. A gyermekek koruknál fogva még könnyen befolyásolhatóak, nem tudják saját érdekeiket reálisan felmérni és értékelni, ezért különösen a szülői felügyeletet gyakorló szülő feladata a gyermekek érdekeinek megfelelő érvényre juttatása és képviselése.
- [8] Az indítványozó meghatalmazott képviselője útján fellebbezéssel élt, amelyben kérte az első- és másodfokú közigazgatási határozatok megváltoztatását és az apa kapcsolattartási jogának megvonását. A Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság az indítványozó keresetét elutasította. Az indokolás szerint a hatóságok a tényállás megfelelő feltárását követően, a jogszabályi előírásoknak megfelelően, a gyermekek legjobb érdekét szem előtt tartva hozták meg döntésüket. A bíróság álláspontja szerint az eljáró hatóságok a rendelkezésre álló adatok, a lefolytatott bizonyítás során beszerzett tények és adatok alapján jogszerűen tudták megállapítani, hogy az apai kapcsolattartási jog megvonása iránti kérelem nem volt megalapozott, az apa részéről a kapcsolattartással visszaélés és a gyermekek apa általi veszélyeztetése nem nyert bizonyítást, azt a rendelkezésre álló adatok nem támasztják alá. Ennek hiányában pedig a különélő szülőnek a kapcsolattartási joga nem korlátozható, illetve vonható meg. Az elsőfokú hatóság a bíróság álláspontja szerint továbbá helyesen állapította meg, hogy az apa által elkövetett hivatali visszaélés büntette és a kapcsolattartás korlátozásának alapjául szolgáló kapcsolattartási joggal való visszaélés tényállása között nem vonható párhuzam.
- [9] 1.2. Ezt követően nyújtotta be alkotmányjogi panaszát az indítványozó, amelyben megvalósulni vélte az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét. Az indítványozó a XXIV. cikk (1) bekezdésének sérelmét abban látta, hogy a gyámhatóság, valamint a kormányhivatal az indítványozó álláspontja szerint megalapozatlan, ellentmondásos, helytelen ténymegállapításokat tartalmazó igazságügyi pszichológusi szakvéleményekre alapították a döntéseiket. Sérelemként fogalmazta meg továbbá, hogy a 2018. március 8. napján kézbesített szakvéleményre 2018. március 9. napján reggel 8 óráig tehetett észrevételeket elektronikus úton. A gyámhatóság az eljárása során beszerzett továbbá egy, a Körmendi Rendőrkapitányság előtt, kiskorú veszélyeztetésének büntette miatt folyamatban volt eljárásban készült igazságügyi szakértői véleményt, azt azonban az indítványozónak elektronikus úton csak 2018. március 1. napján kézbesítette, és az észrevétel megtételére vonatkozóan sem oktatta ki. A gyámhatóság a szakvéleményt a 2018. március 7. napján – az indítványozó távollétében – tartott tárgyalásán ismertette, és arra a 2018. március 9-én meghozott határozatában ügydöntő jelleggel hivatkozott.
- [10] Az indítványozó álláspontja szerint a szakértői vélemények megismerésének módja, körülményei, az észrevételezési és nyilatkozattételi jog korlátozása sértik az eljárási jogszabályokban, valamint az Alaptörvényben is rögzített ügyféli jogokat, és ezáltal a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogának sérelmét valósítják meg. Meglátása szerint a hatóságok nem tettek eleget indokolási kötelezettségüknek, nem adtak számot arról, hogy egyes bizonyítékokat miért fogadtak el, másokat miért vetettek el, továbbá arról sem, hogy a szakértői véleményekkel kapcsolatban előterjesztett ügyféli érvelést miért hagyták figyelmen kívül. Az indítványozó sérelemként fogalmazta meg azt is, hogy gyermekek tanúkénti meghallgatására nem került sor. Ezzel összefüggésben az Alaptörvény II. cikkének, IX. cikkének, valamint XVI. cikkének sérelmét látta megvalósulni. Az Alaptörvény II. cikkével összefüggésben hivatkozott a 8/1990. (IV. 23.), valamint a 23/1990. (X. 31.) AB határozatokra. Az Alaptörvény IV. cikkének sérelmét annak okán látta megvalósulni, hogy – állítása szerint – az apa veszélyeztető magatartása révén a saját, valamint gyermekei személyes adatai ismertté váltak a Szombathelyi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet fogvatartottai között, ahol az indítványozó nevelőként dolgozik. Az indítványozó a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét amiatt vélte megvalósulni, hogy a bíróság indokolása rendkívül sematikus, általános megállapításokat tartalmaz, minden vonatkozásban megerősíti a hatóságok megállapításait a vitatott kérdések vizsgálata nélkül. Az indítványozó ezzel összefüggésben hivatkozott az Alkotmánybíróság 6/2011. (VII. 3.) AB határozatára. Az indítvány szerint a bíróságnak az eljárás során elsődlegesen azt kellett volna vizsgálnia, hogy a hatóságok a felek kérelmei, nyilatkozatai alapján eleget tettek-e tényállás megállapítási kötelezettségüknek, a megállapított tényállás a vonatkozó jogszabályi rendelkezésekkel összhangban áll-e, a bizonyítékokat az eljárási törvény előírásainak megfelelően értékelték-e, illetve eleget tettek-e indokolási kötelezettségének, számot adtak-e a feleknek az ügy lényeges körülményei érintő észrevételeiről.

- [11] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [12] 2.1. A Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 10.K.27.537/2018/18. számú ítélete tekintetében az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztett elő alkotmányjogi panaszt.
- [13] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó a Veszprémi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletét 2019. január 17. napján vette át, míg alkotmányjogi panaszát 2019. március 12. napján, határidőben terjesztette elő.
- [14] Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek.
- [15] 2.2.1. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény IV. cikkének állított sérelmével kapcsolatosan az alábbiakra mutat rá. Az Abtv. 27. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtásának egyik feltétele, hogy az ügy érdemében hozott döntés (vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés) sértse az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát. Az indítványozó Alaptörvény IV. cikkével kapcsolatos érvelése ugyanakkor nem az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló eljárással, hanem egy másik (a Győri Törvényszék Katonai Tanácsa előtt zajlott) eljárással összefüggésben tartalmaz indokolást és állítja a IV. cikk sérelmét. Az alkotmányjogi panasz ebben az elemében nem felel meg tehát az Abtv. 27. §-a szerinti feltételeknek. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság arra is rámutat, hogy az ügyben eljáró bíróság a Győri Törvényszék Katonai Tanácsa ítéletét a peranyag részévé tette és azt az ítélet indokolása szerint kifejezetten felhasználta.
- [16] 2.2.2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. § szerinti követelményeknek megfelelő alkotmányjogi panaszt – egyéb feltételek megléte mellett – abban az esetben fogadja be, amennyiben az határozott kérelmet tartalmaz. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, az e) pont értelmében pedig a kérelemnek egyértelmű indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [17] Az indítványozó az Alaptörvény II. cikkét, IX. cikk (1) bekezdését és XVI. cikk (1) bekezdése sérelmét állító elemei tekintetében az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítványozó alkotmányjogilag értékelhető érveléssel nem fejtette ki, hogy meglátása szerint mi és mennyiben okozza a fenti alapjogok vélt sérelmét. A megsérteni vélt alaptörvényi rendelkezés sérelmének állítása azonban önmagában nem alapozza meg az alkotmányossági vizsgálatot, ehhez az is szükséges, hogy az indítványozó bemutassa a támadott bírói döntés és a megjelölt alaptörvényi rendelkezés tartalma közötti ellentétet, azaz a támadott ítélet által okozott alapjogi sérelmet.
- [18] Alkotmányossági összefüggéseket bemutató, érdemi vizsgálatot megalapozó indokolást a hivatkozott alapjogok tekintetében az indítvány nem tartalmaz, az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint pedig alkotmányjogilag értékelhető indokolás hiányában az indítvány nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontja szerinti követelménynek, és ekként nem alkalmas érdemi elbírálásra {lásd például: 3272/2018. (VII. 20.) AB végzés, Indokolás [34]}.
- [19] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének, illetőleg XXVIII. cikk (1) bekezdésének az észrevételezési és nyilatkozattételi jog vélt korlátozása miatt állított sérelme tekintetében rámutat arra, hogy az indítványozó által az Alkotmánybíróság rendelkezésére bocsátott iratok tanúsága szerint nem kérte az eljáró bíróságtól a hatósági döntés ezen okból történő bírósági felülvizsgálatát. Az Abtv. 52. § (6) bekezdése értelmében az indítvány mellékleteként meg kell küldeni az Alkotmánybíróság részére azokat a dokumentumokat, amelyek az indítványban foglaltakat igazolják {legutóbb hasonlóan: 3144/2019. (VI. 13.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az indítvány ezért ebben az elemében nem teljesíti a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja szerinti követelményét.

- [20] 2.2.3. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételye, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint e befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [21] Az indítványozó a XXIV. cikk (1) bekezdésének sérelmét látta megvalósulni a szakértői vélemények megismerésének módja, körülményei, valamint a szakvélemények ellentmondásos, megalapozatlan jellege miatt. Sérelmezte továbbá, hogy a hatóságok a gyermekeket nem hallgatták meg tanúként, hanem döntésüket kizárólag a szakértői véleményekre alapozva hozták meg, továbbá indokolási kötelezettségüknek sem tettek megfelelően eleget.
- [22] Az indítványozó ezen kívül a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét is megvalósulni vélte, mert meglátása szerint a bíróság indokolása rendkívül sematikus, általános megállapításokat tartalmaz, minden vonatkozásban megerősíti a hatóságok megállapításait a vitatott kérdések vizsgálata nélkül.
- [23] Az Alkotmánybíróság elsőként rögzíti, hogy gyakorlata következetes a tekintetben, hogy az Alkotmánybíróságnak nincs hatásköre a közigazgatási aktusok közvetlen vizsgálatára, ha azokkal szemben biztosított a bírósági jogorvoslat lehetősége {3090/2015. (V. 19.) AB határozat, Indokolás [22]}. Nincs akadálya ugyanakkor annak, hogy az Alkotmánybíróság egy bírói döntés alaptörvény-ellenességét állapítsa meg az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének sérelme miatt, ha a bíróság helybenhagy egy jogszabálysértő közigazgatási határozatot, ezzel mintegy „elfogadva” az alaptörvény-ellenességet {3071/2017. (IV. 19.) AB végzés, Indokolás [12]}. Ebből ugyanakkor az is következik, hogy az Alkotmánybíróság a XXIV. cikk (1) bekezdésének sérelmét csak áttételesen, az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntésen keresztül állapíthatja meg.
- [24] Az Alkotmánybíróság ugyanakkor rámutat, hogy az indítvány a tisztességes bírósági, illetőleg tisztességes hatósági eljáráshoz való joggal összefüggésben kizárólag olyan tényállás-megállapítási, bizonyíték-értékelési, valamint jogszabály-értelmezési kérdéseket kifogásol, amelyek vizsgálata törvényességi és nem alkotmányossági kérdés, ekként az Abtv. 29. §-a alapján nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ugyanis a tényállás megállapítása, illetve a bizonyítékok értékelése a bíróságok hatáskörébe tartozó feladat, melyet az Alkotmánybíróság nem vonhat magához, csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ellenkező esetben egyfajta „szuperbírósággá”, a meglévők melletti újabb hagyományos jogorvoslati fórumként járna el {ennek az elvnek a korai rögzítéséhez lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az Alkotmánybíróság feladata nem a tény-, illetőleg jogkérdések felülvizsgálata, hanem az, hogy az Alaptörvényben foglalt garanciákból fakadó minimumot számon kérje a bíróságoktól.
- [25] „Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal [már] nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]} Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; 3137/2017. (VI. 8.) AB végzés, Indokolás [10]}. Az Alkotmánybíróság arra is emlékeztet, hogy „a bíróságok indokolási kötelezettségéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása” {legutóbb: 3312/2018. (X. 16.) AB határozat, Indokolás [30]}. A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az indítvány a XXIV. cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét állító azon elemeiben, melyek teljesítik a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdése szerinti követelményeket, sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét nem vetik fel, sem pedig alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vetnek fel, ezért az indítvány ebben a vonatkozásban nem felel meg az Abtv. 29. §-a szerinti vagylagos követelmények egyikének sem.

- [26] 3. Az Alkotmánybíróság az indítvány vizsgálata alapján tehát arra a megállapításra jutott, hogy az nem felel meg az alkotmányjogi panaszok befogadhatóságával szemben támasztott követelményeknek. Ezért az Alkotmánybíróság – az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése szerint eljárva – az alkotmányjogi panasz befogadását az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/486/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3275/2019. (X. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 54.Pf.631.644/2018/18. számú részítele alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Mester Csaba Ügyvédi Iroda) eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben kérte a Fővárosi Törvényszék 54.Pf.631.644/2018/18. számú részítele alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, a Budai Központi Kerületi Bíróság 1.P.XXII.30.357/2016/207. számú ítéletére is kiterjedő hatállyal.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló polgári perben megállapított tényállás szerint az indítványozó és a polgári per alperese (a továbbiakban: édesanya) 2012. szeptemberében kötöttek házasságot. Egy gyermekük született 2013. februárjában a terhesség 33. hetében. A gyermek az egyhónapos kórházi ellátást követően is rendszeres orvosi ellenőrzésre szorult, urológiai műtéteken esett át, fejlesztésekben részesült. A gyermek gondozását főként az édesanya végezte. A felek életközössége 2015. nyarán egy rövid időre megszakadt, majd 2016. tavaszára kapcsolatuk teljesen elmergesedett. 2016. májusában az indítványozó a kisfiút az édesanya beleegegyezése nélkül ismeretlen helyre vitte, és kilenc hétig nem engedte kapcsolatba lépni vele. A bíróság 2016. júliusában ideiglenes intézkedéssel a gyermek tartózkodási helyét a per jogerős befejezéséig az édesanyánál jelölte ki, és szabályozta a gyermek és az indítványozó közötti folyamatos – elvitellel járó – kapcsolattartást. 2017. június 30. napján az indítványozó az ideiglenes intézkedésben foglaltak szerint elvitte hétvégére a gyermeket, őt azonban ismételtelen nem vitte vissza az édesanyához. A bíróság 2017. július 12-én kelt végzésében felhívta az indítványozót, hogy legkésőbb 8 órán belül jelentse be, hol tartózkodik a gyermekkel, egyben kötelezte, hogy a gyermeket másnap reggel 9 óráig vigye vissza az édesanyához az ideiglenes intézkedésben foglaltak szerint. A bíróság 2017. július 13. napján újabb ideiglenes intézkedéssel korlátozta az apa kapcsolattartási jogát, felügyelt kapcsolattartást előírva. A bíróság kötelezte továbbá az indítványozót, hogy 2017. július 14. napján a gyermeket azonnali hatállyal adja át a rendőrségnek. Miután az indítványozó ennek sem tett eleget, a gyermek tartózkodási helyével kapcsolatban nem nyújtott információt, a rendőrség a gyermek országos körözését rendelte el. A bíróság 2017. szeptember 7. napján kelt ideiglenes intézkedésével a szülői felügyelet gyakorlására az édesanyát jogosította fel, és kötelezte az indítványozót, hogy a végzés kézhezvételét követő napon a gyermeket 18 óráig adja vissza az édesanyának. Az indítványozó a bíróság ezen felhívását sem teljesítette. A rendőrség végül 2017. november 19. napján találta meg a gyermeket az indítványozó élettársa szüleinek a lakásán. Az édesapával szemben Budapesti Rendőr-főkapitányság kiskorú elhelyezésének megváltoztatása vétsége és kiskorú veszélyeztetésének büntette megalapozott gyanúja miatt eljárást indított. Ezzel párhuzamosan az indítványozó feljelentése nyomán a Pest Megyei Rendőr-főkapitányság szexuális erőszak büntett gyanúja miatt folytatott nyomozást a gyermek vonatkozásában. Az indítványozó és az édesanya a per folyamán számos egyéb eljárást indítottak egymás ellen több hatóság előtt is.
- [3] A Budai Központi Kerületi Bíróság ítéletével a felek házasságát felbontotta, és a szülői felügyelet gyakorlására az édesanyát jogosította fel, az indítványozót pedig heti egy alkalommal felügyelt kapcsolattartásra, valamint heti két alkalommal telefonos kapcsolattartásra jogosította fel és kötelezte. A bíróság a mérlegelése során a tanúvallomások mellett figyelembe vette az indítványozóról, az édesanyáról, valamint a gyermekről készült igazságügyi pszichológusi, valamint az igazságügyi pszichiáteri véleményt, továbbá a gyermek bölcsődéje, óvodája, a gyermekorvos, valamint a védőnői szolgálat által adott véleményeket is. A bíróság a döntése meghozatalánál figyelembe vette azt is, hogy az indítványozó a gyermeket két alkalommal is hosszabb időre

ismeretlen helyre vitte, amelynek veszélye az elsőfokú bíróság meglátása szerint továbbra is fennáll. A bíróság az apát havi 100 000 forint tartásdíj megfizetésére kötelezte, az utolsó közös lakás kizárólagos használatára az indítványozót jogosította fel. Az édesanyának a házastársi közös vagyon megosztása körében előterjesztett tulajdonjogi igényre és a lakáshasználati jog ellenértékére vonatkozó igényre előterjesztett vizontkereseti kérelme vonatkozásában a bíróság a pert megszüntette.

- [4] Az elsőfokú bíróság ítéletével szemben az indítványozó és az édesanya is fellebbezést nyújtott be. A Fővárosi Törvényszék 54.Pf.631.644/2018/18. számú részítélete az elsőfokú bíróság döntését részítéletnek tekintette, és a lakáshasználati jog ellenértékére, valamint az ingatlan tulajdonjogára vonatkozó pert megszüntető rendelkezést hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot e körben a per újabb tárgyalására, valamint újabb határozat hozatalára utasította. Ezt meghaladóan az elsőfokú bíróság döntését – a szülői felügyelet gyakorlására, valamint a kapcsolattartásra vonatkozóan – egy, az ügy érdemét nem érintő apró pontosítással helybenhagyta.
- [5] 1.2. Ezt követően nyújtotta be alkotmányjogi panaszát az indítványozó, amelyben az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének, B) cikk (1) bekezdésének, C) cikk (1) bekezdésének, a VI. cikk (1) bekezdésének, valamint a XV. cikk (1)–(3) és (5) bekezdéseinek sérelmét állította. Az indítványozó a XXVIII. cikk (1) bekezdésének, illetve azzal összefüggésben a B) cikk (1) bekezdésének a sérelmét több okból is megvalósulni látta. Álláspontja szerint a tisztességes bírósági eljárás követelményét sérti, hogy a bíróság az indítványozónak a folyamatos kapcsolattartásra vonatkozó kérelme tekintetében nem soron kívül, hanem csak 44 nap elteltével, a gyermek kiemelését követően, az indítványozó magatartását szankcionálva döntött. A tisztességes bírósághoz való jog sérült továbbá álláspontja szerint amiatt is, hogy az elsőfokú bíróság az ideiglenes intézkedésről szóló döntés végrehajtása érdekében több alkalommal is megkereste a rendőrséget annak ellenére, hogy erre – a fokozatosság elvét is szem előtt tartva – csak a gyámhatóság rendelkezett volna hatáskörrel. Ezt követően a rendőrség az indítványozót jogellenesen meg is gyanúsította. Az pedig, hogy egy polgári jogi ügyben, a kapcsolattartás szabályozásával kapcsolatos döntés végrehajtására a bíróság a rendőrséget utasította, az indítványozó meglátása szerint egyúttal az Alaptörvény C) cikkét is sérti. Az indítványozó álláspontja szerint a bíróság kiemelésre vonatkozó végzése, amelyben a bíróság az indítványozót nyolc órán belüli nyilatkozattételre, illetve 55 percen belüli teljesítésre hívta fel – az eljárás idején hatályban lévő – polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvénnyel is ellentétes. Az indítványozó álláspontja szerint az is ellentétes a tisztességes eljárás követelményével, hogy az elsőfokú bíróság ezen eljárását a másodfokú bíróság helybenhagyta.
- [6] Az indítványozó álláspontja szerint a bírói döntések sértik a VI. cikk (1) bekezdését, valamint a XV. cikk (1)–(3) és (5) bekezdését is az alábbiak okán. Míg az elsőfokú bíróság az indítványozó kérelméről csak 44 nap elteltével döntött, az anya kérelméről azonnal meghozta döntését. Álláspontja szerint továbbá a bíróságok az anyának többletjogokat biztosítottak, az indítványozót pedig amiatt, hogy jogszabály adta jogaival élt, mind az elsőfokú, mind a másodfokú bíróság „megbüntette”. Az indítványozó szerint a bíróságok az eljárás során önkényesen, minden objektív és észszerű indok nélkül különbséget tettek az apa, valamint az anya között. Az eljárás során meglátása szerint továbbá nem a gyermek érdekeit tartották szem előtt.
- [7] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [8] 2.1. A Fővárosi Törvényszék 54.Pf.631.644/2018/18. számú részítélete tekintetében az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztett elő alkotmányjogi panaszt.
- [9] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése alapján az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Az indítványozó jogi képviselője a Fővárosi Törvényszék részíteletét 2019. január 10. napján vette át, míg indítványát 2019. március 8. napján, elektronikus úton nyújtotta be az elsőfokú bírósághoz. Előbbieket alapján megállapítható, hogy az indítványozó az alkotmányjogi panaszt a törvényi határidőn belül terjesztette elő.
- [10] Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, így az indítvány e tekintetben is megfelel a törvényi feltételeknek.
- [11] 2.2.1. Az Abtv. 27. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtásának egyik törvényi feltétele, hogy az indítványozó valamely Alaptörvényben biztosított joga sérelmére hivatkozzon. Tekintettel arra, hogy az Alaptör-

vény C) cikk (1) bekezdése nem az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát tartalmazza, így annak állított sérelme nem vetheti fel az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelmét sem {legutóbb: 3162/2019. (VII. 10.) AB végzés, Indokolás [17]}. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére mint Alaptörvényben biztosított jogra az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint csak két esetben alapítható alkotmányjogi panasz: a kellő felkészülési idő hiánya, illetőleg a visszaható hatály tilalma miatt. Az indítványozó által a B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben megjelölt jogállamiság elvét az Alkotmánybíróság nem tekinti az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának {legutóbb hasonlóan: 3162/2019. (VII. 10.) AB végzés, Indokolás [17]}. Ennek megfelelően az indítvány ezen alaptörvényi rendelkezések vonatkozásában nem teljesíti az Abtv. 27. § a) pontja szerinti követelményt.

- [12] 2.2.2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 27. § szerinti követelményeknek megfelelő alkotmányjogi panaszt – egyéb feltételek megléte mellett – abban az esetben fogadja be, amennyiben az határozott kérelmet tartalmaz. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja értelmében a kérelem akkor határozott, ha megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, az e) pont értelmében pedig a kérelemnek egyértelmű indokolást kell tartalmaznia arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány nem tartalmaz alkotmányjogilag értékelhető indokolást arra vonatkozóan, hogy a támadott bírói döntés miért sérti az Alaptörvény XV. cikk (2)–(3) és (5) bekezdését, ennek megfelelően az indítvány ezen elemeiben nem teljesíti az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontja szerinti követelményt.
- [13] Az indítványozó álláspontja szerint sérti a XXVIII. cikk (1) bekezdését, hogy az eljáró bíróság annak ellenére kereste meg az ügyében a rendőrséget, hogy a vonatkozó jogszabályok kétséget kizáróan a gyámhatóság (és nem pedig a rendőrség) hatáskörét rögzítik hasonló esetekben. Sérelmezi továbbá, hogy a bírósági kiemelésre vonatkozó végzése a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény teljesítési határidőkre vonatkozó alapvető szabályaival is ellentétes. Az Alkotmánybíróság a fenti panaszelemek kapcsán rámutat arra, hogy az indítványozó az Alkotmánybíróság rendelkezésére bocsátott iratok tanúsága szerint nem kérte az eljáró bíróságtól az elsőfokú döntés ezen okokból történő felülvizsgálatát. Az Abtv. 52. § (6) bekezdése értelmében az indítvány mellékleteként meg kell küldeni az Alkotmánybíróság részére azokat a dokumentumokat, amelyek az indítványban foglaltakat igazolják {legutóbb hasonlóan: 3144/2019. (VI. 13.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az indítvány ezért ebben az elemében nem teljesíti a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontja szerinti követelményét.
- [14] 2.2.3. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség kétye, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint e befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [15] Az indítványozó a XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét részben arra tekintettel állítja, hogy az elsőfokú bíróság kérelméről nem soron kívül, hanem csupán 44 nap elteltével döntött, a meghozott döntés célja pedig az indítványozó szankcionálása volt. A bíróság a panasz szerint az indítványozó terhére értékelte továbbá, hogy a bíróság döntése hiányában is élt a kapcsolattartás törvényen alapuló jogával, amit később a bíróság kifejezetten az indítványozó terhére értékelt. Az indítványozó a XV. cikk (1) bekezdésének sérelmét azért állítja, mert a bíróság valamennyi döntésével (ideértve a döntések meghozatalának idejét és módját is) a felperest „büntette”, és az alperes számára kedvezően határozott. Azáltal pedig, hogy a bíróság lényegében megfosztotta az indítványozót a kapcsolattartáshoz való jogától, a bírói döntés az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének sérelmét is megvalósította.
- [16] Az Alkotmánybíróság rámutat: az indítványozó a fentiekkel összefüggésben kizárólag olyan jogszabály-értelmezési, jogszabály-alkalmazási, valamint bizonyíték-értékelési kérdéseket kifogásol, amelyek vizsgálata törvényességi és nem alkotmányossági kérdés, ekként az Abtv. 29. §-a alapján nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ugyanis a tényállás megállapítása, illetve a bizonyítékok értékelése a bíróságok hatáskörébe tartozó feladat, melyet az Alkotmánybíróság nem vonhat magához, csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ellenkező esetben egyfajta „szuperbírósággént”, a meglévők melletti újabb hagyományos jogorvoslati fórumként járna el {ennek az elvnek a korai rögzítéséhez lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Az Alkotmánybíróság feladata nem a tény-,

illetőleg jogkérdések felülvizsgálata, hanem az, hogy az Alaptörvényben foglalt garanciákból fakadó minimumot számon kérje a bíróságoktól.

- [17] „Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal [már] nem támadható bírósági határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogorvoslat nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]} Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; 3137/2017. (VI. 8.) AB végzés, Indokolás [10]}. Az Alkotmánybíróság külön is kiemeli, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszában lényegében a támadott bírói döntés számára hátrányos voltát tekinti alapjogi sérelemnek, ekként nem alkotmányossági, hanem törvényességi érveket fogalmaz meg, melyek vizsgálata az Alkotmánybíróság hatáskörén kívül esik. Mindebből következően az indítvány nem tartalmaz olyan állítást, amelyet alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként lehetne értékelni, vagy amely felvetné a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, ekként az nem teljesíti az Abtv. 29. §-a szerinti vagylagos követelmények egyikét sem.

- [18] 3. Az Alkotmánybíróság az indítvány vizsgálata alapján tehát arra a megállapításra jutott, hogy az nem felel meg az alkotmányjogi panaszok befogadhatóságával szemben támasztott követelményeknek. Ezért az Alkotmánybíróság – az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése szerint eljárva – az alkotmányjogi panasz befogadását az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) és *h*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/473/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3276/2019. (X. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Gfv.VII.30.395/2018/5. számú végzése, valamint a Fővárosi Ítéltábla 15.Cspkf.43.526/2018/3. számú, a Kúria végzésével hatályában fenntartott végzése, továbbá a Budapest Környéki Törvényszék 4.Cspk.6/2017/19. számú, a Fővárosi Ítéltábla végzésével helybenhagyott végzése ellen előterjesztett alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság (a továbbiakban: indítványozó) jogi képviselője útján (dr. Fodor Ákos) alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a és 26. § (1) bekezdése alapján terjesztette elő a panaszát.
 - [2] Az alkotmányjogi panaszt megelőzően az indítványozó mint adós gazdálkodó szervezet ellen kérelmére csőd-eljárás indult. A csődegyezségi tárgyalás, illetve a tárgyalásra való meghívás szabálytalansága miatt azonban a Budapest Környéki Törvényszék 4.Cspk.6/2017/19. számú végzésével a csődeljárást megszüntette. Az indítványozó fellebbezése nyomán eljáró Fővárosi Ítéltábla 15.Cspkf.43.526/2018/3. számú végzésével az elsőfokú végzést helybenhagyta. Az indítványozó felülvizsgálati kérelme alapján eljáró Kúria Gfv.VII.30.395/2018/5. számú végzésével a jogerős végzést hatályában fenntartotta.
 - [3] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a Kúria felülvizsgálati jogkörben hozott végzése, továbbá a Kúria által hatályában fenntartott jogerős végzés és az elsőfokú végzés megsemmisítését kérte. Álláspontja szerint a kifogásolt végzések sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, XXIV. cikk (1) bekezdését, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdését. Állítása szerint az eljáró bíróság a támadott végzésekben az alkalmazandó normát, a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Csődtv.) rendelkezéseit nem értelmezte, hanem „az adós felelősségét súlyosító normát alkotott”. Az indítványozó szerint az eljáró bíróság ezzel megsértette a normavilágosság elvét, illetve a jogbiztonság követelményét, valamint az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében és XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljárás követelményét.
 - [4] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a Csődtv. egyes rendelkezéseit is kifogásolta, azonban e rendelkezések megsemmisítését kifejezetten nem indítványozta, ezért az Alkotmánybíróság az Abtv. 26. § (1) bekezdésén alapuló alkotmányjogi panasz vizsgálatát mellőzte.
- [5] 2. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenképp azt kellett megvizsgálnia, hogy a támadott bírói döntésekkel szemben előterjesztett alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [6] Az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvan napos határidőben benyújtott panaszában (az indítványozó a Kúria végzéséről személyes iratbetekintés során 2018. december 7-én vett tudomást, alkotmányjogi panaszát 2018. december 21-én elektronikus úton terjesztette elő) a bírósági eljárást befejező, rendes jogorvoslattal nem támadható kúriai végzést, valamint az általa hatályában fenntartott jogerős végzést, illetve a jogerős végzés által helybenhagyott elsőfokú végzést támadta. A kérelmező alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettsége – mivel a támadott kúriai végzéssel lezárt eljárásban félként részt vett – fennáll.
- [7] 2.1. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § a) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon. Az indítvány e feltételnek csak részben tesz eleget. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére csak két esetben alapítható alkotmány-

jogi panasz: a kellő felkészülési idő hiánya, illetve a visszaható hatály tilalma miatt, az indítványozó azonban nem e vonatkozásban állította a felhívott cikk sérelmét {lásd pl. 3127/2017. (V. 30.) AB végzés, Indokolás [19]}.

- [8] 2.2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a támadott végzések megsemmisítését az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozással is kezdeményezte.
- [9] Az Abtv. 52. §-a kifejezetten rögzíti a határozott kérelem követelményét, melynek részét képezi az indokolás előterjesztésének a kötelezettsége is [52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pont]: „Indokolás hiányában a kérelem nem felel meg határozottság Abtv. 52. § (1b) bekezdésében írt követelményének, annak elbírálására nincs lehetőség. Az Alaptörvény egyes rendelkezéseinek pusztá felsorolása ugyanis nem ad kellő alapot az alkotmányossági vizsgálat lefolytatására” {34/2014. (XI. 14.) AB határozat, Indokolás [212]}. Az indítvány e követelménynek az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése vonatkozásában nem tesz eleget, mivel ezen alaptörvényi cikk, s az általa biztosított tisztességes hatósági eljáráshoz való jog sérelmét érintően az indítványozó nem terjesztett elő az alaptörvény-ellenesség megállapítására irányuló, azt megalapozó érvelést. E vonatkozásban ezért érdemi alkotmányossági vizsgálatra nem kerülhetett sor.
- [10] 2.3. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {lásd pl. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [11] Az Abtv. 27. §-a értelmében az „alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés [...] az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti”.
- [12] Az Abtv. 27. §-ának megfelelően tehát az „Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi”, „[a] bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik a testület hatáskörébe”. „Önmagukban [...] a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna.” {Lásd először: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}
- [13] Lényeges tehát, hogy a „bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal [már] nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének” {3107/2016. (V. 24.) AB végzés, Indokolás [35]}. Alkotmányjogi panasz alapján csak a támadott ítélet alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára és a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére kerülhet sor. A tisztességes eljárás alapjoga nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el az esetleges eljárási szabálysértések, illetve az ügyben alkalmazandó jogi norma indítványozó által kifogásolt bírósági értelmezése vonatkozásában.
- [14] A fentiekre figyelemmel az Alkotmánybíróság megítélése szerint az indítványban az alkalmazott jogi norma bírósági értelmezése okán az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmére történő hivatkozás nem vet fel olyan alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, amely az alkotmányjogi panasz befogadását és érdemi vizsgálatát indokolta volna.
- [15] 3. Mivel a fent kifejtettek szerint az alkotmányjogi panasz részben nem tett eleget az Abtv. 27. § *a)* pontjában és 52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontjában írt feltételeknek, illetve a befogadhatóság Abtv. 29. §-ában előírt feltételének, az Alkotmánybíróság azt az Abtv. 56. § (1)–(3) bekezdése alapján eljárva az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a)* és *h)* pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/70/2019.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3277/2019. (X. 30.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

1. Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 7.Mkpf.690.109/2017/10. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.
2. Az Alkotmánybíróság a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény 83. § (2) bekezdés a) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozók jogi képviselőjük útján (dr. Hovanyecz Hajnalka) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a és 26. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz a Fővárosi Törvényszék 7.Mkpf.690.109/2017/10. számú végzése, illetve a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC törvény (továbbiakban: Nkt.) 83. § (2) bekezdés a) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] Kérelmüket az indítványozók az Alaptörvény II. cikke, valamint XIII. cikk (1) bekezdése, XV. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése rendelkezéseinek sérelmére alapították.
- [3] 2. Az indítványozók egy alapítványi óvoda óvodapedagógusai voltak, akiknek munkaviszonyát azonnali hatályú rendkívüli felmondással a munkáltató megszüntette. Az indítványozók ennek jogszerűségét, az indokolásban foglaltak ténytértségét vitatták; ezzel összefüggésben, továbbá elmaradt munkabér és étkezési juttatás megfizetése iránt munkaügyi pert indítottak I. rendű alperesként az óvodát (eredetileg) működtető alapítvánnyal (továbbiakban: Alapítvány 1.), II. rendű alperesként magával az intézménnyel (továbbiakban: óvoda) szemben.
- [4] A per folyamatban léte alatt Alapítvány 1. egy másik alapítvánnyal kötött megállapodás alapján az óvoda fenntartását ez utóbbi alapítvány (továbbiakban: Alapítvány 2.) számára átadta. A per során az indítványozók kérték a bíróságtól, hogy állapítsa meg, hogy Alapítvány 2. Alapítvány 1. jogutódja, és ekként – a fennálló követelésük biztosítása, behajthatósága érdekében – a perbe vonja be. Az elsőfokon eljáró munkaügyi bíróság a jogutódlás tényét megállapította, Alapítvány 2.-t perbe vonta. Az Alapítvány 1. és 2. fellebbezése alapján másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék a végzést megváltoztatta és a perbevonásra irányuló kérelmet jogerősen elutasította.
- [5] Az indítványozók által támadott bírói döntés azon alapult, hogy a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: régi Pp.) alapján [rég. Pp. 61. § (1) bekezdés] akkor van helye perbevonásnak, ha a per alapjául szolgáló jogviszonyban kerül sor jogutódlásra. A bíróság érvelése szerint a per alapjául szolgáló jogviszony a munkajogi jogviszony (volt), ami az indítványozók és Alapítvány 1. között jött létre. Mivel pedig a jogviszonynak az alapperben sérelmezett megszüntetésére a fenntartó-váltást megelőzően került sor, a bíróság álláspontja szerint az Alapítvány 2. szükségszerűen nem lehet a munkajogi jogviszony tekintetében az Alapítvány 1. jogutódja, tekintettel arra, hogy az intézmény fenntartásának átvételekor a kérdéses munkaviszonyok már nem álltak fenn. Másrészt pedig a bíróság arra is rámutatott, hogy az Alapítvány 1. nem szűnt meg, Alapítvány 2. nem (általános) jogutódja, csak az óvoda fenntartásának átadásáról állapodott meg Alapítvány 1.-gyel. Ezért szerinte nem a jogutódlás (jogok és kötelezettségek együttes átszállása) szabályai, hanem a felek szabad megállapodására vonatkozó általános szabályok alapján kellett határozni Alapítvány 2. perbevonása tárgyában.
- [6] Ezután fordultak az indítványozók alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz. Álláspontjuk szerint a fenntartó-váltás kizárólagos célja az Alapítvány 1.-gyel szemben fennálló követelésük anyagi alapjának elvonása, követelésük kielégítésének megghiúsítása volt, ezért a támadott bírói döntés sérti a bírósághoz forduláshoz való, valamint a tulajdonhoz való jogukat, mivel annak eredményeképpen igényüket nem tudják azzal szemben

érvényesíteni, akinek az ezt biztosító anyagi eszközök, források átadásra kerültek. Indítványozók álláspontja szerint ez egyben – mint a perbeli önrendelkezéshez való joguk sérelme – az emberi méltóságuk sérelmét is eredményezte. A döntés álláspontjuk szerint a hátrányos megkülönböztetés tilalmába is ütközik. Érvelésük szerint nem magán fenntartójú intézmények fenntartó-váltása esetén az Nkt. alapján a jogok és kötelezettségek egyaránt átszállnak; amennyiben magánfenntartású intézmények esetében viszont elképzelhető lenne, hogy az új fenntartó a kötelezettségeket nem, kizárólag csak a korábbi fenntartót megillető jogokat vegye át az intézménnyel, az a fenntartó személyétől függő diszkriminatív helyzetet eredményezne azok számára, akiknek egy intézmény fenntartójával szemben jogos igénye áll fenn.

- [7] A benyújtott alkotmányjogi panasz vagylagosan előterjesztett, az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított elemében az indítványozók – az Alkotmánybíróság főtítkárnak hiánypótlásra történő felhívására válaszul – az Nkt. 83. § (2) bekezdés a) pontját jelölték meg azon jogszabályi rendelkezésként, amelynek alaptörvény-ellenessége megállapítását kérték. Ezzel összefüggésben indítványozók kifejtették, hogy bár a támadott bírói döntés valójában nem jelölt meg az Nkt. vonatkozásában a döntés alapjául szolgáló konkrét rendelkezést – ami, mint lényeges indokolási hiányosság, álláspontjuk szerint akár a tisztességes bírósági eljáráshoz való joguk sérelmének kérdését is felvethetné –, a döntés tartalmából kiolvashatóan „feltételezhetjük, hogy a másodfokú bíróság ezt az [a jogok és kötelezettségek átszállásának módja tekintetében az indítványozók által sérelmezett] álláspontját vélhetően az Nkt. 83. § (2) bekezdés a) pontjára alapította”. Erre tekintettel kérték, hogy az Alkotmánybíróság – amennyiben a bírói jogértelmezést nem találja Alaptörvényben rögzített jogot sértőnek – állapítsa meg az említett rendelkezés alaptörvény-ellenességét.
- [8] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai és tartalmi feltételeit vizsgálja. Ezekkel kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [9] 3.1. Az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai feltételeinek [Abtv. 30. § (1) bekezdés, valamint 52. § (1b) bekezdés a)–f) pont] az alábbiak szerint tesz eleget.
- [10] Az indítványozó jogi képviselője alkotmányjogi panaszát az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőben adta postára.
- [11] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt formai követelményeknek eleget tesz, mivel megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 27. §-a és 26. § (1) bekezdése]; az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [III. cikk, XIII. cikk (1) bekezdés, XV. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (1) bekezdés]. Az indítvány a megjelölt alaptörvényi rendelkezések tekintetében a támadott ítélet alaptörvény-ellenességére vonatkozó okfejtést is tartalmaz; valamint kifejezett kérelmet fogalmaz meg a támadott törvényszéki döntés, illetve jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére.
- [12] 3.2. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság megvizsgálta az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 27. §-ában, 26. § (1) bekezdésében foglalt, valamint a 29. § és a 31. § szerinti feltételeket.
- [13] Az Abtv. 27. §-ában és 26. § (1) bekezdésében meghatározott egyedi ügyben való érintettség megállapítható: az indítványozók, mint az alkotmányjogi panasz benyújtásának alapjául szolgáló bírói döntéssel kapcsolatos alapper felperesei, nyilvánvalóan érintettnek tekinthetők.
- [14] Az indítványozók által elsődlegesen hivatkozott Abtv. 27. §-a alapján azonban kizárólag az ügy érdemében hozott, vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntéssel szemben nyújtható be alkotmányjogi panasz. Ezzel összefüggésben az Alkotmánybíróság a jelen ügy kapcsán megállapította, hogy a régi Pp. 61. §-a alapján a perbelépés tárgyában hozott határozat a per során végzés formájában meghozott olyan döntés, ami ellen külön fellebbezésnek van helye (rég Pp. 65. §), vagyis az a per érdemében meghozott döntés kapcsán már nem fellebbezhető. Ugyanakkor az indítványban támadott jogerős bírói végzés ennek ellenére sem felel meg az Abtv. 27. §-ában foglalt feltételeknek. Az Abtv. alkalmazásában jelen esetben az alapul fekvő munkaügyi pert kell az Abtv. által említett „ügy” fogalma alatt érteni. A perbevonás kérdésében született jogerős határozat nem tekinthető az ügy (a munkajogi per) érdemben hozott bírói döntésnek, mivel abban az alapper tárgya – azaz a munkajogi jogvita és az azokkal összefüggő anyagi igény – nem került elbírálásra az alperesekkel szemben, Alapítvány 2. pedig nem is állt perben. A Fővárosi Törvényszék támadott döntése a bírósági eljárást sem fejezte be; a per az alperesekkel, azaz Alapítvány 1.-el és az óvodával szemben ezen döntéssel nem zárult le.

Mindezekre tekintettel az indítványban támadott bírói döntéssel szemben az Abtv. 27. §-a alapján érdemi vizsgálatra nem kerülhetett sor.

- [15] Az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított alkotmányjogi panasz esetén a támadott bírói döntés tekintetében a törvény nem tartalmazza az Abtv. 27. §-ában foglalt megszorítást, ezért az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján a jogszabály alaptörvény-ellenességére alapított alkotmányjogi panasz nem kizárólag az ügy érdemében hozott, vagy a bírósági eljárást befejező döntéssel szemben nyújtható be. Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján továbbá – amennyiben nem dönthető el egyértelműen, hogy az állított alapjogi sérelmet a jogi norma, vagy annak eseti alkalmazása okozta-e – az sem kizárt, hogy elsődleges és másodlagos kérelemként az indítványozók az Abtv. 27. §-án és 26. § (1) bekezdésén alapuló kérelmet egyaránt megfogalmazzanak alkotmányjogi panasz indítványukban {ezzel összefüggésben lásd elsőként: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [22]}. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza ugyanakkor, hogy Abtv. 26. § (1) bekezdése nem teremt lehetőséget bármely, az indítványozó(k) által alaptörvény-ellenesnek tartott jogszabályi rendelkezés Alkotmánybíróság előtti megtámadására. Az ilyen alkotmányjogi panasz benyújtásának feltétele ugyanis, hogy az indítványban sérelmezett jogszabályi rendelkezés az indítványozó ügyében folytatott bírósági eljárásban ténylegesen is alkalmazásra kerüljön; az Alkotmánybíróságnak az Nkt. 83. § (2) bekezdés a) pontjára vonatkozó, vagylagosan előterjesztett panaszelem tekintetében e feltétel teljesülését kellett elsőként megvizsgálnia. Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban megállapította, hogy az indítványozók által támadott döntését a Fővárosi Törvényszék nem az Nkt. említett rendelkezésére, hanem a régi Pp. 61. §-ára és az azzal kapcsolatban kifejtett jogértelmezésre (a per alapjául szolgáló jogviszony, a munkajogviszony tekintetében nem következett be jogutódlás) alapította. A támadott jogszabályi rendelkezés indítványozók ügyében történő alkalmazásának hiányában ezért az Alkotmánybíróság az Nkt. 83. § (2) bekezdés a) pontja alaptörvény-ellenessége tárgyában érdemi vizsgálatot az Abtv. 26. § (1) bekezdésében foglaltak alapján nem folytathatott.
- [16] Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Tekintettel arra, hogy a határozat indokolásának [13]–[15] bekezdéseiben kifejtettek szerint az indítványnak sem az Abtv. 27. §-a szerinti, sem pedig 26. § (1) bekezdése szerinti eleme nem tesz eleget az ezen rendelkezésekben előírt feltételnek és ezért érdemi vizsgálatukra az Alkotmánybíróságnak nem volt lehetősége, az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételek fennálltát az Alkotmánybíróságnak már nem kellett volna vizsgálnia. Az indítványozók azonban az Abtv. 27. §-ában foglaltakkal összefüggésben – tévesen – hivatkoztak az Alkotmánybíróság 3050/2017. (III. 20.) AB végzésére, mint amelyben az Alkotmánybíróság a „jogutódlással kapcsolatos bírósági végzés tekintetében a panaszt befogadhatónak ítélte, és érdemben elbírált”. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság kivételesen úgy ítélte meg, hogy a határozat indokolásának [13]–[15] bekezdéseiben írtaktól függetlenül, az Abtv. 29. §-ában foglaltakkal összefüggésben jelen ügy kapcsán az alábbiakra szükséges rámutatnia.
- [17] Az indítványozók fent idézett megállapítása téves. Az említett döntésben az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt ugyan nem az Abtv. 27. §-ában, hanem annak 29. §-ában előírt feltételek hiánya okán, de érdemi vizsgálat nélkül visszautasította. Az Alkotmánybíróság az indítványozók által hivatkozott döntésében arra mutatott rá, hogy „nem alkotmányossági, hanem törvényességi kérdésnek volt tekinthető annak eldöntése, hogy a konkrét esetben az adós személyében történt-e jogutódlás [és a zálogjogosult zálogjogát milyen módon [közjegyzői okirat záradékolásával vagy külön, tűrésre kötelezés iránti per megindításával] érvényesítheti]” {lásd: 3050/2017. (III. 20.) AB végzés, Indokolás [15]}. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság azt állapította meg, hogy az elbírált indítványban foglaltak az Abtv. 29. §-ában vagylagosan meghatározott törvényi feltételek egyikeként sem feleltek meg, ezért az alkotmányjogi panaszt visszautasította {lásd: 3050/2017. (III. 20.) AB végzés, Indokolás [18]}.
- [18] Az Alkotmánybíróság tehát a fentiekre is tekintettel, a jelen ügyben abban az esetben sem foglalhatott volna másképpen állást, mint hogy annak megítélése, hogy az óvoda fenntartója tekintetében bekövetkezett változás perjogi szempontból megalapozza-e a jogutódlás megállapítását és ezáltal az új fenntartó perbevonását, törvényességi-szakjogi, nem pedig alkotmányossági kérdésnek tekinthető, ha az Abtv. 27. §-ában foglalt feltételek valamelyikének a támadott bírói döntés megfeleltethető lenne. Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint – az erre irányuló hatáskör hiányában – a bírói döntések törvényességi-szakjogi kérdésben való felülbírálatától (miként az indítványozók által hivatkozott döntésében is) tartózkodik, mivel „a tényállás megállapítása, a bizonyítási eljárás, ezen belül is a bizonyítékok értékelése az eljáró bíróságok ítélkező tevékenységének részét képezi. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdése, valamint az Abtv. 27. §-a alapján azonban az Alkotmánybíróságnak nem feladata a konkrét jogvitákban való ítélkezés, kizárólag arra van hatásköre, hogy alkotmányossági

szempontból vizsgálja felül az eléje tárt bírói döntést, és kiküszöbölje az azt érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet {3315/2014. (XI. 21.) AB végzés, Indokolás [16]; 3014/2015. (I. 27.) AB végzés, Indokolás [14]; 3029/2013. (II. 12.) AB végzés, Indokolás [16]}" {lásd: 3247/2018. (VII. 11.) AB végzés, Indokolás [16]}.

[19] A fentiek értelmében tehát a támadott bírósági döntésben foglaltakkal kapcsolatban érdemi vizsgálat lefolytatására az indítványozó által előadott érvek egyike alapján sem kerülhetett sor.

[20] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz befogadására, mivel az nem felel meg az Abtv. 27. §-ában, 26. § (1) bekezdésében és 29. §-ában írott feltételeknek, nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért a kérelmet az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és az 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1)–(2) bekezdései alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. október 15.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2017/2017.

• • •

Az Alkotmánybíróság Határozatait az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikus formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtítkára
layout: www.estercom.hu

Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu
Felelős kiadó: Papp Tibor ügyvezető
HU ISSN 2062–9273